

การพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชน
ในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดน ไทย-กัมพูชา
กรณีศึกษาบ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา
อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ

อุบล สวัสดิ์ผล
ประจวบ จันทร์หมื่น
ทองใบ สวัสดิ์ผล
ดวงกมล แหวนเพชร

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่อง การพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดน
ไทย-กัมพูชา กรณีศึกษาบ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ
(Gambling in the view of children and youth in the Thai-Cambodian
border area. A case study of BanPripattana, Phipattana Sub-district,
Phu Sing District, Sisaket Province.

สัญญาเลขที่ 60-01-22

โดย
นายอุบล สวัสดิ์ผล และคณะ
ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการด้านเด็กและเยาวชน มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

สนับสนุนโดย ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่อง การพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษาบ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกงหรา จังหวัดศรีสะเกษ (Gambling in the view of children and youth in the Thai-Cambodian border area. A case study of BanPripattana, Phipattana Sub-district, Phu Sing District, Sisaket Province).

คณะวิจัย

1. นายอุบล สวัสดิ์ผล
2. นายประจวบ จันทร์หมื่น
3. นางทองใบ สวัสดิ์ผล
4. นางสาวดวงกมล แหวนเพชร

หัวข้อวิจัย โครงการวิจัยเรื่อง การพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษาบ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ (Gambling in the view of children and youth in the Thai-Cambodian border area. A case study of BanPripattana, Phipattana Sub-district, Phu Sing District, Sisaket Province.

ผู้ดำเนินการวิจัย

นายอุบล สวัสดิ์ผล
นายประจวบ จันทร์หมื่น
นางทองใบ สวัสดิ์ผล
นางสาวดวงกมล แหวนเพชร

หน่วยงาน ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการด้านเด็กและเยาวชน มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ปี พ.ศ. 2560

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษามุมมอง พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการพนันในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา 2) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการการพนันในชุมชนท้องถิ่นและผล การสะท้อนต่อการพนันในมุมมองของเด็กในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา และ3) เพื่อหาข้อเสนอเชิง นโยบายในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชาเพื่อการควบคุมตนเอง ในการเข้าสู่การพนัน การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mix Method) ระหว่างวิธีการศึกษาเชิง ปริมาณ (Quantitative approach) และวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative approach) โดยใช้เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การใช้แบบสอบถาม จำนวน 85 ราย แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกกรณีศึกษา และ ผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 10 ราย การสนทนากลุ่ม ร่วมกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การประชุมการสะท้อน ข้อมูลจากหมู่บ้าน โดยเลือกพื้นที่แบบเจาะจง บ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เหตุผลในการเลือกพื้นที่ดังกล่าว ประการแรกเพราะเป็นพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา มีพื้นที่ติดกับบ่อน คาสิโน ประเทศกัมพูชา ประการที่สอง เป็นพื้นที่ทางไกลมีลักษณะเป็นชนบทและมีความเป็นชุมชน สามารถ รวมกลุ่มเพื่อดำเนินการในการเรียนรู้ร่วมกันได้ และประการสุดท้าย เป็นพื้นที่ที่ยังไม่มี กลไกในการทำงานหรือ การขับเคลื่อนงานด้านการพนันในระดับชุมชน โดยเก็บข้อมูลช่วงเดือนตุลาคม 2560 ถึงเดือน เมษายน 2561

ผลการศึกษา มีดังนี้

ประการแรก ภายใต้บริบทชุมชน ที่อยู่พื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ทำให้ เด็ก เยาวชน และชาวบ้าน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ที่มีอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์เขมรทางความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้วิถีชีวิตการดำรงอยู่ภายใต้บริบทชุมชนและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ อยู่ในพื้นที่ชายแดนที่มีความ “พิเศษ” แตกต่างจากหมู่บ้านอื่นโดยทั่วไป ภายใต้พื้นที่ความมั่นคงของรัฐและ กลไกอำนาจต่างๆในพื้นที่บริเวณชายแดน-กัมพูชา ท่ามกลางนโยบายการพัฒนาของรัฐไทย ที่ส่งผลต่อการ เปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองอย่างรวดเร็ว

ในมิติด้านสังคม การเมือง ของการพนันในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา พบว่า ชุมชนแห่งนี้ กำลังเผชิญปัญหาโดยได้รับแรงกระตุ้นการพนันในท้องถิ่นที่มีการเล่นพนันกันโดยทั่วไป และจากธุรกิจการพนัน

ข้ามแดนในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา เช่น บ่อนคาสีโน สนามบั้งไฟ สนามมวย และ สนามไก่ชน อันเป็นที่มาสร้างสัมพันธบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา เพราะชุมชนแห่งนี้ในพื้นที่ชายแดน ที่มีความพิเศษ คือ มีความสลับซับซ้อน มีความเคลื่อนไหว หลากหลายและมีข้อยกเว้น หรือเงื่อนไขพิเศษ ภายใต้กลยุทธการดึงดูดักพนันที่หลากหลายแตกต่างออกไปรวมถึงการก่อผลประโยชน์และเอื้ออำนวยด้านอำนาจของผู้ที่อยู่บริเวณชายแดนด้วย

ประการที่สอง มุมมองและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนต่อการพนันในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา พบว่า ข้อมูลพื้นฐานเด็กเยาวชนในพื้นที่ เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน การอยู่อาศัย ลักษณะทางสังคมและการมีรายได้ของครอบครัวเด็ก เป็นปัจจัยสำคัญเบื้องต้นที่เป็นสาเหตุและปัจจัยที่หลากหลายด้วยพื้นฐานทางครอบครัว ชุมชนและสังคม จากสภาพแวดล้อม ชุมประสบการณ์จากการเรียนรู้ของเด็กเยาวชนที่แตกต่างกัน ที่เกิดจากการขัดเกลาทางสังคมที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การนิยาม การพนันในความหมายของเด็ก เยาวชน ที่หลากหลาย รวมถึงการมีประสบการณ์ในการเสี่ยงโชคหรือการเล่นการพนันและการรับรู้การเล่นการพนันครั้งแรกของเด็กและและคนในชุมชน ที่สามารถจำแนกประเภทของการพนันที่เด็กรับรู้มีอยู่ในหมู่บ้านได้

เด็ก เยาวชนและคนในชุมชนแห่งนี้ สามารถเข้าถึงการพนันได้ง่ายขึ้นด้วยวิธีการที่แตกต่างกันออกไป ส่งผลถึงพฤติกรรมการเล่นพนันของเด็ก เยาวชน และคนในหมู่บ้าน ที่สามารถการเล่นพนันได้หลากหลายทั้งในหมู่บ้านประเทศไทย ได้แก่ พนัน หวย ต่างๆ ประกอบด้วย หวยหุ้น หวยงวด หวยฮานอย ลอตเตอรี่ สลากเบอรรางวัล พนันกีฬาต่างๆ พนันโบก พนันไฟ พนันไฮโล พนันมวย(มวยตุ้และมวยสัญญา) พนันไก่ชน พนันโดมิโน พนันปาเป้า ปาโป่ง พนันบิงโก จั๊บลากชิงรางวัล พนันบั้งไฟตามบุญประเพณี และการเล่นพนันข้ามแดนในประเทศกัมพูชา ได้แก่ 1. การเล่นพนันในบ่อนคาสีโน(บ่อนคาสีโน คอมเพ็กเอนเตอร์เทนเมนต์) และที่บ่อนคาสีโน ที่ช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ 2 แห่ง และการเล่นบั้งไฟ ที่สนามบั้งไฟในประเทศกัมพูชา

ประการที่สาม กระบวนการจัดการการพนันในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา พบว่า คนในหมู่บ้านเล่นการพนันมานาน และชุมชนมีการรับรู้มาตรการควบคุมการเล่นการพนันในชุมชน ผ่าน จารีต กฎข้อห้ามระเบียบของชุมชน มาตรการนโยบายจังหวัด และมาตรการทางกฎหมาย แม้ว่ามาตรการดังกล่าวจะมีอยู่จริงแต่การนำมาตรการต่างๆมาใช้ยังเป็นข้อจำกัด และขาดกลไกสนับสนุนที่ชัดเจน ในขณะที่คนในชุมชนเองยังเข้าถึงการพนันในชุมชนสามารถทำได้ง่าย ในขณะที่ปัจจุบันคนในชุมชนกำลังเผชิญมีการเล่นการพนันในหมู่บ้านมากขึ้น จำนวนเงินมากขึ้นจากการพนันที่บ่อนคาสีโน ที่ประเทศกัมพูชาและการพนันในชุมชน ที่ชุมชนเองไม่คิดว่าการพนันเป็นปัญหา แต่การอธิบายดังกล่าว ยังขาดข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงจากการศึกษาในระดับครอบครัวและชุมชนในชุมชน

ประการที่สี่ แนวทางการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพนันในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา สามารถกระทำการได้โดยการบูรณาการทำงานเชิงรุกด้วยการสร้างกระบวนการรับรู้ให้เด็ก เยาวชนและคนในชุมชนได้รับภูมิคุ้มกันที่เกี่ยวกับการพนัน เพื่อให้เด็ก เยาวชนและคนในชุมชนเหล่านี้สามารถตัดสินใจเองว่า จะเข้าร่วมหรือปฏิเสธ การเล่นการพนัน จากกลไก 4 ส่วนสำคัญ คือ กลุ่มเด็ก เยาวชน กลุ่มครอบครัว กลุ่มผู้นำชุมชนกรรมการหมู่บ้าน และกลุ่มหน่วยงานพัฒนาวิชาการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้อัตลักษณ์ของความเป็นชุมชนเฉพาะถิ่นในพื้นที่ชายแดนไทย - กัมพูชา

การดำเนินการเพื่อการควบคุมตนเองของเด็กและคนในชุมชนจะเป็นไปไม่ได้เลย หากคนในครอบครัว คนในชุมชนเองยังมิได้ตระหนักว่า การพนันในมุมมองของเด็กที่ได้สะท้อนถึงการเล่นการพนันในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นแห่งนี้ เป็นปัญหาที่ต้องร่วมมือกันหาแนวทางแก้ไขต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี จากความร่วมมือหลายฝ่าย ตั้งแต่เด็ก เยาวชน ชาวบ้าน กรรมการหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ พ่อค้า ที่อยู่บ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการพนันบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ตลอดจน เจ้าหน้าที่และผู้บริหารจากองค์กรปกครองส่วนตำบลไพรพัฒนา เจ้าหน้าที่และผู้บริหารเมืองใหม่ช่องสะงำ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่อยู่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ที่กรุณาพาลงสนามพื้นที่วิจัย ให้ข้อมูล ทั้งการสัมภาษณ์ ประชุมกลุ่มย่อย และสนับสนุนห้องประชุม คณะผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายณัฏ สีดาน นายสรวง์แสนคราม ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไพรพัฒนานายแสวง นันทะวงษ์ พระครูโกศลสิกขกิจ(หลวงพ่อบุฒ วายาโม)เจ้าคณะอำเภอภูสิงห์(ธ) เจ้าอาวาสวัดไพรพัฒนานายสันติ บุตรชัย MR.MA SOK จากภูมิเจิงพนม คุ่มตะเปียงไปร เซราะอัลลองเวง เขตอุดรมีชัย ที่สนับสนุนการวิจัยพาทีมวิจัยลงพื้นที่ศึกษาวิจัยที่ประเทศกัมพูชา และอนุเคราะห์ห้องประชุม ติดต่อประสานงาน และเป็นล่ามสำหรับสื่อสารต่างๆ

ขอขอบคุณคุณอาจารย์ เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่สนับสนุนความรู้และงบประมาณในการดำเนินงานวิจัย ขอขอบคุณ นายอุบล สวัสดิ์ผล นายประจวบ จันทรหมื่น นางทองใบ สวัสดิ์ผล นางสาวดวงกมล แหวงเพชร และแกนนำเยาวชนบ้านไพรพัฒนาทั้ง 11 คน นักวิจัยในโครงการที่เอื้ออำนวยในการประสานงานและร่วมเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยจนแล้วเสร็จสมบูรณ์

คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณศูนย์วิจัยและบริการวิชาการด้านเด็กและเยาวชน มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ที่ให้โอกาสและสนับสนุน คณะผู้วิจัยคาดหวังว่าคุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยคงมีผลต่อการขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาเด็ก ครอบครัวและชุมชนบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา และการขับเคลื่อนเชิงนโยบายด้านการพนันที่ดีต่อไป

คณะผู้วิจัย

2561

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1
1.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
1.3 คำถามวิจัย	6
1.4 วัตถุประสงค์	6
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง	8
2.1.1 ทฤษฎีการพนัน	8
2.1.2 ความหมายของการพนัน	9
2.1.3 ประวัติความเป็นมาของการพนัน	10
2.1.4 การพนันในสังคมไทย	15
2.1.5 สถานการณ์การพนันในประเทศไทย	22
2.1.6 นโยบายของรัฐไทยเกี่ยวกับการพนัน	23
2.1.7 แนวคิดพื้นที่ชายแดน (Borderland)	26
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
2.2.1 การพนัน ที่เกี่ยวข้องเด็กและเยาวชน ในสังคมไทย	28
2.2.2 การพนันในสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดนไทยในภาคอีสาน	31
2.2.3 การพนันในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ	34
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	36
3.1 พื้นที่ศึกษาวิจัย	36
3.2 กลุ่มประชากรเป้าหมาย	37
3.3 ขอบเขตเนื้อหา	38
3.4 ขอบเขตระยะเวลา	39
3.5 เครื่องมือการวิจัย	39
3.6 การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล	39
3.7 การตรวจสอบข้อมูล	41
3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล	41

บทที่ 4 บริบทชุมชนและการเปลี่ยนแปลงบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา	42
4.1 บ้านไพรพัฒนา : บริบทชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา	42
4.1.1 ประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นบ้านไพรพัฒนา	42
4.1.2 ที่ตั้งและอาณาเขตของบ้านไพรพัฒนา	46
4.1.3 โครงสร้างทางสังคม ครอบครัว ระบบเครือญาติ ความสัมพันธ์ในชุมชน	48
4.1.4 ระบบเศรษฐกิจและวิถีชีวิตการทำมาหากิน	49
4.1.5 ระบบศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี	51
4.2 การเปลี่ยนแปลงบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา	53
4.2.1 การเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง	53
4.2.2 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ	56
4.2.3 การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม	62
4.2.4 การพนันในกัมพูชา : บ่อนคาสิโน สนามแข่งไฟและ และกลยุทธ์การดึงดูดนักพนัน	70
บทที่ 5 การพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา	75
5.1 มุมมอง และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนต่อการพนัน ในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา	75
5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานเด็ก เยาวชน	75
5.1.2 ข้อมูลทั่วไป	75
5.1.3 การพนัน ในความหมายของเด็กและเยาวชน	77
5.1.4 ประสบการณ์ในการเสี่ยงโชคหรือการเล่นการพนันและการรับรู้ การเล่นการพนันของเด็กและเยาวชนในชุมชน	79
5.1.5 ประเภทของการพนันที่เด็กรับรู้มีอยู่ในหมู่บ้าน	80
5.1.6 การเข้าถึงการพนัน ของเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น	84
5.1.7 พฤติกรรมและพัฒนการเล่นพนันของเด็ก เยาวชนในหมู่บ้าน	86
5.2 กระบวนการจัดการการพนันในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา	88
5.2.1 สถานที่การพนัน ในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา	88
5.2.2 ทศนคติของเด็กเยาวชนเกี่ยวกับการเล่นการพนันของคนในชุมชนท้องถิ่น	91
5.2.3 มาตรการควบคุมการเล่นการพนันในชุมชน	99
5.2.4 ผลกระทบจากการเล่นการพนัน	103
5.2.5 เสี่ยงสะท้อนมุมมองการพนันจากชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา	105
5.3 แนวทางการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนเพื่อการควบคุมตนเอง ในการเข้าสู่การพนันในชุมชนท้องถิ่น	106

สารบัญ

หน้า

บทที่ 6 สรุปผล การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	109
6.1 สรุปผลการวิจัย	109
6.2 ผลการวิจัย	109
6.3 อภิปรายผล	117
6.4 ข้อเสนอแนะ	118
 ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เครื่องมือวิจัย	120
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ให้ข้อมูล	131
ภาคผนวก ค ภาพการดำเนินกิจกรรมวิจัย	132
 บรรณานุกรม	137

ภาพที่	สารบัญภาพ	หน้า
1-1	กรอบในการศึกษาวิจัย	6
4-1	แผนที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ	47
4-3	บริเวณจุดข้ามแดนที่จุดผ่านแดนถาวรช่องสง่า ชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา	57
4-4	บริบทการค้าขายบริเวณตลาดชายแดนไทย-กัมพูชา	62
4-5	สภาพพื้นที่ศาลาโน ฝั่งประเทศกัมพูชา ชายแดนไทยตำบลไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ	72
4-6	สภาพพื้นที่สนามบั้งไฟแสนฝั่งประเทศกัมพูชา	73
5-1	นิยาม ความหมาย ที่เด็ก เยาวชนชายแดนไทยกัมพูชาเรียกว่าการพนัน	76
5-2	วงจรพฤติกรรมพัฒนาการเข้าสู่การเล่นพนันของเด็กในชุมชนท้องถิ่น ชายแดนไทย-กัมพูชา	87
5-3	แสดงสถานที่และประเภทของการเล่นการพนันในชุมชน และบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา	88

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	ประเภทของนักพนัน	20
4-1	แสดงจำนวนหลังคาเรือน และประชากรของบ้านไพรพัฒนา	72
5-1	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามหมู่บ้าน	74
5-2	จำนวนและร้อยละของเด็ก จำแนกตามลักษณะทั่วไปทางประชากร และสังคม	75
5.3	จำนวนและร้อยละของประสบการณ์ในการเสี่ยงโชคหรือการเล่นการพนัน และการรับรู้การเล่นการพนันเด็กและและคนในชุมชน	80
5.4	จำนวนร้อยละการเข้าถึงการพนันของเด็ก เยาวชน และคนในชุมชน	85
5-5	จำนวนร้อยละของทัศนคติของเด็กเยาวชนเกี่ยวกับการเล่นการพนันของคนในหมู่บ้าน	90
5-6	แสดงร้อยละ ความเห็นของเด็กเยาวชนต่อมาตรการควบคุมการเล่นการพนันของคนในชุมชน	97

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

“การพนัน” (Gambling) นับได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่คนรู้จักมาในอดีตตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และการพนันมีพัฒนาการตกทอดมาถึงในปัจจุบัน โดยทั่วไปแล้วการพนันจะเกี่ยวข้องกับมิติทางสังคม ซึ่งหมายถึงสาเหตุและผลกระทบเชิงพฤติกรรม มิติทางเศรษฐกิจ ซึ่งหมายถึง มูลค่าตัวเลขทางด้านเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการพนัน และมีมิติทางด้านกฎหมาย ว่าการพนันสิ่งใด ไม่ผิดกฎหมาย และการพนันใดผิด กฎหมาย และใช้การควบคุมการพนัน โดยทั้งนี้ หากแต่ต้องพิจารณาว่ากิจกรรมทางสังคม กิจกรรมใดเป็นการพนันต้องคำนึงถึง บริบททางสังคม ประวัติศาสตร์และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง เช่น จุดมุ่งหมาย รูปแบบเงื่อนไข หรือวิธีการเล่น เป็นต้น ดังนั้นโดยทั่วไปการพนัน จึงหมายถึงอะไรก็ได้ที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอน

ในสังคมไทย เรามักพบเห็นภาพการเล่นการพนันได้ทั่วไป เพราะผู้เล่นการพนันมีช่องทางการเล่นที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีการพนันหลากหลายรูปแบบและมีการเล่นกันอย่างกว้างขวาง ทั้งการพนันที่ได้รับการอนุญาตถูกต้องตามกฎหมาย เช่น สลากกินแบ่งรัฐบาล การแข่งม้า มวย เป็นต้น และการพนันที่ผิดกฎหมาย เช่น การเล่นหวยใต้ดิน บ่อนพนันตามสถานที่ต่างๆ โดยการลักลอบเปิดเล่นการพนัน และเล่นการพนันผ่านระบบออนไลน์ที่มีความหลากหลาย โดยจะเห็นได้ว่าการเล่นพนันในปัจจุบันได้แทรกอยู่ในสังคมทุกระดับชั้นโดยแทรกซึมเข้าไปเกี่ยวข้องและสัมพันธ์อยู่ในวิถีชีวิต การหาอยู่ หากิน ทั้งในระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม บางครั้งการพนันได้แทรกซึมเข้าไปในงาน บุญประเพณี ความเชื่อ การละเล่นของผู้คนในแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะในระดับพื้นที่ชุมชน ท้องถิ่นอีสาน เราก็เห็นภาพการพนันคล้ายกันกับสังคมไทยโดยทั่วไป เพียงแต่มีการพนันพื้นบ้าน และการเล่นการพนันในเทศกาลงานบุญประเพณี ที่ต่างกัน เช่น งานบุญเดือน 6 บุญบั้งไฟ บุญแข่งเรือ บุญงานวัด งานศพ เป็นต้น

บ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา มีระยะทางห่างจากตัวจังหวัดศรีสะเกษประมาณ 100 กิโลเมตร มีอาณาเขตทิศตะวันออก ติดกับตำบลดงรัก อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ทิศตะวันตกติดกับ ตำบลจรัส อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลห้วยตามอญ อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ทิศใต้ ติดกับ เทือกเขาพนมดงรักติดประเทศกัมพูชา บ้านไพรพัฒนาแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้าน ใน 10 หมู่บ้านของตำบลไพรพัฒนา บ้านไพรพัฒนา หมู่ 3 และบ้านไพรพัฒนาตะวันออก หมู่ 10 มีจำนวนครัวเรือนรวมกัน 389 ครัวเรือน มีประชากรรวมกัน 2 หมู่บ้าน รวม 1,374 คน ทั้งสองชุมชนท้องถิ่นโครงสร้างหมู่บ้าน ที่ประกอบด้วย บ้าน ที่มีระบบผู้นำที่เป็นทางการ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน วัด โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีวัด มีโรงเรียนขยายโอกาสที่ให้บริการด้านการศึกษาโดยมีเด็กนักเรียนจากหมู่บ้านบริเวณใกล้เคียง จำนวน คน รวมถึงเด็กนักเรียนจากประเทศกัมพูชาที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชามาเรียนร่วมด้วย จำนวน 38 คน

ปัจจุบันบ้านไพรพัฒนานอกจากคนในชุมชนส่วนหนึ่งจะเกี่ยวข้องกับการพนันในหมู่บ้าน เช่นเดียวกันกับชุมชนท้องถิ่นอีสานอื่นๆแล้วยังมีปัจจัยเสี่ยงและมีแรงกระตุ้นจากธุรกิจการพนันมากขึ้น ไม่ได้เป็นแค่หมู่บ้านทางผ่านของนักพนันจากหมู่บ้านอื่นที่จะไปเล่นการพนันที่บ่อนคาสีโน เหมือนแต่ก่อน เพราะบ้านไพรพัฒนาเป็นหมู่บ้านที่ชายแดนที่ตั้งอยู่ท่ามกลางพื้นที่การพัฒนาบริเวณชายแดนของประเทศไทย ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและการเมือง ขณะที่วัดบ้านไพรพัฒนา(หลวงปู่สรวง มีความเชื่อเรื่องโชคกลาง) ได้รับการพัฒนาให้กลายเป็นจุดศูนย์กลางของการท่องเที่ยวโดยชาวบ้านและนักท่องเที่ยวและนักพนันบางกลุ่มจะแวะมาเคารพบูชาก่อนและออกเดินทาง去玩พนัน เพราะมีเส้นทางลาดยางสะดวก มีระยะทางที่ตั้งหมู่บ้านถึงจุดผ่านแดนถาวรช่องสง่างา เพียง 18 กิโลเมตรเท่านั้น ขณะที่ชาวบ้านในบริเวณดังกล่าวบางส่วนมีวิถีชีวิตในการทำมาหากินบริเวณด้านชายแดนช่องสง่างาที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการพนันมากขึ้นด้วย เช่น การประกอบอาชีพค้าขาย ร้านอาหาร มอเตอร์ไซค์รับจ้าง รับทำที่จอดรถสำหรับคนข้ามแดน เพื่อ去玩การพนันที่ชายแดนกัมพูชา เช่น บ่อนคาสีโน บ่อนบั้งไฟ ขณะที่ชายแดนไทยมีสนามไก่ สนามมวย และเป็นที่น่าสนใจว่าปัจจุบันมีคนในชุมชนแห่งนี้ข้ามแดน去玩การพนันที่บ่อนคาสีโน และคนในตำบลไพรพัฒนา去玩การพนันและเคยได้รับรางวัลแจ็คพ็อต จากการเล่นการพนันที่บ่อนคาสีโน ประเทศกัมพูชา เป็นต้น และเป็นที่น่าสนใจว่า จากข้อมูลของผู้วิจัยที่ไปเข้าร่วมสังเกตการณ์การเล่นการพนันที่บ่อนบั้งไฟที่ชายแดนประเทศกัมพูชา ในวันที่ 18 มิถุนายน 2559 พบว่า มีคนที่อาศัยอยู่ในตำบลไพรพัฒนาเข้าไปเป็นทีมงานของขบวนการบั้งไฟข้ามแดน โดยมีนักพนันเยาวชน วัยแรงงาน ชายหญิง คนเฒ่าคนแก่ บางคนได้นำเด็กเล็ก เข้า去玩การพนันบั้งไฟ อีกด้วย

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า การเล่นการพนัน ทำให้เกิดปัญหาที่หลากหลาย ทั้งในมิติสังคม เศรษฐกิจ กฎหมาย ส่งผลกระทบในหลากหลายมิติ ดังนั้นประเทศไทยได้ออกกฎหมายควบคุมการเล่นการพนันทั้งในรูปแบบการเล่นการพนันที่ถูกกฎหมายที่ได้รับอนุญาตอย่างถูกต้องมีกฎหมายรองรับ และการเล่นการพนันที่ผิดกฎหมาย และการการควบคุมการเล่นเป็นรายกรณี เช่น คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 27/2559 เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาสิโนจากการจุดและปล่อยบั้งไฟ พลุ ตะไล โคมลอย โคมไฟ โคมคว้น หรือวัตถุอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน เพื่อให้แต่ละจังหวัดจัดทำประกาศ เกี่ยวกับมาตรการการป้องกัน และการควบคุม

นอกจากนั้น ในบางชุมชนท้องถิ่นเองก็มีการสร้างมาตรการ มีการกำหนดนโยบาย มีบรรทัดฐานของชุมชนท้องถิ่นร่วมกับหน่วยรัฐและภาคประชาสังคมได้มีการกำหนดมาตรการ ข้อบังคับ และออกระเบียบกฎเกณฑ์ ของตนเองเพื่อป้องกันไม่ให้คนในชุมชนท้องถิ่น เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการพนันหรือเล่นการพนัน เช่น นโยบายหมู่บ้าน สีล หมู่บ้านปลอดเหล้า ปลอดการพนัน มีธรรมนูญตำบล นโยบายงานบุญประเพณีปลอดเหล้า ปลอดการพนัน โดยรับการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตลอดทั้งปี

ขณะที่ผ่านมามีงานวิชาการของศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน เกี่ยวข้องกับ การพนันในสังคมไทย โดย ศิริพร ยอดกมลศาสตร์ พบว่า สังคมไทยมองว่าคนเล่นการพนันไม่ใช่คนเลว ถ้าเล่นเพื่อความสนุกสนาน สร้างความสัมพันธ์ในชุมชน หรือเล่นเพื่อเสี่ยงโชค แต่กลุ่มที่เป็นปัญหา คือ นักพนัน เป็นคนไม่ดี เป็นคนที่หมกมุ่นหรือใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อการเล่นพนัน แสวงหาที่จะเล่นพนัน

ตลอดเวลา ทุกรูปแบบ ซึ่งในแต่ละชุมชนจะมีกลุ่มที่เป็นปัญหาหรือเรียกว่า นักพนัน ไม่กี่คน เมื่อการเล่นพนันไม่ใช่ปัญหา จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่คนไทยเกือบ ร้อยละ 77 เคยเล่นการพนันมาแล้ว โดยผู้ที่มีอายุต่ำสุดในการเล่นพนันครั้งแรกมีอายุเพียง 7 ปี และสถานที่เล่นการพนันครั้งแรกๆมักอยู่ในบ้าน ละแวกบ้าน หรือในโรงเรียน โดยคนเล่นพนันบางคนค่อยๆพัฒนาการเล่นจากวงเล็กไปสู่วงที่ใหญ่ขึ้นๆ และมีโอกาสกลายเป็นนักพนัน ในที่สุด อาจารย์ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ ได้ทำการสำรวจและให้ข้อมูลในหนังสือ อุตสาหกรรมการพนัน พบว่า ปี 2539-2541 ธุรกิจการพนันผิดกฎหมายสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) หวยใต้ดิน 2) บ่อนเถื่อน และ 3) พนันฟุตบอล การพนันเหล่านี้ทำเงินให้กับผู้ให้บริการการพนันสูงถึง 138,000-277,000 ล้านบาทต่อปี และต่อมา สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทำการสำรวจสถานการณ์การพนัน ซ้ำอีกรอบ พบว่า ปี 2553 หวยใต้ดินยังคงครองแชมป์อันดับหนึ่งของการพนันไทยควบคู่กับสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยมีการพนันในบ่อนและการพนันฟุตบอลติดอันดับตามมา และประมาณการจำนวนเงินที่สะพัดในอุตสาหกรรมการพนันตลอดทั้งปีสูงถึง 357,275 ล้านบาท (http://www.gamblingstudy-th.org/issues_topic_1/43/1/1/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9E%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A1%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2/) เข้าใช้เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2560)

ขณะเดียวกัน มีข้อมูลงานวิชาการ การพนันในยุคเปลี่ยนผ่าน รายงานประจำปี 2559 ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีการศึกษาสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพนัน พบว่า ปรากฏการณ์การเล่นการพนันของคนไทย มีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงสถานการณ์การเล่นพนันในประเทศไทย ประจำปี 2558 โดยศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ (SAB) ได้สำรวจประชากรที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไป ใน 26 จังหวัด พบว่า ประชากรที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไป เล่นการพนันร้อยละ 52.4 หรือประมาณ 27,393,678 คน เมื่อพิจารณาตามภูมิภาค พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเล่นการพนันมากที่สุด คือ 9.90 ล้านคน ภาคกลาง 4.78 ล้านคน กรุงเทพฯและปริมณฑล 4.76 ล้านคน ภาคเหนือ 4.21 ล้านคน และภาคใต้ 3.74 ล้านคน (วิศรุต ภูโหมทอง (2558) สิ่งสำคัญประเด็นหนึ่ง คือ ในรายงานวิชาการได้ระบุ ชัดเจนว่า มีเด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับการพนันจำนวน มากถึง 3.1 ล้านคน อายุต่ำสุด คือ 7 ปี ขณะที่สำนักงานศาลยุติธรรมมีการสรุปคดีความ ปี 2558 พบว่า คดีที่เกี่ยวข้องกับการพนันเป็นคดีที่ขึ้นสู่ศาลชั้นต้นสูงสุดเป็นอันดับสาม รองจากคดียาเสพติดและคดีจราจร

เช่นเดียวกัน มีการศึกษาปัญหาการพนันในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี (ช่วง 15-19 ปี) พบว่า เยาวชนร้อยละ 39.4 เคยมีประสบการณ์เล่นการพนัน โดยเริ่มเล่นการพนันครั้งแรกที่มีอายุน้อยที่สุด ที่พบ คือ 7 ปี และอายุเริ่มเล่นเริ่มมีแนวโน้มลดลง แสดงให้เห็นว่าการเข้าสู่การพนันในสังคมไทยเป็นเรื่องง่ายแม้กระทั่งในกลุ่มเยาวชน เนื่องจากการพนันที่มีความตื่นเต้นท้าทาย สอดคล้องกับนิสัยของวัยรุ่นที่อยากรู้อยากลอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก เยาวชนที่อยู่ในครอบครัว หรือสภาพแวดล้อมที่มีคนเล่นการพนันเปรียบเสมือนว่าเป็นการสร้างความคุ้นเคยและความเคยชิน ทำให้เด็กเหล่านั้นรู้สึกว่าการเล่นการพนันเป็นเรื่องธรรมดา

จะเห็นได้ว่าที่ผ่านมา งานวิชาการการพนันในทัศนะ มุมมองของเด็ก เยาวชน มีน้อย โดยเฉพาะในชุมชนท้องถิ่นอีสานโดยชุมชน สังคมยังไม่ทราบถึงทัศนะ ความคิด ที่เป็นมุมมองของเด็กที่มีต่อการพนันในชุมชนท้องถิ่นของพวกเขา ทั้งในกลุ่มเด็กเยาวชนในกลุ่มที่เกี่ยวข้องและเล่นการพนัน และกลุ่มเด็กเยาวชนที่ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับการพนัน ซึ่งงานวิชาการที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพนัน ส่วนใหญ่มุ่งเน้นมุมมองของนักวิชาการในเชิงด้านเศรษฐกิจการพนัน สังคม ทั้งในมิติการพนันที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมายที่คนในสังคมเข้าไปเกี่ยวข้องและสัมพันธ์ กับ การพนัน สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพนันของเด็กและเยาวชนที่เข้าไปเกี่ยวข้อง ซึ่งไม่ได้ให้รายละเอียดมุมมองของเด็กและเยาวชนต่อการพนันมากนัก

จากการจัดเวทีวิเคราะห์ปัญหาเพื่อพัฒนาหาโจทย์ในการวิจัยการพนัน วันที่ 28 มิถุนายน 2560 ที่ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการด้านเด็กและเยาวชน มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ร่วมกับนักวิจัยและอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จำนวน 6 คน พบว่า งานวิจัยนี้สนใจประเด็นการพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นอีสาน เนื่องจากเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นอีสานมีวิถีชีวิต และมีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับวงการการพนันในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งงานการพนันในบุญประเพณี การพนันในรูปแบบอื่นๆ ขณะเดียวกันพื้นที่บริบทชุมชนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน เช่น อยู่ใกล้บ่อนคาสิโนเพราะมีพื้นที่ติดชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นชุมชนดั้งเดิม มีกฎระเบียบมาตรการทางสังคมที่แตกต่างกัน และคาดว่าพวกเขาค้นเคยกับการนิยามการพนันจากภายนอก โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชน เพราะพวกเขาคือเด็กในวันนี้จะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่และเป็นตัวแทนของบุคลากรของชาติในอนาคต และมุมมองคนในชุมชนท้องถิ่นคิดอย่างไรต่อมุมมองของเด็กและเยาวชนต่อการพนัน เนื่องจากเด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ในครอบครัว ชุมชนและคนในสังคม ที่เล่นการพนัน และมีการเล่นการพนันในรูปแบบและโอกาสต่างๆ

ดังนั้น การดำเนินงานของโครงการฯ เพื่อให้ได้ชุดความรู้ข้อมูลข้อเท็จจริงการพนันในมุมมองของเด็กเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา บ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นการดำเนินงานงานวิจัยภายใต้ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการด้านเด็กและเยาวชน มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีเป้าหมายเพื่อศึกษามุมมองของเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชาต่อการพนันในชุมชนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ ความคิดเห็น การรับรู้การพนันในชุมชน ทัศนคติต่อการพนัน พฤติกรรมของเด็กเยาวชนต่อการเล่นการพนันในชุมชน รวมถึงการเปิดพื้นที่ของคนในชุมชนท้องถิ่นต่อมุมมองของเยาวชนต่อการพนัน เพื่อให้ได้ข้อเสนอต่อการขับเคลื่อนในเชิงนโยบายต่อปัญหาการพนันในระดับต่อไป

1.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ มุ่งเน้นไปที่การพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในบริบทหมู่บ้านบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาที่มีต่อการพนันในชุมชนและบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา โดยมุ่งเน้นที่กลุ่มเด็กและเยาวชนในกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องและเล่นการพนันและ กลุ่มเด็ก เยาวชนที่ไม่มีส่วน

เกี่ยวข้องกับการพนัน เนื่องจากเด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ในครอบครัว ชุมชน สังคม ที่มีวัฒนธรรม ประเพณี ที่มีการพนันเข้ามาเกี่ยวข้องในรูปแบบต่างๆ ทั้งถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมายจาก มาตรการ ข้อห้ามต่างๆจากชุมชน รวมถึงข้อคิดเห็นจากคนที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจะช่วยกันนำมุมมอง ของเด็กต่อการพนันในชุมชนท้องถิ่นไปสะท้อนให้คนและหน่วยงานในชุมชนช่วยกันให้ความเห็น วิเคราะห์และหาแนวทางสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการควบคุมตนเองใน การเข้าสู่พนันได้อย่างไร โดยมีแนวคิดในการศึกษาได้ดังนี้

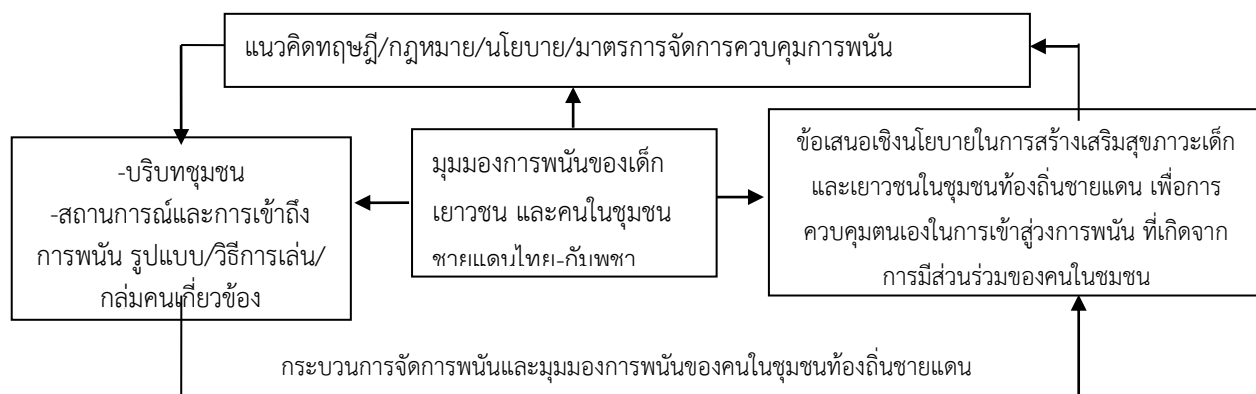
1. ภายใต้บริบทชุมชนท้องถิ่นชายแดน-ไทยกัมพูชา บ้านไพรพัฒนา ผู้วิจัยจะนำ แนวคิดการ เปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) มาอธิบาย โดยคณะวิจัยจะชี้ให้เห็นว่าภายใต้บริบทการ เปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองในชนบท มีผลต่อมุมมองด้านการพนันของเด็กและ เยาวชน ต้นทุนทางวัฒนธรรมพิธีกรรม/ประเพณี /ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันแม้ยังเป็นทุนทางสังคมที่ จะป้องกันการเข้าสู่วงการพนันของเด็ก แต่จำเป็นต้องตั้งคำถามว่าในหมู่บ้านยังคงมีต้นทุนทาง สังคมเหล่านี้หลงเหลืออยู่จริงหรือไม่

2 มุมมองการพนันของเด็กและของคนในชุมชน ที่เกี่ยวข้องสถานการณ์การพนัน การเข้าถึง รูปแบบวิธีการเล่น และกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะนำแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของ มนุษย์ (Behavior Change) มาอธิบาย โดยอธิบายให้เห็นถึงมุมมองด้านการพนัน พฤติกรรม โดย แนวคิดนี้จะช่วยให้เห็นถึงรูปแบบพฤติกรรมของมนุษย์ แบ่งได้เป็น 2 อย่างคือ 1. พฤติกรรม เปิดเผยหรือพฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา ทำให้ผู้อื่น สามารถมองเห็นได้ สังเกตได้ เช่น การเดิน การหัวเราะ การพูด ฯลฯ 2. พฤติกรรมปกปิดหรือ พฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงแล้ว แต่ผู้อื่นไม่สามารถมองเห็นได้ สังเกตได้โดยตรงจนกว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้บอกหรือแสดงบางอย่างเพื่อให้คนอื่นรับรู้ได้ เช่น ความคิด อารมณ์ การรับรู้ คณะวิจัยเห็นว่าจะจะเป็นแนวคิดที่ช่วยในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของเด็ก เยาวชน และคนในชุมชนท้องถิ่น ที่มีช่วงอายุ (Gen) ที่แตกต่างกันว่าจะมีมุมมองต่อการพนันที่ตนเอง เข้าไปเกี่ยวข้องและสัมพันธ์เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

3. กระบวนการจัดการการพนันและมุมมองด้านต่างๆของคนในชุมชนท้องถิ่นบริเวณ ชายแดนไทย-กัมพูชา ผู้วิจัยจะนำแนวคิดการบริหารจัดการนโยบายสาธารณะ (Public Policy) ภายใต้เงื่อนไข นโยบาย/กฎหมาย/มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพนัน ทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่นและ ระดับนโยบายรัฐ ที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง คณะวิจัยจะนำมาเป็นแนวคิดในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ และถกเถียงเกี่ยวกับทิศทางและบทบาทของรัฐในการจัดการการพนันในหมู่บ้าน

4. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นชายแดน เพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพนัน ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน จะช่วยให้ เด็กเยาวชน คนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้เกิดการบูรณาการทำงาน โดยเชื่อมประสานการทำงานในระดับชุมชนท้องถิ่นและระดับนโยบายต่อไป

จากแนวคิดดังกล่าวกำหนดเป็นกรอบในการศึกษาวิจัยได้ดังแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบในการศึกษาวิจัย

1.3 คำถามวิจัย

1.3.1 คำถามหลัก

การพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชายแดน จะสามารถสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพนันได้อย่างไร

1.3.2 คำถามรอง

1. การพนันในมุมมองของเด็ก เยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นอย่างไร
2. กระบวนการจัดการพนันในมุมมองของคนในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร และมีมุมมองต่อการพนันในมุมมองของเด็ก เยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นอย่างไร
3. จะมีข้อเสนอเชิงนโยบายในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชาเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพนันได้อย่างไร

1.4 วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อศึกษามุมมอง พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการพนันในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา
- 2 เพื่อศึกษากระบวนการจัดการการพนันในชุมชนท้องถิ่นและผลการสะท้อนต่อการพนันในมุมมองของเด็กในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา

3. เพื่อหาข้อเสนอเชิงนโยบายในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชาเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพนัน

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ชุดข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การพนันในมุมมองของเด็ก เยาวชนในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา
2. สร้างการรับรู้กระบวนการจัดการพนันในชุมชนท้องถิ่นและสถานการณ์การพนันในมุมมองของเด็ก เยาวชน ในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา
3. แนวทางการเสริมสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการควบคุมตนเองไม่เข้าสู่การพนัน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้ได้องค์ความรู้เพื่อสนับสนุนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงได้มีการสำรวจองค์ความรู้ในเบื้องต้น เป็นการทบทวนวรรณกรรม เกี่ยวแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การพินัยในมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษาบ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกงหรา จังหวัดศรีสะเกษ ดังนี้

2.1 แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง

เพื่อเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาการพินัยในมิติต่าง ๆ ให้ชัดเจนมากขึ้น การศึกษานี้จำเป็นต้องศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพินัย มีรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 ทฤษฎีการพินัย

(สังคีต พิริยะรังสรรค์, 2547 :1-35) ได้ให้มุมมองทฤษฎีการพินัยแบบดั้งเดิม (Conventional Theories) จากการสรุปสังเคราะห์การศึกษาการพินัย ผลงานต่างๆของนักสังคมวิทยา จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ และอาชญาวิทยา ช่วงทศวรรษที่ 1970 -80 (พ.ศ. 2513-2523) และได้กำหนดกรอบทฤษฎีการพินัยแบบดั้งเดิม หมายถึง ผลงานต่างๆของนักสังคมวิทยา จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ และอาชญาวิทยา ช่วงทศวรรษที่ 1970 -80 (พ.ศ. 2513-2523) และพบว่า การศึกษาการพินัยในช่วงที่ผ่านมามีจุดอ่อนหลายประการร่วมกัน คือ

1) พวกเขาถือว่าการพินัยเป็นสิ่งที่คงที่ตลอดกาลและมีอยู่แบบเดี่ยวโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง แม้แต่น้อย หรือโดยไม่ต้องสนใจพลังทางการเมืองและศีลธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นเรื่องกำหนดค่านิยม

2) พวกเขายึดติดกับปรัชญาการศึกษาแบบเสรีนิยมซึ่งเป็นสิ่งจำเพาะต่อการพัฒนาทางสังคมและประวัติศาสตร์ของทุนนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งลัทธิปัจเจกชนนิยม (Individualism) และการใช้เหตุผลทางเศรษฐกิจ (Economic Rationality) อันที่จริงการเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับการพินัยเกี่ยวข้องกับปทัสถาน (Norms) ทางการเมืองและสังคมที่ปรากฏและความหวังในระเบียบวินัยเพื่อความสงบของสังคม

3) พวกเขามีความเชื่ออย่างเปิดเผยหรือแฝงเร้นว่าการพินัยเป็น ปัญหา ของการควบคุมทางสังคมและการบริหาร ดังจะเห็นได้จากแม้กระทั่งในกรณีประเทศออสเตรเลีย ซึ่งการพินัยได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง แต่การโต้แย้งเกี่ยวกับศีลธรรมและสถานะทางกฎหมายของการพินัยมักเน้นว่า การพินัยมีความโน้มเอียงที่นำไปสู่ความยุ่งเหยิงทางสังคม

4) เหมือนนักเศรษฐศาสตร์โดยทั่วไป พวกเขาแยกการวิเคราะห์ทางการเมืองและเศรษฐกิจออกจากกันโดยเด็ดขาดและถือว่าแนวคิดด้านวัฒนธรรมเป็นเพียงการสะท้อนสภาพทางเศรษฐกิจ เป็นที่มาที่ทำให้พวกเขากลือเอาง่ายๆว่าการพินัยเป็นการพักผ่อน (Leisure) อย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นกิจกรรมทางสังคมที่แยกออกจากการทำงานและการผลิต

5) พวกเขาถือว่าการพนันเป็นสิ่งที่ไม่มีที่มาที่ไป (Ahistorical) หรือไม่มีการเปลี่ยนแปลง (Static) จึงไม่สนใจพลวัตรของโครงสร้างและกระบวนการที่มีความสลับซับซ้อน

6) พวกเขาใช้วิธีการศึกษาเชิงประจักษ์ (Positive Approach) ในการศึกษาที่ยึดติดกับลักษณะภายนอกของความสัมพันธ์ระหว่างสังคมและเศรษฐกิจการเมืองในการพนันราวกับว่ามันเป็นจริง

7) พวกเขาประสบปัญหาการยึดสังคมตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Ethnocentrism) และทำให้แย้ง คือการไม่มีมุมมองเปรียบเทียบอย่างตรงไปตรงมา ระหว่างบริบททางการเมืองและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

8) ปรัชญาการศึกษาของพวกเขาขาดลักษณะวิภาษวิธี (Dialectical) ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของความสัมพันธ์ต่างๆ ในการพนัน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้น ระหว่างทุนและรัฐ หรือระหว่างประชาชาติกับประเทศเพื่อนบ้าน

ทั้งนี้ การจากศึกษาแนวคิดการพนันแบบดั้งเดิม และการศึกษาในช่วงดังที่กล่าวมาแล้วนั้น เกิดมุมมองต่อการพนันที่หลากหลาย คือ 1) มุมมองการพนันในด้านลบ มองว่าการพนันเป็นปัญหาสังคม (Gambling as a social problem) 2) มุมมองการพนันในด้านบวก การพนันเป็นกิจกรรมยามว่าง (Gambling as leisure) 3) มุมมองการพนันในด้านบวก การพนันเป็นการบริหารสังคม (Social Administration) 4) มุมมองนโยบายการพนัน (Gambling and policy analysis) 5) มุมมองของทฤษฎีทางเลือกสาธารณะ (Public Choice Theory) 6) อาชญวิทยาและประวัติศาสตร์ของกฎหมาย (Criminology and the history of law)

2.1.2 ความหมายของการพนัน

ความหมายของ “การพนัน” ในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ไม่ได้มีบทวิเคราะห์ศัพท์การพนันไว้โดยตรง แต่สามารถหาความหมายหรือคำจำกัดความของการพนันได้ ดังนี้

บทบัญญัติบางมาตราของพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ได้กล่าวถึงลักษณะการพนันเอาไว้ ได้แก่ มาตรา 4 ทวิ วรรคสอง บัญญัติว่า “คำว่า “การเล่น” ให้หมายความรวมถึงการชั่งตวง การทายและการทำนายด้วย” ซึ่งแสดงว่าการพนันในกฎหมายนี้รวมถึงการชั่งตวงด้วย และในมาตรา 5 บัญญัติว่า “ผู้ใดจัดให้มีการเล่นซึ่งตามปกติย่อมจะพนันเอาเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นแก่กัน” หรือมาตรา 9 บัญญัติว่า “การเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่น” แสดงความหมายของการพนันว่าจะต้องมีการเล่นที่มีลักษณะได้หรือเสียเงินหรือทรัพย์สินกันในตัว

“การพนันขั้นต่อ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง การพนันซึ่งได้เสียกันโดยวิธีต่อรอง

“การพนันและขั้นต่อ” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ในเอกเทศสัญญา ตั้งแต่มาตรา 853 ถึงมาตรา 855 การพนันหรือขั้นต่อ คือ สัญญาซึ่งคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันว่า เมื่อมีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งไม่แน่นอนเกิดขึ้นตรงตามเงื่อนไขของสัญญาแล้ว จะก่อให้เกิดผลแพ้ชนะกับคู่สัญญานั้น คู่สัญญาฝ่ายที่แพ้จะชำระหนี้บางอย่างใดอย่างหนึ่ง

“การพนัน” หมายถึง เล่นเอาเงินหรือสิ่งอื่นใดโดยอาศัยความฉลาด ความชำนาญ เล่ห์เหลี่ยม ไหวพริบ และฝีมือ รวมทั้งโชคด้วย การเล่นเช่นนั้นเรียกว่า การพนัน

“ขั้นต่อ” หมายถึง การเข้าเล่นเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ โดยอาศัยการเสี่ยงโชคในเหตุการณ์อันไม่แน่นอนอันจะเกิดในภายหน้า โดยคู่สัญญา มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน

ข้อแตกต่างระหว่างการพนันและขั้นต่อก็คือ การพนันนั้นผู้เข้าเล่นต้องใช้ไหวพริบและฝีมือร่วมกับเหตุการณ์อันเป็นเงื่อนไขแห่งการแพ้ชนะด้วย แม้จะเพียงฝ่ายเดียวก็ตาม ส่วนการขั้นต่อนั้น ผู้เข้าเล่นไม่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์อันเป็นเงื่อนไขแห่งการแพ้ชนะกัน การแพ้ชนะนั้นขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้ตกลงกันว่าจะมีผลไปในทางใด

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี ได้ให้นิยาม การพนัน (อังกฤษ: gambling) หมายถึง การเล่นชนิดหนึ่งเพื่อเอาเงินหรือสิ่งอื่นใดด้วยการเสี่ยงโชค โดยการทำนายหรือคาดเดาผลที่เกิดขึ้นในอนาคต การพนันอาจแบ่งได้หลายอย่าง เช่น การพนันในการแข่งขัน ตัวอย่างเช่น เกมไพ่ เกมลูกเต๋า การพนันโดยการทำนายผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตเช่น การแทงบอล การแทงม้า และการพนันที่ไม่มีการแข่งขันโดยขึ้นกับความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่เกิด เช่น หวย

พจนานุกรมแปล ไทย-ไทย ราชบัณฑิตยสถาน การพนัน ความหมายจาก ก. เล่นเอาเงินหรือสิ่งอื่นโดยอาศัยความฉลาด ความชำนาญ เล่ห์เหลี่ยม ไหวพริบและฝีมือ รวมทั้งโชคด้วย. น. การเล่นเช่นนั้น เรียกว่า การพนัน

สังคีต พิริยะรังสรรค์ (2547:2) การพนันหมายถึง อะไรก็ได้ที่มีลักษณะเป็นธุรกรรมทางการเงิน (Financial Transaction) ที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ของความไม่แน่นอน

ดังนั้น การพนัน หมายถึง การเล่นชนิดหนึ่งเพื่อเอาเงินหรือสิ่งอื่นใดด้วยการเสี่ยงโชค โดยการทำนายหรือคาดเดาผลที่เกิดขึ้นในอนาคต ที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ที่ไม่แน่นอน

2.1.3 ประวัติความเป็นมาของการพนัน

การพนันเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งในสังคมมนุษย์ซึ่งได้เกิดขึ้นพร้อมๆ กับวัฒนธรรมในทุกยุคทุกสมัย มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สามารถยืนยันถึงการเกิดขึ้นของการพนันได้มากมาย อาทิ การขุดค้นพบลูกเต๋าและกระดานที่ใช้ในการเล่น ณ แหล่งโบราณคดีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นที่เออร์ (Ur) ซึ่งพบหลักฐานในสมัย 2,000 ปีก่อนคริสตกาล ที่ครีต (Crete) พบหลักฐานในสมัย 1,800 ปีก่อนคริสตกาล ที่อียิปต์มีการพบหลักฐานในสมัย 1,600 ปีก่อนคริสตกาลและที่อินเดียพบหลักฐานในสมัย 1,000 ปีก่อนคริสตกาล การพนันในการแข่งม้าก็มีหลักฐานปรากฏในอารยธรรมของชาวฮิตไทต์ (Hittites) ในสมัย 2,000 ปีก่อนคริสตกาล หรือแม้แต่ในแหล่งอารยธรรมทางเอเชียตะวันออกคือ จีน ก็มีบันทึกว่า การพนันได้เกิดขึ้นมานานกว่า 4,000 ปีแล้ว (Millen, 1996: 6) จนสามารถกล่าวได้ว่า การพนันเป็นมรดกของมนุษยชาติที่เก่าแก่สืบทอดกันมาแต่อดีตกาล

การเล่นการพนันในประเทศไทยนั้นได้รับอิทธิพลมาจากทั้งประเทศจีนและประเทศอินเดียในประเทศจีนนั้นปรากฏหลักฐานทางอารยธรรมที่เกี่ยวกับการพนันและการเสี่ยงทายต่างๆ มาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการเสี่ยงทายตามพิธีกรรมทางศาสนาของนักบวชลัทธิต่างๆ อันมีที่มา ดังนี้ ในพงศาวดารจีนสมัยฮั่นปกครองประเทศ ในสมัยของพระเจ้าฮั่นฮงอู่ครั้งที่ 7

ครองราชย์ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 669 ถึง พ.ศ. 688 มีขุนนางจีนผู้หนึ่งคิดวิธีการเล่นพนันชนิดหนึ่งขึ้น เรียกว่า “อีจี” แปลว่า กระเปาะ ซึ่งเป็นที่มาของการเล่นถั่วในปัจจุบันนี้ ส่วนวิธีการเล่นไปหรือที่ชาว จีนเรียกกันว่า “ป้อ” นั้น ได้เกิดขึ้นหลังจากการเล่นถั่วเป็นเวลานาน คือ เกิดขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2100 สมัยปลายราชวงศ์ใต้เหมงหรือช่วงต้นราชวงศ์ใต้เซงปกครองประเทศจีน ส่วนที่มาของ “หวย” นั้น เกิดขึ้นในสมัยพระเจ้าเตากวางที่ 6 แห่งราชวงศ์ใต้เซง เมื่อประมาณ พ.ศ. 2364 ชาวจีน เรียก หวยว่า “ฮวยหวย” การพนันดังที่ได้กล่าวมานี้ได้แพร่หลายสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีการพนันอื่นอีกหลายชนิดที่มีต้นกำเนิดมาจากประเทศจีน เฉพาะที่มีระบุในบัญชีท้าย พระราชบัญญัติ การพนัน พ.ศ. 2478 ได้แก่ จั๊ยยี่กี หวย โปป๋น โปกำ โปถั่ว ถั่วหรือกำ ถั่ว สี่เหลงลัก น้ำเต้าทุก ประเภท เป็นต้น (สมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2504: 1-3)

การพนันของชาวจีนได้แพร่หลายไปทั่วโลก เนื่องจากการเดินทางไปติดต่อค้าขายและอพยพถิ่นฐานของชาวจีนตามประเทศต่างๆ ซึ่งชาวจีนได้นำ วัฒนธรรมของตนเผยแพร่ไปยังชุมชนหรือถิ่นฐานที่ตนเข้าตั้งหลักแหล่ง และได้นำเอาวิธีการเล่นการพนันชนิดต่างๆ ไปเผยแพร่ด้วย

อีก อารยธรรมหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิด รูปแบบ และวิธีการเล่นการพนัน สังคมไทย คือ อารยธรรมอินเดีย โดยทางอินเดีย อาจติดมากับคัมภีร์ทางศาสนาหรือชาดก เช่น บางตอนกล่าวถึงการเล่นสกาเดิมพันเอาเมืองกันของเจ้าเมืองในชมพูทวีป จากประวัติศาสตร์ของอินเดีย มีหลักฐานเกี่ยวกับการพนันปรากฏครั้งแรกประมาณศตวรรษที่ 25 ก่อนคริสตกาล โดยมีการบันทึก ในคัมภีร์ฤคเวท ซึ่งถือเป็นคัมภีร์เก่าแก่ที่สุดของอินเดีย (รัตน, 2530: 1-3) ในคัมภีร์ดังกล่าว มีบทสวดกล่าวถึงการคร่ำครวญถึงความสูญเสียทุกสิ่งทุกอย่างของนักการพนันผู้หนึ่ง เช่น การสูญเสียทรัพย์สิน เงินทองทั้งที่เป็นสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ การสูญเสียญาติมิตร บุตร ภรรยา และคนในสังคมรังเกียจเหยียดหยาม

ต่อมาประมาณศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาลได้มีการแต่งคัมภีร์มหาภารตะซึ่งได้บันทึก เหตุการณ์ในยุคสมัยนั้นเป็นพงศาวดาร มีการกล่าวถึงพระยัชฐิระกษัตริย์ที่ครองแคว้นในอินเดียใน สมัยนั้นเป็นผู้พ่ายแพ้การพนันต่อพระวงศ์ของกษัตริย์ต่างแคว้น และได้สูญเสียทรัพย์สินพระอนุชาทั้งสี่พระองค์และพระชายา จนกระทั่งเป็นชนวนของสงครามครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ คือ มหาภารตะ ยุทธ

การเล่นการพนันแบบไทยไม่พบหลักฐานที่แน่นอนว่าเป็นอะไร อาจเป็นการเล่นการพนัน โดยใช้สัตว์เป็นเครื่องมือ เช่น การตีไก่ การกัดปลากัด และการชนวัว มีหลักฐานปรากฏในจดหมายเหตุของ ซิมอง เดอ ลาลูแบร์ เอกอัครราชทูตฝรั่งเศส สมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 เข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ในปี พ.ศ. 2230 โดยลาลูแบร์ ได้บันทึกไว้ว่า คนไทยนิยมการเล่นการพนันกันมากถึงกับเสียหมดเนื้อหมดตัวทีเดียว ความตอนหนึ่ง “ชาวสยามรักเล่นการพนันกันเหลือเกิน จนกระทั่งฉิบหายขายตนหรือไม่ก็ขายบุตรธิดาของตน (ให้ตกไปเป็นทาส) ด้วยในประเทศนี้ถ้าลูกหนึ่คนใดไม่มีเงินทองหรือข้าวของติดราคาให้เจ้าหนี้แล้ว ก็ขายลูกเต้าของตนเพื่อชำระหนี้สินไปได้ และยังไม่พอกับหนี้สินที่ตนทำ ไว้ ตัวเองก็ตกเป็นทาสไปด้วยอีกคน คนไทยนิยม การชนไก่มาก แม้พระเจ้าแผ่นดินจะทรงห้ามและปรับโทษเอากับผู้ฝ่าฝืน เมื่อมีการชนไก่ ณ ที่ใดฝูงชนจะรีบไปดูกันแน่นขนัด พนันขึ้นต่อ ทุกคนมีส่วนร่วมในการชนไปด้วย และก็มักจะลงท้ายด้วยการทะเลาะ

วิวาทกัน กระทั่งว่า เมื่อเสร็จการชนไก่แล้วยังมีการชกกันเป็นขวัญตาอีกด้วยด้วยการชนควายและชนช้าง ยิ่งสนุกใหญ่ แต่หาดูได้ยาก” (กิติกร มีทรัพย์. 2528: 12)

ในประวัติศาสตร์สมัยพระมหาจักรพรรดิ เมื่อครั้งตอนที่ไทยตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าในหัวเวลาหนึ่งนั้น สมเด็จพระนเรศวรทรงทำดีไต่กับพระมหาอุปราช ไก่ของสมเด็จพระนเรศวรชนะ และมีการเยาะเย้ยกันว่า “ไก่เซเลย” ถึงกับมีการทำพนันเอาเมืองกันทีเดียว การพนันแบบไทยแท้ อันเป็นที่นิยมจึงน่าจะเป็นการใช้สัตว์สู้กัน ตั้งแต่สัตว์เล็ก ๆ ตั้งแต่พวกจิ้งหรีดและปลากัด จนถึงสัตว์ใหญ่ เช่น วัว ควาย หรือช้าง แต่ที่นิยมกันมากน่าจะเป็นชนไก่ โดยที่เจ้าของบ่อนจะหักเงินค่าบำรุงบ่อนอย่างน้อยร้อยละ 10 จากจำนวนเงินเดิมพัน (ชูชัย สิ้นไชย. 2528: 103)

ในสมัยรัชกาลที่ 3 พ.ศ. 2390 มีการพนันจากจีนที่เข้ามาพร้อมกัน 3 ชนิด คือ ถั่ว โป และหอย โดยชาวไทยได้เรียกการเล่นถั่วโปว่า “เล่นเบี้ย” คือ เรียกตามเงินที่ใช้เล่น มีลักษณะเป็นหอยเล็กๆ ใช้แทนเหรียญ และเรียกสถานที่เล่นถั่วโปว่า “บ่อนเบี้ย”

สาเหตุที่มีการตั้งบ่อนเบี้ยนี้เนื่องจากชาวจีนที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยสมัยนั้น นิยมการเล่นเบี้ยกันเป็นอย่างมาก โดยที่รัฐมิได้เข้ามาควบคุมการเล่นแต่อย่างใด จนเป็นผลให้คนไทยต้องการที่จะเล่นบ้าง รัฐจึงเห็นว่า ควรจะมีการควบคุมบ่อนเบี้ย เนื่องจากไม่สามารถห้ามปรามไม่ให้เล่นโดยเด็ดขาดได้ เพราะมีการเล่นกันมาช้านานแล้ว รัฐจึงตั้งบ่อนเบี้ยขึ้นโดยกำหนดให้มีการเล่นเบี้ยได้เพียงบางพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณที่มีชาวจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากเท่านั้นและรัฐกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ควบคุม ดูแลให้ชาวจีนเล่นเบี้ยได้ตามประเพณีเท่านั้น โดยที่ห้ามคนไทยเข้าไปเล่น ผลจากการที่รัฐห้ามคนไทยเช่นนี้จึงเกิดมีคนไทยลักลอบเล่นการพนันขึ้น รัฐจึงต้องอนุญาตให้ตั้งบ่อนสำหรับคนไทยขึ้น ดังนั้นจึงเกิดบ่อนเบี้ย 2 ประเภท คือ บ่อนเบี้ยจีนและบ่อนเบี้ยไทย

ถึงแม้ว่า รัฐจะได้เก็บภาษีจากโรงบ่อนเบี้ย คือ สถานที่เล่นการพนันมากเพียงใดก็ตามแต่ รัฐก็ไม่มียุทธศาสตร์ในการสนับสนุนให้คนไทยเล่นการพนันแต่อย่างใด ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ได้มีการบัญญัติกฎหมายห้ามเล่นการพนันขึ้น และในสมัยสมเด็จพระบรมโกศรัฐมีการห้ามข้าราชการเล่นการพนันมากจนเกินไป หากข้าราชการผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษเฆี่ยน 90 ที และถอดยศลงเป็นไพร่

เมื่อสมัยที่มีการเริ่มตั้งบ่อนเบี้ย ได้ตั้งเฉพาะในเขตพระนครเท่านั้น ต่อมาเมื่อรัฐอนุญาตให้มีการตั้งบ่อนเบี้ยเพิ่มขึ้น จึงมีคนเล่นการพนันมากขึ้น ผู้ที่อยากรวยจึงขอให้มีการประมูลเพื่อตั้งบ่อนเบี้ยขึ้น โดยยินยอมแบ่งเงินหัวเบี้ยส่งกระทรวงพระคลังฯ ให้ตกเป็นผลประโยชน์ของรัฐจากการประมูลเพื่อตั้งบ่อนเบี้ยในครั้งนั้นส่งผลให้มีการตั้งบ่อนเบี้ยแพร่หลายออกไปถึงหัวเมืองที่ติดต่อกับเขตพระนคร เช่น เมืองนนทบุรีและเมืองธนบุรี เป็นต้น จึงก่อให้เกิดการจัดเก็บอากรบ่อนเบี้ยได้เพิ่มขึ้นมาก (สมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2504: 10-11) ผู้ที่ผูกขาดการเล่นพนันในบ่อน เรียกว่า “ขุนพัฒน์”

การตั้งบ่อนเบี้ยนั้นมีปัญหาหนึ่งซึ่งได้เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยา กล่าวคือ ประเพณีการเล่นเบี้ยของชาวจีนนั้นมีวิธีการตีราคาเพื่อใช้หนี้การพนัน แต่เมื่อมีคนไทยเข้าไปเล่นพนันด้วยจึงต้องใช้หนี้กันด้วยเงินสด ปรากฏว่า เมื่อคนไทยเสียพนันแล้วไม่มีเงินที่จะเล่นต่อ นายบ่อนเกรงว่าบ่อนจะดำเนินการต่อไปไม่ได้ นายบ่อนจึงจัดหาเงินเพื่อทดรองทุนให้กับนักพนันที่ต้องการเล่นต่อซึ่งการทดรองทุนนี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาการฉ้อโกงขึ้นในสมัยสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ จึงมีการออกกฎหมายกำหนด

พิกัดอัตราเงินอุดหนุนให้กับนักพนันในบ่อนเบี้ย โดยให้นายบ่อนสำ รองเงินอุดหนุนตามจำนวนทรัพย์สินของนักพนัน จนกระทั่งในสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้มีการประกาศให้นายบ่อนออกเงินอุดหนุนให้กับนักพนัน โดยให้พนันกันด้วยเงินสดเท่านั้น มิให้มีการติดค้ำหนัพนันกัน

ในสมัยกรุงธนบุรีไม่มีข้อห้ามคนไทยเล่นเบี้ย ในปี พ.ศ. 2313 เมื่อสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรียกทัพไปตีก๊กเจ้าพระยาานครศรีธรรมราชได้แล้ว ทรงโปรดให้มีการรื่นเริงในกองทัพต่างๆ และให้มีการเล่นพนันด้วย คือ ให้ฝายเล่นถั่วหน้าพระที่นั่ง กระจาน 50-100 ชั่ง สำหรับราษฎรทรงประทานอนุญาตให้เล่นเบี้ยโดยไม่เก็บอากร ตลอดสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีเต็มไปด้วยสงครามในการปราบปรามก๊กต่างๆ บรรดาผู้ที่ถูกเกณฑ์ไปออกรบล้วนเหน็ดเหนื่อยกับชีวิตสงครามที่ค่อนข้างยาวนาน จึงทรงหาทางบำรุงขวัญและทหารแม่ทัพนายกองทั้งหลายโดยให้เล่นการพนันกันแต่พอสมควร กล่าวคือ ในวันนักขัตฤกษ์ต่างๆ วันตรุษไทย วันตรุษจีน วันขึ้นปีใหม่ หรือวันสงกรานต์ ทรงอนุญาตให้เป็นพิเศษ รวมทั้งทรงอนุญาตให้ราษฎรโดยทั่วไปเล่นการพนันได้ด้วย

จนกระทั่งในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 ไม่ทรงเห็นด้วยที่จะให้เล่นการพนันหรือเล่นเบี้ยกันแบบสมัยกรุงธนบุรี แต่ยังคงยอมให้นายบ่อนเบี้ยอยู่บ้าง โดยเก็บอากรบำรุงแผ่นดิน ถึงอย่างไรก็ตามทรงเคร่งครัดเรื่องการพนันและการดื่มสุรามากขึ้น โดยเฉพาะกับพวกข้าราชการ โดยทรงออกพระราชกำหนด เมื่อปี พ.ศ. 2325 ห้ามข้าราชการเล่นบ่อนเบี้ยและเสพสุรา หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษ ๓ ยก (90 ทีก) และสักรูปถั่วประจานไว้ที่หน้าผากด้วย ส่วนเจ้าของบ่อนผู้อนุญาตให้ข้าราชการเข้าไปเล่นเบี้ย ระวางโทษเพียง 1 ยก (30 ทีก) ด้วย (สมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2504: 13-18)

พระราชกำหนดในปี พ.ศ. 2325 นั้นอนุญาตให้นายบ่อนออกเงินอุดหนุนให้กับนักพนันได้ เนื่องจากทรงเห็นว่า การให้นายบ่อนมิให้ออกเงินอุดหนุนนั้นไม่เกิดประโยชน์ต่อรัฐแต่อย่างใด ส่งผลทำให้นายบ่อนทุจริตและขาดรายได้บำรุงประเทศ เพราะนักพนันที่ยังนิยมเล่นการพนันก็ยังคงเล่นอยู่ มิได้เลิกร้างไปแต่อย่างใด เพียงแต่หาเงินอุดหนุนจากนายบ่อนไม่ได้ ดังนั้นนักพนันเหล่านี้จึงได้หาทางออกโดยการขายบุตร ภรรยา และทรัพย์สินสมบัติของตน เพื่อที่จะนำเงินไปเล่นการพนัน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมาเพิ่มขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ในสมัยรัชกาลที่ 1 นี้ได้มีการออกพระราชบัญญัติใน พ.ศ. 2333 ห้ามมิให้ผู้ใดเล่นการพนันชนไก่ และพระราชบัญญัติใน พ.ศ. 2337 ห้ามมิให้ผู้ใดเล่นการพนันเต๋ตปี่ แหงหว่ง และกอบข้าวสาร

รัชกาลที่ 1 ทรงไม่พอพระราชหฤทัยในการที่จะทรงอุดหนุนให้มีการเล่นเบี้ยเหมือนในสมัยกรุงธนบุรี แต่ที่ยังคงให้นายบ่อนเบี้ยเนื่องจากทรงเห็นว่า เงินอากรบ่อนเบี้ยเป็นผลประโยชน์แก่ประเทศเป็นอันมาก หากให้มีการเลิกบ่อนเบี้ยเสียทีเดียวก็จะขาดเงินบำรุงประเทศเป็นจำนวนมากในสมัยรัชกาลที่ 2 รัฐบาลเก็บอากรบ่อนเบี้ยได้ปีละ 260,000 บาท ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยกว่าครั้งที่เก็บได้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เนื่องจากตั้งแต่สมัยที่เสียกรุงศรีอยุธยาจนถึงรัชกาลที่ 2 มีระยะเวลาเพียง 50 ปี บ้านเมืองยังไม่บริบูรณ์เหมือนดังเช่นในสมัยอยุธยา

จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 3 มีการเก็บเงินอากรบ่อนเบี้ยได้สูงเป็นเงินถึง 400,000 บาท เนื่องจากมีการแก้ไขวิธีการจัดเก็บอากรบ่อนเบี้ยเสียใหม่ โดยทรงให้ยกเลิกบ่อนหลวงทั้งหมด ให้เปลี่ยนมาเป็นบ่อนผูกขาดแทน และให้นายอากรเป็นเจ้ามือแต่เพียงผู้เดียว แต่บ่อนเบี้ยยังคงมี 2

ประเภท คือ บ่อนเบี้ยจีนและบ่อนเบี้ยไทย จนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 4 ไทยได้ทำ สัญญาผูกพันกับต่างประเทศ ต้องยกเลิกภาษีผูกขาดหลายประเภทเป็นเหตุให้รายได้ของแผ่นดินลดลง ทางราชการในสมัยนั้นจึงได้คิดค้นปรับปรุงภาษีอากรหลายประเภท และได้กำหนด “ภาษีการพนัน” เพิ่มขึ้นจากอากรบ่อนเบี้ยอีกประเภทหนึ่ง ผลจากการปรับปรุงครั้งนั้น รัฐเก็บภาษีอากรจากบ่อนเบี้ยจากเดิมได้เพิ่มมากขึ้นเป็นปีละ 500,000 บาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชาชนในสมัยนั้นนิยมเล่นการพนันในบ่อนเบี้ยกันมาก

ในสมัยรัชกาลที่ 4 มีผู้ผูกขาดอากรหอยออกไปตั้งที่จังหวัดเพชรบุรีและพระนครศรีอยุธยา เมื่อบ่อนได้ถูกเปิดอยู่ไม่นาน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสหัวเมืองทั้งสองนั้น ทรงสังเกตว่า ราษฎรพากันยากจนลงมากเพราะหมกมุ่นอยู่กับการพนัน จึงโปรดให้ยกเลิกบ่อนทั้งสองเมือง แต่ยังมีอยู่อีกหลายเมืองที่ยังได้รับอนุญาตให้ผูกขาดเล่นการพนันต่อไปได้

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2466 กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยสมัยนั้นได้ทำ บันทึกกราบทูลให้พระมหากษัตริย์ทรงทราบถึงการที่มีจำนวนอาชญากรรมเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยสาเหตุเกิดขึ้นจากการพนันเป็นหลักจึงขอพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์และปิดบ่อนการพนันในท้องที่สองมณฑล คือ มณฑลนครศรีธรรมราชกับมณฑลชุมพรเสีย และให้จำกัดการเล่น การพนันในมณฑลอื่นๆ ให้น้อยลง ต่อมารัชกาลที่ 5 ทรงมีพระราชหัตถเลขา ณ วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2466 ถึงกรมพระยาดำรงราชานุภาพว่า “ได้รับหนังสือที่ 168/5188 ลงวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2466 ตามที่ได้สังเกตดูการเก็บเงินอากรการพนันในสองปีที่ล่วงแล้วมา เก็บเงินขึ้นได้มากกว่าที่คาดหมาย เป็นที่สงสัยว่าจะมีคนเล่นการพนันมากขึ้น ถ้าเจ้าพนักงานจัดการเก็บดีขึ้น เธอได้สอบสวนโดยถ้วนถี่ บัดนี้ได้ความว่า ตามวิธีการที่กรมสรรพากรจัดนั้น ราษฎรเล่นการพนันกันได้สะดวก เช่น อย่าง มณฑลนครศรีธรรมราช มณฑลชุมพร เดิมก็มีโจรผู้ร้ายชุกชุม ราษฎรก็พากันยากจนขัดสนไม่เป็นอันทำ มาหากิน เมื่อให้เลิกการพนัน โจรผู้ร้ายก็สงบเบาบางลง การค้าขายก็เจริญ ตั้งแต่อนุญาตให้เล่นการพนันได้อีก เกิดมีโจรผู้ร้ายชุกชุมขึ้น ราษฎรไม่เป็นอันตั้งหน้าค้าขายทำมาหากิน ทำให้ความเจริญที่มีอยู่แล้วกลับถอยหลังไปอีก เธอขออนุญาตให้เลิกเล่นการพนันในมณฑลนครศรีธรรมราช มณฑลชุมพร เสีย แลควรจำกัดการเล่นการพนันในมณฑลอื่นๆ ให้น้อยลงนั้น เป็นการชอบแล้ว อนุญาตให้เลิก”

จากพระราชหัตถเลขาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า รัชกาลที่ 5 ทรงปรารถนาจะยกเลิกบ่อนเบี้ยเนื่องด้วยทรงเห็นว่า คนไทยติดการพนันกันมาก แต่อากรบ่อนเบี้ยนั้นเป็นรายได้แผ่นดินที่มีปริมาณมากเป็นกอบเป็นกำ หากเลิกบ่อนเบี้ยเสียทันที เงินแผ่นดินจะขาดหายไป จึงทรงค่อยๆ ลดบ่อนเบี้ยลงเรื่อยๆ โดยดำเนินการค้าอื่นๆ เพื่อชดเชยรายได้แผ่นดินที่ขาดไป เป็นที่เข้าใจกันว่าทรงปรารถนาจะเลิกบ่อนเบี้ยก็เนื่องจากราษฎรคงจะติดการพนันกันมากนั่นเอง เมื่อเล่นหรือเล่นน้อยลงจะได้มีเวลาอยู่กับครอบครัวมากขึ้น มีเวลาประกอบอาชีพโดยสุจริต ชีวิตและสังคมก็เป็นสุขขึ้น

จากการศึกษาของ ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2543, น. 153-154) พบว่า ชาวอังกฤษเป็นผู้แนะนำให้รัฐบาลในสมัยรัชกาลที่ 5 ออกสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อหารายได้บำรุงกุศล และก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 รัฐบาลออกสลากกินแบ่งเป็นครั้งคราวเพื่อเพิ่มรายได้ถัดมาในปี

พ.ศ. 2482 รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ก่อตั้งสำนักงานสลากกินแบ่งขึ้นเพื่อออกสลากเดือนละ ครั้ง โดยในปี พ.ศ. 2532 เพิ่มเป็นเดือนละ 2 ครั้ง และช่วยจัดทำสลากกินแบ่งเพื่อการกุศลตามแต่จะมีมติอนุมัติโดยคณะรัฐมนตรีและตามที่องค์กรการกุศลขอมา ต่อมาต้นปี พ.ศ.2538 สลากกินแบ่งรัฐบาลกับสลากการกุศลถูกรวมเข้าด้วยกันออกด้วยกันเดือนละ 2 ครั้ง รายได้สุทธิที่ได้รับถูกจัดสรรให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ของการออกสลาก เงินรายได้จากการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลทั้งหมดร้อยละ 60 เป็นเงินรางวัลให้ผู้ซื้อสลาก ร้อยละ 28 ส่งเข้ารัฐร้อยละ 9 เป็นส่วนลดให้ผู้จัดจำหน่าย และร้อยละ 3 เป็นค่าจัดการและบริหารในสำนักงานสลากกินแบ่งและเนื่องจากการพนันสลากกินแบ่งรัฐบาลที่พัฒนามาจากความต้องการเพื่อกิจการสาธารณกุศลจนทำให้บางคนเข้าใจว่าไม่ใช่รูปแบบของการพนัน

และจากการศึกษาของ นวลน้อย ตรีรัตน์ (2543, น. 236-237) พบว่า ผู้บริหารสลากกินแบ่งมักกล่าวอ้างว่า สลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นกิจการที่สร้างประโยชน์ให้กับชุมชนและสังคมโดยคืนผลประโยชน์ที่ได้ให้กับสังคม และมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในระดับต่ำ ดังนั้น จึงพบว่าเกือบทุกประเทศอนุญาตให้มีสลากกินแบ่งในรูปแบบต่าง ๆ เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กนกศักดิ์ แก้วเทพ (2543, น. 159) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การต่อต้านจากสาธารณชนที่ถือว่าการพนันเป็นสิ่งชั่วร้ายเสื่อมลงไปคือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมเล่นพนันสลากกินแบ่งและผู้คนในสังคมเริ่มยอมรับว่าการเล่นการพนันเป็นการบันเทิงของชีวิตรูปแบบหนึ่ง

จากประวัติความเป็นมาของการพนันในประเทศไทยทำให้รู้ว่า การพนันเป็นกิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิตของคนไทยที่มีมาช้านาน โดยคนไทยในภาพรวมค่อนข้างจะนิยมมาก บางครั้งจะพบว่าการเล่นการพนันเป็นกิจกรรมอันเป็นที่นิยมและยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป แต่ในขณะเดียวกันประชาชนจำนวนมากมีความเห็นตรงกันข้ามว่า การพนันเป็นเรื่องที่ต้องถูกดำเนินคดี ถูก และต้องถูกปราบปรามเสมือนเป็นโทษทางสังคม จากผลสะท้อนดังกล่าวทำให้รัฐบาลหลายๆ สมัยที่ผ่านมาได้เห็นทางเสื่อมอย่างย่ำแย่ และใช้อุบาย ลด ละ และเลิกเรื่อยมา เพื่อมุ่งที่จะจำกัดการเล่นการพนันหรือนำการเล่นพนันเข้าสู่ระบบที่ถูกต้อง

2.1.4 การพนันในสังคมไทย

จากข้อมูล การพนันในยุคเปลี่ยนผ่าน รายงานประจำปี 2559 ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน 2559 (นวลน้อย ตรีรัตน์, 2559) ได้ระบุว่าตลาดการพนันโลกมีการผันผวนมากขึ้น การพนันเป็นธุรกิจระดับนานาชาติ เกี่ยวข้องกับเงินจำนวนมหาศาล แนวโน้มการขยายตัวของการเล่นการพนันดำเนินควบคู่ไปกับผลกระทบ ที่อาจเกิดขึ้นกับตัวผู้เล่นพนันเอง คนรอบข้าง ชุมชน สังคม ประเทศชาติ ทั้งนี้ ภาพรวมตลาดการพนันโลกมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยมีการเติบโตโดยเฉลี่ยในช่วงปี 2000-2009 ประมาณ ร้อยละ 6 ต่อปี แต่อัตราการขยายตัวชะลอตัวลงในช่วงปี 2010-2014 อยู่ที่ร้อยละ 3.3 ต่อปี และในปี 2015 ตลาดการพนันโลกที่การหดตัวลงเล็กน้อย ที่ร้อยละ -1 จากรายงาน มูลค่าการพนันโลก (GGY) ปี 2016 มากกว่า 450 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขณะที่ตลาดตลาดในมาเก๊า ฮองกง และจีน มีมูลค่ารวมกันมากถึงประมาณ 63 พันล้านเหรียญสหรัฐ สาเหตุหลักที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสำคัญในตลาดการพนัน โลก 3 ประการ คือ

ประการแรก ตลาดการพนันโลกมีการผันผวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลอดคาสิโน หลังจากที่เกิดตลาดในเอเชียมีส่วนแบ่งทางการตลาดเป็นอันดับหนึ่ง โดยจีนเป็นลูกค้าสำคัญของตลาดนี้ ส่งผลให้ส่วนแบ่งรายได้ของคาสิโนมาเกินใหญ่กว่า คาสิโนในลาสเวกัส แต่จากนโยบายการปราบปรามคอร์รัปชันและการฟอกเงินของประเทศจีน ส่งผลให้มีการควบคุมการโอนเงินระหว่างประเทศและการเดินทางไปต่างประเทศของข้าราชการมากยิ่งขึ้น ทำให้ปริมาณลูกค้าจากประเทศจีน ซึ่งเป็นลูกค้าหลักของคาสิโนมาเกิดลดจำนวนลงมาก ทำให้การเติบโตของรายได้คาสิโนหดตัวลงอย่างชัดเจน และทำให้ภาพรวมของรายได้คาสิโนทั่วโลกโดยรวมลดลง ส่งผลต่อรายได้ในอุตสาหกรรมการพนันลดลงเล็กน้อยในปี 2015

ประการที่ สอง การเติบโตของการพนันออนไลน์มีความชัดเจนและต่อเนื่อง ทำให้มีการอนุญาตให้มีการพนันออนไลน์ที่ถูกกฎหมายมากขึ้นในหลายประเทศ โดยการพนันทายผลการแข่งขันมีส่วนแบ่งมากที่สุดในตลาดออนไลน์

ประการที่ สาม ปัญหาคอร์รัปชันในการจัดการแข่งขันกีฬามีเพิ่มมากขึ้น จากอิทธิพลของนักพนันทายผลการแข่งขัน ทำให้ต้องมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมากำกับดูแลปัญหาการทุจริตในการแข่ง การพนันในสังคมไทย เรามักพบเห็นภาพการเล่นการพนันได้ทั่วไป เพราะผู้เล่นการพนันมีช่องทางการเล่นที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีการพนันหลากหลายรูปแบบและมีการเล่นกันอย่างกว้างขวาง ทั้งการพนันที่ได้รับการอนุญาตถูกต้องตามกฎหมาย เช่น สลากกินแบ่งรัฐบาล การแข่งม้า มวย เป็นต้น และการพนันที่ผิดกฎหมาย เช่น การเล่นหวยใต้ดิน บ่อนพนันตามสถานที่ต่างๆ โดยการลักลอบเปิดเล่นการพนัน และเล่นการพนันผ่านระบบออนไลน์ที่มีความหลากหลาย โดยจะเห็นได้ว่าการเล่นพนันในปัจจุบันได้แทรกอยู่ในสังคมทุกระดับชั้นโดยแทรกซึมเข้าไปเกี่ยวข้องและสัมพันธ์อยู่ในวิถีชีวิตการหาอยู่หากิน ทั้งในระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม บางครั้งการพนันได้แทรกซึมเข้าไปในงานบุญประเพณี ความเชื่อ การละเล่นของผู้คนที่อาศัยในแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะในระดับพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นอีสาน เราก็เห็นภาพการพนันคล้ายกันกับสังคมไทยโดยทั่วไป เพียงแต่มีการพนันที่บ้าน และการเล่นการพนันในเทศกาลงานบุญประเพณี ที่ต่างกัน เช่น งานบุญเดือนสาม งานบุญเดือน 6 บุญบั้งไฟ บุญแข่งเรือ บุญงานวัด งานศพ เป็นต้น

ขณะที่ ศิริพร ยอดกมลศาสตร์ จากศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้วิเคราะห์สังคมไทยกับการพนัน พบว่า สังคมไทยมองว่าคนเล่นการพนันไม่ใช่คนเลว ถ้าเล่นเพื่อความสนุกสนาน สร้างความสัมพันธ์ในชุมชน หรือเล่นเพื่อเสี่ยงโชค แต่กลุ่มที่เป็นปัญหา คือ นักพนัน เป็นคนไม่ดี เป็นคนที่หมกมุ่นหรือใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อการเล่นพนัน แสวงหาที่จะเล่นพนันตลอดเวลา ทุกรูปแบบ ซึ่งในแต่ละชุมชนจะมีกลุ่มที่เป็นปัญหาหรือเรียกว่า นักพนัน ไม่กี่คน เมื่อการเล่นพนันไม่ใช่ปัญหา จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่คนไทยเกือบ ร้อยละ 77 เคยเล่นการพนันมาแล้ว โดยผู้ที่มียุติมาที่สุดในการเล่นพนันครั้งแรกมีอายุเพียง 7 ปี และสถานที่เล่นการพนันครั้งแรกๆมักอยู่ในบ้าน ละแวกบ้าน หรือในโรงเรียน โดยคนเล่นพนันบางคนค่อยๆพัฒนาการเล่นจากวงเล็กไปสู่วงที่ใหญ่ขึ้นๆ และมีโอกาสกลายเป็นนักพนัน ในที่สุด

ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ (2546) ได้ทำการสำรวจและให้ข้อมูลในหนังสือ อุตสาหกรรม การพนัน พบว่า ปี 2539-2541 ธุรกิจการพนันผิดกฎหมายสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) หวยใต้ดิน 2)

บ่อนเถื่อน และ3)พนันฟุตบอล การพนันเหล่านี้ทำเงินให้กับผู้ให้บริการการพนันสูงถึง 138,000-277,000 ล้านบาทต่อปี และต่อมา สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทำการสำรวจสถานการณ์การพนัน ซ้ำอีกรอบ พบว่า ปี 2553 หว่ยใต้ดินยังครองแชมป์อันดับหนึ่งของการพนันไทย ควบคู่กับสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยมีการพนันในบ่อนและการพนันฟุตบอลติดอันดับตามมา และประมาณการจำนวนเงินที่สะพัดในอุตสาหกรรมการพนันตลอดทั้งปีสูงถึง 357,275 ล้านบาท (http://www.gamblingstudy-th.org/issues_topic_1/43/1/1/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9E%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A1%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2/) เข้าใช้เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2560)

ขณะที่ เครือข่ายการพนัน LDF :Let The Good Times Roll มองว่า การพนันในสังคมชนบทไทยเป็นรูปแบบการพนันที่เรียบง่ายเหมือนกับวิถีการดำรงชีวิตของคนในชนบทเช่นกัน การพนันตามสังคมชนบทนั้นแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบคือ

1.การพนันงานวัด

การพนันงานวัดเป็นการจัดเล่นเกมการพนันเพื่อหารายได้เข้าวัด ซึ่งการพนันแบบนี้จะมีรูปแบบและสีสันที่สวยงามน่าเข้ามาเล่น รายได้จากการเล่นเกมพนันทั้งหมดจะนำเข้าวัดเพื่อบำรุงหรือสร้างสิ่งปลูกสร้างภายในวัด เช่น การเล่นเกมบิงโก การเล่นเกมวงล้อพาโชค การเล่นเกมจับสลาก เป็นการพนันแบบธรรมดามีวงเงินเดิมพันเล็ก เพื่อการกุศลเท่านั้น แต่ก่อนการเล่นแบบนี้ไม่ถือเป็นการพนัน และเป็นการละเล่นเสียมากกว่าแต่ในปัจจุบันนี้การรูปแบบการเล่นได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย และมีการเพิ่มเงินเดิมพันในการเล่น จึงได้มีการกำหนดเป็นการพนันที่ผิดกฎหมายห้ามเล่นตามงานวัดแล้ว

2.การพนันตามงานอื่นๆ

อย่างที่รู้กันว่าการพนันอยู่คู่กับสังคมไทยกันมาช้านานไม่ว่าจะงานบวช งานแต่ง จนถึงงานศพ เมื่อมีการจัดงานที่ใดต้องมีการตั้งวงเล่นการพนันกันเพื่อความสนุก แต่จะสนุกได้อย่างไรถ้าไม่มีการเดิมพัน เมื่อมีการเดิมพันเป็นการพนันเกิดขึ้นแล้ว รูปแบบการพนันที่นิยมเล่นกันตามงานก็จะเป็นการเล่นเกมเต๋าที่นิยมเป็นอันดับหนึ่ง ลองลงมากินน้ำเต๋าปูปลา งานพิธีที่จะมีการตั้งวงมากที่สุดก็เห็นจะเป็นงานศพที่มีการเล่นการพนันกันทุกคืน ที่งานศพนิยมตั้งวงเล่นพนันกันก็เพราะต้องอยู่เป็นเพื่อนกันในบรรยากาศที่เศร้าเสียใจจากการสูญเสียคนที่รัก จึงต้องหาสิ่งที่จะช่วยลดความตึงเครียดของบรรยากาศแต่จะให้เปิดเพลงสนุกสนานฟังก็คงไม่เหมาะกับกาลเทศะ การตั้งวงพนันจึงเป็นทางเลือกที่ดูดีที่สุด

3.การพนันตามบ่อน

บ่อนการพนันตามชนบทจะเป็นเพียงบ่อนเล็กๆ ที่เปิดตามบ้านคนเท่านั้น ไม่ใช่บ่อนคาสิโนขนาดใหญ่เหมือนในเมืองหรือคาสิโนในต่างประเทศ บ่อนก็มีอยู่สองแบบด้วยกันคือ บ่อนแบบถาวร และบ่อนแบบชั่วคราว บ่อนถาวรคือบ้านที่มีการตัดแปลงภายในเป็นสถานที่เล่นการพนันโดยเฉพาะมี

การจัดสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกทั้งโต๊ะ เก้าอี้ ให้กับนักพนันที่เข้ามาเล่น บ่อนประเภทนี้บางแห่งจะจัดให้มีการเล่นพนันเพียงอย่างเดียวโดยเฉพาะ อย่าง โต๊ะสนุก วงไฟ วงลูกเต๋า แต่บางแห่งที่เป็นบ่อนขนาดใหญ่ขึ้นมาอีกนิด ก็จะมีการพนันให้เลือกเล่นได้หลายแบบ ทั้งด้อมมี ลูกเต๋า ไฮโล กำถั่ว เป็นต้น บ่อนถาวรนักพนันจะเข้ามาเล่นการพนันได้ทุกวัน ขึ้นอยู่กับความต้องการของนักพนันเอง และบ่อนก็จะมีการเก็บค่าหัวคิวในการเล่นหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับการจัดการของบ่อนแต่ละที่

บ่อนชั่วคราวหรือบ่อนวิ่ง เป็นบ่อนที่จัดขึ้นชั่วคราวเพื่อให้นักพนันเข้ามาเล่นกันบ่อนนี้เป็นบ่อนที่มีการย้ายสถานที่เล่นไปเรื่อยๆ ไม่มีที่อยู่แน่นอนเหมือนบ่อนถาวร โดยนักพนันจะนัดหมายกันเอง ว่าวันนี้จะไปตั้งบ่อนที่ไหนเมื่อไหร่และจะมีการแจ้งให้ทราบกันเฉพาะในกลุ่มของตนเท่านั้น เพื่อป้องกันการโดนจับกุมของเจ้าหน้าที่รัฐบาล ซึ่งรูปแบบการเล่นที่จัดบ่อนวิ่ง จะเล่นไฮโล ลูกเต๋า และพนันไฟ และอีกแบบหนึ่งก็คือการจัดบ่อนตามบ้านเมื่อมีกีฬามวยหรือกีฬาฟุตบอลที่มีการถ่ายทอดสด โดยเฉพาะกีฬามวยนี้เป็นกีฬายอดนิยมที่คนชนบทชอบที่จะมาตั้งวงดูและเสริมด้วยการพนันกัน มีถ่ายทอดสดมวยเมื่อใด การตั้งวงพนันมวยก็จะเกิดขึ้นหน้าจอโทรทัศน์ทันที ยิ่งมวยเด็ดมวยดัง ยิ่งมีนักพนันเข้ามาเล่นกันมากขึ้น (<http://www.ladefuncion.com/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9E%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%99/>)

ด้านกระทรวงสาธารณสุข ในวงการแพทย์ มองว่า พฤติกรรมการพนัน เป็นพฤติกรรมการติด โดยพบว่า การพนันชนิดใดที่ยังได้รางวัลเร็วหรือเห็นผลประโยชน์เร็ว จะยิ่งทำให้ติดการพนันชนิดนั้นๆ ได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

การเสพติดนั้น ปัจจุบันจัดว่าเป็นโรคทางสมอง โดยงานวิจัยได้ พบว่า วงจรการทำงานของสมองของผู้ติดการพนันมีลักษณะที่ต่างจากคนทั่วไป

การติดการพนันก่อให้เกิดความบกพร่องในชีวิตทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย สังคม หรืออาชีพ อย่างรุนแรง มีผลกระทบต่อครอบครัวทั้งในแง่ความสัมพันธ์และการเงิน คนทั่วไปที่เล่นการพนันอาจเล่นเพราะรู้สึกสนุกกับการที่ได้เสี่ยง หรือลุ้นที่จะชนะพนัน ในขณะที่บางคนเล่นเพื่อทำให้อารมณ์ตนเองดีขึ้น หรือเพื่อหลีกเลี่ยงหนีจากปัญหามรสมในชีวิต จากการศึกษา พบว่า มีนักพนันประมาณ 8 - 47% ติดสารเสพติดชนิดอื่น เช่น บุหรี่ เหล้า ภัยูชา ร่วมด้วย และพบกลุ่มอาการทางจิตเวชได้มากกว่าคนทั่วไป เช่น ปัญหาบุคลิกภาพโดยเฉพาะบุคลิกภาพแบบอันธพาล อาการซึมเศร้า การฆ่าตัวตาย โดยพบการพยายามฆ่าตัวตายได้มากถึง 15 - 20% ของผู้ติดการพนัน

ขณะที่มีการออกแบบ “แบบคัดกรองการติดการพนันแบบง่าย ๆ ประกอบด้วยข้อคำถาม 20 ข้อ” โดยหากตอบ “ใช่” ตั้งแต่ 7 ข้อขึ้นไปแสดงว่าบุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาการเล่นการพนัน ข้อคำถามทั้ง 20 ข้อ มีดังนี้

1. เวลางานหรือเวลาเรียนของคุณเสียหายเพราะการพนัน
2. การเล่นการพนันของคุณเคยทำให้ชีวิตครอบครัวไม่มีความสุข
3. การเล่นการพนันของคุณเคยทำให้คุณเสื่อมเสียชื่อเสียง
4. คุณเคยรู้สึกสำนึกผิดหลังจากเล่นการพนัน
5. คุณเคยเล่นการพนันเพื่อให้ได้เงินมาใช้หนี้พนันหรือแก้ปัญหการเงิน

6. การพนันทำให้ความสามารถต่างๆในตัวคุณมีประสิทธิภาพน้อยลง
7. หลังจากเสียพนัน คุณรู้สึกว่าคุณต้องกลับมาเล่นอีกครั้งอย่างรวดเร็วที่สุดและต้องเอาคืนของที่เสียไป
8. หลังจากชนะพนัน คุณมีความต้องการอย่างรุนแรงที่จะเล่นอีกครั้งและเอาชนะให้มากขึ้น
9. บ่อยครั้งที่คุณเล่นพนันจนกระทั่งเหลือสตางค์สุดท้าย
10. คุณเคยยืมเงินเพื่อนำมาลงทุนในการเล่นพนัน
11. คุณเคยขายของใดๆ เพื่อนำมาลงทุนในการเล่นพนัน
12. คุณไม่เต็มใจที่จะใช้เงินจะใช้พนันไปใช้ในการจับจ่ายใช้สอยอย่างอื่น
13. การพนันทำให้คุณไม่ใส่ใจต่อความเป็นอยู่ของตัวเองหรือครอบครัวของคุณ
14. คุณเคยเล่นการพนันนานกว่าที่คุณวางแผนไว้
15. คุณเคยเล่นการพนันเพื่อหลีกเลี่ยงจากความกังวลหรือปัญหาอื่น
16. คุณเคยกระทำหรือคิดจะกระทำผิดกฎหมายเพื่อนำเงินไปใช้เป็นทุนในการเล่นพนัน
17. การพนันทำให้คุณนอนหลับยากขึ้น
18. การโต้เถียงกัน ความผิดหวัง หรือ ความรู้สึกผิดอด ส่งผลให้คุณเกิดความอยากไปเล่นการพนัน
19. คุณเคยมีความรู้สึกอยากทดลองเรื่องต่างๆที่เกิดขึ้นโดยการไปเล่นพนันสักสองสามชั่วโมง
20. คุณเคยทำร้ายตนเองหรือพยายามฆ่าตัวตายอันเป็นผลมาจากการพนันของคุณ

อาการหรืออาการแสดงของการติดการพนันตามเกณฑ์การวินิจฉัยของ American Psychiatric Association มีดังนี้ (4) โดยได้จัดลำดับเป็นคำย่อ WAGER OFTEN เพื่อให้สะดวกในการจดจำได้ง่าย (3)

Withdrawal – รู้สึกกระสับกระส่ายหรือหงุดหงิดง่ายเวลาพยายามหยุดหรือลดการเล่นพนัน

Affect significant relationship – ความสัมพันธ์กับบุคคลสำคัญ โอกาสในด้านการงาน การเรียน หรืออาชีพเสียไปเพราะการพนัน

Goal is to get even by chasing – หลังจากเสียเงินพนันแล้ว ได้พยายามที่จะกลับไปเล่นเพื่อเอาเงินคืนบ่อยครั้ง

Escape – เล่นการพนันเพื่อหาทางออกจากปัญหา หรือให้มีความรู้สึกที่ดีขึ้นจากความรู้สึกไม่สบายใจ

Rescue – ต้องให้บุคคลอื่นหาเงินมาช่วยให้พ้นจากการเป็นหนี้พนัน

Outside the laws – ทำผิดกฎหมาย เช่น ปลอมแปลงเอกสาร ขโมยของ เพื่อให้ได้เงินมาใช้หนี้พนัน

Failure to control – พยายามที่จะควบคุม ลด หรือ หยุดการเล่นพนันแต่ทำไม่สำเร็จบ่อยครั้ง

Tolerance – พนันด้วยการเพิ่มปริมาณเงินมากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อให้คงความรู้สึกตื่นเต้นเช่นเดิมไว้

Evades telling the truth – โกหกครอบครัว แพทย์ผู้รักษา หรือ บุคคลอื่นเพื่อปกปิดการเล่นพนันของตนเอง

Needs to think about gambling – ครุ่นคิดถึงการพนันอย่างมาก ทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องประสบการณ์การเล่นพนันในอดีตของตนเอง ว่าเล่นได้หรือเสียอย่างไร รวมไปถึงการวางแผนล่วงหน้าว่าจะทำอะไรให้ชนะในคราวต่อไป หรือ คิดวิธีหาเงินเพื่อจะนำไปใช้ในการพนันครั้งต่อไป

หากมีอาการข้างต้น 5 ข้อหรือมากกว่า แสดงว่าติดการพนัน แต่หากมี 3 หรือ 4 อาการ จัดว่าเป็นผู้มีปัญหาเกี่ยวกับการพนัน และ หากมีเพียง 1 หรือ 2 ข้อ จะจัดเป็นผู้เล่นพนันที่มีความเสี่ยง (at-risk gambler) ดังแสดงในตาราง

ชนิดของพฤติกรรมการเล่น	จุดประสงค์การเล่น	จำนวนเงินที่เสียในการเล่น	จำนวนเงินที่ใช้เพื่อพนัน	การรักษา
ติดการพนัน (pathological gambler)	ความสุข ความตื่นเต้น หนีปัญหา	คาดเดาไม่ได้	ควบคุมไม่ได้	ต้องรักษา
มีปัญหาจากการพนัน (problem gambler)	ความสุข ความตื่นเต้น หนีปัญหา	คาดเดาไม่ได้	ควบคุมไม่ได้	ควรพามาประเมิน
ผู้เล่นพนันที่ดูเสี่ยงจะติด (at-risk gambler)	ความสุข ความตื่นเต้น หนีปัญหา	คาดเดาไม่ได้	ควบคุมได้พอใช้	ควรพามาประเมิน
พนันตามงานสังคม (social gambler)	ความสนุกสนาน	ควบคุมเงินที่จะเสียได้	ควบคุมได้เป็นอย่างดี	ไม่จำเป็น
นักพนันมืออาชีพ (professional gambler)	หารายได้เลี้ยงตนเอง	ควบคุมและคาดเดาได้	ควบคุมได้อย่างยอดเยี่ยม	ไม่จำเป็น

ตารางที่ 2.1 ชนิดต่างๆของนักพนัน

ปัจจุบัน กระทรวงสาธารณสุข มีการให้บริการ “สายด่วนเลิกพนัน 1323” ซึ่งในปัจจุบันใช้เทคนิคใหม่สัมภาษณ์สร้างแรงจูงใจให้ผู้ติดพนันเลิกได้ด้วยตนเอง มีบทบาทหน้าที่ในการบำบัดคนเครียดจากปัญหาพนัน ผลกระทบต่อเนื่องถึงเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยกรมสุขภาพจิตร่วมมือกับสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ขยายบริการ “สายด่วนให้การปรึกษาปัญหาพนัน 1323” โดยผู้เชี่ยวชาญตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อแก้ปัญหากระทบต่อสังคมอย่างรุนแรงและกว้างขวางมาก

แม้ว่าการติดการพนันจะเป็นภาวะเรื้อรัง และมักจะกลับเป็นซ้ำได้บ่อยๆ แต่ก็ เป็นภาวะที่สามารถรักษาได้ ผู้ติดการพนันมักจะขอรับการรักษาเมื่ออาการเป็นมากจนมีปัญหาการเงินขั้นรุนแรง อย่างไรก็ตามการรักษาจะทำให้คุณภาพชีวิตของผู้ติดการพนันและครอบครัวโดยเฉพาะเรื่องการเงินดีขึ้น

ขึ้น สำหรับแนวทางการรักษามักใช้วิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (behavioral therapy) การให้คำปรึกษา (counseling) หรือ อาจใช้วิธีการเปลี่ยนแนวคิด (cognitive therapy) และอาจให้เข้าร่วมกลุ่มเพื่อให้การสนับสนุนและให้กำลังใจในการเปลี่ยนพฤติกรรมการเล่นการพนัน การรักษาด้วยยาอาจมีส่วนช่วยได้บ้าง แม้ว่ายาเหล่านี้ยังไม่ได้รับการรับรองว่าสามารถใช้ได้ผล แต่การให้การรักษาร่วมกันระหว่างการรักษาโดยไม่ใช้ยาร่วมกับการให้ยาที่มีแนวโน้มที่จะทำให้ผลการรักษาออกมาดีที่สุด นอกจากนี้ควรรักษาโรคอื่นที่พบร่วมกับการติดการพนัน เช่น ภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล และ การติดสารเสพติดชนิดอื่น เช่น เหล้า บุหรี่ จะช่วยทำให้การติดการพนันดีขึ้นได้ (<http://www.cumentalhealth.com/%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B8%82%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B8%88%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%9C%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B8%8D%E0%B9%88/%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%94%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9E%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%99.html> วันที่ 29 ตุลาคม 2560)

ขณะที่ (ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2543 ข: 36-38) ได้อธิบายถึง กระบวนการที่ทำให้คนกลายเป็่นนักการพนันที่มีปัญหาซึ่งมีอยู่ 3 ระยะ คือ

1. ระยะซัยชนะ นักพนันจะเพลิดเพลินกับการเล่นการพนันมาก และคิดว่าตนเองเก่ง เพราะมักจะชนะรางวัลใหญ่ๆ นอกจากนี้มักจะเกิดความรู้สึกมั่นใจตนเองมากขึ้น ในทักษะการเล่นของตน พวกเขามักมีความเชื่อมั่นว่า เงิน คือ ทางออกของปัญหาชีวิตซึ่งผลักดันให้มีการเพิ่มทุนในการเล่นการพนัน โดยเฉพาะนักพนันหญิงส่วนใหญ่จะมองการพนันว่า เป็นหนทางหลบหนีปัญหาในอดีตของตน ปัญหาชีวิตครอบครัว หรือปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว

2. ระยะพ่ายแพ้ เมื่อนักพนันทุ่มเงินและเวลาในการพนันมากขึ้น ความสูญเสียและความพ่ายแพ้ก็เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก ทำให้เกิดปัญหาการเงินและนำไปสู่การสูญเสียความเชื่อมั่นในตนเองในทักษะการพนัน แต่ก็พยายามเล่นต่อเพื่อเงินและเรียกความเชื่อมั่นกลับคืนมาโดยคาดหวังจะได้รางวัลใหญ่ เมื่อนักพนันมีความทุกข์กังวลมากขึ้นก็จะเล่นการพนันหนักขึ้นบ่อยครั้งขึ้น ปล่อยปละละเลยงานและครอบครัว เมื่อทุนทรัพย์หมดก็เริ่มคิดถึงการกระทำ ผิดเล็กๆ น้อยๆ เพื่อเป็นทางหาเงินมาเล่นพนัน

3. ระยะสิ้นหวัง นักพนันจะถลำลึกไปในวิธีหาเงินมาเล่นการพนันมากยิ่งขึ้น โดยมักจะแก้ตัวว่า เป็นการยืมเงินมาใช้ชั่วคราวจนกว่าจะได้รางวัลใหญ่ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากมาก ผลก็คือ เล่นการพนันมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งเงินหมด นักพนันเริ่มรู้สึกว่าชีวิตลำบากมากแทบทนไม่ได้และมีชีวิตแบบหวาดกลัวกฎหมาย กลัวเจ้าหน้าที่ คู่ครอง และมักจะหาทางออกโดยการฆ่าตัวตาย

จะเห็นได้ว่า การพนันได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตที่ส่งผลกระทบทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม ของผู้คนที่อยากจะแยกขาดออกจากกัน

2.1.5 สถานการณ์การพนันในประเทศไทย

ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนันได้มีการดำเนินการให้มีการสำรวจสถานการณ์การพนัน ในปี 2558 ภายใต้โครงการ การศึกษาสถานการณ์พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทย ประจำปี 2558 โดยศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ (SAB) (วิศรุต ภูโหมทอง (2558) ได้ทำการสำรวจประชากรที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไป ใน 26 จังหวัด จำนวน 7,018 ตัวอย่าง พบว่า ประชากรที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไป เล่นการพนัน ร้อยละ 52.4 หรือประมาณ 27,393,678 คน การพนันเป็นปรากฏการณ์ที่แพร่หลายในสังคม เห็นได้จากการที่คนไทยถึงร้อยละ 73.8 เคยมีประสบการณ์เล่นการพนันมาแล้วไม่ว่าอย่างใดก็อย่างหนึ่ง กล่าวคือ เกือบ 3 ใน 4 ของคนไทยเคยเล่นการพนันในชีวิตที่ผ่านมา การพนันที่แพร่หลายที่สุดในสังคมไทย การพนันที่ได้รับความนิยมสูงสุด คือ สลากกินแบ่งรัฐบาล (19.078 ล้านคน ประมาณการวงเงิน 77,143 ล้านบาท) หวยใต้ดิน (16.493 ล้านคน ประมาณการวงเงิน 130,879 ล้านบาท) พนันทายผลฟุตบอล (1.992 ล้านคน ประมาณการวงเงิน 136,125 ล้านบาท) และไฮโล/โปป่น/กำถั่ว/ถั่วแยก/น้ำเต้าปูปลา (8.5 แสนคน ประมาณการวงเงิน 8,778 ล้านบาท) บิงโก และการพนันพื้นบ้าน เช่น วัวชน/ตีไก่/กัดปลา ประมาณ 500,000 คน

เมื่อพิจารณาตามภูมิภาค พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเล่นการพนันมากที่สุด คือ 9.90 ล้านคน ภาคกลาง 4.78 ล้านคน กรุงเทพฯและปริมณฑล 4.76 ล้านคน ภาคเหนือ 4.21 ล้านคน และภาคใต้ 3.74 ล้านคน ขณะที่คนไทยเคยเล่นการพนันครั้งแรกเฉลี่ยอายุ 22 ปี มีเด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับวงการการพนันจำนวน มากถึง 3.1 ล้านคน อายุน้อยสุด คือ 7 ปี และจากการสำรวจการประเมินตนเองของกลุ่มที่เล่นการพนัน ในปี 2558 พบว่า ระบุยอมรับว่าตนเองติดการพนัน ประมาณ 2.172 ล้านคน ไม่แน่ใจว่าตนติดการพนัน 5.183 ล้านคน

กนกศักดิ์ แก้วเทพ (2560) ได้สังเคราะห์องค์ความรู้การวิจัยการพนันพื้นบ้าน จำนวน 5 เรื่อง ได้ให้มุมมองมิติเศรษฐศาสตร์การเมืองของบ่อนการพนันพื้นบ้าน ว่า การพนันเป็นเรื่องที่คาบเกี่ยวกับกลไกและอำนาจรัฐ (state apparatus and state power) ทั้งในส่วนของผู้ปฏิบัติหน้าที่ของรัฐในหลายระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายปกครองและตำรวจ และตัวบทกฎหมายหลายอย่าง อาทิ เช่น แม้ว่ากฎหมายระบุว่าประชาชนสามารถขออนุญาตเล่นการพนัน (บางประเภท) ได้ แต่ในทางปฏิบัติ การที่จะได้รับอนุญาตให้เล่นการพนันหรือไม่นั้นก็ยังคงจะต้องขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจระดับต่างๆ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งแต่ละท่านอาจมีนโยบายเฉพาะตัว และตามเงื่อนไขและสภาพการณ์อันหนึ่งๆ เช่น การรณรงค์สังคมปลอดอบายมุข เป็นต้น ผลก็คือ ในทางปฏิบัติ การพนันเกือบจะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายทั้งหมด และได้กลายมาเป็นช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ที่อาจเรียกรวมกันในที่นี้ว่า “ส่วย”

2.1.6 นโยบายของรัฐไทยเกี่ยวกับการพนัน

แนวทางการปฏิบัติของรัฐไทยเกี่ยวกับการพนัน ในช่วงแรกนั้น มุ่งที่การแสวงหารายได้หรือผลประโยชน์จากการพนันการจัดหรือควบคุมการเล่นการพนัน โดยในสมัยพระเจ้าบรมโกษฐ์ ได้โปรดให้มีการจัดตั้งนายอากรบอยเบี้ยเพื่อเก็บผลประโยชน์จากการเล่นการพนัน โดยเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากเจ้าของบ่อนการพนันทั่วไป และหวย โดยนำเงินช่วยราชการ และยอมให้มีการ

ผูกขาดการไปตั้งบ่อนเบี้ยตามหัวเมืองทั่วไป ซึ่งการเปิดบ่อนการพนันโดยเก็บค่าธรรมเนียมอากรบ่อนเบี้ยเข้าคลังนี้มีอยู่เรื่อยมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัวรัชการที่ 5 พบว่า การพนันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดอาชญากรรม โจรผู้ร้ายชุกชุม ประชาชนไม่ทำมาหากิน ยากจนลง พระองค์จึงมีพระบรมราชโองการให้เลิกและปิดบ่อนการพนันในท้องที่ มณฑลนครศรีธรรมราชและมณฑลชุมพร กับกำจัดให้การเล่นการพนันในมณฑลอื่นน้อยลง จนกระทั่งสมัยรัชการที่ 6 ได้มีการประกาศปิดบ่อนการพนันทั่วราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2460 และได้มีการปิดโรงหวย เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2495

สำหรับกฎหมายการพนันในประเทศไทยนั้น จากการศึกษาของ สังคีต พิริยะรังสรรค์ (2543, น. 106-107) พบว่า กฎหมายการพนันฉบับแรกมีขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2473 ซึ่งเป็นการรวบรวมกฎหมายการพนันฉบับต่าง ๆ มารวมไว้ในที่เดียวกัน ต่อมาเมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 เป็นการปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยยิ่งขึ้น และเพิ่มเติมการพนันประเภทต่าง ๆ จนกลายเป็นกฎหมายฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

กฎหมายเกี่ยวกับการพนันในประเทศไทย เริ่มมีการใช้บังคับเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2472 คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 18 ว่าด้วยการพนันขึ้นต่อ มาตรา 853 ถึง มาตรา 855 ต่อมาใน พ.ศ. 2473 ได้มี พระราชบัญญัติการพนัน 2473 ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการพนัน ที่มีบทบัญญัติข้อบังคับเกี่ยวกับความผิด และบทลงโทษทางอาญาใช้บังคับเป็นครั้งแรก และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา แนวความคิดเกี่ยวกับการพนันในประเทศไทยได้เปลี่ยนจากการแสวงหาผลประโยชน์มาเป็นการควบคุม จนกระทั่งปี พ.ศ. 2478 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการพนันที่มีอยู่เดิมให้ทันสมัยขึ้น และมีการเพิ่มเติมการพนัน พ.ศ. 2478 นี้ ยังเป็นกฎหมายที่ใช้กันในปัจจุบัน

กฎหมายการพนันประเทศไทยในปัจจุบัน ประกอบด้วย 3 หลักการ คือ 1) การพนันจะต้องปราศจากความเกี่ยวข้องกับการก่ออาชญากรรมอื่น กระทำด้วยความซื่อสัตย์ และมีกลไปป้องกันและลดผลกระทบ 2) ผู้เล่นการพนันจะต้องได้ทราบข้อมูลและสามารถมั่นใจได้ว่าจะไม่ถูกเอาเปรียบ และ 3) กฎหมายจะต้องบัญญัติคุ้มครองเด็กและเยาวชนและบุคคลที่ขาดความสามารถในการป้องกันตนเอง ทั้งนี้การพนันทุกประเภทถือว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ในปัจจุบัน มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการพนัน ได้แก่ พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 กฎกระทรวงและระเบียบที่ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 853-855 พระราชบัญญัติว่าด้วยสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 โดยควบคุมถึงการพนันออนไลน์ทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นการพนันแบบ คาสิโน หรือการพนันบอลผ่านเว็บไซต์ ล้วนถือว่าเป็นสิ่งกฎหมายทั้งสิ้น

ในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2482 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2485 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2485 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ.

2490 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2503 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากในขณะนี้ เทศบาลได้รับเงินปันส่วนรายได้จากการอนุญาตให้เล่นการพนันไว้น้อยมาก โดยได้รับเพียง 10% ของอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเท่านั้น และรายได้ของเทศบาลไม่เพียงพอแก่ภารกิจในอันที่จะบำรุงท้องถิ่น จึงควรเก็บภาษีการพนัน หมายเลข 17, 18 และ 19 ในบัญชี ข. แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 เพิ่มขึ้น เพื่อให้เป็นรายได้แก่เทศบาลและแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2504 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากปรากฏว่าได้มีการเล่นการพนันสลากกินรวบอัน เป็นการผิดกฎหมายอยู่โดยแพร่หลาย สมควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้ลงโทษหนักขึ้นเพื่อเป็นการปราบปราม และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2505 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากมีผู้ขายขายสลากกินแบ่งที่ยังมิได้ออกรางวัลเกินกว่าราคาที่กำหนดไว้ในสลาก เป็นเหตุให้ประชาชนต้องซื้อสลากในราคาสูง และไม่อาจลงโทษแก่ผู้ขายได้ เพื่อเป็นทางป้องกันและปราบปรามจึงต้องออกกฎหมายเพิ่มเติม เพื่อมิให้ผู้ขายขายสลากกินแบ่งที่ยังมิได้ออกรางวัลเกินกว่าราคาที่กำหนดไว้ในสลาก

ประเภทการพนัน ที่ห้ามมิให้อนุญาต จัดให้มี หรือเข้าเล่น

ในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 (แก้ไขเพิ่มเติม) มีการกำหนดประเภทการพนัน ออกเป็น 2 ประเภท คือ บัญชี ก และบัญชี ข ดังนี้

1) ประเภทการพนัน ที่ห้ามมิให้อนุญาต จัดให้มี หรือเข้าเล่น บัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มี 28 ชนิด คือ 1. หวย ก. ข. 2. โปป่น 3. โปกำ 4. ถั่ว 5. แปด 6. แก้ว 7. จัวยี่ก 8. ต่อแต้ม 9. เบี้ยโบก หรือคู่คี่ หรืออีจั้ง 10. ไพสามใบ 11. ไม้สามอัน 12. ช้างงา หรือ ปีก 13. ไม้ดำ ไม้แดง หรือปลาตาปลาแดง หรืออีดำอีแดง 14. อีโปงครอบ 15. กำตัด 16. ไม้หมุน หรือล้อหมุนทุก ๆ อย่าง 17. หัวโตหรือทายภาพ 18. การเล่นซึ่งมีการทรมานสัตว์ เช่นเอาเม็ดหรือหนามผูก หรือวางยาเบื่อเมาให้สัตว์ชนหรือต่อสู้กัน หรือสมไฟบนหลังเต่าให้วิ่งแข่งกันหรือการเล่นอื่น ๆ ซึ่งเป็นการทรมานสัตว์ อันมีลักษณะคล้ายกับที่ว่ามานี้ 19. บิลเลียดรู ดีฟี 20. โยนจิม 21. สี่เหลงลัก 22. ชลูกขลิกล 23. น้ำเต้าทุก ๆ อย่าง 24. ไฮโลว์ 25. อีก้อย 26. ปั้นแปะ 27. อีโปงซัด 28. บากา 29. สล็อตแมชีน

2) ประเภทการเล่นที่สามารถอนุญาตจัดให้มี หรือเข้าเล่นได้ เป็นการเล่นที่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ก่อน ๆ ที่จะมีการจัดให้มี หรือเข้าเล่นได้ ซึ่งกฎหมายได้กำหนดประเภทการพนันไว้ ใน บัญชี ข. มี 28 ชนิด ได้แก่ 1. การเล่นต่าง ๆ ซึ่งให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งกัน เช่น ชนโค ชนไก่ กัดปลา แข่งม้า ฯลฯ นอกจากที่กล่าวไว้ในหมายเลข 17 แห่งบัญชี ก. 2. วังวัวคน 3. ชกมวย มวยปล้ำ 4. แข่งเรือฟ่ง แข่งเรือล้อ 5. ชีร์ูป 6. โยนห่วง 7. โยนสตางค์หรือวัตถุใด ๆ ลงในภาชนะต่าง ๆ 8. ตกเบ็ด 9. จับสลากโดยวิธีใด ๆ 10. ยิงเป้า 11. ปาหน้าคน ปาสัตว์ หรือสิ่งใด ๆ 12. เต้าข้ามด่าน 13. หมากแหว 14. หมากหัวแดง 15. ปิงโก 16. สลากกินแบ่ง สลากกินรวบหรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง 17. โตแต้ไลเซเตอร์ สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง 18. สวีป สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง 19. บุกเมกิง สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง

20. ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือสวิป ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศไทย แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดนั้น 21. ไฟนักรกระจอก ไฟต่อแต้ม ไฟต่าง ๆ 22. ดวด 23. บิลเลียด 24. ช้องอ้อย 25. สะบ้าทอย 26. สะบ้าชุด 27. ฟุตบอลโต๊ะ 28. เครื่องเล่นซึ่งใช้เครื่องกล พลังไฟฟ้า พลังแสงสว่าง หรือพลังอื่นใดที่ใช้เล่นโดยวิธีสัมผัส เลื่อน กด ดัด ดึง ยิง โยน โยก หมุน หรือวิธีอื่นใด ซึ่งสามารถทำให้แพ้ชนะกันได้ไม่ว่าจะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใด ๆ หรือไม่ก็ตาม

ยังมีการพนันประเภทอื่น นอกจากประเภท ก. หรือ ข. เป็นการพนันซึ่งไม่ได้รับบุชื่อไว้ใน พ.ร.บ. การพนันที่อนุญาตให้เล่นได้เฉพาะงานนักขัตฤกษ์หรือโอกาสพิเศษ เช่น พนันแบก ข้าวสาร ใครแบกได้หนักกว่าคนนั้นชนะ หรือพนันกินกล้วยเดี่ยว ใครกินได้มากกว่าคนนั้นชนะ เป็นต้น

นอกจากนี้ระบบกฎหมายในต่างประเทศส่วนใหญ่มีการแบ่งประเภทของกฎหมายควบคุมการพนันออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ เกมการพนัน (Gaming) การขันต่อ (Betting) และลอตเตอรี่ (Lotteries)

1) เกมการพนัน (Gaming) เป็นการพนันประเภทที่ผู้เล่นมีส่วนร่วมในการเล่นในเกมการพนันด้วยตนเองมีโอกาสใช้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจในขณะที่เข้าร่วมในการเล่นนั้น ซึ่งมีเกมการเล่นอยู่หลายประเภทด้วยกัน โดยที่กาสิโนถูกจัดว่า อยู่ในประเภท Gaming ด้วย

2) การขันต่อ (Betting) เป็นการพนันประเภทที่ผู้เล่นไม่ได้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ซึ่งนำไปสู่การขันต่อ เช่น การพนันผลการแข่งขันของเกมหกกีฬา ซึ่งผู้เล่นมิได้เป็นผู้เข้าร่วมใช้ความสามารถของตนเองในการแข่งขันนั้น เพียงแต่ขันต่อโดยใช้ผลของการแข่งขันนั้นๆ เท่านั้น เช่น ขันต่อผลของมวย ฟุตบอล หรือการชนไก่ เป็นต้น

3) ลอตเตอรี่ (Lotteries) ถือเป็นการพนันชนิดหนึ่งซึ่งรัฐเป็นผู้จัดให้มีขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ หรือโดยเอกชนที่ได้รับอนุญาตจากรัฐ

ขณะที่ในปัจจุบันมีการพนันออนไลน์และ มีกาสิโนบริเวณชายแดนไทยเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องที่เป็นธุรกิจบ่อนการพนัน หรือ กาสิโน ได้กระจายตามบริเวณแนวชายแดนไทยได้รับความนิยมจากนักเสี่ยงโชค นักพนันจากคนไทยจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นชายแดนติดประเทศพม่าตรงข้ามจังหวัดเชียงราย ตาก และระนอง ชายแดนติดประเทศลาวตรงข้ามจังหวัดหนองคาย นครพนม ชายแดนติดด้านประเทศกัมพูชา ตรงข้ามจังหวัดสระแก้ว ตราด จันทบุรี สุรินทร์และศรีสะเกษ และชายแดนติดประเทศมาเลเซีย ติดชายแดนด้าน จังหวัดสงขลา โดยส่วนใหญ่เปิดรองรับนักเสี่ยงโชค นักพนันทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้าไปเล่นการพนัน การเดินทางไปเล่นพนัน ในกาสิโนย่านนี้จะได้รับความสะดวกสบายมากกว่าที่อื่น เนื่องจากไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มากนักกำลังเป็นที่นิยมของบรรดานักพนัน

การเล่นการพนัน ในปัจจุบัน ทำให้เกิดปัญหาที่หลากหลาย ทั้งในมิติสังคม เศรษฐกิจ กฎหมาย ส่งผลกระทบในหลากหลายมิติ ดังนั้นรัฐไทยได้ออกกฎหมายควบคุมการเล่นการพนันทั้งในรูปแบบการเล่นการพนันที่ถูกกฎหมายที่ได้รับอนุญาตอย่างถูกต้องมีกฎหมายรองรับ และการเล่นการพนันที่ผิดกฎหมาย และการควบคุมการเล่นเป็นรายกรณี เช่น คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 27/2559 เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาสิโนจากการจัดและปล่อยบั้ง

ไฟ พลุ ตะไล โคมลอย โคมไฟ โคมคว้น หรือวัตถุอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน เพื่อให้แต่ละจังหวัดจัดทำประกาศ เกี่ยวกับมาตรการการป้องกัน และการควบคุม

นอกจากนั้น ในบางชุมชนท้องถิ่นเองก็มีการสร้างมาตรการ มีการกำหนดนโยบาย มีบรรทัดฐานของชุมชนท้องถิ่นร่วมกับหน่วยรัฐและภาคประชาสังคมได้มีการกำหนดมาตรการ ข้อบังคับ และ ออกระเบียบกฎเกณฑ์ ของตนเองเพื่อป้องกันไม่ให้คนในชุมชนท้องถิ่น เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการพนัน หรือเล่นการพนัน เช่น นโยบายหมู่บ้าน ศิล หมู่บ้านปลอดเหล้า ปลอดการพนัน มีธรรมนูญตำบล นโยบายงานบุญประเพณีปลอดเหล้า ปลอดการพนัน โดยรับการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนิน กิจกรรมตลอดทั้งปี เป็นต้น

2.1.9 แนวคิดพื้นที่ชายแดน (Borderland)

พื้นที่ชายแดนหรือพื้นที่พรมแดน มีคำใช้ที่ใกล้เคียงกับคำนี้หลายคำที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในอาณาบริเวณพื้นที่ดังกล่าวเช่น ชายแดน (Border) พรมแดน(Frontier) เขตแดน (Boundary) เส้นเขตแดน (Borderline) พื้นที่ชายแดน (Borderlands) และอาณาเขต (Territory) หรือคำคำที่มีลักษณะสื่อถึงการเคลื่อนไหวไร้ขอบเขตเช่น ข้ามเขตแดน (Trans-Boundary) ข้ามชาติ (Transnational) และข้ามแดน (Cross-Border) เป็นต้น มีการพยายามนิยามหรืออธิบายลักษณะการใช้ศัพท์เฉพาะของแต่ละคำอย่างระมัดระวัง ทั้งนี้ยังไม่ต้องกล่าวถึง การแปลความหมายในภาษาต่างๆ ที่ปราศจากความชัดเจนความเข้าใจ และนำมาใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน (จักรกริช สังขมณี. 2550 : 16-17)

หากเราพิจารณาแนวคิดเรื่องพื้นที่ชายแดนในทางมานุษยวิทยา เราจะสังเกตเห็นได้ว่าการใช้แนวคิดนี้แตกต่างกันออกไปอย่างน้อยสามลักษณะด้วยกัน ลักษณะแรกเป็นการพูดถึงชายแดนด้านสังคม ซึ่งหมายถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ การรวมกลุ่มและการจัดการองค์กรทางสังคม ลักษณะที่สองเป็นชายแดนทางวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึงเส้นแบ่งกันระบบสัญลักษณ์ และการให้ความหมายทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป ในแต่ละกลุ่ม และลักษณะที่สามเป็นการพูดถึงดินแดน (Territory) ซึ่งหมายถึง ชายแดนทางกายภาพและทางการเมือง เน้นอนการแบ่งแยกชายแดนทั้งสามแบบนี้ มิใช่การแบ่งแยกในลักษณะเด็ดขาด หากแต่มีการทับซ้อนกันอยู่ ระหว่างพื้นที่ทางสังคม (social space) พื้นที่ทางวัฒนธรรม (cultural space) กับพื้นที่ทางกายภาพและการเมือง (geopolitical space) (ยศ สันตสมบัติ. 2551 : 49)

ปีนแก้ว เหลืองอร่ามศรี (2545 : 1-16) กล่าวถึงชายแดนในทัศนะของนักประวัติศาสตร์ชาวฝรั่งเศส Pierre Vilar อธิบายว่า ชายแดนคือ จุดกำเนิดของความเป็นชาติและประเทศ เป็นจุดเริ่มต้นพร้อมๆ กับจุดสิ้นสุดของรัฐชาติสมัยใหม่ และขอบเขตความเป็นอธิปไตย เป็นเส้นแบ่งที่ผนวกเอา “ความเหมือนกัน” ของคนในชาติภายในพรมแดนเดียวกันเข้าไว้ด้วยกัน และแยก “ความต่างกัน” ของคนนอกชายแดนออกไป แนวคิดดังกล่าวมองชายแดนในฐานะองค์ประกอบสำคัญของรัฐชาติ ที่มีบทบาทหน้าที่ในการผูกโยงประวัติศาสตร์ของมนุษย์และสังคมเข้ากับการดำรงอยู่ของรัฐชาติ อันกลายมาเป็นศูนย์กลางของชีวิตของคนทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นแนวคิดเรื่องชายแดนจึงนิยามโดยผูกโยงกับแนวคิดเรื่องดินแดนและรัฐชาติ ชายแดนจึงเป็น

เครื่องมืออันหนึ่งในการจัดระเบียบของรัฐที่เข้ามาสร้างความเหมือนและความต่างของคนในสังคมและคนต่างสังคมที่เคลื่อนย้ายไม่ได้ (Fixed) และไม่อาจปะปนกัน เป็นกลไกสำคัญในการผลิตพื้นที่ทางการเมือง และทางวัฒนธรรมที่ต่อเนื่องและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ธงชัย วินิจจะกุล (Thongchai Winichakul, 2541 : 73-80) มองว่าพื้นที่ชายแดนหรือเขตแดนในกระบวนการกลายเป็นรัฐชาติของสยาม เป็นการใช้อำนาจของเทคโนโลยี โดยการใช้แผนที่เป็นเครื่องมือ ในช่วงเปลี่ยนผ่านศตวรรษที่ 20 การขีดเส้นกันเขตแดนลงบนแผนที่โดยอังกฤษกับรัฐบาลสยาม ทำให้เกิดผลต่อการกำหนดเส้นเขตแดน สยามได้กลายมาเป็นพื้นที่ที่มีเขตแดนที่ชัดเจนแน่นอน พื้นที่ทางกายภาพถูกแยกออกจากประเทศเพื่อนบ้านเช่น ลาว กัมพูชา พม่าและมาเลเซีย ปฏิบัติการของเทคโนโลยีในการจัดการเขตแดน เพื่อสร้างพื้นที่ของความเป็นรัฐชาติขึ้นมา โดยอาศัยความรู้ในการจัดการพื้นที่หรือภูมิศาสตร์ สร้างสถาบันทางสังคมขึ้นมารองรับแนวคิด Geo-body ทำให้การสร้างตัวตนทางภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ เป็นเทคโนโลยีที่ทรงอำนาจของความเป็นชาติ

เขตแดนหรือชายแดนของรัฐชาติจึงถูกกำหนดแน่นอนอย่างตายตัวบนแผนที่ และต้องได้รับการยอมรับจากระบบกฎหมายระหว่างประเทศ เขตแดนบ่งบอกถึงอำนาจอธิปไตยและการควบคุมของรัฐเหนือประชาชนพลเมือง การล่วงละเมิดเขตแดน อาจนำมาซึ่งการใช้กำลังทหารและความรุนแรงหรือการข่มขู่คุกคาม ใช้กำลังเพื่อปกป้องอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของรัฐชาติ นับเนื่องตั้งแต่ ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา นักมานุษยวิทยาเริ่มใช้พื้นที่ชายแดนเป็นหน่วยวิเคราะห์ที่ช่วยให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับรัฐชาติ ในลักษณะที่เคลื่อนไหวและซับซ้อนมากขึ้น (ยศ สันตสมบัติ, 2551 : 53-56) อาณาบริเวณชายแดนจึงเป็นพื้นที่ที่เราไม่เพียงแต่เห็นอำนาจและข้อจำกัดของรัฐชาติ แต่เรายังเห็นความขัดแย้งและการอำนวยการความสะดวกในฐานะที่อาณาบริเวณนี้หลากลับไปด้วยปฏิบัติการทางวัฒนธรรมของผู้คนจำนวนมากที่มีประวัติของการย้ายถิ่นพลัดถิ่น ข้ามรัฐชาติ อาณาบริเวณชายแดนเป็น พื้นที่ในระหว่าง ซึ่งมีมิติทางวัฒนธรรม การเมือง

เศรษฐกิจ และความรุนแรงถูกถักทอกันอย่างซับซ้อนจนหลายครั้งไม่เห็นร่องรอย และบริเวณพื้นที่ในระหว่างนี้เองที่เป็นจุดนัดพบกันของความหลากหลาย ภายใต้ความพยายามทำให้กลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกันของรัฐชาติ (เดชา ตั้งสีฟ้า, 2549 : 306-307)

Andrew Walker (1999:232) กล่าวถึงอำนาจใหม่ที่ชายแดนว่าจะประกอบด้วยช่องโหว่ (Interstitial zon) ที่มีการโยกย้ายและแทนที่ เกิดการสูญสลายของอาณาบริเวณแบบหนึ่งเดียว จะเกิดอัตลักษณ์และลักษณะใหม่ของวิถีชีวิต เกิดการเชื่อมต่อในมิติการทับซ้อนทั้งด้านการเมืองระดับท้องถิ่น สังคมพลุ่ลัษณ์ และวัฒนธรรมแบบกลืนไหล

Wilson and Donnan (2002 : 3-6) มองว่า ชายแดนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นพื้นที่ที่ต่อรองได้ทั้งระดับปฏิบัติการและระดับการนิยามความหมายต่อกิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่น ผู้คนในพื้นที่พรมแดนสามารถต่อรองและให้ความหมายที่เกี่ยวข้องกับการเป็นสมาชิกของชาติและรัฐได้ แนวคิดของ Appadurai (1996) มองพื้นที่ชายแดนในลักษณะที่เคลื่อนไหวและเลื่อนไหล ส่วน Walker (1997) นำเสนอว่า รัฐชาติไม่ได้มีอำนาจในการกำหนดกติกาต่างๆ ในบริเวณชายแดนแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ผู้คนที่อยู่ในบริเวณนั้นก็สามารถที่จะสร้างสรรค์ ตีรองและอธิบายการให้ความหมายของพรมแดนโดยตัวของเขาเองโดยผ่านกิจกรรมต่างๆชายแดนไม่ใช่เส้นที่ขีดไว้อย่าง

ตายตัวเพื่อให้คน สิ่งของ หรือความคิด ซ้ำเข้าไปซ้ำมาแต่ชายแดนไม่ว่าจะเป็นชายแดนของอะไรก็ตาม ถูกขยับ ถูกกลบ และถูกขีดใหม่อยู่เสมอๆ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในแต่ละสถานที่และเวลา (ปฤษฎา รัตนพฤษฯ. 2545 : 38) พื้นที่ชายแดนจึงมีความหมายที่หลากหลายและแบ่งออกเป็นหลาย ลักษณะ แต่ละลักษณะไม่ได้แบ่งแยกอย่างชัดเจน มีการทับซ้อนกันอยู่ ความหมายของพื้นที่ชายแดน จึงเลื่อนไหลไปตามระยะเวลา อำนาจ สังคม บริบทแวดล้อมและความเคลื่อนไหวของผู้คนที่เกี่ยวข้อง ผ่านอำนาจการต่อสู้ต่อรอง กิจกรรมต่างๆ ในวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน

ผู้วิจัยเห็นว่าพื้นที่สนามวิจัยโครงการ การพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชน ท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษาบ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ มีลักษณะความเป็นพื้นที่เฉพาะและมีบริบทของความเป็นพื้นที่ชายแดน (Borderland) ที่แตกต่าง สังคมชนบทโดยทั่วไป

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพนันในประเทศไทยที่ผ่านมา มุ่งศึกษาประเด็นในเชิง เศรษฐศาสตร์ มิติทางเศรษฐกิจและการจัดสรรทรัพยากรและกระจายทรัพยากร การพนันจึงมีความหมายในเชิงเศรษฐศาสตร์ระดับมหภาคเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งงานวิจัยเรื่องการพนันที่สำคัญ ได้แก่ เศรษฐศาสตร์การเมืองเรื่องการพนัน (ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2546) เศรษฐกิจการพนัน (สังศิต พิริยะรังสรรค์, 2547) แต่การศึกษานี้มุ่งไปศึกษาการพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชน ในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.2.1 การพนัน ที่เกี่ยวข้องเด็กและเยาวชน ในสังคมไทย

กาญจน์ภา พงศ์พนรัตน์ และธีรโชติ ภูมิภมร (2559) ได้ศึกษาเยาวชนกับการพนัน: ปัจจัยเสี่ยง ความเปราะบางและผลกระทบทางสังคม โดยเก็บข้อมูลจากเยาวชนที่มีอายุ 13-24 ปี โดยแบ่งเป็น 2 ระดับคือ วัยรุ่นตอนต้น (13-18 ปี) และวัยรุ่นตอนปลาย (19-24 ปี) จากชุมชนเสี่ยงจำนวน 5 ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาได้สะท้อนว่า ปัจจุบันยังไม่มี การส่งเสริมให้เกิดนโยบายในการคุ้มครองเยาวชนผลกระทบจากปัญหาการพนันในภาพรวม และการสร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ได้ตระหนักถึง ผลกระทบทางสังคมต่อการพนันในสังคมไทยยังไม่เพียงพอต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะในการป้องกันเยาวชนจากการพนัน ขณะเดียวกันในทัศนะของผู้วิจัยยังมีความพยายามแสดงให้เห็นว่า การพนันของเยาวชนในมิติความเสี่ยงและความเปราะบางซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาอาชญากรรมและอบายมุขอื่นๆ ซึ่งสถานการณ์เชิงลึกในชุมชนและผลกระทบโดยรวมผลจากการพนัน ทั้งผลกระทบระดับสังคม ระดับความรุนแรง (อาชญากรรม, ครอบครัว, สังคม) ผลกระทบด้านมิติเศรษฐกิจยังไม่ช่วยให้เกิดการการแก้ปัญหาของผู้ติดการพนัน และการพนันที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่น และผลกระทบด้านสุขภาพของนักพนันเยาวชนเอง นอกจากนี้ ผลการศึกษายังช่วยให้เห็นมิติเชิงผลกระทบระดับจุลภาคจากพฤติกรรมการเล่นพนันสุ่มหapha ในเชิงนโยบายและสถานการณ์โดยภาพรวมของปัญหาการพนันในมิติเฉพาะกลุ่มและผลกระทบทางสังคมจากพฤติกรรมการเล่นพนัน

อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพนันแฝงในงานวัด: กระบวนการเปลี่ยนสภาพของกิจกรรมงานวัดและผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชนไทย พบว่า กระบวนการเปลี่ยนสภาพของกิจกรรมงานวัดเป็นการพนันแฝง เกิดจากประเด็นสำคัญ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดงานวัด ทำให้มีการคิดค้นเกมการเล่นที่มีความหลากหลายแตกต่างกันออกไป มีการแข่งขันกันมากขึ้นทำให้มีการพัฒนารูปแบบให้ดึงดูดใจมากขึ้น แปลกขึ้น ดัดแปลงเป็นเกมใหม่ ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้มีผู้สนใจเล่นมากขึ้น 2) การเปลี่ยนแปลงมุมมองในการเพิ่มรายได้ของวัด การเพิ่มรายได้ของวัดเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนสภาพของกิจกรรมงานวัดเป็นการพนันแฝง ยิ่งจัดใหญ่เท่าไรยิ่งมีคนมาเดินมากขึ้นเท่านั้น และรายได้ก็มากขึ้นตามไปด้วยเช่นกัน 3) กลุ่มเสี่ยงจากการพนันแฝงในงานวัด คือ กลุ่มวัยรุ่น โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนระดับประถมศึกษาตอนปลาย และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ถือเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง และส่วนใหญ่เด็กทุกคนรู้จักงานวัดตั้งแต่อายุยังน้อยโดยการมาเที่ยวกับครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติ ซึ่งเด็กได้เห็นสภาพบรรยากาศและกิจกรรมของงานรวมถึงได้มีโอกาสเล่นเกมและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในงานวัดร่วมกับครอบครัว เมื่อเด็กโตขึ้นบางคนสามารถมาเที่ยวงานด้วยตนเองได้ เนื่องจากเป็นคนในท้องถิ่นและงานวัดอยู่ในเขตพื้นที่ใกล้บ้าน บ้างก็มากับกลุ่มเพื่อน และเล่นเกมในงานวัดด้วยตนเองหรือเล่นกับเพื่อน และ 4) การเสพติดการการเสพติดเกม การเล่นในลักษณะนี้เกิดขึ้นได้ง่ายมาก โดยลักษณะทั่วไปของเกมการเล่นในงานวัดส่วนใหญ่ต้องใช้ทักษะ ฝีมือ และความชำนาญในการเล่น บางเกมเล่นค่อนข้างยากและโอกาสในการชนะหรือได้ของรางวัลก็ยากด้วยเช่นกัน หรือบางเกมการเล่นอาจไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะหรือความชำนาญใด ๆ เพราะเป็นการเสี่ยงโชค โดยเล่นเพียงอย่างเดียวพนันในงานวัดผ่านเกมการเล่น

สุภาวดี ขุนทองจันทร์ (2559) ได้ศึกษาพฤติกรรมการพนันของวัยรุ่นในบริบทของสังคมไทยภาคอีสานพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีและมุกดาหาร โดยศึกษา กรณีศึกษาจากวัยรุ่น 5 ราย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องระดับครอบครัว 5 ราย ระดับชุมชน (ผู้นำชุมชน) 5 ราย และระดับสังคม (เจ้าหน้าที่รัฐ) จำนวน 2 ราย พบว่า พฤติกรรมการพนันของวัยรุ่น 5 กรณีศึกษาเทียบกับแบบคัดกรองการติดการพนันแบบง่ายสำหรับประเมินผู้เล่นพนันของพนม เกตมานและเทียบกับแบบสรุประยะของการติดพนันของคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า กรณีศึกษาทั้ง 5 มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาการเล่นการพนัน และเสี่ยงเป็นโรคติดพนันและติดการพนันอยู่ในระยะกลางถึงระยะปลาย ในลักษณะชีวิตครอบครัวเริ่มไม่มีความสุข และไม่สามารถหาเงินมาใช้หนี้ได้ เริ่มที่จะเล่นพนันเพื่อ “ตามเอาคืน” และอยากกลับมาเล่นอีกครั้งให้เร็วที่สุดเพื่อเอาชนะพนันที่เพิ่งเสียไป ซึ่งการพนันของวัยรุ่นเชื่อมโยงไปสู่อบายมุขอื่นอย่างหลีกเลี่ยง พฤติกรรมการพนันของวัยรุ่นสอดคล้องกับนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมที่เชื่อว่า มนุษย์เกิดมาไม่ดีไม่เลว มนุษย์จะดีเลวขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ถ้ามนุษย์อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีก็จะเป็นคนดี ถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีก็จะเป็นคนที่ไม่ดี มนุษย์จึงเป็นผลผลิตของสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับแนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มปัญญานิยม ที่เชื่อว่ามนุษย์จะดี เลวขึ้นอยู่กับปรับตัวในสภาพแวดล้อม เพราะมนุษย์เป็นผู้มีสติปัญญา ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี

ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชนและสังคมจะเป็นแนวทางช่วยให้วัยรุ่นห่างไกลจากการพนันหรือลดปัญหาการพนันได้

ธีรรัตน์ วงศ์ชนะเอนก(2559) ได้ศึกษา เรื่อง การสร้างชุดการเรียนรู้ต้นแบบเกี่ยวกับการพนันสำหรับเด็กในวัยเรียน โดย คณะวิจัยฯ จึงได้ทำการศึกษาโครงการและชุดการเรียนรู้การให้การศึกษาเชิงป้องกันปัญหาการพนันสำหรับเด็กในวัยเรียนในโรงเรียนแยกตามระดับชั้นการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาตอนปลาย จนถึงระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศต่างๆ เช่น แคนาดา สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ เพื่อศึกษาเนื้อหา และรูปแบบชุดการเรียนรู้ ที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย จากนั้น คณะวิจัยฯ ได้พัฒนาชุดการเรียนรู้ต้นแบบ เพื่อให้การศึกษาเชิงป้องกันปัญหาการพนันสำหรับนักเรียนในโรงเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในประเทศไทย โดย ตั้งชื่อชุดการเรียนรู้ต้นแบบเพื่อป้องกันปัญหาการพนันสำหรับนักเรียนในโรงเรียน นี้ว่า “คุณรู้จักการพนันดีจริงหรือ” และนำชุดการเรียนรู้ต้นแบบนี้มาดำเนินการทดสอบกับนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียน 3 แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โดยมีนักเรียนจำนวน 100 คน เข้าร่วมการทดสอบ

ผลการทดสอบ พบว่า หลังการทดสอบ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจประเด็นที่เกี่ยวกับการพนันได้ดีขึ้น และสามารถปลูกฝังให้เด็กมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการพนันได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยนักเรียนสามารถเข้าใจจากทัศนคติของการพนันได้อย่างดีว่า การพนันคือ การเอาเงิน สิ่งของ หรือของที่มีค่าไปเสี่ยงกับกิจกรรมที่มีผลลัพธ์ไม่แน่นอน การพนันเป็นเรื่องของความไม่แน่นอน การเล่นพนันแต่ละครั้ง เป็นอิสระต่อกัน ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ไม่ใช่เรื่องของโชคชะตา มีผู้แพ้พนันมากกว่าผู้ชนะพนัน โอกาสในการชนะพนันมีน้อยและไม่อยู่ข้างผู้เล่นพนัน เจ้ามือเป็นฝ่ายได้เปรียบเสมอเพราะเจ้ามือเป็นผู้ออกแบบกฎเกณฑ์ ยิ่งเล่นนานยิ่งมีโอกาสเสียพนันมากขึ้น นอกจากนี้ ยังสามารถกำจัดความเชื่อและความเข้าใจที่ผิดๆ เกี่ยวกับการพนันได้ เช่น ความเชื่อที่ว่า คุณสามารถฝึกฝนเล่นการพนันให้เก่งขึ้น ได้หากคุณพยายามมากขึ้น ความเชื่อที่ว่า การคิดว่าตัวเองมีโชคทำให้ชนะพนัน การเกือบชนะพนันครั้งนี้หมายความว่าเรามีโอกาสชนะพนันครั้ง หน้ามากขึ้น และความเชื่อในโชคกลางของคลัง เป็นต้น นอกจากนี้ นักเรียนยังมีโอกาสได้ใช้ความรู้ดังกล่าวมาใช้ในการประกอบการตัดสินใจเล่นเกมพนัน ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถใช้ความรู้และประสบการณ์นี้ในการประกอบการตัดสินใจใดๆ ที่มีความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม มีเหตุผล โดยคำนึงถึงผลได้ผลเสียอย่างรอบด้าน สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก เพื่อไม่ให้เด็กเข้าไปข้องเกี่ยวกับการพนันในอนาคตได้

ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ (SAB) (2558) ได้ศึกษาสถานการณ์ พฤติกรรม และผลกระทบการพนันในประเทศไทย ประจำปี 2558 โดยศึกษากลุ่มประชาชนทั่วไปที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ใน 26 จังหวัด กระจายตามภูมิภาคต่างๆ ของไทย พบว่า 1) ทัศนคติและสภาพแวดล้อมทางสังคมกับสถานการณ์ด้านการพนัน คนในสังคมจำนวนไม่น้อยยังมีทัศนคติที่เป็นแรงเสริมด้านบวกกับการเล่นพนัน อาทิ การพนันเป็นวิธีการที่ทำให้รวยทางลัด ตลอดจนทัศนคติในการเล่นพนันบางประเภทว่าเป็นเรื่องที่ต้องหรือเป็นกิจกรรมที่ “ไม่ใช่การพนัน” อาทิ สลากกินแบ่งรัฐบาล หรือแม้แต่หวยใต้ดิน สภาพแวดล้อมเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลกับทัศนคติต่อการพนันรูปแบบต่างๆ 2) สถานการณ์ด้านการเล่นพนันในรอบ 12 เดือน (ปีพ.ศ. 2558) พบว่าคนไทยที่เล่นการพนันในรอบ 12

เดือนที่ผ่านมา มีเกินครึ่งคือร้อยละ 52.4 หรือสูงถึงประมาณ 27 ล้านคน โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนนักพนันมากที่สุด ประมาณ 10 ล้านคนหรือคิดเป็น 1 ใน 3 ของจำนวนนักพนันทั้งหมด ในกลุ่มนักพนันจำนวนกว่า 27 ล้านคน เป็นนักพนันที่อยู่ในช่วงวัยเด็ก และเยาวชนจำนวนสูงถึง ประมาณ 3 ล้านคน ข้อมูลดังกล่าวเป็นสิ่งที่สังคมไม่ควรมองข้ามเพราะเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้มีโอกาสกลายเป็นนักพนันเต็มตัวในอนาคต ดังผลการสำรวจที่ระบุอย่างชัดเจนว่า กลุ่มนักพนันในปัจจุบันกว่าร้อยละ 60 เริ่มต้นเล่นพนันในช่วงอายุไม่เกิน 20 ปี

ผลกระทบทางสังคม ที่เห็นอย่างเด่นชัด คือ พฤติกรรมการเสพติดพนัน โดยผลการสำรวจครั้งนี้ พบว่า มีนักพนันถึง 2 ล้านคนเศษที่ยอมรับว่าตัวเองติดพนัน (ประมาณ 5 ล้านคนไม่แน่ใจว่าตัวเองติดพนันหรือไม่) ที่น่าสนใจคือในจำนวนนี้เป็นนักพนันที่อยู่ในช่วงวัยเด็กและเยาวชนถึงประมาณ 2 แสนคน สอดคล้องกับผลการสำรวจที่สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่มีโอกาสได้เล่นพนันอย่างน้อยร้อยละ 10 มีแนวโน้มจะเข้าสู่ภาวะการติดพนัน โดยร้อยละ 13 หลังชนะพนันเคยมีความต้องการอย่างมากที่จะเล่นอีกเพื่อเอาชนะหรือให้ได้เงินเพิ่มขึ้น ขณะที่ร้อยละ 12 เล่นพนันนานกว่าที่ตั้งใจจะเล่น/ที่วางแผนไว้ รวมถึงหลังเสียพนัน จะเกิดความรู้สึกว่าจะต้องรีบกลับมาแก้มือ เพื่อเอาเงินที่เสียไปคืนมาให้เร็วที่สุด ผลกระทบทางสังคมนอกจากการติดพนัน ยังพบว่า นักพนันจำนวนถึงเกือบ 4 แสนคน เล่นพนันจนถึงระดับที่มีปัญหา และอีกเกือบ 4 แสนคนถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงว่าจะเล่นจนถึงระดับที่มีปัญหา

วสันต์ ปัญญาแก้วและคณะ (2559) ได้ศึกษาเรื่องฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีก: ความเป็นชายวัยรุ่น และวัฒนธรรมบริโภคนิยม โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุดในพื้นที่ 5 สนาม คือ 1. สนาม SCG Stadium – เมืองทองธานี 2. สนาม PAT Stadium – การท่าเรือ-คลองเตย 3. สนาม I-Mobile Stadium – บุรีรัมย์ 4. สนาม United Stadium – เชียงราย และ 5. สนามกีฬาสมโภชเชียงใหม่ 700 ปี – เชียงใหม่ พบว่า ปรากฏการณ์ฟุตบอลไทยคือพื้นที่วัฒนธรรมใหม่ที่ก่อตัวขึ้นและช่วยให้เราเห็นความเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กระแสความนิยมในฟุตบอลไทยในช่วง 6-7 ปีที่ผ่านมา ได้สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของอุตสาหกรรมฟุตบอลในสังคมไทย ยังช่วยให้เราเห็นและสามารถติดตามการขยายตัวเพิ่มขึ้นของคนกลุ่มใหม่ คือ เยาวชนและชายวัยทำงาน ที่อาจจะเรียกว่า “ชนชั้นใหม่” ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตเมือง มีรายได้ระดับกลาง (คือระหว่าง 1-20,000 บาท) ทำงานในระบบ พวกเขาคือแฟนบอลกลุ่มใหญ่ที่บริโภคฟุตบอลไทยภายใต้สภาพสังคมที่ พวกเขากำลังเผชิญกับภาวะวิกฤติอัตลักษณ์ทั้งจากชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานในระบบสมัยใหม่ ความสัมพันธ์เชิงชุมชนแบบจารีตลดลง การเดินทางโยกย้ายถิ่นมีอัตราเร่งมากขึ้นจนถึงการถูกเบียดขับจากการเข้าสู่พื้นที่สาธารณะและการทำงานของผู้หญิงที่ปัจจุบันก็มีโอกาสมากขึ้น กลุ่มชายไทยเหล่านี้จึงต้องการพื้นที่ทางสังคมใหม่ๆ สำหรับแสดงตัวตนเพื่อยืนยันและค่าจนสถานะวิกฤติอัตลักษณ์นี้ และหนึ่งในพื้นที่ทางสังคมนั้นก็คือ “วัฒนธรรมแฟนบอลไทยลีก”

2.2.2 การพนันในสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชายแดนไทยในภาคอีสาน

กนกวรรณ มะโนรมย์, วัชร ศรีคำ (2559) เรื่องเครือข่ายและองค์กรทางสังคมของคาสีโนข้ามแดนระหว่างไทยและกัมพูชาในพื้นที่อีสานล่างและนโยบายโดยศึกษาเครือข่ายและองค์กร

ทางสังคมของกลุ่มคนที่เล่นคาสีโนในพื้นที่ที่พรมแดนระหว่างไทยและกัมพูชา บริเวณชายแดนช่องสะง่า อ. ภูสิงห์ จ. ศรีสะเกษและช่องจอม อ. กาบเชิง จ. สุรินทร์ พบว่า การเดินทางเข้าออก ณ ด่านที่มีคาสีโนข้ามแดนผ่านด่านช่องสะง่าและช่องจอมมีจำนวนราว 700,000 คนต่อปี และจำนวนผู้ข้ามไปเล่นเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชายมาก ในกลุ่มผู้เล่น พบว่า เกือบทั้งหมดเป็นวัยกลางคนมีทั้งผู้ที่มีอาชีพหลักของตัวเองและเล่นพนันในคาสีโนเป็นอาชีพหลัก ผู้เล่นพนันไปเล่นที่คาสีโนชายแดนโดยไม่ต้องกังวลเรื่องถูกจับกุมและรู้สึกอับอาย เพราะผู้เล่นส่วนหนึ่งเป็นข้าราชการทั้งทำงานและเกษียณอายุแล้วที่ข้ามไปเล่นในบ่อนต่างประเทศและมีจำนวนไม่มากนักที่เป็นคนแก่ ชาวบ้าน หรือคนวัยทำงานที่ตกงาน

เครือข่ายพนันข้ามแดนก่อตัวขึ้นทั้งแบบตามธรรมชาติ ผ่านระบบเครือข่ายและเพื่อนฝูงที่รู้จักคุ้นเคยกันและก่อตัวผ่านการจัดตั้งและการจัดการอย่างเป็นระบบเชิงธุรกิจ นอกจากนี้การศึกษา ยังพบว่า เครือข่ายทางสังคมของการพนันข้ามแดนมีลักษณะ ได้แก่ 1) เครือข่ายที่มีการจัดการที่ชัดเจนของธุรกิจที่เรียกว่า “การขึ้นทัวร์” 2) เครือข่ายญาติพี่น้อง 3) เครือข่ายเพื่อนฝูง 4) เครือข่ายการเดินทางร่วมกันในฐานะนักท่องเที่ยว 5) เครือข่ายภายในครอบครัวเดียวกัน และ 6) การเดินทางไปคาสีโนแบบส่วนตัวโดยไม่พึ่งเครือข่าย แต่โดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะการจัดการเครือข่ายผ่านธุรกิจการขึ้นทัวร์เป็นหลัก โดยการพนันข้ามชาตินี้ มีการจัดระบบอย่างชัดเจนของผู้กระทำการอันเป็นการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนกันระหว่างความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์และความสัมพันธ์เชิงธุรกิจบนฐานผลประโยชน์ระหว่างเจ้าของคาสีโนกับเครือข่ายผู้จัดทัวร์พนัน และกลุ่มนักพนัน ในแง่ผลกระทบที่เกิดจากการพนันข้ามแดนนี้มีทั้งด้านบวกที่การพนัน คือ รายได้และสามารถทำเป็นอาชีพได้ การเกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพนันหลากหลายแบบ ที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ส่วนผลกระทบด้านลบได้แก่ ความเสี่ยงจากการเป็นหนี้แม่ทัวร์และคนทัวร์ด้วยตัวเอง การถูกหักหลัง ความเสี่ยงจากการเดินทางและสุขภาพ เป็นต้น

ในเชิงสังคมวิทยาการพนันข้ามชาติ พบว่า เครือข่ายทางสังคมของการพนันข้ามแดนมีการขยายตัวและเติบโตขึ้นเรื่อยๆ อันเนื่องมาจากการฉวยใช้ความเป็นพื้นที่ “พิเศษ” ของชายแดนที่เต็มไปด้วยความสลับซับซ้อน มีความเคลื่อนไหว หลากหลายและมีข้อยกเว้น หรือเงื่อนไขพิเศษ รวมทั้งการที่ประเทศหนึ่งมีนโยบายและกฎหมายรองรับว่าคาสีโน หรือการพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย (Legality) ในขณะที่อีกประเทศหนึ่งกำหนดทั้งโดยนโยบายและกฎหมายว่า การพนันเป็นสิ่งผิดกฎหมาย

ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ, สุรสม ฤกษ์ขณะ (2556) กระบวนการกลายป็นนักพนันข้ามแดนกรณีศึกษาคนทัวร์ที่คาสีโนสะพานเวกส์ ได้ศึกษากระบวนการที่ทำให้ชาวบ้านกลายป็นนักพนันข้ามแดน และ เพื่อศึกษาผลกระทบทางสังคมวัฒนธรรมต่อประเทศไทย อันเป็นผลจากการเปิดคาสีโนสะพานเวกส์ การศึกษาพบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในการข้ามแดนให้กับชาวบ้านโดยเฉพาะทัวร์นักพนันเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ชาวบ้านเข้าสู่วงจรการพนัน ซึ่งเป็นกลยุทธ์ของคาสีโนที่ต้องการไปรโมทสร้างเสริมความศรัทธาและหารายได้เข้าคาสีโน การตัดสินใจเข้าร่วมทัวร์ของชาวบ้านมีปัจจัยทางด้านสังคมเศรษฐกิจเป็นตัวแปรสำคัญ โดยเฉพาะการว่างงาน การสร้างรายได้เสริม ความหวังจากเงินพนันจำนวนหนึ่ง และการไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ปัจจัยทางด้านสังคมวัฒนธรรม ได้แก่

การเข้าร่วมกิจกรรมของเพื่อนฝูง การช่วยเหลือคนรู้จักให้มีลูกค่าครบจำนวนตามเป้าหมาย การทำกิจกรรมยามว่างของผู้สูงอายุ ปัจจัยทางด้านกฎหมาย ได้แก่ การไม่ถูกจับกุม และปัจจัยเสริมเช่นการได้ท่องเที่ยวต่างประเทศ ต่างส่งผลให้ชาวบ้านตัดสินใจเข้าร่วมทัวร์ได้โดยง่าย การเข้าร่วมกิจกรรมการพนันดังกล่าวมีส่วนให้ชาวบ้านส่วนหนึ่งเปลี่ยนสถานะกลายเป็นนักพนันข้ามแดน และเข้าสู่กิจกรรมการพนันต่อเนื่องจากที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวเลย

ผลกระทบต่อการเข้าไปพนันในคาสีโนชายแดน พบว่า การสูญเสียรายได้ส่วนบุคคลและรายได้รวมของประเทศอย่างมีนัยสำคัญและส่งผลกระทบต่อผู้ที่เสียพฤติกรรมการพนัน และส่งผลต่อปัญหาอาชญากรรมในทางอ้อมขณะที่ การพนันในคาสีโนไม่ได้ส่งผลกระทบเชิงลบอย่างร้ายแรงต่อกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวบ้านที่เป็นนักพนันรับจ้าง พวกเขาต้องการพนันในฐานะของกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง ที่เป็นช่องทางในการสร้างรายได้ในเวลาว่าง แต่การพนันดังกล่าวไม่ได้ตอบสนองในฐานะกิจกรรมยามว่าง เนื่องจากไม่ได้มีกำลังทางการเงินที่เพียงพอตามทฤษฎี พวกเขาใช้เงินพนันอย่างระมัดระวัง เพื่อที่จะไม่ให้เสียหรือได้มา และมองว่าเงินที่ได้เป็นผลพลอยได้ในเวลาว่างงาน นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างไม่มีการพัฒนาสู่การเป็นนักพนันมืออาชีพจากระบบทัวร์ เนื่องจากเหตุผลด้านเงินทุนและตรรกะในการลงทุน ซึ่งการหลงใหลไปคาสีโนชายแดนกับทัวร์ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวบ้านสะท้อนให้เห็นการสร้างทางเลือกในการดำรงชีวิตของชาวบ้าน

สตีล สว่างโศรก, นนท์ พลาวัน (2556) ได้ศึกษาเรื่อง บ่อนคาสีโน ช่องสะง่า-ช่องจรีอก เจียม อ.อัลลองเวง จ.อุดรธานี ประเทศกัมพูชา ส่งผลให้วิถีพนันของชาวบ้านในพื้นที่ต่อแดนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร โดยศึกษา ที่บ่อนคาสีโนช่องสะง่า พบว่า การเล่นพนันของชาวบ้านก่อนมีบ่อนคาสีโนช่องสะง่า ในฝั่งไทย ที่บ้านแซวไพร่ มีการเล่นการพนันที่มีลักษณะเป็นการพนันพื้นบ้าน ได้แก่ พนันไก่ชน โบก การพนันในลักษณะที่มีผู้นำเข้าสู่ชุมชน ได้แก่ ไฮโล ไพ่ หว่ยใต้ดิน ส่วนการเล่นพนันของชาวบ้านหลังมีบ่อนคาสีโนช่องสะง่า ยังคงมีการเล่นการพนันอย่างเดิมทุกชนิด และยังเพิ่มการเล่นหว่ยหุ่นอีกด้วย ทางด้านกัมพูชา ในอดีตยุคเขมรแดงยังมีอิทธิพล ชาวบ้านไม่มีการเล่นพนัน แต่ภายหลังการเสียชีวิตและถูกจับดำเนินคดีฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของระดับนำของเขมรแดง พร้อมๆ กับการเปิดด่านช่องสะง่า ทำให้เกิดชุมชนใหม่ และมีการเล่นการพนันกระจายทั่วไปจนถึงอำเภออันลองเวง เป็นการเล่นการพนันที่มีลักษณะเป็นการพนันพื้นบ้าน ได้แก่ พนันไก่ชน การพนันในลักษณะที่มีผู้นำเข้าสู่ชุมชน ได้แก่ พนันมวยตู้ หว่ยใต้ดิน กตามโซละก (คล้ายน้ำเต้า ปู ปลา) ไพ่ สลากกินแบ่งรัฐบาลของกัมพูชา ส่วนภายหลังมีบ่อนคาสีโนช่องสะง่า ยังคงมีการเล่นการพนันอย่างเดิมทุกชนิด โดยในระยะหลังมีการเล่นพนันหว่ยใต้ดินโดยใช้ผลสลากฯ ของไทย และหว่ยหุ่นเวียดนาม

การปรับตัวของชาวบ้านต่อแดนเกิดความเปลี่ยนแปลงของวิถีพนันของชาวบ้านขึ้นทั้งสองฝั่ง ในฝั่งไทย ในห้วงเวลาที่เปิดบ่อนใหม่ๆ ชาวบ้านเข้าเล่นในบ่อนเป็นจำนวนมาก ในลักษณะเห่อของใหม่ ในระยะต่อมาก็ลดจำนวนลงเรื่อยๆ จนเหลือแต่นักพนันอาชีพและชาวบ้านที่เข้าบ่อนแบบรับจ้างนั่งรถตู้ ส่วนในฝั่งกัมพูชา ที่ชาวบ้านที่เป็นอดีตเขมรแดงต้องปรับตัวให้เข้ากับกระแสนิยมและโลกาภิวัตน์ จนมีคำกล่าวกันในหมู่อดีตเขมรแดงว่า “เอาเงินไว้มาก่อน” ทำให้หลายครอบครัวยอมจำนนต่อความจำเป็นทางเศรษฐกิจ โดยยินยอมให้ลูกๆ เข้าทำงานในบ่อน สำหรับคนในชุมชนหน้าบ่อนคาสีโน ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ผู้ค้าแล้ว พอปิดร้านก็รีบกันไปบ่อนและเสียเงินให้บ่อนจนหมด

ผลกระทบจากบ่อนคาสิโนช่องสง่างามีต่อชุมชนต่อแดนฝั่งไทย เกิดผลกระทบด้านบวก คือ เมื่อมีบ่อนทำให้การคมนาคมดีขึ้น ราคาที่ดินถีบตัวสูงขึ้น และตลาดนัดชายแดนทำให้ชาวบ้านสามารถเลือกซื้อสินค้าราคาถูกกว่าการเดินทางไปซื้อถึงในตัวอำเภออุซันต์ ส่วนผลกระทบด้านลบ ได้แก่ ปัญหาอุบัติเหตุทางรถยนต์ โดยรถนักท่องเที่ยวและรถตู้บริการนำนักท่องเที่ยวเข้าบ่อนช่องสง่างาใช้ความเร็วสูง ทำให้เกิดอุบัติเหตุบนถนนบ่อยครั้ง นักพนันอาชีพหมดเนื้อหมดตัวจนต้องขายที่ทำกิน และมีหนี้สินรุงรัง ในฝั่งกัมพูชา ผลกระทบด้านบวก ได้แก่ ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น คนมีงานทำ ชาวบ้านสามารถหางานใกล้บ้านไม่ต้องเดินทางเข้าไปเมืองใหญ่ ส่วนผลกระทบด้านลบมักเกิดกับผู้ที่เข้าบ่อน ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่มีฐานะทางการเงินดี หรือเป็นนักธุรกิจ มีนักพนันหญิงชาวเขมรเมื่อเล่นพนันจนหมดตัวทำให้ต้องขายตัวในที่สุด

2.2.3 การพนันในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

สตีล สร้างไศรภ และนนท์ พลาวัน (2555) ได้ศึกษาเรื่องการพนันในบุญประเพณีบั้งไฟ การศึกษาเรื่องสถานการณ์ พฤติกรรม และผลกระทบการพนันในประเทศไทย โดยศึกษาการพนันในบุญประเพณีบุญบั้งไฟ ในพื้นที่ อีสานใต้ ที่จังหวัดศรีสะเกษ และพื้นที่อีสานเหนือ ที่จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษา พบว่า บุญบั้งไฟ มีที่มาจากรอบจารีตประเพณีของชาวอีสาน ในบุญเดือน 6 หรือบุญบั้งไฟ เพื่อบูชาพระยาแถน การแข่งขันบั้งไฟไม่มีในกฎหมาย ในทางปฏิบัติ หมู่บ้านที่จัดงานบุญบั้งไฟ และเป็นสนามแข่งขันบั้งไฟ ต้องทำประชาคมหมู่บ้าน เพื่อนำผลการประชาคมให้คณะกรรมการหมู่บ้าน หรือผู้จัด หรือผู้รับเหมาจัดงาน ใช้ประกอบในการขออนุญาตต่อฝ่ายปกครองและตำรวจ การเล่นพนันบั้งไฟ ในปัจจุบันใช้เกณฑ์ตัดสินด้วยระยะเวลาที่บั้งไฟลอยอยู่ในอากาศ บ่อนการพนันบั้งไฟมีอยู่ 2 แบบ ได้แก่ บ่อนบุญหรือบ่อนในเทศกาล หมายถึง บ่อนที่เปิดเล่นพนันในเดือน 6 รวมทั้งเดือนก่อนหน้าและหลัง คือ ตั้งแต่เดือนเมษายน-กรกฎาคม และบ่อนอาชีพหรือบ่อนนอกเทศกาล ซึ่งเปิดเล่นการพนันตลอดทั้งปี โดยมีผู้จัดให้มีการเล่นพนันบั้งไฟ หรือโปรโมเตอร์ มีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ ผู้จัดประเภทบุคคลภายนอกที่เข้าไปเหมาบุญ และผู้จัดที่เป็นบุคคลภายในในรูปของคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยมีภาระต้นทุนต้องใช้จ่ายในด้านพิธีกรรมและมหรสพเพิ่ม และค่าจ้างทีมเรดาร์ หรือผู้จับเวลา และเงินรางวัลบั้งไฟ ส่วนต้นทุนของผู้จัดประเภทผู้รับเหมาบุญ คือ เงินใต้โต๊ะที่จ่ายให้กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและฝ่ายตำรวจ ตั้งแต่ระดับอำเภอและระดับที่สูงกว่า

รายได้ของผู้จัด รายได้ของผู้จัดใน 2 เขตไม่เท่ากัน โดยรายได้ของผู้จัดในเขตอีสานใต้ได้มากกว่าผู้จัดในเขตอีสานเหนือ เนื่องจากสนามในเขตอีสานใต้มีขนาดใหญ่กว่า คือ มีพื้นที่กว้างขวาง มีจำนวนนักพนันมากกว่า และเงินพนันมากกว่า ประมาณการวงเงินพนันบั้งไฟทั้งภาคอีสานในรอบ 1 ปี อยู่ที่ 56,529,400,000 บาท ในเขตอีสานเหนือ 14,409,500,000 บาท จำแนกเป็น ในเทศกาล (เมษายน-กรกฎาคม) รวม 122 วัน มีวงเงินพนัน 7,515,200,000 บาท นอกเทศกาล ประมาณ 227 วัน วงเงินพนัน 6,832,700,000 บาท และเขตอีสานใต้ มีเพียงในเทศกาล (เมษายน-กรกฎาคม) 122 วัน ประมาณการวงเงิน พนันอยู่ที่ 42,181,500,000 บาท

การจัดให้มีการเล่นการพนันบั้งไฟ ระบบอุปถัมภ์ได้เข้ามามีบทบาทในการเอื้ออำนวยเห็นได้จากความสัมพันธ์ระหว่างผู้จัดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้อาจให้ทุนให้โทษในการจัดให้มีการเล่นการพนัน

ทั้งนี้เนื่องจากการจุดบั้งไฟไม่มีบทบัญญัติในกฎหมาย แต่มีการนำกฎหมายอื่นมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยระบุไว้ในเอกสารการขออนุญาตเพียงว่า “ดินปืนชนิดมีควัน” และเนื้อหาในใบอนุญาตที่ออกโดย สถานีตำรวจระดับอำเภอ ได้กำหนดหน้าที่ในการแจ้งแก่ ศูนย์ควบคุมการบิน ให้เป็นหน้าที่ของผู้ขออนุญาต โดยอำนวยความสะดวกเพียงระบุหมายเลขโทรศัพท์ไว้ในท้ายหนังสือเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นการจัดให้มีการพนันบั้งไฟแบบในเทศกาลหรือนอกเทศกาลล้วนแล้วต้องจ่ายเงินให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งสิ้น

ผลกระทบจากการเล่นพนันบั้งไฟ ทางบวก เป็นการสร้างอาชีพ และเป็นแหล่งรายได้ให้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น เจ้าของค่ายบั้งไฟ กลุ่มธุรกิจที่ประดิษฐ์อุปกรณ์ในการทำบั้งไฟ ผลกระทบด้านลบ ได้แก่ ทำให้เกิดแหล่งอบายมุข เกิดนักพนันหน้าใหม่ เกิดปัญหาหนี้สิน ปัญหาทางเศรษฐกิจ เป็นต้นเหตุของปัญหาสังคม เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาการขายตัวสร้างทัศนคติเห็นแก่เงินแก่ชุมชน เกิดความเสื่อมศรัทธาในพระสงฆ์ ที่สำคัญ การทำบุญบั้งไฟกลายเป็นการทำลายประเพณีเสียเอง

ขณะทำงานวิจัยดังกล่าวมี ข้อเสนอแนะ ควรฟื้นฟูประเพณี โดยเปลี่ยนทัศนคติไม่ใช้บุญบั้งไฟในการระดมทุนเข้าสู่ชุมชนหรือวัดโดยให้กลับไปสู่การเพื่อบูชาพระยาแถน ส่วนผู้เกี่ยวข้องกับการพนันบั้งไฟ มีทั้งเสนอให้นำการพนันบั้งไฟ “ขึ้นบนโต๊ะ. เพื่อจะได้ไม่ต้องเสียเงินใต้โต๊ะให้กับเจ้าหน้าที่ และควรแยกบั้งไฟออกจากประเพณีและการพนันโดยถือว่าบั้งไฟเป็นนวัตกรรมที่จะต้องมีการพัฒนา และต่อยอดนวัตกรรม

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพำนัในมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษาบ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกงสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษามุมมอง พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการพำนัในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา 2) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการการพำนัในชุมชนท้องถิ่นและผลกระทบต่อการพำนัในมุมมองของเด็กในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา และ 3) เพื่อหาข้อเสนอเชิงนโยบายในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชาเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพำนั การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mix Method) ระหว่างวิธีการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative approach) และวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative approach) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 พื้นที่ศึกษาวิจัย

การศึกษานี้เลือกพื้นที่เจาะจง โดยใช้หน่วยการวิจัยที่ชุมชนท้องถิ่นบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา บ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกงสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ เนื่องจากชุมชนท้องถิ่นแห่งนี้มีวิถีชีวิตและลักษณะทางสังคมอยู่บริเวณชายแดนประเทศไทย-กัมพูชา โดยหมู่บ้านห่างจากจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า 18 กิโลเมตร หมู่บ้านและระยะทางห่างจากตัวจังหวัดศรีสะเกษ ประมาณ 100 กิโลเมตร และมีจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่าเป็นประตูข้ามพรมแดนประเทศไทย-กัมพูชา เป็นประตูเชื่อมความสัมพันธ์ เชื่อมโยงต่อการค้า การท่องเที่ยว การข้ามแดนเพื่อการเล่นพนัน

ปัจจุบันบ้านไพรพัฒนา นอกจากคนในชุมชนส่วนหนึ่งมีการพำนัในหมู่บ้านเช่นเดียวกับชุมชนท้องถิ่นอีสานอื่นๆแล้ว ยังมีปัจจัยเสี่ยงและมีแรงกระตุ้นจากรัฐกิจการพำนัแตกต่างจากชุมชนท้องถิ่นอื่นมากขึ้น เพราะเป็นหมู่บ้านที่ชายแดนที่ตั้งอยู่ท่ามกลางพื้นที่การพัฒนาบริเวณชายแดนของประเทศไทย ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและการเมือง ขณะเดียวกันวัดไพรพัฒนา(หลวงปู่สรวง มีความเชื่อเรื่องโชคกลาง) กลายเป็นจุดศูนย์กลางของการท่องเที่ยวที่สำคัญ โดยชาวบ้านและนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งจะเดินทางมาเคารพบูชาก่อนออกเดินทาง去玩พนัน ขณะที่ชาวบ้านในบริเวณดังกล่าวบางส่วนมีฐานทางเศรษฐกิจดีขึ้น จากการปลูกยาพาราปลูกมัน และการมีวิถีชีวิตในการทำมาหากินบริเวณด้านชายแดนช่องสะง่าและเกี่ยวข้องกับธุรกิจการพนันมากขึ้น เช่น ประกอบอาชีพค้าขาย ร้านอาหาร มอเตอร์ไซด์รับจ้าง รับทำที่จอดรถสำหรับคนข้ามแดน โดยเฉพาะธุรกิจการพนันที่ชายแดนกัมพูชา เช่น บ่อนคาสีโน บ่อนบั้งไฟ ขณะที่ชายแดนไทยมีสนามไก่ สนามมวย และเป็นที่น่าสนใจว่า มีคนในชุมชนแห่งนี้ข้ามแดนไปเล่นการพนันที่บ่อนคาสีโน และคนในตำบลไพรพัฒนาไปเล่นการพนันและเคยได้รับรางวัลแจ็คพ็อต จากการเล่นการพนันที่บ่อนคาสีโน ประเทศกัมพูชา เป็นต้น

ขณะเดียวกัน วิจัยมีต้นทุนที่บ้านไพรพัฒนา ที่จะสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการวิจัยครั้งนี้ได้ จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยเคยทำงานองค์กรพัฒนาเอกชน ภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาชุมชนที่มีเด็กเป็นศูนย์กลาง ตั้งแต่ ปี 2545-2554 และในปัจจุบันยังมีบทบาทในการเข้ามาทางงานวิชาการในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นแห่งนี้อย่างต่อเนื่อง จึงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน ผู้นำชุมชน และหน่วยงานรัฐในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นนี้ จึงสามารถช่วยทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูล ข้อเท็จจริงได้เป็นอย่างดี

3.2 กลุ่มประชากรเป้าหมาย

กลุ่มประชากรเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ คือ บ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดศรีสะเกษ คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายโดยใช้เกณฑ์พิจารณาตามประเด็นและวัตถุประสงค์ แบ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายได้ดังนี้

กลุ่มเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษา (ม.1-3)

กลุ่มเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่อาศัยอยู่ในโรงเรียนบ้านไพรพัฒนาและในหมู่บ้านไพรพัฒนา ทั้ง 2 หมู่ เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยมีเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอบแบบสอบถาม จำนวน 70 คน และค้นหา ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (Case study) จำนวน 10 คน และร่วมสนทนากลุ่มย่อย จำนวน 2 กลุ่ม ๆ 8 คน รวม 16 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลการพินิจในมุมมองเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านไพรพัฒนา

กลุ่มแกนนำนักวิจัยเด็กและเยาวชน บ้านไพรพัฒนา

กลุ่มแกนนำนักวิจัยเด็กและเยาวชน บ้านไพรพัฒนา จำนวน 11 คน คัดเลือกเยาวชนที่อาศัยอยู่ในบ้านไพรพัฒนา มีความสนใจและสมัครใจเข้าร่วมด้านงานวิจัย และสามารถสื่อสารได้ โดยกลุ่มแกนนำเด็กและเยาวชนได้รับการฝึกอบรมให้สามารถเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม จากกลุ่มเป้าหมาย และพานักวิจัยไปหาผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (Case study)

กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายในชุมชน

กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน เช่น กำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มอาสาสมัครในชุมชน กลุ่มองค์กรและสถาบันในชุมชน พระสงฆ์ในวัด ผู้อำนวยการและครูในโรงเรียน และองค์กรสถาบันอื่น ๆ ในชุมชน จำนวน 30 คน เพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลบริบทชุมชน และสะท้อนความคิดเห็นกับการพินิจในมุมมองของเด็กและเยาวชน การพินิจในมุมมองของคนในชุมชน ในการพินิจข้ามแดนที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา และร่วมกันหาแนวทางข้อเสนอเชิงนโยบายในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพินิจในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา

กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอกชุมชน

กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอกชุมชน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ดูแลที่จอดรถบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา กลุ่มมอไซค์รับจ้างบริเวณชายแดนไทย ร้านค้าที่ชายแดนไทย-กัมพูชา คนขับรถตู้รับส่งนักท่องเที่ยว คนดูแลสนามการพนันบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา เจ้าหน้าที่รัฐบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา และเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในระดับจังหวัด รวม จำนวน 10 คน โดยกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอกชุมชนจะให้ข้อมูลเพื่อให้เห็นสถานการณ์และข้อมูลเชิงลึกต่อประเด็นการเล่นการพนันของคนในหมู่บ้านและนักพนันอื่นๆที่มาเล่นการพนันที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาในครั้งนี้

3.3 ขอบเขตเนื้อหา

1. ศึกษาบริบทชุมชนท้องถิ่นเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสนับสนุนตามวัตถุประสงค์ในข้อ 1-3 เนื้อหาประกอบด้วย - ประวัติศาสตร์ชุมชน -ที่ตั้ง อาณาเขต -สภาพทางกายภาพ วัฒนธรรม / ประเพณี - สภาพทางสังคม - สภาพทางเศรษฐกิจ - วิธีการดำเนินชีวิตของชุมชน สภาพของการพนันที่มีอยู่ในพื้นที่ภายใต้บริบทของหมู่บ้านไพรพัฒนาและการพนันที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

2. ศึกษามุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นบ้านไพรพัฒนาที่มีต่อการพนันในชุมชนท้องถิ่นบ้านไพรพัฒนาและบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา เนื้อหาประกอบด้วย

- เด็กและเยาวชนในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาเข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพนันในบริบทใหม่แค่ไหน อย่างไร

- มุมมอง ความเชื่อ ทักษะคติเกี่ยวกับการพนัน
- การรับรู้ ประเภทการพนันที่มีในชุมชน
- พฤติกรรม/รูปแบบ/วิธีการ/สถานที่เล่นการพนันของคนในชุมชนในทัศนะของเด็กและเยาวชน

- รูปแบบ/วิธีการที่เด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพนัน
- ปัจจัยที่ทำให้เกิดการพนันในชุมชนท้องถิ่น
- ผลกระทบสิ่งที่ดี/สิ่งที่ไม่ดีเกี่ยวกับการพนัน
- การรับรู้มาตรการทางสังคมในการป้องกันแก้ไขปัญหาการพนัน
- วิธีการสร้างเสริมเด็กและเยาวชนไม่ให้เข้าสู่วงการการพนัน

3. ศึกษาพฤติกรรมกระบวนการจัดการการพนันในมิติของคนและหน่วยงานในชุมชนท้องถิ่นและผลสะท้อนกลับการพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นภาคอีสาน เนื้อหาประกอบด้วย

- ผลการสะท้อนกลับมุมมองของเด็กต่อการพนันในชุมชนท้องถิ่น ในประเด็น
- มุมมอง ความเชื่อ ทักษะคติเกี่ยวกับการพนันของคนในชุมชนท้องถิ่น

- การรับรู้ ประเภทการพนันที่มีในชุมชนท้องถิ่น
- รูปแบบ/วิธีการ/สถานที่เล่นการพนันของคนในชุมชนในทัศนะของคนในชุมชน
- พฤติกรรมรูปแบบ/วิธีการที่คนในชุมชนท้องถิ่นเข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพนัน
- จัดลำดับการพนันที่ส่งผลกระทบมากที่สุด-น้อยสุด ในทัศนะของคนในชุมชน
- ปัจจัยที่ทำให้เกิดการพนันในชุมชนท้องถิ่น
- ผลกระทบสิ่งที่ดี/สิ่งที่ไม่ดีเกี่ยวกับการพนันในชุมชนท้องถิ่น
- การรับรู้มาตรการทางสังคมในการป้องกันแก้ไขปัญหาการพนันในชุมชนท้องถิ่น
- วิธีการสร้างเสริมเด็กและเยาวชนไม่ให้เข้าสู่วงการการพนัน

4. ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นอีสานเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพนัน เนื้อหาประกอบด้วย

- ข้อเสนอเชิงการพัฒนาต่อชุมชนท้องถิ่น
- ข้อเสนอเชิงนโยบาย
- ข้อเสนอเชิงวิชาการ

3.4 เครื่องมือการวิจัย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย การพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา ภาควิชาการบ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกงหรา จังหวัดศรีสะเกษ การศึกษาครั้งนี้ ทีมวิจัยเลือกใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งทีมวิจัยได้นำเครื่องมือ แบบสอบถาม (Questionnaire of Survey) ชุดคำถามการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) แนวทางการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ต่าง ๆ และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ด้วยการกำหนดกรอบประเด็นให้ครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหาการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดขั้นตอน ดังนี้

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทีมวิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยทีมวิจัยศึกษาค้นคว้า และรวบรวมรายงานการศึกษาวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสาร บทความ วารสาร หนังสือ บทสัมภาษณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่มีเนื้อหาหรือมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย เพื่อจัดทำฐานข้อมูล (Data Based) ของการวิจัย โดยศึกษาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ห้องสมุด เช่น หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย องค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อมาวิเคราะห์ให้เห็นที่มา และความสำคัญของการพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Research) เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยทีมวิจัยเดินทางเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง และเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของคนในชุมชน เพื่อให้เห็นข้อมูลที่เป็นจริง โดยทีมวิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ประกอบด้วย

2.1 การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire of Survey) เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อสำรวจข้อมูลสถานะของเด็กเยาวชนในระดับ ม.1-3 ในชุมชนและโรงเรียนในพื้นที่ศึกษา ในเรื่องการพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา จำนวน 70 คน แบบสอบถามประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 มุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นอีสานที่มีต่อการพนันในชุมชนท้องถิ่น ส่วนที่ 3 พฤติกรรมและการเข้าถึงการพนันในชุมชนท้องถิ่น ส่วนที่ 4 ทศนคติของเด็กเยาวชนเกี่ยวกับการเล่นการพนันของคนในชุมชนท้องถิ่น ส่วนที่ 5 มาตรการควบคุมต่อการพนันในชุมชนท้องถิ่น และส่วนที่ 6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆข้อมูลทั่วไป

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) โดยทีมวิจัยใช้แนวทางสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเด็กที่เกี่ยวข้องกับการพนันที่น่าสนใจ เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (Case study) จำนวน 10 คน และกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอกชุมชน จำนวน 10 คน เพื่อให้เข้าถึงข้อมูลที่หลากหลาย โดยเน้นการสัมภาษณ์เป็นการสนทนาแบบไม่เป็นทางการ (Non – Structural Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลและประเด็นที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพนัน และตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อนำมาวิเคราะห์ให้เห็นมุมมองหรือเหตุผลของแต่ละกลุ่ม เพื่อหารูปแบบแนวทางข้อเสนอในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพนันในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา

2.3 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) หรือการมีส่วนร่วมทางสังคม เพื่อให้มีโอกาสในการได้ข้อมูลมากขึ้น โดยทีมวิจัยจะเข้าร่วมเหตุการณ์ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการพนัน ทั้งที่อยู่ในระดับชุมชนท้องถิ่น การข้ามแดนเพื่อสังเกตการณ์พนันที่บ่อนคาสิโนและสนามบั้งไฟที่ชายแดนประเทศกัมพูชา

2.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ทีมวิจัยจะใช้การสนทนากลุ่มในกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเด็กมัธยมต้น 1-3 โดยแบ่งการสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง ได้แก่ กลุ่มที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือเล่นการพนัน จำนวน 7-8 คน จำนวน 1 ครั้ง และกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องและหรือเล่นการพนัน 7-8 คน จำนวน 1 โดยเชิญแต่ละกลุ่มมาสนทนากลุ่มร่วมกัน เพื่อให้ร่วมกันหาข้อสรุปให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในแต่ละประเด็นที่เกี่ยวข้อง ในการวิจัยนี้ โดยทีมวิจัยใช้แบบบันทึกสนทนากลุ่มและอุปกรณ์บันทึกเสียงและการถ่ายภาพ สำหรับบันทึกข้อมูลการสนทนาแต่ละครั้ง เพื่อป้องกันการลืมและการรวบรวมข้อมูล

2.5 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) เพื่อนำเสนอผลการศึกษาการพนันในมุมมองของเด็กในชุมชน โดยทีมวิจัยจะเชิญตัวแทนกลุ่มเป้าหมายจาก กลุ่มนักวิจัยเด็กเยาวชนบ้านไพรพัฒนา คณะนักวิจัย กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน พระสงฆ์ในวัด ผู้อำนวยการและครูในโรงเรียน และองค์กร สถาบันอื่น ๆ กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอกชุมชน

จำนวน 30 คน เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้คนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้สะท้อนมุมมองของคนในชุมชนร่วมกัน ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เติมเต็มข้อมูล วิพากษ์ วิวิจารณ์ แสดงความคิดเห็นต่อการพำนัในมุมมองของเด็กในชุมชน เพื่อหารูปแบบแนวทางข้อเสนอในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพำนัในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา โดยทีมวิจัยใช้แบบบันทึกการประชุมและอุปกรณ์บันทึกเสียงและการถ่ายภาพ สำหรับบันทึกข้อมูลการสนทนาแต่ละครั้ง เพื่อป้องกันการลืมและการรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตามลักษณะของเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล ทีมวิจัยได้ออกแบบสอบถาม(Questionnaire of Survey) (ภาคผนวก) และชุดแนวคำถาม ตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้ข้อมูล สามารถตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งชุดคำถาม การวิจัยตามวัตถุประสงค์

การตรวจสอบข้อมูล

เบื้องต้นหลังจากทีมวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละเครื่องมือวิจัย เช่น จากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการเสร็จ ทีมวิจัยจะสรุปบทวนประเด็นให้กลุ่มเป้าหมาย ช่วยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในแต่ละครั้ง เพื่อให้มีความถูกต้องแม่นยำร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละกลุ่ม ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ทีมวิจัยใช้การตรวจสอบช่วงการสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ในกระบวนการวิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลด้านวิธีการ (Methods Triangulation) โดยการรวบรวมข้อมูลที่ใช้หลากหลายวิธีประกอบกัน ทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ แบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาเอกสาร การถ่ายภาพ การบันทึกเสียง โดยใช้ข้อมูลจากทุกแหล่งข้อมูลที่ได้จากกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทีมวิจัยใช้การจัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเครื่องมือ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาเอกสาร การถ่ายภาพ การบันทึกเสียง โดยใช้ข้อมูลจากทุกแหล่งข้อมูลที่ได้จากกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม การใช้กรณีศึกษาที่ได้จากการตรวจสอบข้อมูลแล้ว จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ผ่านการเรียบเรียง จัดหมวดหมู่ และการสังเคราะห์ ทั้งนี้ ทีมวิจัยได้นำข้อมูล มาเชื่อมโยงสู่กรอบแนวคิด ทฤษฎีหลักการทางวิชาการ และข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม เพื่อนำเสนอสู่การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในแต่ละประเด็นอย่างเป็นระบบร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย

บทที่ 4

บริบทชุมชนและการเปลี่ยนแปลงบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

ในบทนี้ผู้วิจัยต้องการนำเสนอผลการศึกษาใน 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก เกี่ยวกับบริบทชุมชนท้องถิ่นบ้านไพรพัฒนา โดยชุมชนอยู่ในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย – กัมพูชา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสนับสนุนวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อ 1-3 และประเด็นที่สอง เกี่ยวข้องกับนโยบายรัฐและการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพหุวัฒนธรรมในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

4.1 บ้านไพรพัฒนา : บริบทชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน ที่ตั้งอาณาเขต ลักษณะทั่วไปทางภูมิศาสตร์ สภาพทางสังคม สภาพทางเศรษฐกิจและวิถีการดำรงชีวิต ผ่านเรื่องเล่าตามความทรงจำในช่วงของชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 ประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นบ้านไพรพัฒนา

บ้านไพรพัฒนา หรือในอดีตคนทั่วไปจะเรียกว่าหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านไพรบึงน้อย” ตามชื่อหมู่บ้านเดิมที่คนรุ่นก่อตั้งหมู่บ้านอพยพมาจากอำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ แต่ด้วยความเชื่อของชาวบ้านที่ว่า บ้านไพรบึงน้อย ฟังดูเหมือนจะไม่เจริญรุ่งเรืองไปข้างหน้า ตามความคาดหวังที่ชาวบ้านอยากเห็นการพัฒนาไปข้างหน้าจึงเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเป็น “บ้านไพรพัฒนา” จนถึงปัจจุบันนี้

จากคำบอกเล่าของผู้นำชุมชนบ้านไพรพัฒนา พบว่า ในพื้นที่บริเวณนี้มีผู้คนที่มีพูดภาษาเขมรอาศัยอยู่ก่อนแล้ว ก่อนที่ชาวบ้านไพรพัฒนาจะอพยพมาตั้งถิ่นฐานบริเวณนี้ โดยในอดีตชาวบ้านดั้งเดิมจะอาศัยบนเทือกเขาพนมดงรัก และหลังจากนั้นก็มีผู้คนอพยพมาตั้งถิ่นฐานใหม่ ที่บ้านนาตาบล บ้านแซวไพร ในปัจจุบันขณะเดียวกันก็มีชาวบ้านบางส่วนอพยพไปสร้างบ้านเรือนในฝั่งประเทศกัมพูชา ทั้งนี้บ้านไพรพัฒนาในปัจจุบันได้ถูกเชื่อมโยงกับกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิมจนกลายเป็นชุมชนท้องถิ่นบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา (สุรัตน์ บุญเยี่ยม. 2558 : สัมภาษณ์)

ชาวบ้านบ้านไพรพัฒนาส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย เรียกตนเองว่า ขแมร์ ชาวเขมรถิ่นไทยเรียกภาษาและชาติพันธุ์ของตนเองว่า ขแมร์ลือ ซึ่งแปลว่า เขมรสุง โดยมีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานที่ยาวนานดังที่ได้อธิบายไว้ในประวัติศาสตร์กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย จังหวัดศรีสะเกษ แต่ชาวบ้านไพรพัฒนาส่วนใหญ่มีความทรงจำในอดีตช่วงที่บรรพบุรุษอาศัยอยู่ที่บ้านไพรบึง ซึ่งเป็นหมู่บ้านดั้งเดิมในอดีต จนถึงปัจจุบันเท่านั้น โดยหมู่บ้านไพรบึงหมู่บ้านดั้งเดิมมีระยะทางห่างออกไปด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือจากบ้านไพรพัฒนาปัจจุบัน ประมาณ 74 กิโลเมตร และช่วงที่ครัวบ้านไพรบึงอพยพย้ายถิ่นฐานเดินทางตามเส้นทางสายลวดเข้ามาแสวงหาพื้นที่ทำกิน ปักหลักสร้างครอบครัวและรวบรวมชาวบ้านสร้างกลุ่มบ้านใหม่ ในปัจจุบัน

จากการศึกษาประวัติศาสตร์การก่อตั้งถิ่นฐานตามความทรงจำของชาวบ้านไพรพัฒนา พบว่า เกิดเหตุการณ์สำคัญ สามารถแบ่งช่วงประวัติการก่อตั้งบ้านไพรพัฒนา ออกเป็น 5 ยุคสำคัญ ดังนี้

1. ยุคช่วงของการเจาะป่าสร้างบ้านเรือน (พ.ศ. 2500-2518) พบว่า ช่วงก่อน ปี พ.ศ. 2500 พื้นที่บริเวณที่ตั้งบ้านไพรพัฒนาเป็นพื้นที่ป่ารกทึบมีสัตว์อาศัยอยู่จำนวนมาก และเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งอาหาร แหล่งยาสมุนไพร มีความเหมาะสมแก่การดำรงชีวิตอย่างยิ่ง เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้เป็นที่ลาดเอียงลงมาจากเทือกเขาพนมดงรัก มีแหล่งน้ำเป็นลำห้วยล้อมรอบหมู่บ้าน หลายสาย ที่สำคัญ คือ ห้วยสำราญ (ปัจจุบันเป็นเขื่อนห้วยสำราญ) และมีที่ลุ่มเหมาะแก่การทำเกษตรเลี้ยงชีพ

ปีพ.ศ. 2514 จุดเริ่มต้นก่อสร้างบ้านเรือนของบ้านไพรพัฒนา นำโดย พ่อพิน บุญเยี่ยม นำไพรจากบ้านไพรบึง อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ ประมาณ 30 ครอบครัว หายยี่เกวียนอพยพเดินทางมาเป็นขบวน โดยเดินทางตามเส้นทางสายลวดโดยอพยพเข้ามาสร้างบ้านเรือน (กระท่อม) กระจายกระจาย โดยในช่วงแรกได้จับกลุ่มตั้งบ้านออกเป็น 2 กลุ่ม โดยมีผู้นำสำคัญคือ กลุ่มพ่อพิน บุญเยี่ยม มีสมาชิก 13 ครอบครัว มาตั้งบ้าน บริเวณลำห้วยระกาอยู่ติดบ้านนาตำบล และกลุ่มที่ 2 กลุ่มพ่อจันทร์ โพธิ์ศรีเรือง มาสร้างบ้านกระจายอยู่บริเวณลำห้วยชะนี คนในละแวกนั้นเรียกว่า บ้านไพรบึงน้อย จากนั้นชาวบ้านไพรบึงน้อย ได้ช่วยกันพัฒนาแผ้วถางพื้นที่ป่า ขยายพื้นที่ทำการทำมาหากินอย่างรวดเร็ว ขณะที่ด้านการปกครอง นายพิน บุญเยี่ยม ผู้นำชาวบ้านบ้านไพรน้อยได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านที่ตำบลไพร ในช่วงเริ่มต้นด้วย ในช่วงเดียวกันก็เกิดหมู่บ้านขึ้นใหม่ อีกหลายหมู่บ้าน จากการที่มีชาวบ้านอพยพย้ายถิ่นฐานจากที่อื่นๆ เข้ามาอยู่ตามแนวบริเวณชายแดน ในบริเวณนี้ เช่น บ้านจะแฉโกน บ้านนาสวรรค์ บ้านไธว์ปึงโก้ว รวมถึง ไทครัว ที่เป็น คนไทย คนลาว คนญวน คนเยอ และคนเขมร จากพื้นที่อื่นๆของจังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดนครราชสีมาอพยพเข้ามาสมทบจับจองพื้นที่ทำกิน สร้างครอบครัวสืบทอดเข้าเป็นหมู่บ้านต่างๆ มีขนาดใหญ่ขึ้น อย่างรวดเร็ว

2. ยุคบ้านแตก จากความไม่สงบคอมมิวนิสต์ ในพื้นที่ ช่วงปีพ.ศ. 2518 ได้เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบจากคอมมิวนิสต์ เนื่องจากบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านอยู่ติดชายแดนไทย-กัมพูชา และเป็นที่ที่ป่าเขารกทึบ จึงมีกลุ่มคนที่มีกองกำลังติดอาวุธอาศัยอยู่ตามแนวเทือกเขาพนมดงรักชายแดนไทย - กัมพูชา ได้เข้ามา และชักชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมอุดมการณ์ทางการเมือง ปลุกระดมชาวบ้านหลายครั้ง เกิดการสู้รบต่อสู้ทั้งชาวบ้านและทหาร จึงเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบกับชาวบ้านไพรพัฒนา และหมู่บ้านละแวกใกล้เคียงอยู่บ่อยครั้ง เช่น การเผาสะพาน และเผาอาคารเรียน คำว่า “สะหาย” จึงเป็นคำที่ถูกชาวบ้านเรียกชื่อของคนกลุ่มนี้ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มสะหาย บริเวณนี้ด้วยลักษณะของคำพูด น้ำเสียงไม่เหมือนสะหายที่เป็นคนไทย จึงทำให้ทัศนคติของชาวบ้านไม่ดีและไม่ให้ความร่วมมือ กลับมองว่ามีสะหาย คอมมิวนิสต์เหล่านี้มีความโหดร้าย มากกว่าคอมมิวนิสต์ในที่อื่นๆ ที่เป็นกลุ่มนักศึกษาของประเทศไทย สะหายในบริเวณนี้พวกเขากลับมาปล้นชิงเอาอาหาร และสัตว์เลี้ยงของชาวบ้าน และที่สำคัญพวกเขาบุกเข้าหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านไพร บานนาตำบล บ้านแซวสะ

โบว์ ต้องอพยพมาอาศัยอยู่ที่บ้านไพรพัฒนา ขณะส่วนผู้หญิงและเด็กให้อพยพออกจากพื้นที่ ส่วนผู้ชายต้องจัดเวรยามคอยเฝ้าระวังเหตุการณ์ต่างๆ การเพิ่มความปลอดภัยและการชุดหลุมกลบภัยทุกหลังคาเรือน เพื่อป้องกันอันตราย และคอยหลบพวคอมมิวนิสต์ในเวลากลางคืน ขณะที่หน่วยงานราชการได้เข้ามาสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน จากบ้านละลม ถึงบ้านแซรไพร เพราะทางราชการต้องนำกำลังทหารเข้าไปปราบปรามคอมมิวนิสต์ รวมทั้งได้จัดกิจกรรมอบรมไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสปช.) ให้กับผู้นำในชุมชน จำนวนหลายครั้ง และมอบอาวุธปืนทั้ง 2 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 12 กระบอก และในปี 2525 การสู้รบระหว่างรัฐไทยกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้สิ้นสุดลง โดยการประกาศคำสั่งจาก พลเอกเปรม ตามนโยบายให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์เข้ามอบตัวโดยเข้าร่วมเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย

3. ยุคเขมรแดง และการพัฒนาค่ายอพยพชาวบ้านกัมพูชาสู่การสร้างความสัมพันธ์ใหม่กับชุมชนท้องถิ่นไทย-กัมพูชา

พบว่า ช่วงปี พ.ศ. 2522 หลังเวียดนามกับเขมรบางกลุ่มบุกเข้ายึดกัมพูชา มีตั้งรัฐบาลโดยนายเฮง สัมริน เป็นผู้นำประเทศ พ.ศ. 2523-2536 ในระหว่างนั้นเกิดความไม่สงบภายในประเทศกัมพูชา จึงเกิดการต่อสู้กลายเป็นสงครามกลางเมือง หรือที่หลายคนรับรู้คือ สงครามเขมร 3 ฝ่าย ฝ่ายที่ชนะได้เป็นชนชั้นปกครอง ส่วนที่พ่ายแพ้ต้องอพยพไปอยู่ที่อื่น เป็นเหตุการณ์ที่ฝ่ายผู้นำได้ขับไล่เขมรแดงโดยการนำของพล พต ออกไปสู่ป่าและอาศัยอยู่ตามชายแดนไทย-กัมพูชา จนเป็นสาเหตุให้ชาวบ้านจากประเทศกัมพูชาหนีภัยสงครามกลางเมือง มาที่ชายแดนประเทศไทย และมาอาศัยอยู่ที่ศูนย์อพยพในประเทศไทยโดยครั้งแรกที่คนเขมรอพยพมาที่ค่ายทหารที่บ้านภูทอง ในช่วงสงครามฝรั่งเศส มีชาวบ้านจากประเทศกัมพูชา ประมาณ 50,000 คน โดยมีหน่วยงานของรัฐบาลไทยและหน่วยงานจากสหประชาชาติให้การช่วยเหลือหลายหน่วยงาน ครั้งที่ 2 คือ พ.ศ. 2541 การอพยพครั้งนี้มาอาศัยอยู่ที่ค่ายเขื่อนห้วยสำราญ ใกล้บ้านแซรไพร-นาตำบล จากนั้นได้เดินทางมาอยู่ที่ศูนย์อพยพที่บ้านนาตำบล (ติดกับบ้านไพรพัฒนา) ชาวบ้านเรียกว่า “ศูนย์อพยพภูน้อย” (บริเวณป่าเชิงเขาบ้านนาตำบล -ไพรพัฒนา-บ้านนาสวรรค์ (ทางขึ้นจุดผ่านแดนช่องสะงำเดิม) ในครั้งนี้มีชาวบ้านจากประเทศกัมพูชา ประมาณ 20,000 คน ชาวบ้านที่อพยพมาอยู่ที่นี่เนื่องจาก รัฐบาลกัมพูชาในสมัยนั้นได้การกวาดล้างเขมรแดง และครอบครัว จนชาวบ้านได้รับผลกระทบและความทุกข์ไม่ได้น้อยกว่าที่ผ่านมา

ช่วงเขมรแดงมีชาวบ้านกัมพูชาที่อพยพมาอาศัยที่ประเทศไทยบริเวณชายแดนไทยทั้งสองครั้ง ได้สร้างมิติความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา ที่สำคัญหลายลักษณะ โดยผู้วิจัยจะให้รายละเอียดในประเด็นความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นไทย-กัมพูชาในประเด็นต่อไป

4. ยุคหมู่บ้านเป้าหมายของการพัฒนาของรัฐ

พบว่า ในปีพ.ศ. 2515 ได้ก่อสร้างโรงเรียนบ้านไพรพัฒนาชั่วคราวขึ้นเป็นโรงเรียนสาขาโรงเรียนบ้านแซรไพร เนื่องจากเด็กนักเรียนต้องเดินทางไกลเพื่อไปเรียนที่โรงเรียนบ้านแซรไพร ในช่วงนั้น เด็กนักเรียนต้องนั่งเกวียน ต้องเดินข้ามลำห้วย มีความลำบากในการเดินทาง และในปี พ.ศ. 2524 ได้ย้ายมาก่อสร้างโรงเรียนบ้านไพรพัฒนาขึ้นใหม่ (โรงเรียนปัจจุบัน) พ.ศ. 2522 บ้านไพรพัฒนาได้แยกหมู่บ้านออกจากบ้านแซรไพร จึง

ต้องเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านไพรพัฒนาขึ้นมาใหม่ ปี 2524 มีการก่อตั้งสำนักสงฆ์ หลังการก่อสร้างวัดเสร็จ มีลำดับเจ้าอาวาส ดังนี้ 1) มหาเมธี 2) หลวงพ่อแดง 3) หลวงพ่อสา 4) หลวงพ่อถนัด และ 5) หลวงพ่อพุทธ วายาโม จนถึงปัจจุบัน และพัฒนาให้วัดมีความเจริญรุ่งเรืองเรื่อยมา และได้ประกาศจากสำนักงานนายรัฐมนตรีให้ขึ้นเป็นวัดบ้านไพรพัฒนา เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2551 และหลวงพ่อพุทธ วายาโม ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นพระครูโกศลสิกขกิจ (สุรัตน์ บุญเยี่ยม. 2559 : สัมภาษณ์) ปีพ.ศ. 2541 ชาวบ้านไพรพัฒนาได้นิมนต์หลวงปู่สรวง มาจำพรรษาที่วัดไพรพัฒนา เนื่องจากชาวบ้านได้ให้ความเคารพบูชา มีบารมีจนได้รับฉายาเป็นเทวดาเดินดิน ขณะเดียวกันหลวงปู่สรวงไม่มีวัดจำพรรษาที่แน่นอน ขณะเดียวกันหลวงปู่สรวงมักเดินทางไปโปรดชาวบ้าน นักบุญในต่าง ๆ บริเวณชายแดนไทยกัมพูชาจนกลายเป็นตำนาน ความเชื่อ มีเรื่องเล่า ความทรงจำเกี่ยวกับหลวงปู่สรวงมากมาย จากนั้นหลวงปู่สรวงได้มรณภาพ ปีพ.ศ. 2543 ยังความโศกเศร้าให้กับชาวบ้าน ลูกศิษย์ และหลวงพ่อกุศลและชาวบ้านไพรพัฒนายังคงเก็บรักษาสิริระสังขารหลวงปู่สรวงมาไว้ที่วัดไพรพัฒนา เพื่อให้ผู้มีจิตศรัทธาเคารพสักการะ ปัจจุบันวัดไพรพัฒนาเป็นศูนย์กลางการพัฒนาหลายเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ของผู้คนบริเวณชายแดนไทยกัมพูชา ปีพ.ศ. 2523-2527 ก่อสร้างอนามัย ปีพ.ศ. 2525-2527 หน่วยงานรัฐให้เอกชนเข้ามาสัมปทานป่าไม้รอบ 2 มีระยะเวลา 3 ปีโดยให้สัมปทานทำถ่านเตาอบไม้ขนาดใหญ่ ในพื้นที่ที่มีการสัมปทานป่าไม้ รอบแรก โดยตั้งเตาเผาถ่านบริเวณทางบ้านเข้าทางสายลวดในปัจจุบัน การให้สัมปทานทำถ่านทำให้ป่าไม้บริเวณนี้ ลดหายไปจำนวนมาก ขณะเดียวกันก็ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน สามารถแผ้วถางและจับจองพื้นที่ทำกินได้มากขึ้น

ปีพ.ศ. 2544 และ 2545 องค์กรพัฒนาเอกชน โครงการแดนทิพย์และองค์การแพลน ประเทศไทย เข้ามาทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชนร่วมกับชาวบ้านและหน่วยงานรัฐในบริเวณชายแดน เนื่องจากในสมัยนั้น ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชายังมีช่องว่างของการพัฒนาของรัฐ ชาวบ้านบางกลุ่มยังเข้าไม่ถึงการพัฒนาของรัฐเหมือนเช่นพื้นที่อื่นๆ

ทั้งนี้หมู่บ้านชายแดนได้กลายเป็นพื้นที่เป้าหมายของการพัฒนา จากนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมการเมือง โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงบริเวณชายแดนไทยกัมพูชา เช่น ทหาร เป็นต้น

5. ยุคหมู่บ้านหลังการเปิด “จุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า” บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา พบว่า ปี พ.ศ. 2544-2546 มีการเริ่มพัฒนา “จุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า” อย่างเป็นทางการ โดยเริ่มต้นการพัฒนาจาก “ช่องด่านประเพณีช่องสะง่า” พัฒนาเป็น “จุดผ่านแดนชั่วคราวช่องสะง่า” เป็น “จุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า” และมีการเปิดจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่าอย่างเป็นทางการใน ปี พ.ศ. 2546 ด้วยศักยภาพของพื้นที่เป็นหมู่บ้านชายแดน ที่มีจุดผ่านแดนการค้า ตามช่องประเพณี ที่มีการการค้า ชายแดน เป็นช่องทางของการชักไม้ ค่าไม้จากประเทศกัมพูชา เข้าประเทศไทยจำนวนมาก รวมถึงเพื่อการสร้างความมั่นคงของรัฐ การพัฒนาเป็น “จุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า” ดำเนินภายใต้กระแสการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ จากนโยบายของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี ภายใต้แนวคิด เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า

ปี พ.ศ. 2548 เริ่มก่อสร้างถนนบ้านแซวไปร ถึงจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า โดยตัดถนนสายใหม่ตามเส้นทางถนนที่ชาวบ้านใช้เดินทางไปไรรู้หาของป่าอีกเส้นทางของบ้านแซวไปร และจะไปเชื่อมกับช่องสะง่าบนเขาพนมดงรัก ในช่วงนั้นรัฐมีการเวนคืนที่ดินจากชาวบ้านเพื่อขยายไหล่ทาง ตั้งแต่บ้านนาตาบล บ้านแซวไปร มีการตัดต้นไม้ ระเบิดหินบริเวณภูเขา สร้างสะพาน เพื่อทำถนนลาดยางเชื่อมชายแดนไทย-กัมพูชา

การเวนคืนที่ดินของรัฐ เพื่อสร้างถนน เชื่อมเส้นทางการค้า ประกอบ กับผู้คนจากภายนอกให้ความสนใจเข้ามาทำธุรกิจ ซื้อขาย ที่ดิน รองรับการพัฒนาของเมืองใหม่ช่องสะง่า ทำให้เกิดกระแสรายได้ที่ดินในราคาที่สูงมากเมื่อเทียบกับอดีต ที่ผ่านมา จากราคา ไร่ละ 5,000 บาท มาเป็น 100,000 บาท ทำให้ชาวบ้านมีรายได้ จึงได้มีการก่อสร้างบ้านเรือนที่ทันสมัย มั่นคงแข็งแรง

ปี พ.ศ. 2549 เริ่มก่อสร้างพัฒนาเมืองใหม่ช่องสะง่า เพื่อมุ่งหวังสร้างเมืองใหม่ที่มีหน่วยงานรัฐเอกชน และชาวบ้าน การพัฒนาดังกล่าวมีหน่วยงานรัฐที่ชายแดนทั้งของประเทศไทยและกัมพูชา เข้าปฏิบัติงาน ขณะเดียวกันการพัฒนาจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่ามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

หลังมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น รัฐและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการเข้ามาสนับสนุน ทั้งทางด้าน สาธารณสุข มีสถานอนามัย ด้านการศึกษา พัฒนาโรงเรียน สร้างโรงเรียน รวมถึงมีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ดังเช่นหมู่บ้านอื่นๆ มีการก่อสร้างถนน ด้านความมั่นคง ก่อสร้างเขื่อนห้วยสำราญมีการส่งเสริมการผลิตตามรูปแบบของรัฐ ที่เป็นพืชเชิงเดี่ยว และต่อมาเริ่มมีการปลูกยางพารา จนเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ตำบลไพรพัฒนา มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากบ้านแซวไปร ขึ้นการปกครองตำบลละลม และได้ขยายพื้นที่มาเป็นตำบลห้วยตามอญ และแยกการปกครองจากตำบลห้วยตามอญมาเป็นตำบลไพรพัฒนา เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2536 เนื่องจากเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ มีจำนวนครัวเรือนมาก ทำให้หมู่บ้านในตำบลไพรพัฒนา แยกหมู่บ้านออกเป็น 10 หมู่บ้านในปัจจุบัน

บ้านไพรพัฒนาในปัจจุบันจึงกลายเป็นหมู่บ้านที่ชายแดน และตำบลไพรพัฒนาได้เป็นตำบลหน้าด่าน ชายแดนไทย-กัมพูชา หน่วยงานรัฐในระดับท้องถิ่นได้เข้ามาทำงานอย่างต่อเนื่องที่ชายแดน ทำให้ชาวบ้านในตำบลไพรพัฒนาเข้าไปสัมพันธ์กับระบบการค้าชายแดน ด้วยวัฒนธรรมและภาษาเขมรที่ในการสื่อสาร ชาวบ้าน บางส่วนเปลี่ยนอาชีพจากการทำการเกษตร หันมาทำการค้าที่บริเวณชายแดน รับจ้างขับมอเตอร์ไซด์ บางคนต้องไปรื้อฟื้นความสัมพันธ์ระบบเครือญาติ ไปแต่งงานกับคนกัมพูชามีคูครองใหม่ ไปสร้างสัมพันธ์ใหม่ ด้วยการผูกเสี่ยวเป็นเกลือกัน บางคนมีบ้านที่พักอาศัยในพื้นที่บริเวณชายแดน ทำให้วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านเกิดการเปลี่ยนแปลงและเกี่ยวข้องกับระบบการพนันที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งจะกล่าวถึงในรายละเอียดในบทต่อไป

4.1.2 ที่ตั้งและสภาพทั่วไป

บ้านไพรพัฒนาตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอกุสิงห์ มีที่ตั้งหมู่บ้านห่างจากตัวอำเภอกุสิงห์ ประมาณ 27 กิโลเมตร มีระยะทางห่างจากตัวเมืองศรีสะเกษ 95 กิโลเมตร ห่างจากจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า ชายแดนไทย-กัมพูชา 18 กิโลเมตร

ที่ตั้งและอาณาเขตบ้านไพรพัฒนา ประกอบ 2 หมู่บ้าน ใน 10 หมู่บ้านในตำบลไพรพัฒนา อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ มีแนวเขตติดต่อกับพื้นที่อื่นดังนี้ ด้านทิศเหนือ จรดกับตำบลห้วยตามอญ อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านทิศใต้จรดจุดผ่านแดนถาวรช่องสง่า ประตูก้ามแดนไทย-กัมพูชา ที่บริเวณเทือกเขาพนมดงรักกับภูมิโอะหมอ คุ่มตะเปียงไพร เขาะอัลลองเวง เขตอุดรมีชัย ราชอาณาจักรกัมพูชา และทิศตะวันออกจรดกับตำบลดงรัก อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ และเทือกเขาพนมดงรัก ทิศตะวันตกจรดกับลำห้วยสำราญ ตำบลจรัส อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ โดยมีลำห้วยสำราญกั้นชายแดนจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษ

ภาพที่ 4-1 แผนที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ

4.1.3 โครงสร้างทางสังคม ครอบครัว ระบบเครือญาติ ความสัมพันธ์ในชุมชน

โครงสร้างทางสังคมของชาวบ้านในหมู่บ้านไพรพัฒนา เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกลุ่มคนในหมู่บ้านที่รวมตัวกัน โดยมีระบบต่าง ๆ เช่น ครอบครัว เครือญาติ เศรษฐกิจ ความเชื่อ ประเพณี และการศึกษา ระบบเหล่านี้จะยึดโยงให้สังคมหมู่บ้านดำรงอยู่ได้ ขณะเดียวกัน การพัฒนาของรัฐในปัจจุบันแบ่งเขตการปกครอง ทำให้กลุ่มโครงสร้างของกลุ่มประชากรในบริเวณนี้มีระบบโครงสร้างและระบบเครือญาติที่ติดต่อสื่อสารกันหลายหมู่บ้าน ปัจจุบัน บ้านไพรพัฒนา มีจำนวนครัวเรือน และมีจำนวนประชากรแบ่งตามรายหมู่บ้านได้ ดังนี้

ตาราง 4-1 แสดงจำนวนหลังคาเรือน และประชากรของบ้านไพรพัฒนา

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร		รวม
			ชาย	หญิง	
บ้านไพรพัฒนา	3	237	362	356	718
บ้านไพรพัฒนา ตะวันออก	10	152	338	318	656
รวม		389	700	674	1,374

ข้อมูลจากรายงานสถิติบ้านและประชากรบ้านไพรพัฒนา ข้อมูลของวันที่ 12 ตุลาคม 2559

บ้านไพรพัฒนาแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้าน และในหมู่บ้านจะมีการกำหนดโครงสร้างของชุมชนโดยรัฐและจะมีตำแหน่งของหน่วยงานของรัฐในหมู่บ้านเพื่อทำงานแทนและประสานในระดับหมู่บ้าน เช่น บ้านไพรพัฒนา หมู่ 3 และหมู่ 10 มีคณะกรรมการหมู่บ้านตำแหน่งที่สำคัญ ประกอบด้วย กำนันและผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้รักษาความสงบภายในหมู่บ้าน และกรรมการหมู่บ้าน รวมแล้ว 9 คน จากนั้นหมู่บ้านจะแบ่งคุ้มการปกครอง แต่ละคุ้มก็จะมีหัวหน้าคุ้มคอยดูแลรักษาความสงบร่วมกัน ในหมู่บ้านมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไพรพัฒนา และทีมบริหาร และในหมู่บ้านมีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน คณะกรรมการหมู่บ้านจะทำงานภายใต้โครงสร้างที่เชื่อมประสานกันทั้งในหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากนอกชุมชน

โครงสร้างสังคมหมู่บ้านไพรพัฒนานี้ จะมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่มคนในหมู่บ้านที่รวมตัวกันโดยมีระบบต่างๆ เช่น ครอบครัว ระบบเครือญาติ เศรษฐกิจ ความเชื่อ ประเพณี และการศึกษา ที่มีอยู่ในหมู่บ้านไพรพัฒนาจะยึดโยงให้สังคมหมู่บ้านดำรงอยู่ได้และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่ภายใต้โครงสร้างดังที่กล่าวมาแล้วแล้วนั้นก็ยังมีปัญหาในการทำงาน และหนุนเสริมกันอยู่ เพราะโครงสร้างบางอย่างถูกก่อเกิดจากคนภายนอกหมู่บ้าน

ระบบการศึกษา

ในเขตพื้นที่บ้านไพรพัฒนา มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่วัดไพรพัฒนา จำนวน 1 แห่ง มีโรงเรียนบ้านไพรพัฒนา เป็นชายโอกาส ระดับอนุบาล-มัธยมศึกษา 3 จำนวน 1 แห่ง ที่ให้บริการในระดับหมู่บ้าน และบ้านอื่นๆในละแวกใกล้เคียง รวมถึงบ้านนาสนวน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ และเด็กนักเรียนที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา โดยโรงเรียนมีรถ 6 ล้อ ไปรับและส่งที่ชายแดนทุกวันทำการ ทั้งนี้มีเด็กกัมพูชามาเรียน จำนวน 30 คน โดยส่วนใหญ่เป็นลูกของพ่อค้า แม่ค้า พนักงานบ่อนคาสีโนที่กัมพูชา และมีศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีการจัดการเรียนให้กับชาวบ้านในหมู่บ้านไพรพัฒนาด้วย

ระดับการศึกษาของชาวบ้าน ผู้สูงอายุ ผู้เฒ่าผู้แก่ส่วนใหญ่ ถ้าอายุไม่มาจะได้เรียนหนังสือในระดับประถมศึกษา สามารถอ่านหนังสือและเขียนหนังสือได้ ส่วนผู้สูงอายุ จะไม่ได้เรียนหนังสือ เพราะต้องอพยพมาทำไร่ แคว่ถางป่าทำมาหากินซึ่งในอดีตไม่มีโรงเรียน ส่วนเด็กและเยาวชน จะได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่ามัธยมศึกษา ชาวบ้านในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการศึกษาของลูกหลาน สังเกตได้จากมีคนทำงานที่เป็นข้าราชการและลูกจ้างประจำในองค์กรของรัฐและเอกชน จำนวนมากเป็นลูกหลานของชาวบ้าน ทั้งนี้ เด็กที่เรียนหนังสือต่อ ส่วนใหญ่จะนิยมเรียนชั้นประถมศึกษา ในหมู่บ้าน และไปศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ที่โรงเรียนละม และมียุวกบางส่วนจะไปเรียนต่อในอำเภอชุมพวง โดยมีการรับส่งไปกลับทุกวันทำการ

อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์บ้านไพรพัฒนา

จากการศึกษา พบว่า ชาวบ้านไพรพัฒนา มองตนเองมีอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เขมร โดยได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรม เช่น ภาษา การแต่งกาย จากกลุ่มลาว กลุ่มกูยและวัฒนธรรมไทยตามลำดับ ซึ่งเป็นผลมาจากการอพยพย้ายถิ่นฐานที่ยาวนานและการขยายอำนาจทางการเมืองในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทยผสมกลมกลืนทั้งด้านชาติพันธุ์และด้านวัฒนธรรมกับกลุ่มอื่นที่อยู่ใกล้เคียง และในที่สุดได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมไทยซึ่งรัฐบาลไทยได้จัดขึ้น เช่น การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสารต่างๆ และการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็วในปัจจุบัน

กลุ่มชาติพันธุ์เขมร บ้านไพรพัฒนา มีการใช้ภาษาเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทยหรือภาษาเขมรที่เป็นภาษาถิ่นในการสื่อสาร บ้านไพรพัฒนาจะมีสำเนียงการพูดหรือภาษาพูดคล้ายกับคนที่สื่อสารภาษาเขมรถิ่นไทยอื่น ๆ ในจังหวัดศรีสะเกษ แต่จะมีความแตกต่างกับการสื่อสารกับเขมรกัมพูชา บ้าง โดยชาวบ้านไพรพัฒนาจะใช้ภาษาเขมรในการสื่อสารกันทั้งหมู่บ้าน แต่หากมีคนจากที่อื่น เช่น หน่วยงานรัฐ หน่วยงานอื่นๆ รวมถึงคนที่แต่งงานเข้ามาอาศัยในหมู่บ้าน จะสื่อสารด้วยภาษาไทย ภาษาอีสานถิ่นไทย โดยเฉพาะจากกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มผู้นำชุมชน ที่ได้ไปทำงานในต่างถิ่นไปเรียนหนังสือจากภายนอกชุมชนที่ไปสัมผัสกับกลุ่มอื่น จึงรู้จักการใช้ภาษาอื่นและนำมาร่วมในการสื่อสารกับคนนอกหมู่บ้านที่พูด อ่าน เขียนภาษาไทยและภาษาที่ใช้สื่อสารในท้องถิ่นอีสานได้ดี

การให้ความเคารพผู้อาวุโส หรือผู้นำชุมชน โดยจะใช้ผู้อาวุโส ผู้นำเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมความเชื่อ การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ การประกอบพิธีกรรมฮาวปลิงจ้องใด และมีการกล่าวถึงความเชื่อของการเสี่ยงทาย การพนันขันต่อของผู้มีส่วนร่วมในชุมชนชาติพันธุ์เขมร มีการพนันและทายผลการ

คลอดบุตร ว่าเป็นหญิงหรือ ชาย หากใคร ทายผลผิดคนนั้น ต้องเสียสิ่งของหรือมีการเลี้ยงผู้ที่ทายถูก การพนันและเสี่ยงทาย วัควายจะให้ลูกเป็นตัวผู้ตัวเมีย การเสี่ยงทายในพิธีต่างๆ เช่น การเสี่ยงทาย คางไก่ การบนบาน และการเสี่ยงโชค

4.1.5 ระบบเศรษฐกิจและวิถีชีวิตการทำมาหากิน

ระบบเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนท้องถิ่นบ้านไพรพัฒนา มีความเป็นหมู่บ้านที่ชายแดนซึ่งแตกต่างจากหมู่บ้านในสังคมชนบทอีสานโดยทั่วไป

ในอดีตชาวบ้านในบริเวณนี้มีวิถีการผลิตทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงชีพด้วยการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ทอผ้า และหาของป่า เพื่อการบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น ขณะเดียวกันปีไหนที่ได้ผลผลิตมากก็เก็บไว้ในยุ้งฉางสำรองไว้เลี้ยงชีพในปีที่แห้งแล้งได้ผลผลิตน้อย บางส่วนจะแบ่งปันให้กับเครือญาติ และซื้อขายแบบศีลธรรม ใช้ระบบการแลกเปลี่ยนผลผลิตสินค้าที่มีความเกื้อกูลกันในหมู่บ้าน การผลิตทั้งหมดยังคงพึ่งพากระบบธรรมชาติ ยังสามารถผลิตได้เพราะพื้นที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำ ป่า

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ขนาด สิทธิและลักษณะการถือครองที่ดินของชาวบ้านไพรพัฒนา ประเทศไทย จากการศึกษาข้อมูลของคณะวิจัย พบว่า ในอดีตชาวบ้านไพรพัฒนามีพื้นที่ทำกินต่อครอบครัวจำนวนมากเพราะได้จากการแผ้วถาง ครอบครองไพร่พลขึ้นชั้นแข็ง และมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี ร่ำรวยก็จะซื้อที่ดินในราคาถูก แต่ปัจจุบันบ้านไพรพัฒนามีที่ดินที่ได้รับจากการจัดสรรโดยรัฐใหม่ ให้เป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัย ครอบครองละ 1 ไร่ พื้นที่ทำกิน 20 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะลาดเอียงตามเนินเขา ที่ลุ่ม เป็นดินร่วนปนทราย ที่ดินส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์สำหรับการประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ ส่งผลให้ชาวบ้านไพรพัฒนามีครัวเรือนที่มีขนาดการถือครองที่ดินทำกินมีอยู่ค่อนข้างจำกัด เนื่องจากเป็นชุมชนที่ใหญ่ มีที่ดินจำกัด มีจำนวนครัวเรือนมากและที่ดินที่เคยมีถูกแบ่งเป็นมรดกจึงพื้นที่ดินมีขนาดการถือครองลดลงเรื่อย ๆ และบางครอบครัวสูญเสียที่ดินโดยขายที่ดินด้วยเงื่อนไขต่างๆ

จากการพูดคุยกับกลุ่มชาวบ้านในหมู่บ้านไพรพัฒนา คณะวิจัยพบว่า ลักษณะการถือครองที่ดินของชาวบ้านไพรพัฒนาส่วนมากที่ดินเป็นประเภท สปก.4-01 ประมาณ 80% และประเภท ภบท.5 (เสียภาษีบำรุงท้องที่) ประมาณ 20 % ชาวบ้านจะมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองโดยอาศัยทำกิน อยู่ร่วมกับพ่อ แม่ ครอบครัวยุคก่อนๆ เนื่องจากพ่อแม่ยังไม่แบ่งที่ดินให้เป็นมรดก

ขณะที่ชาวบ้านไพรพัฒนาในปัจจุบัน มีประกอบอาชีพหลัก คือ 1. ภาคการเกษตร ได้แก่ ทำสวนยางพารา เป็นอาชีพหลัก อาชีพรอง ได้แก่ ทำนา การเลี้ยงสัตว์ การทำไร่ การทอผ้า และอาชีพอื่นๆ เช่น อาชีพรับจ้าง ค้าขาย เป็นต้น และ 2 การประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร ได้แก่ รับราชการ เช่น รับราชการครู รับราชการทหาร ตำรวจ ป่าไม้ เป็นต้น การค้าขาย ปัจจุบันวัดบ้านไพรพัฒนาเป็นศูนย์รวมของผู้คนเพื่อมาเคารพสักการะหลวงพ่อสรวง และเป็นทางผ่านไปจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า ทำให้ชาวบ้านไพรพัฒนาหันมา ประกอบอาชีพค้าขายจำนวนมาก แบ่งเป็นร้านขายของชำ, ขายเสื้อผ้า, ขายอาหารตามสั่ง, ขายก๋วยเตี๋ยว, ขายผัก, ขายเนื้อหมู, ขายปลา ขายลอตเตอรี่ ขายเครื่องบูชาหลวงพ่อสรวง รวมถึงค้าขายที่ชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นต้น รับจ้าง

ทั่วไป อาชีพรับจ้างทั่วไปไม่ใช่อาชีพหลักของชาวบ้านบริเวณนี้เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่มีพื้นที่ในการประกอบอาชีพบางคนเป็นอาชีพเสริมเท่านั้น คนรับจ้างทั่วไป ประกอบด้วย รับจ้างขับรับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง รับจ้างจัดเวรยามเก็บค่าบริการรับฝากรถที่ชายแดนช่องสะง่า อำนวยความสะดวกต่างๆที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

ภาวะหนี้สินของชาวบ้านในบริเวณชายแดนไทย ยังไม่สามารถระบุเป็นตัวเงินได้ชัดเจน แต่มีการรับรู้ภาวะหนี้สินของบ้านไพรพัฒนา จากการพูดคุยกับชาวบ้าน พบว่า มีหนี้สินทั้งหนี้ในระบบ และในระบบจากสถาบันการเงินที่ปล่อยกู้ เช่น กองทุนเงินล้าน กองทุนต่างๆ ในหมู่บ้าน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ บางครอบครัวหลายแสนบาท จะเห็นได้ว่าหนี้สินของชาวบ้านไพรพัฒนาเกิดจาก หนี้สินจากการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน หนี้สินจากการลงทุนในภาคการเกษตร การมีหนี้สินจากการศึกษาของบุตรหลาน หรือแม้แต่การมีหนี้สินจากการรักษาพยาบาล หนี้สินที่เกิดจากการซื้อเครื่องอุปโภค และบริโภค หนี้สินจากงานบุญประเพณี หนี้สินจากการชำระหนี้เครื่องอำนวยความสะดวก รวมถึงหนี้สินที่เกิดจากการเสี่ยงโชคเล่นการพนันด้วย

ระบบความสัมพันธ์ในชุมชน

คนในหมู่บ้านไพรพัฒนา มีความสัมพันธ์กันในระบบเครือญาติ เป็นความสัมพันธ์ที่เห็นเด่นชัดที่สุดในพื้นที่ตำบลไพรพัฒนา เพราะมีบรรพบุรุษส่วนใหญ่มาจากที่เดียวกัน คือ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ และบางส่งอพยพมาแต่งงาน ด้วย ขณะที่ชุมชนมีความสามารถจัดการความสัมพันธ์ของคนในชุมชนได้ดี เป็นกลุ่มก้อนของความเป็นวงวานเครือญาติ เป็นพี่เป็นน้องกัน เป็นสังคมกลุ่มใหญ่ของคนบ้านทั้ง 2 หมู่บ้าน ก่อให้เกิดการไม่ทอดทิ้งกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันอยู่เสมอ เช่น งานบุญประเพณีต่าง ๆ งานแต่งงาน งานบวช หรืองานศพ ในกลุ่มเครือญาติกันก็จะเข้าไปช่วยงาน ทั้งสิ่งของ และแรงงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ถึงสังคมจะมีการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ชุมชนที่นี้เป็นกลุ่มคนที่ให้ความสำคัญกับการยึดถือหลักวัฒนธรรม หลักวงวานเครือญาติเป็นสำคัญ ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนยังมีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน อยู่ภายใต้ระบบวงวานเครือญาติของตน ดังนั้น ระบบวงวานเครือญาติจึงเป็นระบบที่มีอิทธิพล อย่างยิ่งต่อการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนในหมู่บ้านไพรพัฒนา

ขณะเดียวกัน บ้านไพรพัฒนา ตำบลตำบลไพรพัฒนาเป็นพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาของภาครัฐ เนื่องจาก เป็นพื้นที่ที่ตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลไพรพัฒนา วัดไพรพัฒนา จึงทำให้มีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานที่ต้องมาดำเนินกิจกรรมกับชุมชนด้วยอย่างต่อเนื่อง เช่น ทหารฝ่ายความมั่นคง ด้านสุขภาพ โรงพยาบาลสุรินทร์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไพรพัฒนา สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ สถานีตำรวจ ศูนย์ป้องกันภัย ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน รวมถึง ด้านการปกครอง ฝ่ายความมั่นคงทางทหาร ดังนั้น การจัดการความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในชุมชนบ้านไพรพัฒนาจำเป็นต้องอาศัยการประสานงานผ่านผู้นำชุมชนและต้องเป็นการบูรณาการการสร้างความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ที่มีองค์ประกอบ 3 กลุ่มสำคัญ ได้แก่ 1. ประเพณีพิธีกรรม 2. ผู้นำทางการและผู้นำทางธรรมชาติ 3. ความสัมพันธ์ในระบบ เครือญาติ รวมกัน

4.1.5 ระบบศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี

บริบททางวัฒนธรรมของบ้านไพรพัฒนา สรุปได้ดังนี้

ระบบศาสนา

บ้านไพรพัฒนาเป็นหมู่บ้านที่ก่อตั้งไม่นานมาก แต่ชาวบ้านไพรพัฒนามีผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่จำนวนมากขึ้นเรื่อย ที่ประกอบด้วยหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์เขมร กลุ่มชาติพันธุ์ลาว กลุ่มชาติพันธุ์กูย และคนไทย ดังนั้นบ้านไพรพัฒนาจึงมีความเชื่อที่ผสมผสานระหว่างการนับถือศาสนาพุทธและการนับถือผี เช่น ผีปู่ตา ผีบรรพบุรุษ ผีบ้าน ผีเฮือน

ปัจจุบันวัดไพรพัฒนาเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทางด้านจิตใจ วัดไพรพัฒนาจึงมีบทบาทเกี่ยวข้องการเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดพระพุทธศาสนา อบรมสั่งสอนให้คนเป็นคนดี โดยมีพระเป็นตัวแทน รวมถึงการพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับรัฐโดยใช้เป็นสถานที่ในการประชุมชาวบ้าน จัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและเป็นศูนย์กลางทำกิจกรรมตามประเพณี ฮีต 12 คอง 14 ตามวัฒนธรรมของลาว “คนบ้านไพรพัฒนาเป็นคนเขมรแต่มีวัฒนธรรมการเล่นบั้งไฟคือกันเด้อ” (สุรัตน์ บุญเยี่ยม, 2559. : สัมภาษณ์) ขณะเดียวกัน จะมีคนกลุ่มชาติพันธุ์เขมรทั้งในประเทศไทยและประเทศกัมพูชา และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่บวชพระและเณร เข้ามาจำพรรษาที่วัดบ้านไพรพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี

ปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2561 พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าอทิตยาทรกิติคุณ ได้เสด็จมายังวัดไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นประจำทุกปี โดยมีหน่วยงานรัฐ องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและชาวบ้านทั้งประเทศไทยและชาวต่างประเทศเข้าร่วมจำนวนมาก

ปัจจุบันวัดบ้านไพรพัฒนามีชื่อเสียงมาก กลายเป็นจุดศูนย์รวมของคนทั้งประเทศกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ เนื่องจากมีหลวงปู่สรวง ที่เคยเป็นพระมีบุญบารมี เคยจำวัด และท่านได้ละสังขาร ขณะหลวงพ่อบุญ วยายโม ได้อัญเชิญสรีระสังขารท่านมาประจำที่วัดไพรพัฒนาทำให้ผู้คนแห่มากราบไหว้เพื่อเป็นสิริมงคลชีวิต จนเกิดเป็นงานประจำปี มีผู้คนเดินทางมาร่วมงานกิจกรรมของวัดเป็นประจำ ทั้งคนไทยและคนกัมพูชา และคนเชื้อชาติอื่นๆ ขณะเดียวกันทางวัดไพรพัฒนาเองมีการพัฒนาทางด้านวัตถุด้วยการก่อสร้างศาลาหม กุฏิ โบสถ์ ปราสาทหิน ด้วยการมีส่วนร่วมจากชาวบ้าน และกลุ่มชาวบ้านไพรพัฒนาและบ้านอื่นๆ ที่ไปทำงานที่อื่นด้วยการหาผ้าป่า บูชาวัตถุมงคล ทำวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นการระดมทุนในการก่อสร้างร่วมกันเป็นประจำทุกปี วัดจึงเป็นสถานที่การสร้างความสัมพันธ์ของผู้คนบริเวณชายแดนไทยกัมพูชา และเสี่ยงโชค

ผู้ที่เคารพศรัทธาหลวงปู่สรวง และผู้ที่ประสบความสำเร็จจากการบนบาน มักจะนำสิ่งของที่ในอดีตหลวงปู่สรวงนิยมเล่น คือ ไก่ชน ว่าว รวมถึงการจัดขกมว จากนั้นก็เลยนิยมเสี่ยงโชคด้วยการซื้อลอตเตอรี่และซื้อหวย

วัฒนธรรมและประเพณี

วัฒนธรรมและประเพณีที่ดำรงรักษาไว้ของชาวบ้านไพรพัฒนา ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยมทางสังคมและวัฒนธรรม การแสดงออกจึงเป็นลักษณะการผสมผสาน

ของวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร มีการสื่อสารโดยภาษาเขมร ที่ยึดถือบุญประเพณีทางพระพุทธศาสนา ประกอบกับความเชื่อเรื่องผี และพราหมณ์ ตามเดือนต่างๆ ปัจจุบันบ้านไพรพัฒนามีการปรับตัวเปลี่ยนแปลง วิธีการปฏิบัติตามวัฒนธรรม และความเชื่อ ตามฮีต 12 คอง 14 ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง และผสมผสานกับประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว อยู่ในลักษณะการปฏิบัติ และความเชื่อบางอย่าง วัฒนธรรมและประเพณีที่ดำรงรักษาไว้ของชาวบ้านไพรพัฒนาใกล้เคียงกันในปัจจุบัน มีดังนี้

1. เดือนมกราคม /โเบะ งานบุญปรีวาสกรรม /งานบุญชำระ
2. เดือนกุมภาพันธ์ /เปี้ยโหม งานไหว้ปู่ตา 3 ค่ำ เดือน 3 บุญข้าวจ้ ขึ้น 1 ค่ำ-15 ค่ำ เดือน 3 งานบุญเจดีย์ข้าวเปลือก เป็นงานบุญที่มีการจัดใหญ่ (บุญกุ่มข้าวใหญ่) มาชบูชา
3. เดือนมีนาคม /ประปุ่น ประเพณีงานแต่งงาน งานบุญขึ้นบ้านใหม่ งานบุญพะเวส
4. เดือนเมษายน / แจต งานบุญประเพณีสงกรานต์ (ปีใหม่)และงานบุญสืบสานตำนานหลวงปู่สรวง จะจัดในช่วงวันสงกรานต์ของทุกปี
5. เดือนพฤษภาคม/ประสาก ประเพณีงานแต่งงาน บุญขึ้นบ้านใหม่ บุญบั้งไฟ (เคยมีงานบุญบั้งไฟ 3 ปี จัด 1 ครั้ง (หยุดดำเนินการแล้ว 4 ปี)ไหว้ปู่ตา ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 6 จะมีการเซ่นไหว้ปู่ตาอีกครั้ง เพื่อเป็นการบอกกล่าวการลงนาทำไร่ ในการประกอบอาชีพเพื่อให้เกิดสิริมงคล และเจริญรุ่งเรือง
6. เดือนมิถุนายน/เจ้ งานบุญแรกนา (เลี้ยงผีตาแฮก)
7. เดือนกรกฎาคม/ อะสาท ประเพณีเข้าพรรษา งานบุญบวช
8. เดือนสิงหาคม / บัง ไม่มีงานบุญประเพณี
9. เดือนกันยายน /เบ็ญ ประเพณีแซนโหม้นตา ในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี (บุญข้าวสาก)
10. เดือนตุลาคม/จำเบ็ง บุญออกพรรษา 15 ค่ำ เดือน 11 งานบุญตักบาตรเทโวโรหนะ
11. เดือนพฤศจิกายน /กระเด็ก งานบุญกฐิน บุญลอยกระทง (15 ค่ำ เดือน 12) งานบุญแต่งงาน งานบุญขึ้นบ้านใหม่
12. เดือนธันวาคม /เมียกตุย งานบุญลงแขกเกี่ยวข้าว
13. อื่น ๆ ได้แก่ ประเพณีการเล่นแม่มด สามารถเล่นได้ตามฤกษ์สะดวก งานบุญสลากพัต ช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนกันยายน

4.2 การเปลี่ยนแปลงบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

4.2.1 การเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง

1) ภายใต้ลัทธิคอมมิวนิสต์และการสู้รบที่ชายแดนไทย-กัมพูชา

ช่วงปีพ.ศ. 2518 บ้านไพรพัฒนา และหมู่บ้านใกล้เคียง ในละแวกตำบลไพรพัฒนา อำเภอกุสิงห์เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบจากคอมมิวนิสต์ เนื่องจากบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านอยู่ติดชายแดน และเป็นพื้นที่ป่าเขารกทึบ จึงมีกลุ่มคนที่มีกองกำลังติดอาวุธอาศัยอยู่ตามแนวเทือกเขาพนมดงรักชายแดนไทย – กัมพูชา ได้เข้ามา และชักชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมอุดมการณ์ทางการเมือง ปีพ.ศ. 2519 ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์มีเข้ามาปลุกกระดมก่อความไม่สงบในพื้นที่บริเวณชายแดนทางตอนใต้ของจังหวัดศรีสะเกษตลอดแนวเทือกเขาพนมดงรัก เพื่อจะชักชวนชาวบ้านเข้าเป็นแนวร่วม วันที่ 7 พฤศจิกายน 2520 เวลาประมาณ 06.00 น. ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์จำนวนหนึ่งเข้าล้อมหมู่บ้านแซร์สะโบว์ แล้วเข้าทำการยึดอาวุธปืนของราษฎรที่ทางการได้มอบให้หมู่บ้านละ 12 กระบอก วันที่ 16 พฤศจิกายน 2520 ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ปล่อยข่าวว่าจะกวาดต้อนชาวบ้าน บ้านแซร์สะโบว์จับเข้าป่า ราษฎรพากันขวัญเสียตามๆกัน จึงได้พากันอพยพหนีภัยกระจัดกระจายไปอาศัยอยู่ตามญาติพี่น้องต่างถิ่น และราษฎรบางส่วนอพยพมาอยู่อาศัยกับบ้านไธสง และบ้านนาละลาย (บ้านนาสวรรค์ในปัจจุบัน) วันที่ 27 พฤศจิกายน 2520 ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ปล่อยข่าวอีกครั้งว่าจะโจมตีและกวาดต้อนชาวบ้าน บ้านไธสง และบ้านนาละลาย จับเข้าป่า ชาวบ้านตกใจขวัญเสีย พากันอพยพหนีภัยกันในตอนกลางคืน เข้ามาอาศัยอยู่กับบ้านไพรพัฒนา เป็นที่พักพิงชั่วคราว ในช่วงปี 2520 – 2523 จึงได้เริ่มทยอยกลับภูมิลำเนาเดิมที่บ้านไธสง และบ้านนาละลาย วันที่ 23 ธันวาคม 2520 เวลา ประมาณ 07.20 น. ขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน ประมาณ 20 คน ปฏิบัติหน้าที่เริ่มมาจากบ้านแซร์สะโบว์ มาพักชั่วคราวที่โรงเรียนบ้านไพรพัฒนา ประมาณ 12.00น. ได้มีชาวบ้านที่บ้านแซร์ไปรที่ออกไปทำไร่ได้พบผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ จึงได้มาแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน และได้ออกไปคุ้มครองชาวบ้านที่บ้านแซร์ไปร ในช่วงเวลา 20.00น. เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนได้ปะทะกันกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ครั้งแรกมีตำรวจตระเวนชายแดนเสียชีวิตจำนวน 1 คน และฝ่ายคอมมิวนิสต์เสียชีวิต 1 คน วันที่ 30 ธันวาคม 2520 ช่วงเวลา 18.00 น. ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ประมาณ 50 คน เข้ามาเผาศาลาประชาคมกลางหมู่บ้านแซร์ไปร ซึ่งเป็นที่พักของ อส. วันที่ 12 มีนาคม 2521 มีผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ที่หลบอยู่ตามป่าตามเทือกเขาพนมดงรักประมาณ 10 คน ได้เข้ามาเผาโรงเรียน และบ้านพักครู ที่โรงเรียนบ้านแซร์ไปร ชาวบ้านแซร์ไปร และหมู่บ้านอื่นๆ ต้องหลบหนี ไปอาศัยอยู่กับเพื่อนบ้านในหมู่บ้านใกล้เคียง บางครอบครัวก็กลับไปอยู่ในหมู่บ้านตามภูมิลำเนาเดิม จนในพื้นที่เกิดความสงบภายใต้นโยบาย

ด้านการป้องกันปราบปรามการรักษาความสงบของลัทธิคอมมิวนิสต์ ในช่วง พ.ศ. 2520 ทางราชการมีการป้องกันความไม่สงบของหมู่บ้านในบริเวณชายแดนได้จัดกิจกรรมอบรมไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสปช.) ให้กับผู้นำในชุมชน ดังนี้ วันที่ 5-11 กันยายน 2520 ฝึกอบรมที่โรงเรียนบ้านแซร์ไปร วันที่ 13-19 กันยายน 2520 ฝึกอบรมที่โรงเรียนบ้านไพรพัฒนา และมอบอาวุธปืนทั้ง 2 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 12 กระบอก เพื่อใช้ป้องกันและรักษาความสงบภายในหมู่บ้าน วันที่ 21-27 กันยายน 2520 ฝึกอบรมที่โรงเรียนบ้านแซร์ไปร และมอบอาวุธปืนทั้ง 2 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 12 กระบอก วันที่ 12 พฤษภาคม 2521 นายพิน บุญเยี่ยม ในฐานะผู้ใหญ่บ้านแซร์ไปรในช่วงนั้น ได้นำรวบรวมสมาชิกไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสปช.) ได้รวมพลกับตำรวจตระเวนชายแดน คุ้มครอง

ร่วมกับชาวบ้านแซ่ไปร ให้เข้ามาอาศัยอยู่หมู่บ้านตามเดิมมีเพียงบ้านไพรพัฒนาเท่านั้นที่ไม่ยอม ทั้งบ้านเรือน และได้นำชาวบ้านแซ่ไปร บางส่วนที่หลบหนีมาอาศัยอยู่บ้านไพรพัฒนา

ปีพ.ศ. 2523 การสู้รบระหว่างรัฐไทยกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้สิ้นสุดลง โดยการประกาศคำสั่ง 66/2523 จาก นายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ตามนโยบายให้ฝ่ายสหประชาชาติเข้ามาอพยพโดยเข้าร่วมเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ภายใต้พันธสัญญาที่รัฐบาลสัญญาว่าจะช่วยเหลือปัจจัยการทำการหากิน

2) ภายใต้สถานการณ์ชาวบ้านกัมพูชาหนีภัยสงครามมาที่ศูนย์อพยพในฝั่งประเทศไทย

พ.ศ. 2533 ชาวบ้านประเทศกัมพูชาอพยพหนีภัยสงคราม ครั้งที่ 1 เข้ามาอาศัยอยู่ที่ศูนย์อพยพบ้าน “ภูมิทอง” (อยู่ระหว่างด้านทิศตะวันออกบ้านแซ่ไปรกับบ้านนาสวรรค์ในปัจจุบัน) ในครั้งนี้มีชาวบ้านอพยพมา ประมาณ 50,000 คน

พ.ศ. 2541 ชาวบ้านจากประเทศกัมพูชาอพยพเข้ามาอยู่ที่ศูนย์อพยพ ครั้งที่ 2 เริ่มจากรวมกันที่บริเวณท้ายเขื่อนห้วยสำราญ บ้านแซ่ไป-นาตำบล ในครั้งนี้มีชาวบ้านจากกัมพูชาอพยพหนีภัยสงครามมา ประมาณ 20,000 คน แล้วจึงย้ายศูนย์อพยพมาอยู่ที่ภูน้อยบ้านนาตำบล (บริเวณทางขึ้นช่องสง่าเส้นทางเดิม

ในช่วงนี้ที่มีการอพยพทั้ง 2 ครั้ง ชาวบ้านไพรพัฒนามี 2 แนวคิด คือ แนวคิดแรก คนที่เข้ามาเป็นภัยกับแผ่นดินไทย ความไม่มั่นคง เนื่องจากมีคนมาก บางคนไม่อยู่ในศูนย์อพยพแต่กลับออกมาลักขโมยของชาวบ้านกิน แนวคิดที่สอง คือ ชาวบ้านในบริเวณนี้ได้ประโยชน์ คือ สามารถจ้างแรงงานทำการเกษตรได้ในราคาถูก เกิดการซื้อขายวัว ควาย เกิดระบบการค้า เกิดความสัมพันธ์กันระหว่างคนไทยกับคนกัมพูชา หลังเหตุการณ์สงบชาวบ้านอพยพกลับ หลายคนหลบหลีกไม่กลับอาศัยอยู่ในป่า หลายคนแต่งงานกับคนไทย หลายคนได้เสียเวลาก่อน

3) ภายใต้สถานการณ์ความเปราะบางและความไม่สงบบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

ความเปราะบางของพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา มีเหตุการณ์ความขัดแย้งและมีการปะทะกันหลายจุดและดูมีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ในช่วง ปีพ.ศ. 2553 ขณะนั้น ไทยมีรัฐบาลโดยพรรคประชาธิปัตย์ โดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เป็นรองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคง มีนายอภิสิทธิ์ ภิรมย์ เป็นรัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศ และรัฐบาลกัมพูชา มี สมเด็จฮุน เซน เป็นนายกรัฐมนตรี มีนายฮอร์ นัม ฮง เป็นรัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศ พล อ. เตีย บันห์ เป็นรัฐมนตรีกลาโหม และมี พล.ท.ฮุน มาเนต ลูกชายนายฮุนเซนเป็นรองผบ.ทบ. คุ่มกองกำลังติดชายแดนประเทศไทย

พ.ศ. 2554 เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบที่ชายแดนไทยกัมพูชา ระหว่างทหารไทยกับทหารเขมร เปิดฉากยิงปะทะกันบริเวณฐาน ดชด. เก่า ลำห้วยตามาเลีย พื้นที่ทับซ้อนชายแดน ห่างจากผามออีแดง ทางขึ้นเขาพระวิหารประมาณ 4 กิโลเมตร สร้างความตกใจให้ชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณนั้น

ต่างคนต่างวิ่งหนีเข้าที่กำบัง จากนั้น เป็นการใส่กันด้วยอาวุธหนัก ต่างฝ่ายต่างระดมยิงทั้งปืนใหญ่ เครื่องยิงลูกระเบิด และจรวดอาร์พีจีเสียระเบิดดังตลอดแนวชายแดน มีการอพยพชาวบ้านออกนอกพื้นที่ความไม่สงบ เกิดความเสียหายทั้ง 2 ฝ่าย จากนั้นก็เกิดความตึงเครียดตลอดแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กองกำลังทั้งสองฝ่ายเข้าประชิดที่ชายแดน ปิดกั้นการค้าชายแดน ที่จุดผ่านแดนชั่วคราวเขาพระวิหาร และจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า หลังจากนั้นชาวบ้านก็ไม่สามารถเดินทางไปมาหากันได้

4.2.2 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ

ประเทศไทย-กัมพูชามีนโยบายด้านเศรษฐกิจร่วมกันมายาวนาน โดยบริเวณชายแดนนโยบายสำคัญที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ชัดเจน คือ นโยบายการเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า ในช่วงรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ช่วงปี 2533 เป็นนโยบายสำคัญต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มอินโดจีน รวมทั้งดำเนินการประสานงานให้มีการเจรจา ระหว่าง ประเทศกัมพูชา ทั้ง 4 ฝ่าย เพื่อยุติการสู้รบ และจัดตั้งรัฐบาลภายใต้การนำของสีหนุขึ้น โดยมีแนวคิดที่สำคัญคือ เรื่องการเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า เป็นการทูตแนวใหม่ในสมัยนั้น สามารถหันมาร่วมมือกันในด้านที่ไม่มีความขัดแย้งกันได้ ซึ่งทำให้ทุกประเทศในอินโดจีนหันมาเจรจาทวิภาคกับไทยด้านการค้า การลงทุน ทั้งนี้คณะวิจัยขอเสนอพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญ ดังนี้

1) จุดผ่านแดนถาวรและพัฒนาการของจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า

ความสำคัญของ“ช่องข้ามแดนด่านประเพณีช่องสะง่า” ในอดีตชาวบ้านในบริเวณชายแดนทั้งสองประเทศใช้เป็นช่องข้ามแดนไปมาหากัน เยี่ยมญาติ เป็นจุดนัดพบ จุดแลกเปลี่ยนสินค้าในลักษณะชาวบ้าน เป็นจุดผ่านของพ่อค้าวัวข้ามแดน เมื่อมีนโยบายการค้าไม้กับประเทศกัมพูชา บริษัทในประเทศไทยเข้าไปทำไม้ในประเทศกัมพูชาและใช้ช่องทางข้ามแดนนี้ชักลากไม้เข้าชายแดนประเทศไทย ทำให้มีคนข้ามแดนมากขึ้น สินค้าข้ามแดนมากขึ้น เกิดเป็นตลาดชายแดนเล็กๆ มีเจ้าหน้าที่ของทางราชการเข้ามาประจำจากนั้นพัฒนาเป็น “จุดผ่านแดนชั่วคราวช่องสะง่า” ด้วยนโยบายของประเทศไทยและกัมพูชาทำให้มีการค้าขายมากขึ้นทำให้จุดผ่านแดนนี้กลายเป็นจุดผ่านของสินค้าและพัฒนาเป็น “จุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่าตำบลไพรพัฒนา อำเภอสว่าง จังหวัดศรีสะเกษ” ปัจจุบันตั้งอยู่บนเทือกเขาพนมดงรัก รอบข้างเป็นป่าไม้ อยู่ติดชายแดนประเทศกัมพูชาระยะทางจากกรุงเทพมหานครประมาณ 571 กิโลเมตรห่างจากจังหวัดศรีสะเกษ ประมาณ 105 กิโลเมตร ใช้เส้นทางอำเภอสว่างขึ้นใช้ทางหลวงหมายเลข 2201 โดยมีถนนเชื่อมเส้นทางยุทธศาสตร์นครราชสีมา-อุบลราชธานีไปเชื่อมต่อกับเส้นทางสายบ้านละลม-บ้านแซวไพร-ช่องสะง่า ระยะทางประมาณ 47 กิโลเมตร ห่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลไพรพัฒนา 18 กิโลเมตร ห่างจากบ้านแซวไพรได้ หมู่8 บ้านสุตท้าย ประมาณ13 กิโลเมตร และจากช่องสะง่าไปประมาณ 16 กิโลเมตร ก็จะถึงตัวอำเภอสว่างของกัมพูชา และไปอีกประมาณ 135 กิโลเมตร ตามเส้นทางหมายเลข 67 ก็จะถึงเมืองเสียมราฐ เมืองที่มีหนึ่งในสิ่งมหัศจรรย์ของโลก นครวัด-นครธม

พ.ศ.2544-2546 ช่วงเริ่มต้นของตำบลไพรพัฒนาต่อการพัฒนาจุดผ่านแดนชั่วคราวเป็นจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า” การพัฒนาช่วงเริ่มต้นเป็นความร่วมมือของชาวบ้าน ผู้นำหมู่บ้านในอำเภอภูสิงห์ การร่วมแรงผลักดันให้เกิดการทำงานโดยการสร้างการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานรัฐในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ จุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า อำเภอภูสิงห์ ประเทศไทย-อัลลองเวง กัมพูชาได้ถูกเปิดอย่างเป็นทางการในปี 2546 ภายใต้กระแสการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ในปี 2535 โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภาคลุ่มน้ำโขง 6 ประเทศ GMS - EC (Greater Mekong Subregional Economic Cooperation) 6 ประเทศได้แก่ กัมพูชา-จีนตอนใต้-พม่า-ลาว- เวียดนาม- ไทย และเกิดการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทย-กัมพูชา

ปี พ.ศ. 2548 เริ่มก่อสร้างถนนบ้านแซวไพร ถึงจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า เพื่อรองรับการพัฒนาที่ชายแดนไทย-กัมพูชา โดยตัดถนนสายใหม่ตามเส้นทางถนนที่ชาวบ้านใช้เดินทางไปร่นา หาของป่าอีกเส้นทางของบ้านแซวไพรและจะไปเชื่อมกับช่องสะง่าบนเขาพนมดงรัก ในช่วงนั้นรัฐบาลมีการเวนคืนที่ดินจากชาวบ้านเพื่อขยายไหล่ทาง ตั้งแต่บ้านนาตำบล บ้านแซวไพร มีการตัดต้นไม้ระเบิดหินบริเวณภูเขา สร้างสะพาน เพื่อทำถนนลาดยางเชื่อมชายแดนไทย-กัมพูชา

การเวนคืนที่ดินของรัฐ เพื่อสร้างถนน เชื่อมเส้นทางการค้า ประกอบกับผู้คนจากภายนอกให้ความสนใจเข้ามาทำธุรกิจ ซื้อขาย ที่ดิน รองรับการพัฒนาของเมืองใหม่ช่องสะง่า ทำให้เกิดกระแสการขายที่ดินในราคาที่สูงมากเมื่อเทียบกับอดีต ที่ผ่านมา จากราคา ไร่ละ 5,000 บาท มาเป็น 100,000 บาท ทำให้ชาวบ้านมีรายได้ จึงได้มีการก่อสร้างบ้านเรือนที่ทันสมัย มั่นคงแข็งแรง มีการไปจับจองพื้นที่ทำกิน ค่าขาย

จุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า ในปัจจุบันทำให้เกิดการไหลเทของผู้คน ของสื่อ ของเทคโนโลยี ขณะที่การข้ามแดนเพื่อไปเล่นการพนันที่ประเทศกัมพูชามีมากยิ่งขึ้น จากกระบวนการธุรกิจการพนันที่กัมพูชา การรวมทั้งการแลกเปลี่ยนทางความคิดในด้านการพัฒนารูปแบบต่างๆ ซึ่งบริเวณชายแดนเป็นลักษณะของการข้ามชาติ และมีกระบวนการมีลักษณะข้ามถิ่นด้วยและตรงบริเวณชายแดนจะก่อให้เกิดระบบอำนาจแบบเบ็ดเสร็จของรัฐ ดังนั้นพื้นที่ชายแดนหรือพื้นที่ชายขอบ รัฐจะเป็นผู้สร้างกฎหมาย การปกครอง บังคับใช้กฎหมาย และการทำพัฒนาธุรกิจ ระบบอำนาจบุคคลที่มีส่วนได้เสียจากการค้าทำให้บริเวณช่องสะง่าเกิดการลักลอบการค้าขายที่ผิดกฎหมายเช่นยาเสพติด สินค้าหนีภาษี และสินค้าปลอมแปลงละเมิดลิขสิทธิ์ ที่พยายามหลบเลี่ยงกฎหมายเข้ามาในประเทศ การข้ามแดนในลักษณะพิเศษเพื่อไปเล่นการพนันในรูปแบบต่างๆ ขณะเดียวกันก็เป็นจุดผ่านแดนเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ของผู้คนในปัจจุบัน เป็นช่องทางการไปมาหากันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ภาพที่ 4-3 บริเวณจุดข้ามแดนที่จุดผ่านแดนถาวรช่องสะงำ ประเทศไทย-กัมพูชา
2) ตลาดเมืองใหม่ช่องสะงำและโอกาสการพัฒนาธุรกิจที่ชายแดนไทย-กัมพูชา

ปี พ.ศ. 2549 เริ่มก่อสร้างพัฒนาเมืองใหม่ช่องสะงำ เพื่อมุ่งหวังสร้างเมืองใหม่ที่มีหน่วยงานรัฐเอกชน และชาวบ้าน การพัฒนาดังกล่าวมีหน่วยงานรัฐที่ชายแดนทั้งของประเทศไทยและกัมพูชา เข้าปฏิบัติงาน ขณะเดียวกันการพัฒนาจุดผ่านแดนถาวรช่องสะงำมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการขยายตัวดังกล่าวมีการพัฒนาโครงการต่างๆมากมายเพื่อรองรับการพัฒนา ความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทย-กัมพูชา เช่น การเปิดตลาดการค้าของทั้ง 2 ประเทศ และมีโครงการพัฒนาเมืองใหม่บริเวณด่านถาวรช่องสะงำ เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการค้าชายแดน และการท่องเที่ยว

ที่ผ่านมาจังหวัดศรีสะเกษ ได้ทุ่มงบประมาณเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา มาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการก่อสร้างเมืองใหม่ช่องสะงำ อำเภอภูสิงห์ ซึ่งมีพื้นที่ 966 ไร่ 2 งาน 31 ตารางวา โดยได้เริ่มการก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2546 ได้ผังงบประมาณ 112,570 ล้านบาท เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานผังเมืองใหม่ช่องสะงำ รองรับการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว มีการแบ่งพื้นที่พาณิชย์กรรม เพื่อการก่อสร้างอาคารพาณิชย์ ตลาดสด ศูนย์การค้า และพื้นที่สำหรับสร้างสถานที่ราชการและสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา สถานบริการด้านสาธารณสุข สถานีตำรวจ ตลอดจนได้ก่อสร้างสถานีขนส่งเพื่อรองรับการขนส่งการค้า มีพื้นที่สำหรับที่พักอาศัย และศูนย์บริการชุมชนเพื่อให้บริการประชาชนในลักษณะ One stop service

โครงการดังกล่าวยังได้ใช้งบประมาณอุดหนุนน้ำรอบเมือง 6.7 ล้านบาท ทำถนนลาดยางบริเวณฝั่งเมือง 20 ล้านบาท สร้างเส้นทางลาดยางบ้านแซวไปร-ช่องสะง่า (12.735 กม.) อีก 85,870 ล้านบาท โดยในปีงบประมาณปี 2548 รวมเป็นเงิน 143,725 ล้านบาท แม้ว่าการลงทุนเพื่อสร้างเมืองใหม่ช่องสะง่าจำนวนมาก แต่ก็ไม่สามารถดำเนินงานได้มากนักผนวกกับติดขัดเรื่องการบริหารจัดการเมืองใหม่

นายอุทิศ ไชยธรา อายุ 48 ปี พ่อค้าขายอาหารที่ชายแดน เล่าถึงบรรยากาศการค้าขายที่ชายแดน เมื่อ ปี พ.ศ. 2554 ก่อนที่จะย้ายมาอยู่เมืองใหม่ช่องสะง่า บอกว่า พ่อค้าที่เข้าอยู่อาศัยในตลาดช่องสะง่า(ตลาดเก่า) แบ่งได้ 3 กลุ่ม 1 กลุ่มนายทุนรายใหญ่ มีประมาณ 10 เจ้า พวกนี้สามารถกุมอำนาจช่องสะง่าได้ มีอำนาจในการต่อรอง ซื้อขายสินค้าจากฝั่งประเทศกัมพูชาเป็นส่วนใหญ่ และขายของส่ง รวมทั้งสินค้าปัจจัยต่อการดำรงชีวิต เช่น น้ำมัน วัสดุก่อสร้าง เป็นต้น กลุ่มที่ 2 กลุ่มทุนระดับปานกลาง กลุ่มนี้คือกลุ่มทุนขนาดเล็กที่มาจากต่างถิ่นแล้วมาซื้อสิทธิ์ในการเปิดร้านขายสินค้า บางคนจะมาจับจองรังตั้งแต่แรก จะมีร้านค้าเป็นของตัวเอง ขายกับข้าว ขายของชำเล็กๆน้อยๆ มีประมาณ 40 ร้าน และกลุ่มที่ 3 กลุ่มพ่อค้าชาจร คือมาในช่วงเฉพาะวันที่มีตลาดนัด ในช่วงวันพฤหัสบดีและวันอาทิตย์เท่านั้น ในกลุ่มนี้จะมีจำนวนมาก พวกพ่อค้ากลุ่มระดับกลางจะเสียค่าเช่าปีละ 400 บาท แต่ถ้าไปอยู่เมืองใหม่ต้องเสียเงินเพิ่มมากขึ้น โดยส่วนมากร้านค้าฝั่งไทยจะจ้างแรงงานที่เป็นคน กัมพูชามาช่วยขายของที่ร้าน ซึ่งแต่ก่อนขายดีมากจะให้อยู่ที่ร้านเลย เป็นอาทิตย์โดยทำบัตรผ่านแดนมา แต่ปัจจุบันขายได้น้อยจึงต้องให้แรงงานไปกลับทุกวัน

ในทุกวันพฤหัสบดีและวันอาทิตย์ตลาดช่องสะง่าจะคึกคักเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นวันตลาดนัดที่พ่อค้าแม่ค้าฝั่งไทย จะหาสินค้ามาขายให้กับพี่น้องชาวกัมพูชา พอประตูด่านเปิด 07.00 น.ชาวกัมพูชาจะรีบเข้าฝั่งไทยให้เร็วที่สุดเพื่อจะได้เลือกของก่อน ซึ่งเชื่อว่าจะได้ของดีและมีคุณภาพก่อนคนอื่น ๆ เป็นที่น่าสนใจว่า กลุ่มพ่อค้ารายใหญ่ และนายทุน ซึ่งเห็นว่ารัฐกับพ่อค้าบางคนได้ทำสิ่งประดิษฐ์สร้างทางวัฒนธรรมที่มีความหมาย หมายถึงพื้นที่บริเวณชายแดนที่ถูกสร้างขึ้นด้วยกระบวนการทางสังคมในการนิยามความหมาย เพื่อกำหนดพื้นที่นั้น คืออะไร มีหน้าที่อย่างไร มีระเบียบหรือมีกฎเกณฑ์ในการใช้พื้นที่นั้นอย่างไร

ขณะเดียวกันพื้นที่ที่มีข้อกำหนด หรือมีอำนาจคอยกำกับการมีชีวิตร่วมของคนบริเวณจุดผ่านแดนให้มีความสัมพันธ์กัน การแย่งชิงพื้นที่ของกล่มนายทุนรายใหญ่บริเวณชายแดนที่สัมพันธ์กับรัฐ

โดยหวังว่าจะเป็นจุดรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและเพื่อส่งเสริม สร้างงานสร้างรายได้ให้กับประชาชนในเขตพื้นที่ภูสิงห์และใกล้เคียง แต่เนื่องจากจุดที่ทำการก่อสร้างเมืองใหม่ช่องสะง่านั้นอยู่ห่างจากชายแดนลึกเข้ามาในฝั่งไทยมาก ทำให้เกิดปัญหาหลายสาเหตุที่ไม่สามารถเปิด ตลาดเมืองใหม่ช่องสะง่า ได้อย่างเป็นทางการ

ในปัจจุบัน ร้านค้าต่างๆ(ตลาดเก่า)ในบริเวณชายแดนไทย ได้ย้ายมาที่เมืองใหม่ช่องสะง่า คนที่ได้พักจะต้องจับจองในจำนวน 70 ห้อง แต่คนที่ได้จับจองเป็นคนนอกพื้นที่ตำบลไพรพัฒนา การค้าขายยังคงมีปัญหาเรื่องระยะทางที่ห่างจากจุดผ่านแดนประมาณ 3 กิโลเมตร ราคาเช่าแพงกว่าที่เดิม ต้องเสียค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าขยะ และค่ารักษาความปลอดภัย ขณะที่คนซื้อจากประเทศกัมพูชา

ต้องนำกระมอเตอร์ไซค์ รถสองแถว จากจุดผ่านแดนถาวรช่องสะงำมาที่ตลาด คนละ 20 บาท และจ้างรถเข็นสินค้ากลับที่จัดผ่านแดน โดยคิดเป็นเที่ยวสินค้าส่วนใหญ่ถูกนำมาจากตลาดโรงเกลือ และตลาดช่องจอม

ปี พ.ศ. 2558 เมืองใหม่ช่องสะงำอยู่ภายใต้การบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ โดยวันที่ 16 สิงหาคม 2558 จังหวัดศรีสะเกษ โดยรองสุริยะ อมรโรจน์วรวุฒิ รองผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ และพ.อ.สาทิต เกิดโชค รองผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจที่ 3 กองกำลังสุรนารี กองทัพภาคที่ 2 พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตำรวจ และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันใช้มาตรการขั้นเด็ดขาดตามคำสั่งของจังหวัดศรีสะเกษ ให้พ่อค้าแม่ค้าที่อยู่ในตลาดชั่วคราวย้ายมาอยู่ที่ตลาดเมืองใหม่ช่องสะงำทั้งหมด

จากเหตุการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้พ่อค้า แม่ค้า ไม่พอใจเกิดกันประท้วงกันยกใหญ่เพราะเคยอาศัยอยู่มาหลายปี และเป็นเจ้าของพื้นที่ แต่สุดท้ายก็ต้องยอมรับกับอำนาจ ที่บริเวณชายแดน ยอมรับแต่โดยดี โดยผู้ประกอบการทั้งหมดยอมออกจากพื้นที่ตลาดเก่าแล้วย้ายไปค้าขายที่ตลาดเมืองใหม่ช่องสะงำ พร้อมกันนี้ทางจังหวัดโดยนายยุทธนา วิริยะกิตติ ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ได้มอบอำนาจการบริหารจัดการพื้นที่เมืองใหม่ช่องสะงำ ดังนี้ 1) อาคารพาณิชย์เพื่อที่อยู่และการค้า 2) พาณิชยตลาดนัด 3) ลานตลาดนัด 4) สถานีขนส่งผู้โดยสารเมืองใหม่ช่องสะงำ 5) การประปาเมืองใหม่ช่องสะงำ 6) อ่างเก็บน้ำในพื้นที่เมืองใหม่ช่องสะงำ 7) การจ่ายกระแสไฟฟ้าบริเวณเมืองใหม่ช่องสะงำ ให้พิจารณาระบบเวรยามเพื่อดูแลทรัพย์สินของทางราชการ 8) อาคารคลังสินค้า อาคารโรงจอดรถ

ทั้งนี้ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ได้เป็นเจ้าภาพจัดพิธีการเปิดเมืองใหม่ช่องสะงำ พิธีเปิดศูนย์บริการร่วมอาเซียน และพิธีเปิดตลาดโรงเกลือ อย่างเป็นทางการ การจัดงานดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นการจัดครั้งยิ่งใหญ่ถาวร เพื่อมุ่งหวังสร้างความศรัทธาให้กับตลาดเมืองใหม่ช่องสะงำ

ความพยายามที่จะสร้างเมืองใหม่ช่องสะงำให้เป็นฮัฟการค้าชายแดนอีสานใต้ การลงทุนทุ่มเงินงบประมาณ กว่า 75 ล้านบาท เพื่อสร้างตลาดโรงเกลือ โดยมีนายพิชัย ประสิทธิ์ชูวงศ์ รองประธานหอการค้าจังหวัดสระแก้ว เป็นเจ้าของตลาดโรงเกลือ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว โดยจะใช้งบประมาณมาสร้างอาคารพาณิชย์แล้วแบ่งล็อกให้เช่า แต่ถึงปัจจุบันยังดำเนินการได้ไม่เสร็จ

ดังนั้นถนนหมายเลข 67 จึงเป็นการพัฒนาเครือข่ายคมนาคมเชื่อมโยงที่รัฐบาลไทยได้ให้การสนับสนุนแก่รัฐบาลกัมพูชา ถนนหมายเลข 67 ถือเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์และความร่วมมืออันดีระหว่างรัฐบาลไทย-กัมพูชา และประชาชนของสองประเทศ โดยจะช่วยอำนวยความสะดวกด้านการคมนาคมขนส่งระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของไทยกับภาคเหนือของกัมพูชา และมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามเส้นทางอารยธรรม ทางศิลปวัฒนธรรมขอม อีสานใต้ การค้าการลงทุน และการแลกเปลี่ยนในสาขาต่าง ๆ ระหว่างประชาชนไทย-กัมพูชา นอกจากนี้ ยังนับเป็นเส้นทางที่สั้นที่สุดที่เชื่อมประเทศไทยเข้ากับจังหวัดเสียมราฐ ซึ่งเป็นศูนย์กลางอารยธรรมขอม และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดของกัมพูชา นครวัฒนธรรม

นี่คือช่องทางและโอกาสของการทำมาหากินของคนทั้ง 2 ประเทศ สินค้าอุปโภคบริโภคหนีภาษี ละเมิดลิขสิทธิ์ ต้นทางของการอพยพแรงงานที่จะเข้าสู่ตัวเมือง หรือแม้แต่แรงงานเกษตรที่ฝั่งไทยยังต้องพึ่งพาแรงงานจากกัมพูชา อยู่ในรูปแบบต่างๆ การพนันเสี่ยงโชค และการเพิ่มขึ้นของ

จำนวนหญิงบริการทางเพศในฝั่งกัมพูชา เพื่อรองรับอารมณ์ และความสุขของผู้คนที่สัญจรไปมาในฝั่งไทยและฝั่งเขมรซึ่งถูกจัดรูปแบบการขายบริการและสถานที่ที่มีติดชิดมีรั้วรอบขอบชิดมากขึ้นไม่ต่ำกว่า 5 ร้าน และแฝงตามร้านคาราโอเกะ เช่นรูปแบบการให้บริการสำหรับคนไทย

ซึ่งแน่นอนว่าผู้คนที่อยู่ตามแนวชายแดน ทั้งคนไทย และคนกัมพูชายังไม่รับรู้รับทราบในเรื่องสิทธิต่างๆ ที่แต่ละคนพึงมี และพึงได้ตามกฎหมาย ในจำนวนนี้มีจำนวนไม่น้อยที่มีทายาท ทั้งที่เกิดในฝั่งไทยและติดตามพ่อหรือแม่มาจากฝั่งกัมพูชามาก ซึ่งเด็กที่เกิดในฝั่งไทยนั้นไม่มีปัญหาในเรื่องสัญชาติ เพราะส่วนใหญ่ที่เข้ามาแต่งงานกับคนไทย ดังนั้นเมื่อมีบุตรด้วยกัน ทางฝ่ายสามีก็สามารถแจ้งเกิด และย้ายเข้าในทะเบียนบ้านของตัวเองได้เลย แต่สำหรับผู้เป็นแม่ นั้นจะไม่ได้รับสิทธิการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ และสิทธิด้านอื่น ๆ เหมือนกับผู้หญิงไทยทั่วไป และบางคนมีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อ HIV/aids ด้วยเพราะมีพฤติกรรมเสี่ยงในการเปลี่ยนคู่นอนบ่อย

การอพยพแรงงานหรือแรงงานข้ามถิ่น หรือแรงงานข้ามชาติ หรือการค้ามนุษย์ จุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่าส่วนมากจะเป็นต้นทางในการใช้แรงงานข้ามชาติในการใช้แรงงานเพื่อการเกษตร ในพื้นที่แกวจังหวัดศรีสะเกษ และสุรินทร์ โดยมีนายหน้าเป็นคนรวบรวมแรงงาน และพามาฝั่งชายแดน และจะมีรถรับส่ง โดยการหักหัวคิว คน ละ 20 บาท โดยจะได้ค่าจ้าง 120 บาท จากการสอบถามแรงงานพบว่า กลุ่มแรงงานไม่รู้เรื่องกฎหมายแรงงานของไทย หรือกฎหมายเรื่องการค้ามนุษย์ แต่รู้ว่่านายจ้างชอบเอาเปรียบแรงงานในการจ่ายค่าจ้าง และสวัสดิการหรือแม้แต่บางครั้งไปก็ไม่ได้ทำงานก็มีเหมือนกัน

ประเด็นที่น่าสนใจมากคือมีคนจำนวนไม่น้อยที่เกิดความสับสนอยู่กับสามีคนไทย และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านบริเวณชายแดน และบางครั้งเขาก็ไปกับเยี่ยมบ้านซึ่งคนกลุ่มนี้ยังเข้าไม่ถึงการบริการของภาครัฐ เช่น การรักษาพยาบาล โรงเรียน หรือแหล่งข้อมูลที่จะให้ความรู้ด้านสิทธิ ด้านกฎหมาย ด้านแรงงาน และสุขอนามัยเจริญพันธ์ หรือแม้แต่การบริการทางเพศ เพียงแค่ข้ามเขตพรมแดนไทย ก็จะมีนายหน้าแบบเปิดเผยมาต้อนรับพร้อมกับแนะนำโปรแกรมการท่องเที่ยวสาว ๆ (หญิงบริการทางเพศ) ว่าท่านต้องการกัมพูชา เวียดนาม ในราคาที่คนไทยสามารถซื้อบริการได้อย่างสบายๆ ไม่ต้องข้ามพรมแดนอาศัยความสับสนส่วนตัว รู้จักกับคนแนะนำและที่มีอำนาจจากทั้ง 2 ฝ่าย โดยการผู้นำส่งสามารถนำส่งถึงที่ได้เลย แต่ต้องเพิ่มราคามากขึ้น

ประเด็นที่น่าสนใจคือส่วนใหญ่ผู้ใช้บริการเป็นคนที่อยู่ในชุมชนบ้านใหม่ช่องสะง่าและทหารที่ขึ้นประจำการบริเวณช่องสะง่า ที่ห่างจากครอบครัวเป็นเวลานานๆ และมีการเปลี่ยนสลับคู่อบ่อย และจากข้อมูลเชิงลึกพบว่า มีบางรายที่ใช้คู่นอนข้ามถิ่นคนเดียว และสามารถเรียกมาได้ตลอดเวลา และบางครั้งพัฒนารูปแบบการดำเนินชีวิตเป็นแบบครอบครัวแบบสามีและภรรยา เพียงแต่ไม่ได้แต่งงาน และตรวจเลือดก่อนแต่ง

ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ชายแดนในประเทศไทยให้ข้อมูลว่า ช่วงที่เขาเป็นแรงงานสร้างถนนสาย 67 บอกว่าผู้หญิงกัมพูชานิยมขายไทยเฉพาะหมู่บ้านเดียว มีมากกว่า 8 คู่ ซึ่งสอดคล้อง นายปอนเหมือนมัตย์ อายุ 57 ปี ที่ปรึกษาอาวุโส ชมรมพ่อค้า ว่าที่ตลาดช่องสะง่า มีคู่รักไทย - กัมพูชา นี้อย่างน้อย 20 คู่ และทหารที่ประจำการตามแนวชายแดนอีกไม่น้อยที่มีครอบครัวกับหญิงกัมพูชา ทั้งที่โสด เป็นหม้าย หรือมีครอบครัวแล้วแต่อยู่ที่อื่นๆ

สนามมวย และสนามไก่ชน เป็นสถานที่บันเทิงและผ่อนคลายให้กับชาวบ้านและนักพนัน ในช่วงที่มีการจัดกิจกรรมดังกล่าวมักจะมีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมสัมพันธ์ของคนทั้ง 2 ประเทศ และเป็นที่น่าสนใจว่า การจัดเวทีมวย และสนามไก่ชนที่เมืองใหม่ช่องสะงำมักจะมุ่งเน้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคนไทยและคนกัมพูชา และจะได้รับการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานรัฐและคนในท้องถิ่นและสามารถข้ามแดนเพื่อไปทำกิจกรรมการพนันที่ประเทศกัมพูชาได้ง่ายขึ้นด้วย

ภาพที่ 4-4 บริบทการค้าขายบริเวณตลาดชายแดนไทย-กัมพูชา

3) บ่อนคาสิโน-สนามบั้งไฟ ที่ชายแดนกัมพูชา

ตรงข้ามจุดผ่านแดนถาวรช่องสะงำประเทศไทยที่ชายแดนประเทศกัมพูชา รัฐบาลกัมพูชาให้เอกชนเข้ามาสร้างบ่อนคาสิโน คอมพิวเตอร์เทอร์นเมนต์ โรงแรมหรู มีรีสอร์ทและร้านอาหารเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและนักเสี่ยงโชคจากประเทศไทยที่เดินทางไปเล่นการพนันที่บ่อนคาสิโนช่องสะงำที่มาจากเครือข่ายพนันข้ามแดนก่อตัวขึ้นทั้งแบบตามธรรมชาติ ผ่านระบบเครือข่ายและเพื่อนฝูงที่รู้จักคุ้นเคยกันและก่อตัวผ่านการจัดตั้งและการจัดการอย่างเป็นระบบเชิงธุรกิจ

สนามบั้งไฟแสน ที่ชายแดนประเทศกัมพูชา เปิดให้นักพนันเล่นการพนันได้อย่างโจ่งครึม เนื่องจากปัจจุบันนี้มีมาตรการทางกฎหมายที่ประเทศไทยห้ามจุดบั้งไฟนอกช่วงฤดูกาลบุญบั้งไฟในเดือน 6 ทำให้เกิดค่ายบั้งไฟในฝั่งประเทศไทย นำส่วนประกอบของการทำบั้งไฟและไปทำสนามบั้งไฟที่ชายแดนประเทศกัมพูชา โดยสามารถเล่นได้ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในวัน เสาร์อาทิตย์ จะมีนักพนันข้ามแดนมาเล่นการพนันบั้งไฟจำนวนมาก โดยใช้กระบวนการข้ามแดนแบบพิเศษ ที่หลากหลายอย่าง

เช่นเดียวกันกับการไปเล่นการพนันที่บ่อนคาสีโน ผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดในประเด็นการพนันในกัมพูชา บ่อนคาสีโนสนามบั้งไฟปลากลยุทธการดึงดูดนักพนัน ต่อไป

4.2.3 การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม

ชาวบ้านชุมชนท้องถิ่นบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาเคยมีความสัมพันธ์กันก่อนที่จะมีนโยบายการพัฒนาที่ชายแดน ในอดีตชาวบ้านเคยไปล่าสัตว์ด้วยกัน ชาวบ้านเคยไปเยี่ยมญาติ ไปเข้าร่วมงานด้านสังคมต่างๆ เริ่มมีความสัมพันธ์ในระบบการค้า ขาย ค่าตัว ข้ามแดนในอดีต และมีการแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรม เช่น การบวช งานพิธีกรรมทางศาสนา ในอดีต ชาวบ้านจะเดินเท้าเพื่อไปมาหากัน จากนั้นได้มีการพัฒนา ทำถนนเพื่อความสะดวกมากขึ้นตามนโยบายของรัฐ มีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการข้ามแดน ด้านความมั่นคง ส่งผลทำให้การข้ามแดนของชาวบ้านไปสร้างกับความสัมพันธ์ของชาวบ้านยากยิ่งขึ้น ความเปราะบางพื้นที่ชายแดน การสู้รบกันของรัฐไทยกับรัฐกัมพูชา บางครั้งที่ด่านชายแดนไทย-กัมพูชา ก็ปิดห้ามคนข้ามแดนไปมาหากัน แต่ปัจจุบันจุดผ่านแดนถาวรช่องสะงำกลายเป็นช่องทางข้ามแดนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา สร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานรัฐ

1) ถนนสายแยกนาเจริญ-ช่องสะงำ และ ถนน 67 เส้นทางการค้าและการเชื่อมสัมพันธ์ข้ามแดนไทย-กัมพูชา

ถนนสายแยกนาเจริญ-ช่องสะงำ ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องแบบก้าวกระโดด เพื่อรองรับการพัฒนาการค้าการลงทุน ด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและการเมืองและการท่องเที่ยวที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในปัจจุบันจากถนนลาดยางได้มีการขยายถนนเสริมไหล่ทางให้มีขนาดกว้างขึ้นมีการจัดทำร่องระบายน้ำ มีการติดไฟส่องสว่างในเวลากลางคืน ตลอดเส้นทางอย่างต่อเนื่องเพื่อเอื้ออำนวยให้รถที่สัญจรจากนักท่องเที่ยว นักพนันและชาวบ้าน ได้ใช้การคมนาคมอย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมถนน ที่ต้องระวังความปลอดภัยจากการข้ามถนนของตนเอง เด็ก และสัตว์เลี้ยวมากยิ่งขึ้น

โครงการพัฒนาถนนหมายเลข 67 เป็นหนึ่งในโครงการพัฒนาเครือข่ายคมนาคมเชื่อมโยงที่รัฐบาลไทยได้ให้การสนับสนุนแก่รัฐบาลกัมพูชา ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2546 ซึ่งอนุมัติการให้ความช่วยเหลือ การพัฒนาเส้นทางหมายเลข 67 เชื่อมโยงไทย-กัมพูชา จากจุดผ่านแดนถาวรช่องสะงำ อัดลองเวง –เสียมเรียบ เป็นการช่วยเหลือแบบให้เปล่า 126,000 ล้านบาทโครงการสร้างพื้นฐานและอำนวยความสะดวกเริ่มต้น 17,725 ล้านบาท

ถนนหมายเลข 67 จึงเป็นการพัฒนาเครือข่ายคมนาคมเชื่อมโยงที่รัฐบาลไทยได้ให้การสนับสนุนแก่รัฐบาลกัมพูชา ถนนหมายเลข 67 ถือเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์และความร่วมมืออันดีระหว่างรัฐบาลไทย-กัมพูชา และประชาชนของสองประเทศ โดยจะช่วยอำนวยความสะดวกด้านการคมนาคมขนส่งระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของไทยกับภาคเหนือของกัมพูชา และมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามเส้นทางอารยธรรม ทางศิลปวัฒนธรรมขอม อีสานได้

การค้าการลงทุน และการแลกเปลี่ยนในสาขาต่าง ๆ ระหว่างประชาชนไทย-กัมพูชา นอกจากนี้ ยังนับเป็นเส้นทางที่สั้นที่สุดที่เชื่อมประเทศไทยเข้ากับจังหวัดเสียมราฐ ซึ่งเป็นศูนย์กลางอารยธรรมขอม และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดของกัมพูชา นครวัด-นครธม

ปี พ.ศ. 2549 มติคณะรัฐมนตรีในสมัยนั้นให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกัมพูชาเป็นเงินกู้ 1,300 ล้านบาท เพื่อนำไปดำเนินการก่อสร้างถนนลาดยางจากอัลลองเวง จังหวัดเสียมราฐ ระยะทาง 135 โดยการพัฒนาถนนได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 15 มีนาคม 2550 โดยบริษัท ช. การช่าง และก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2552 โดยแรงงานการก่อสร้างส่วนหนึ่งมาจากคนในพื้นที่ ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ถนนสายนี้จึงกลายเป็นถนนที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา โดยที่มิวิจจะอธิบายในรายละเอียดในบทต่อไป

2) ความสัมพันธ์ของชาวบ้านในพื้นที่บริเวณชายแดนแดนไทย-กัมพูชา

ความสัมพันธ์ของคนบริเวณชายแดนช่องสะง่า ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีหลากหลาย ทั้งแบบดั้งเดิมและความสัมพันธ์แบบใหม่ๆที่เกิดขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและด้านการเมือง เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์บริเวณชายแดนคณะวิจัยจะแบ่งลักษณะความสัมพันธ์ใน 3 ลักษณะคือ 1)ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐ 2)ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับชาวบ้าน 3)ความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้าน

1. ความสัมพันธ์ลักษณะรัฐกับรัฐ

เป็นที่ทราบกันดีว่าไทยกัมพูชามีประวัติศาสตร์ร่วมกันมายาวนาน ไทยสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับกัมพูชามาตั้งแต่วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2493 ทั้งสองประเทศมีประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนา และรูปแบบการดำรงชีวิตของประชาชนที่คล้ายคลึงกัน มีความสัมพันธ์ในระดับประชาชน โดยเฉพาะประชาชนบริเวณแนวชายแดนที่ใกล้ชิด และมีการแลกเปลี่ยนทางการค้าปริมาณมาก ไทยและกัมพูชามีความร่วมมือกันในหลายด้าน เช่น มีคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย-กัมพูชา (Joint Commission on Bilateral Cooperation – JC) ซึ่งเป็นเวทีสำหรับการเจรจาและตกลงเกี่ยวกับความร่วมมือในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา การท่องเที่ยว ฯลฯ

โดยได้มีการประชุม JC ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2538 ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา นอกจากนี้ยังมี กลไกความร่วมมือด้านการทหารสองประเทศ โดยตั้งคณะกรรมการทั่วไปชายแดนไทย-กัมพูชา (General Border Committee – GBC) ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของทั้งสองประเทศ เป็นประธานและคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาคไทย-กัมพูชา (Regional Border Committee – RBC) ซึ่งมีแม่ทัพทหารแต่ละภูมิภาคของทั้งสองฝ่ายเป็นประธาน

ในด้านการค้าร่วมระหว่างไทยกัมพูชา สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปกัมพูชา ได้แก่ น้ำมันสำเร็จรูปน้ำตาลทราย มอเตอร์และเครื่องกำเนิดไฟฟ้า เครื่องดื่ม เครื่องสำอาง สบู่และผลิตภัณฑ์ รักษาผิวปูนซีเมนต์ ผลิตภัณฑ์ ยาง เคมีภัณฑ์ เครื่องจักรกล และส่วนประกอบของ

เครื่องจักรกล เหล็ก เหล็กกล้า ส่วนสินค้านำเข้า ที่สำคัญจากกัมพูชา ได้แก่ เหล็ก เหล็กกล้า ผลิตภัณฑ์โลหะอื่นๆ เศษโลหะ ผลิตภัณฑ์ผักผลไม้ และของปรุงแต่งที่ทำจากผักผลไม้ เสื้อผ้าสำเร็จรูป พืชและผลิตภัณฑ์จากพืช เยื่อกระดาษและเศษกระดาษ ไม้ซุง ไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรไฟฟ้าและ ส่วนประกอบ และผลิตภัณฑ์ ยาสูบ

ส่วนในด้านการลงทุนนับตั้งแต่รัฐบาลกัมพูชาได้มีกฎหมาย การลงทุนเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2537 จนถึงปี พ.ศ. 2554 ประเทศไทยเป็นผู้ลงทุนอันดับที่ 6 มีจำนวนเงินลงทุน 218 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รองจากมาเลเซีย จีน ไต้หวัน เวียดนาม และเกาหลีใต้ ในปี พ.ศ. 2551 ไทยมีโครงการที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกัมพูชา (Cambodian Investment Board: CIB) จำนวน 4 โครงการ เป็นเงินลงทุนมูลค่า 30.67 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ได้แก่ การผลิตอ้อย และน้ำตาลของกลุ่มบริษัทไทยเบฟเวอเรจ ธุรกิจภาคการขนส่งเพื่อสร้างท่าเรือ โดยบริษัทในกลุ่มบริษัทน้ำตาลขอนแก่นของไทยและการลงทุนของกลุ่ม โรงพยาบาลกรุงเทพเกี่ยวกับโรงพยาบาลนานาชาติในนามบริษัท Phnom Penh Medical Service จำกัด สำหรับปี พ.ศ. 2552 ไทยลงทุนเป็น อันดับที่ 6 มีจำนวน 5 โครงการ เงินลงทุนมูลค่า 15.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มากเป็นอันดับที่ 2 ของเงินลงทุนที่ได้รับอนุมัติทั้งหมด รองจากจีน ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป 1 โครงการ อุตสาหกรรมแปรรูป สินค้าเกษตร 3 โครงการ และอุตสาหกรรมผลิตรองเท้า 1 โครงการ ในปี พ.ศ. 2553 ไทยมีมูลค่าการลงทุนเป็นอันดับที่ 6 โครงการที่ได้รับอนุมัติ มีจำนวน 1 โครงการ เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมผลิตเสื้อผ้าแปรรูป และในปี พ.ศ. 2554 ไม่มีโครงการลงทุนใหม่ๆ จากประเทศไทย

นอกจากนี้ ไทยและกัมพูชามี การตกลงร่วมภายใต้ กรอบความร่วมมือทางการค้า และการลงทุน คือ กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) โดยได้มีการดำเนินโครงการทวิภาคี ที่มีโครงการร่วมในสาขาการอำนวยความสะดวกทางการค้าและ การลงทุนจำนวนทั้งสิ้น 18 โครงการ เช่น การศึกษาการจัดตั้งตลาดกลาง เพื่อค้าส่งและส่งออกในกัมพูชา การจัดงานแสดงสินค้า ความตกลง การอำนวยความสะดวกทางการค้า โดยให้บริการเบ็ดเสร็จที่ด่านชายแดน ไทย-กัมพูชา เป็นต้น

นอกจากนี้ จากยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ACMECS ยังมีแผนปฏิบัติการอื่นๆ อาทิ โครงการ Contract Farming โดยจังหวัด นาร่องในการจัดทำ Contract Farming ได้แก่ จันทบุรี-พระตะบอง/ ไพลิน และยังมีโครงการเมืองคู่แฝด (Sister Cities) ซึ่งเป็นการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาพื้นที่ระหว่างไทยกับเพื่อนบ้านให้เป็นเมืองเชื่อมโยงระหว่าง กัน เป็นรากฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรม การค้า การท่องเที่ยว สนับสนุน การย้ายฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรม จากไทยไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน

สำหรับกรอบความร่วมมือ GMS (Greater Mekong Subregion) ไทย กับกัมพูชา ได้ดำเนินโครงการร่วมกัน ได้แก่ การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจ ตอนใต้ (Southern Economic Corridor) เชื่อมโยงไทย กัมพูชา และ เวียดนาม การอำนวยความสะดวกการผ่านแดนของคนและ สินค้าระหว่าง ไทย-กัมพูชา ส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูป Package Tour โดยจะเน้น ตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจ ตลอดจนการดำเนินการ GMS Single Visa เพื่อ อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า จากประเทศไทยไปยังประเทศกัมพูชาส่วนใหญ่จะใช้การขนส่งทางถนนเป็นหลัก ทำให้ ภาครัฐ ทั้งไทยและกัมพูชาได้ ให้การสนับสนุนการขนส่งทางถนนเป็นอย่างมาก เมื่อเทียบกับการพัฒนาการขนส่งรูปแบบอื่น โดยมีแนวคิดที่ว่าระบบถนน เป็นบริการขนส่งพื้นฐานที่ให้ความสะดวก รวดเร็ว และเป็นการขนส่งให้ ถึงจุดหมายปลายทางโดยตรง อีกทั้งการขนส่งทางถนนเป็นระบบที่มี ประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับการขนส่งในช่วงสั้นๆ อย่างไรก็ดี จากกรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งข้ามแดน (ASEAN Frame Work Agreement for The Facilitation of Inter-State Transport) และความตกลง ว่าด้วยการขนส่งข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (Great Mekong Subregion Cross-Border Transport Agreement) ทำให้ภาครัฐ ทั้งไทยและกัมพูชาได้ประสานงานและร่วมมือกันในการลดอุปสรรคต่างๆ และลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าผ่านเส้นทางผ่านแดน และให้ความสำคัญ อย่างจริงจังในการทำงานร่วมกับสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางถนน แก้ไขปัญหาเรื่องรถวิ่งเที่ยวเปล่าเพื่อลดต้นทุนการขนส่งสินค้า(กรมประชาสัมพันธ์.2560)

ถนนสาย 67เส้นทางการค้าและการเชื่อมสัมพันธ์ข้ามแดนไทย-กัมพูชา โครงการพัฒนาถนนหมายเลข 67 เป็นหนึ่งในโครงการพัฒนาเครือข่ายคมนาคมเชื่อมโยงที่รัฐบาลไทยได้ให้การสนับสนุนแก่รัฐบาลกัมพูชา ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2546 ซึ่งอนุมัติการให้ความช่วยเหลือ การพัฒนาเส้นทางหมายเลข 67 เชื่อมโยงไทย-กัมพูชา จากจุดผ่านแดนถาวรช่องสะงำ อัลลองเวง –เสียมราฐ เป็นการช่วยเหลือแบบให้เปล่า 126,000 ล้านบาทโครงการสร้างพื้นฐานและอำนวยความสะดวกเริ่มต้น 17,725 ล้านบาท

อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างไทย-กัมพูชา ก็ยังคงมีประเด็นที่ต้องศึกษาในทางวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการจำนวนหนึ่งยังคงให้ข้อสรุปว่าความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศยังคงเป็นแบบลุ่มๆดอนๆ (พวงทอง ภาวครพันธุ์.2556:25) เนื่องจากยังมีปัญหาหลักเขตตามแนวชายแดนในบางพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาพื้นที่เพื่อสนับสนุนการค้าผ่านทางชายแดนได้อย่างเต็มที่ การใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี อาทิ การตรวจสอบสินค้าก่อนการนำเข้ายังขาดระบบตรวจสอบที่รัดกุม ทำให้ต้นทุนการนำเข้าสินค้าไปยังกัมพูชาสูงขึ้น กฎระเบียบการค้าไม่แน่นอน มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยเนื่องจากอยู่ในระยะการพัฒนาประเทศ สินค้าที่ส่งออกไปกัมพูชา โดยเฉพาะที่ผ่านด่านชายแดน มีการเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมให้กับด่านต่างๆ ในลักษณะที่ผิดกฎหมายจำนวนมากทำให้ต้นทุนสินค้าเพิ่มขึ้น (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ.2559)

2. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับชาวบ้านชุมชนท้องถิ่น

จากความร่วมมือในกรอบต่างๆดังที่คณะวิจัยได้เสนอไปแล้วในส่วนที่ผ่านมา ส่งผลให้ภายในพื้นที่ตำบลไพรพัฒนาเป็นพื้นที่ดำเนินโครงการระหว่างรัฐกับชาวบ้านในลักษณะหลากหลายโครงการ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้คณะวิจัยเห็นว่าโครงการหมู่บ้านเข้มแข็งคู่ขนานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นโครงการที่จะชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

ในกรณีความสัมพันธ์ด้านต่างๆที่รัฐได้กันขับเคลื่อนเชิงนโยบายและส่งผลให้เกิดความร่วมมือด้านต่างๆ มีหลากหลาย ดังกรณี วัดไพรพัฒนาร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่นได้สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐในประเทศกัมพูชาในด้านต่างๆ เช่น ที่วัดไพรพัฒนาร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและชุมชนมีกิจกรรม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านและหน่วยงานประเทศไทยและกัมพูชาอย่างต่อเนื่อง โดยมีกิจกรรมดังนี้

1. สวดมนต์ข้ามปีอาเซียน ไทย-กัมพูชา ประจำปี มีกิจกรรมประกอบด้วย พิธีบวชนกขัมมบารมี ปฏิบัติธรรมกัมมัฏฐาน ทำวัตรเช้า-เย็น พิธีทำบุญตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง โดยเฉพาะในวันที่ 31 ธันวาคม 2560 นี้ จะมีพิธีเจริญพระพุทธมนต์ข้ามปี 2 ภาษา (ภาษาไทย และภาษาเขมร) มีการแสดงศิลปวัฒนธรรม 2 ชาติ ระหว่างไทย-กัมพูชา

2. "มาฆบูชา" สานสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศอาเซียน ในมิตีพระพุทธศาสนา จังหวัดศรีสะเกษ ประจำปีงบประมาณ ระหว่างจังหวัดศรีสะเกษ ประเทศไทย และจังหวัดอุดรธานี ประเทศกัมพูชา วันที่ 10-12 กุมภาพันธ์ 2560 ณ วัดไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ

3. วันวิสาขบูชา อาเซียน (ไทย - กัมพูชา) มีการบวชนกขัมมบารมีปฏิบัติธรรมกัมมัฏฐาน วันที่ 9-11 พฤษภาคม 2560 ณ วัดไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ประเทศไทย และวัดอัลลองเวง อำเภออัลลองเวง จังหวัดอุดรธานี ประเทศกัมพูชา

4. แห่เทียนพรรษาถวายผ้าอาบน้าฝนสองแผ่นดิน ไทย - กัมพูชา บรรพชาอุปสมบทหมู่ บวชนกขัมมบารมีปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสสมโภชมงคลเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ ครบ 70 ปี โดยระหว่างวันที่ 16-20 กรกฎาคม 2559 ณ วัดไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ

5. ถิ่นสามัคคีเชื่อมสัมพันธ์ไมตรี ไทย-กัมพูชา เพื่อน้อมเกล้าถวายเป็นพระราชกุศลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช วันอาทิตย์ที่ 30 ตุลาคม 2559 ณ วัดตวลอันแดต อ.จอมประสาน จังหวัดพระวิหาร ราชอาณาจักรกัมพูชา

ทั้งนี้ พ.ศ. 2556 ที่บ้านแซวไพร หมู่ที่ 8 ต.ไพรพัฒนา อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ พ.อ.ดร.สมชาติ เน้นอุดร ผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ 3 กองกำลังสุรนารี เป็นประธานมอบศาลามิตรภาพหมู่บ้านเข้มแข็งคู่ขนานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ที่บ้านแซวไพร หมู่ที่ 8 เป็นหมู่บ้านสุดท้ายของ จ.ศรีสะเกษ ที่มีพรมแดนติดประเทศกัมพูชา โดยมีนายพ พงศ์ผลาดิสัย นายอำเภอภูสิงห์ หัวหน้าส่วนราชการ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไพรพัฒนา กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ตำบลไพรพัฒนา ครู นักเรียนโรงเรียนบ้านแซวไพร และผู้นำจากประเทศกัมพูชา ร้อยเอกวันเนียงโน นายทหารประสานงานชายแดนกัมพูชา-ไทย นายชู นาด กำนันตำบลตระเปียงไทร ผู้นำชุมชน เมืองอัลลองเวง จังหวัดอุดรธานี มีผู้เข้าร่วมงาน 500 คน ซึ่งบ้านแซวไพรได้รับการคัดเลือกจากกองกำลังสุรนารี โดยหน่วยเฉพาะกิจที่ 3 ร่วมกับ อ.ภูสิงห์ และ อ.อัลลองเวง จ.อุดรธานี ประเทศกัมพูชา คัดเลือกเป็นหมู่บ้านเข้มแข็งคู่ขนานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาด้านความร่วมมือเพื่อยกระดับฐานะพัฒนาคุณภาพชีวิต การเสริมสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนทั้ง 2 ประเทศ ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งตามแนวชายแดน

กรณีหมู่บ้านคูขนานตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา เป็นความร่วมมือระหว่างรัฐกับชาวบ้าน โดยทั้ง 2 ฝ่ายได้ร่วมกันพูดคุยถึงโครงการและการอยู่ร่วมกันของประชาชนตามแนวชายแดนที่บริเวณศาลารวมใจที่ได้สร้างขึ้นเพื่อแสดงออกถึงมิตรภาพระหว่างประชาชนของไทยและกัมพูชา จากนั้นคณะฝ่ายไทยและกัมพูชาได้เข้าเยี่ยมชมโครงการเกษตรที่ได้จัดทำขึ้นบริเวณด้านหลังของศาลารวมใจซึ่งโครงการดังกล่าวได้นำเอาแนวเกษตรพอเพียง มาทำการพัฒนาพื้นที่เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนทางการเกษตรให้เกิดความยั่งยืนและมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต โดยโครงการดังกล่าวนี้ได้มีการปลูกมะนาวแบบนอกฤดู การทำปุ๋ยหมักชีวภาพไว้ใช้เองเพื่อลดต้นทุนในการเพาะปลูก ตลอดจนยังได้การชุดบ่อและจัดโรงเรือนขนาดเล็ก เพื่อใช้การเลี้ยงปลาและเลี้ยงไก่ไว้บริโภคด้วย

นายยั่ว ฮอม ผู้ใหญ่บ้าน บ้านสระซึก ตำบลตะเปรียงไพร กล่าวว่า เพื่อให้คนในพื้นที่ติดชายแดนของทั้งสองประเทศได้มีความผูกพันกันมีการแลกเปลี่ยนสิ่งดีๆ ระหว่างกัน ซึ่งชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่แนวชายแดนไม่ว่าไทยหรือกัมพูชาต่างก็มีอาชีพเกษตรกร จึงเป็นการแลกเปลี่ยนกันในเรื่องทางด้านเกษตร ซึ่งได้นำเอาแนวเกษตรทฤษฎีใหม่มาใช้ปลูกมะนาวที่เป็นที่ต้องการมาก ได้มีผลผลิตนอกฤดูกาลด้วย ขณะเดียวกันในช่วงบ่ายจะมีการจัดเล่นกีฬาระหว่างไทยและกัมพูชาที่บริเวณพื้นที่ตลาดนัดช่องสะงำด้วย ขณะที่บรรยากาศการค้าขายตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจุดผ่านแดนถาวรไทย-กัมพูชา ด้านช่องสะงำ อ.กุสุมาลย์ จ.ศรีสะเกษนั้น การค้าขายยังคงคึกคัก โดยมีความคึกคักเนื่องจากทางฝั่งตลาดไทยมีการจัดตลาดนัดเฉพาะวันพฤหัสบดีและวันอาทิตย์เท่านั้น

นอกจากการสร้างหมู่บ้านคูขนานตามแนวชายแดนแล้ว ด้านนโยบายจังหวัดศรีสะเกษพร้อมส่งเสริมสนับสนุนให้มีความร่วมมือด้านการค้าขายระหว่างชาวบ้านทั้งไทย-กัมพูชา จะเน้นบัตรผ่านแดนเป็นสำคัญ ซึ่งได้กำหนดให้ใช้พาสปอร์ตและบอเดอร์พาส แต่ว่าพ่อค้า แม่ค้าชาวกัมพูชาส่วนมากแล้วจะไม่มี ดังนั้นจึงได้ให้อนุโลมให้ใช้อิมมิเกรชันการ์ดและตัวฉีก ซึ่งฝ่ายกัมพูชาได้ร้องขอมา จึงจะอนุโลมให้ใช้ได้ โดยหากว่าชาวกัมพูชาใช้พาสปอร์ตเข้ามาภายในประเทศไทย จะสามารถเดินทางไปได้ทั่วประเทศ ภายในระยะเวลาเพียง 15 วัน แต่หากว่าใช้บอเดอร์พาส จะสามารถเดินทางไปหาซื้อขายสินค้าได้ถึงตัว จ.ศรีสะเกษ ระหว่างเวลา 08.00 – 16.00 น.ทุกวัน เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ ส่วนรถของนักท่องเที่ยวนั้น จะอำนวยความสะดวกให้เข้ามาถึงบริเวณด่านที่จะพัฒนาให้มีที่จอดรถเป็นการชั่วคราว แต่หากว่าจะมีการจอดค้างคืน จะต้องลงไปจอดที่เมืองใหม่ช่องสะงำ ส่วนด้านไฟฟ้า น้ำประปา ทางฝ่ายกัมพูชาต้องการให้ขยายเขตไฟฟ้าเข้าไปในเขตกัมพูชา ซึ่งทาง จ.ศรีสะเกษ ก็มีความพร้อม แต่ฝ่ายกัมพูชาต้องทำเรื่องเสนอขอเข้ามา เพื่อจะได้เสนอเรื่องไปยังกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงการต่างประเทศตามระบบ

3. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้าน

ลักษณะสำคัญของพื้นที่ตำบลไพรพัฒนาคือมีความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านที่หลากหลาย ทั้งชาวบ้านที่อาศัยมาก่อนดั้งเดิม ชาวบ้านที่อพยพมาจากกัมพูชา รวมถึงชาวบ้านที่

อพยพเข้ามาใหม่ แต่อย่างไรก็ตามโดยรวมแล้วความสัมพันธ์ของกลุ่มคนเหล่านี้จะมีกลไกทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและระบบการเมืองผูกพันไว้อยู่ ไม่ได้เป็นสังคมที่ตัดขาดออกจากกัน ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้าน คณะวิจัยแยกประเด็นการศึกษาดังนี้

ความสัมพันธ์ด้านการค้าขาย

การค้าขายของตำบลไพรพัฒนาการศึกษาครั้งนี้พบว่าไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นร้านค้าขายที่ให้บริการกับชาวบ้านในหมู่บ้าน หรือผู้สัญจรไปมาระหว่างช่องสะงำกับพื้นที่อื่นๆ เมื่อพิจารณาถึงสินค้าสำคัญที่เกิดขึ้นใหม่ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา พบว่า สินค้าที่เกี่ยวข้องกับการบูชาหลวงปู่สรวงมีมากขึ้น อาทิ ว่าว รูปปั้นไก่ ซึ่งจะพบเห็นตามเส้นทางถนนที่จะมาวัดไพรพัฒนา ซึ่งร้านขายสินค้าเพื่อบูชาหลวงปู่สรวงจะเด่นและเริ่มมีมากขึ้นพร้อมๆ กับการมีร้านค้าขายประเภทอาหารการกินหรือสินค้าอื่นๆ เพิ่มขึ้น ด้านหนึ่งพิจารณาได้จากการคมนาคมที่สะดวกขึ้น ส่วนกรณีร้านค้าขนาดใหญ่ที่ขายสินค้าครั้งละมากๆ มีน้อย เหตุผลหนึ่งเนื่องจากชาวตำบลไพรพัฒนาสามารถเดินทางไปซื้อสินค้าจากอำเภออุซันได้อย่างสะดวก

ส่วนการค้าบริเวณเมืองใหม่ช่องสะงำ โดยส่วนใหญ่สินค้าก็ยังคงเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค ที่ผู้ประกอบการจะนำไปขายยังประเทศกัมพูชา ความสัมพันธ์ทางด้านการค้าขายของชาวบ้านมีลักษณะพึ่งพาอาศัย ต่อรองและแสวงหาช่องทางรายได้ ซึ่งเป็นเรื่องปกติของความสัมพันธ์เชิงค้าขายที่เกิดขึ้นในทุกพื้นที่ เพียงแต่พื้นที่ชายแดนมีลักษณะเฉพาะเนื่องจากเกี่ยวข้องกับความมั่นคง เกี่ยวข้องกับการเสียภาษีและลักษณะสินค้าที่ค้าขายข้ามพรมแดน แต่โดยรวมแล้วการจัดการในเรื่องดังกล่าวในพื้นที่ศึกษาครั้งนี้ทั้งภาครัฐ เอกชนและพ่อค้าก็สามารถดำเนินการค้าขายไปได้ แม้โดยสภาพทั่วไปแล้วตลาดช่องสะงำในอดีตจะถูกปรับเปลี่ยนมาเป็นตลาดเมืองใหม่ช่องสะงำซึ่งห่างจากด่านชายแดนกว่า 4 กิโลเมตร

การค้าขายกัมพูชายังเป็นตลาดค้าขายที่สำคัญกับประเทศไทย ดังนั้นการค้าขายบริเวณชายแดนช่องสะงำก็มีความสำคัญไม่ต่างกัน ดังข้อมูลจากด่านศุลกากรช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ที่ให้ข้อมูลว่าการค้าขายระหว่างไทยกัมพูชามีการเติบโตขึ้นต่อเนื่อง แม้ในช่วงเกิดความขัดแย้งจะมีการปิดด่านและทำให้ยอดการส่งออกลดลง แต่เมื่อเข้าสู่สภาวะปกติการค้าระหว่าง 2 ประเทศก็กลับมาสู่ความคึกคักของคนบริเวณชายแดน มีการจับจ่ายซื้อขายสินค้ากันตามปกติ กรณีตัวอย่างตารางสถิติการค้าขายบริเวณช่องสะงำ หากพิจารณาร่วมกับเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างปี 2552 เป็นต้นมาจนถึง 2555 ก็ยังคงพบว่าการค้าขายมีจำนวนลดลง แต่โดยรวมแล้วก็มากกว่าปี 2544 - 2546

ความสัมพันธ์ด้านศาสนา ประเพณี ความเชื่อ และการทำบุญ

นอกจากความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ความสัมพันธ์ทางศาสนาเป็นมิติหนึ่งที่จะแสดงให้เห็นว่าชาวบ้านไทยกัมพูชาที่มีความสัมพันธ์กัน ดังกรณีการทำบุญและการอนุรักษ์ประเพณีสำคัญของชุมชนทั้งสองฝั่ง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ดั้งเดิมของผู้คนตำบลไพรพัฒนาและชาวบ้านเมืองอัลลองเวง ที่นอกจากชาวบ้านสร้างขึ้นกันเองแล้ว ยังเป็นความสัมพันธ์ทางความเชื่อ

ประเพณีวัฒนธรรมที่รัฐร่วมกันสร้างขึ้นด้วย งานบุญประเพณีหลายงานก็ถูกพัฒนาขึ้นจากความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชนและชาวบ้าน

งานทำบุญ 2 แผ่นดิน จะพบว่าเป็นการสร้างกิจกรรมงานบุญที่เชื่อมโยงความเชื่อของคนสองฝั่งเข้าด้วยกัน โดยมีวัดไพรพัฒนาเป็นศูนย์กลาง นำความศรัทธาของคนไทยและคนกัมพูชาที่มีต่อหลวงปู่สรวง มาสร้างเป็นแกนนำความเชื่อของคนสองฝั่งให้มาบรรจบกัน ซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์ของคนทั้งสองฝั่งเป็นอย่างมาก คณะวิจัยเดินทางสำรวจบริเวณชายแดนฝั่งกัมพูชาจะพบภาพของหลวงปู่สรวงในร้านอาหารของชาวกัมพูชา ซึ่งไม่แตกต่างจากร้านอาหารของชาวบ้านตำบลไพรพัฒนา การบูชาหลวงปู่สรวงสะท้อนความมิติตามความเชื่อของคนไทย-กัมพูชาบริเวณชายแดนช่องสะงำได้เป็นอย่างดี แม้จะยังไม่ได้ถูกอธิบายอย่างลึกซึ้งแต่ถือว่าเป็นสัญลักษณ์ทางสังคมอย่างหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่าคนไทยและกัมพูชาบริเวณชายแดนช่องสะงำมีความเชื่อหลายประการเหมือนกัน

ความสัมพันธ์ด้านสังคมและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ในงานศึกษาของนักวิชาการจากสำนักงานการวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (สกว. ฝ่ายท้องถิ่น) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของคนไทย-กัมพูชาบริเวณชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ และใช้มิติความสัมพันธ์เชิงเครือญาติเป็นแกนในการศึกษาพบว่าชาวไทยและกัมพูชาที่มีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ เพื่อนบ้าน รวมถึงความสัมพันธ์แบบ “เสี่ยว” ในภาษาอีสานหมายถึงเพื่อนตาย หรือเพื่อร่วมสาบานที่ต้องผ่านพิธีกรรมต่างๆ เพื่อยืนยันคำสาบานที่มีต่อกัน และในปัจจุบันความเป็นเพื่อนบ้านญาติพี่น้องหรือเสี่ยวอีก ยังไปมาหาสู่กันและเริ่มมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เมื่อมีหน่วยงานวิจัยเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการสืบค้นว่าเครือญาติของพวกเขาอยู่ที่ไหน ใครเคยเป็นเสี่ยวกับใคร และจะไปเยี่ยมยามกันอย่างไร ซึ่งการเยี่ยมยามของกลุ่มคนเหล่านี้ก็มีมาอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว เพียงแต่ยังไม่ได้ถูกอธิบายและขยายความทางวิชาการเพื่อชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของผู้คนแบบไม่เป็นทางการซึ่งเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่รัฐจะใช้อำนาจในการตัดความสัมพันธ์ของพวกเขาไปเลยไม่ได้ ในพื้นที่ศึกษาของคณะวิจัยครั้งนี้จึงพบเห็นการมาเยี่ยมยามถามข่าวญาติพี่น้อง รวมทั้งเพื่อนบ้านที่เคยช่วยเหลือกันและยังช่วยเหลือกันอยู่ในด้านต่างๆ ทั้งด้านการค้าขาย ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการเรียนหนังสือของลูกหลานชาวกัมพูชาที่ส่งมาเรียนยังโรงเรียนไพรพัฒนา

4.2.4 การพนันในกัมพูชา : บ่อนคาสีโน-สนามบั้งไฟและกลยุทธการดึงดูดนักพนัน

ตรงข้ามจุดผ่านแดนถาวรช่องสะงำประเทศไทยที่ชายแดนประเทศกัมพูชา รัฐบาลกัมพูชาให้เอกชนเข้ามาสร้างบ่อนคาสีโน คอมพิวเตอร์โทรนเมนต์ โรงแรมหรู มีรีสอร์ทและร้านอาหารเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและนักเสี่ยงโชคจากประเทศไทยที่เดินทางไปเล่นการพนันที่บ่อนคาสีโนช่องสะงำจากการสอบถามคนไทยที่ทำงานในบริเวณนั้น พบว่า คนเล่นพนันมีทั้งในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา และคนที่เดินทางมาจากต่างพื้นที่ ในขณะที่นักพนันในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ที่เข้าไปเล่นในบ่อนคาสีโนด้วยเช่นเดียวกัน และมีบางคนที่ไม่เข้าไปเล่นประจำ ทั้งนี้ที่บ่อนคาสีโน มีกลยุทธ์การดึงดูดนักพนันที่หลากหลาย จากการศึกษาของกนกวรรณ มะโนรมย์, วัชร ศรีคำ (2559)

เรื่องเครือข่ายและองค์กรทางสังคมของคาสีโนข้ามแดนระหว่างไทยและกัมพูชาในพื้นที่อีสานล่างและนัยเชิงนโยบาย โดยศึกษาเครือข่ายและองค์กรทางสังคมของกลุ่มคนที่เล่นคาสีโนในพื้นที่พรมแดนระหว่างไทยและกัมพูชา บริเวณชายแดนช่องสะง่า อ. ภูสิงห์ จ. ศรีสะเกษและช่องจอม อ. กาบเชิง จ. สุรินทร์ พบว่า จำนวนผู้ข้ามไปเล่นเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชายมาก ในกลุ่มผู้เล่น พบว่า เกือบทั้งหมดเป็นวัยกลางคนมีทั้งผู้ที่มีอาชีพหลักของตัวเองและเล่นพนันในคาสีโนเป็นอาชีพหลัก ผู้เล่นพนันไปเล่นที่คาสีโนชายแดนโดยไม่ต้องกังวลเรื่องถูกจับกุมและรู้สึกอับอาย เพราะผู้เล่นส่วนหนึ่งเป็นข้าราชการทั้งทำงานและเกษียณอายุแล้วที่ข้ามไปเล่นในบ่อนต่างประเทศและมีจำนวนไม่มากนักที่เป็นคนแก่ชาวบ้าน หรือคนวัยทำงานที่ตกงาน

เครือข่ายพนันข้ามแดนก่อตัวขึ้นทั้งแบบตามธรรมชาติ ผ่านระบบเครือข่ายและเพื่อนฝูงที่รู้จักคุ้นเคยกันและก่อตัวผ่านการจัดตั้งและการจัดการอย่างเป็นระบบเชิงธุรกิจ นอกจากนี้การศึกษา ยังพบว่า เครือข่ายทางสังคมของการพนันข้ามแดนมีลักษณะ ได้แก่ 1) เครือข่ายที่มีการจัดการที่ชัดเจนของธุรกิจที่เรียกว่า “การขึ้นทัวร์” 2) เครือข่ายญาติพี่น้อง 3) เครือข่ายเพื่อนฝูง 4) เครือข่ายการเดินทางร่วมกันในฐานะนักท่องเที่ยว 5) เครือข่ายภายในครอบครัวเดียวกัน และ 6) การเดินทางไปคาสีโนแบบส่วนตัวโดยไม่พึ่งเครือข่าย แต่โดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะการจัดการเครือข่ายผ่านธุรกิจการขึ้นทัวร์เป็นหลัก โดยการพนันข้ามชาตินี้ มีการจัดระบบอย่างชัดเจนของผู้กระทำการอันเป็นการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนกันระหว่างความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์และความสัมพันธ์เชิงธุรกิจบนฐานผลประโยชน์ระหว่างเจ้าของคาสีโนกับเครือข่ายผู้จัดทัวร์พนัน และกลุ่มนักพนัน

การจัดการอย่างเป็นระบบในเชิงธุรกิจ ผ่านเครือข่ายทางสังคมของการพนันข้ามพรมแดน โดยการจ้างรถตู้ และให้เงินนักพนันเป็นค่าเดินทางมา ดังนั้นนักพนันส่วนใหญ่โดยสารมากับเครือข่ายรถตู้ที่บ่อนคาสีโนร่วมกับนายทุน ในฝั่งประเทศไทยจะมีรถตู้บริการวิ่งรับจากบ้านพักพามาส่งถึงประตูเข้าบ่อนคาสีโน หรือนักพนันที่เดินทางโดยรถส่วนตัวก็จะจอดรถในที่รับจอดของชาวบ้านตำบลไพรพัฒนา และจะมีมอเตอร์ไซด์รับจ้างจากที่จอดรถมายังจุดข้ามแดนและจะมีรถสองแถวของบ่อนคาสีโนมารับส่งถึงบ่อนคาสีโน เช่นเดียวกัน นักพนันที่ไปเล่นพนันที่บ่อนคาสีโนฝั่งกัมพูชา ไม่ได้ช่วยให้เกิดการซื้อขายที่ฝั่งประเทศไทยมากเท่าไร จะมีบ้างเล็กน้อยเท่านั้นที่มาด้วยรถส่วนตัว จะแวะพักใช้บริการกินข้าว ท่องเที่ยวหรือพักผ่อนค้างแรมในบริเวณที่ใกล้ที่ฝั่งชายแดนประเทศไทย จากการสัมภาษณ์ เจ้าของรีสอร์ทในพื้นที่ ได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน คือ นักพนันที่มาส่วนใหญ่ไปและกลับโดยรถตู้ และมาโดยรถยนต์ส่วนตัว โดยส่วนใหญ่จะมาพักแรมค้างคืน และเดินทางไปท่องเที่ยวแล้วไปบ่อนคาสีโนเท่านั้น เป็นที่น่าสนใจว่า ชาวบ้านที่ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับการพนันจะไม่ได้ประโยชน์โดยตรงจากนักพนัน นอกจากผลกระทบจากจำนวนรถที่มาก และความไม่ปลอดภัยจากการเดินทางข้ามถนนของชาวบ้านและสัตว์เลี้ยง นอกจากนี้ที่เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีการจัดที่จอดรถและมอเตอร์ไซด์รับจ้างบริการคิวมอเตอร์ไซด์เพื่อรับฝากรถและส่งนักท่องเที่ยวเพื่อข้ามแดนไทย-กัมพูชา

ภาพที่ 4-5 สภาพพื้นที่คาสีโน ฝั่งประเทศกัมพูชา ชายแดนไทยตำบลไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ

ขณะเดียวกันในปัจจุบัน ที่ชายแดนประเทศกัมพูชา มีสนามบั้งไฟแสน เพื่อเปิดให้นักพนันเล่นการพนันได้อย่างโจ่งครึม เนื่องจากปัจจุบันนี้มีมาตรการทางกฎหมายที่ประเทศไทยห้ามจุดบั้งไฟนอกช่วงฤดูกาลบุญบั้งไฟในเดือน 6 ทำให้เกิดค่ายบั้งไฟในฝั่งประเทศไทย นำส่วนประกอบของการทำบั้งไฟและไปทำสนามบั้งไฟ ที่ชายแดนประเทศกัมพูชา โดยสามารถเล่นได้ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในวันเสาร์อาทิตย์ จะมีนักพนันข้ามแดนมาเล่นการพนันบั้งไฟจำนวนมาก โดยใช้กระบวนการข้ามแดนแบบพิเศษ ที่หลากหลายอย่างเช่นเดียวกันกับการไปเล่นการพนันที่บ่อนคาสีโน ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอในที่เกี่ยวกับการพนันรายละเอียดในบทต่อไป

ภาพที่ 4-6 สภาพพื้นที่สนามบั้งไฟแสนฝั่งประเทศกัมพูชา

ในมิติของสังคม การเมือง ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่บริเวณช่องสะงำชายแดนไทย-กัมพูชา ผู้วิจัยเห็นว่า การข้ามแดนของนักพนัน และประเภทการพนันข้ามพรมแดน เพื่อไปเล่นการพนันที่บ่อนคาสิโน และเล่นพนันบั้งไฟ ที่ประเทศกัมพูชา เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวบ้านบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา สอดคล้องกับการศึกษา ของกนกวรรณ มะโนรัมย์, วชิร ศรีคำ (2559) ได้อธิบายความเป็นชายแดนกับการพนันข้ามแดน ที่มองว่า ในเชิงสังคมวิทยาการพนันข้ามชาติ โดยพบว่า เครือข่ายทางสังคมของการพนันข้ามแดนมีการขยายตัวและเติบโตขึ้นเรื่อยๆ อันเนื่องมาจากการฉวยใช้ความเป็นพื้นที่พิเศษ ของชายแดนที่เต็มไปด้วยความสลับซับซ้อน มีความเคลื่อนไหว หลากหลายและมีข้อยกเว้น หรือเงื่อนไขพิเศษ รวมทั้ง การที่ประเทศหนึ่งมีนโยบายและกฎหมายรองรับว่าคาสิโน หรือการพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย (Legality) ในขณะที่อีกประเทศหนึ่งกำหนดทั้งโดยนโยบายและกฎหมายว่า การพนันเป็นสิ่งผิดกฎหมาย

สรุป

บริบทชุมชนท้องถิ่นบ้านไพรพัฒนาบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชามีความแตกต่างจากบริบทชุมชนท้องถิ่นในสังคมอีสานโดยทั่วไป ความเป็นพื้นที่เฉพาะมีลักษณะของความเป็นพื้นที่พิเศษ เพราะมีความเป็นอาณาบริเวณที่ติดชายแดนที่อยู่ในพื้นที่ความมั่นคงของรัฐ ที่มีอำนาจทางการทหารที่เชื่อมโยงกับกลไกอำนาจอื่นๆ ที่มีความสลับซับซ้อน มีความเคลื่อนไหวหลากหลาย บางครั้งมีข้อยกเว้นหรือเงื่อนไขพิเศษ และมีความยืดหยุ่นสูง ขณะที่บริเวณพื้นที่ดังกล่าวเป็นเป้าหมายในการพัฒนาของประเทศไทย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง รวมถึงนโยบายบ่อนคาสิโน สนามบั้งไฟและการพนันที่ชายแดน ในกัมพูชาและกลยุทธ์การดึงดูดนักพนัน ที่แตกต่างออกไป รวมถึงการก่อผลประโยชน์และเอื้ออำนวยด้านอำนาจของผู้ที่อยู่บริเวณชายแดนด้วย ขณะที่

ความสัมพันธ์ของผู้คนบริเวณนี้ได้สะท้อนความสัมพันธ์ของฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องในบริเวณชายแดนช่องสง่าแล้ว ยังมีนัยแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงความคิดของคนบริเวณชายแดนว่าต้องการที่จะใช้เศรษฐกิจวัฒนธรรมนำการเมือง กล่าวคือ การศึกษาพบว่าความคิดเห็นของชาวตำบลไพรพัฒนาจำนวนมากเห็นว่าหากเศรษฐกิจดีความสัมพันธ์ของคนดีขึ้น การพัฒนาพื้นที่ก็จะดีขึ้น การสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐ และรัฐกับชาวบ้าน รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้านได้เป็นอย่างดี ว่าในปัจจุบันความสัมพันธ์ส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะบูรณาการความร่วมมือเข้าด้วยกัน เพื่อขยายผลด้านการค้า การคมนาคมระหว่างชายแดนให้สะดวกขึ้น ขณะที่ชาวบ้านในบริเวณนี้มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับระบบธุรกิจการพนันข้ามแดนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

บทที่ 5

การพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชนในหมู่บ้าน โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม การประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์กรณีศึกษา โดยจะชี้ให้เห็นว่า ความหมาย มุมมอง ความเชื่อ ทศนะคติเกี่ยวกับการพนัน การรับรู้ ประเภทการพนันที่มีในชุมชน รูปแบบ/วิธีการที่เด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพนัน ในหมู่บ้านและการพนันนอกชุมชนพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

5.1 มุมมอง พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนต่อการพนันในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานเด็ก เยาวชน

ข้อค้นพบในประเด็นนี้ได้จากการศึกษาเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเด็กนักเรียนในระดับชั้น ม.1-3 ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านไพรพัฒนาและนักเรียน ม.1-3 ในโรงเรียนบ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยพนักงานสัมภาษณ์เป็นกลุ่มแกนนำเยาวชนบ้านไพรพัฒนาที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือแบบสอบถาม ในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กที่กำลังเรียนหนังสือระดับชั้นมัธยม 1-3 จำนวน 85 ราย อาศัยอยู่ บ้านไพรพัฒนาตะวันออก หมู่ 10 มากสุด ร้อยละ 45.89 รองลงมามีบ้านไพรพัฒนา หมู่ 3 ร้อยละ 42.36 และมีเด็กอาศัยจากบ้านอื่น ร้อยละ 11.77 ดังนี้

ตารางที่ 5-1 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่ที่	หมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
3	บ้านไพรพัฒนา	36	42.36
10	บ้านไพรพัฒนาตะวันออก	39	45.89
	บ้านอื่นๆ	10	11.77
รวม		85	100.00

5.1.2 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลจากตารางที่ 5.2 พบว่า กว่าครึ่งหนึ่ง ร้อยละ 50.59 เป็นหญิง และเป็นชายร้อยละ 49.42 เป็นเด็ก เยาวชนที่มีอายุ 14 ปี เป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 48.24 อายุ 15 ปี ร้อยละ 40.00 และอายุ 13 ปี ร้อยละ 11.77 เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา ส่วนใหญ่กำลังศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 50.59 กำลังศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 37.66 และกำลังศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 1 น้อยสุด ร้อยละ 11.76 ขณะที่ลักษณะสังคมการอยู่อาศัยในปัจจุบันของเด็กที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนของหมู่บ้านที่ได้นำเสนอไว้ในรายละเอียดบทที่ 4 พบว่า ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับครอบครัว

ร้อยละ 80.00 และเป็นที่น่าสนใจว่ามีเด็กที่ให้ข้อมูลว่าพักอาศัยอยู่กับญาติผู้ใหญ่ ร้อยละ 7.06 และพักอาศัยอยู่คนเดียวและพักอาศัยอยู่กับพี่น้อง/ลูกพี่ลูกน้องในสัดส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ 5.89 ทั้งนี้ลักษณะทางเศรษฐกิจและวิถีการผลิตรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวส่วนใหญ่ ในช่วง 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 47.06 รองลงมา 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 24.71 ช่วง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 23.53 และมีรายได้น้อยที่สุด คือ ช่วง 2,001-5,000 บาท ร้อยละ 4.71

ตาราง 5-2 จำนวนและร้อยละของเด็ก จำแนกตามลักษณะทั่วไปทางประชากร และสังคม

ลักษณะทั่วไปทางประชากร และสังคม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	42	49.42
หญิง	43	50.59
อายุ		
13 ปี	10	11.77
14 ปี	41	48.24
15 ปี	34	40.00
ระดับการศึกษา(กำลังเรียนในระดับชั้น)		
มัธยมศึกษาปีที่ 1	10	11.77
มัธยมศึกษาปีที่ 2	43	50.59
มัธยมศึกษาปีที่ 3	32	37.66
ปัจจุบันตัวเองอาศัยอยู่กับใคร		
อยู่คนเดียว	1	1.18
เพื่อน	5	5.89
ครอบครัว	68	80.00
ญาติผู้ใหญ่	6	7.06
พี่น้อง/ลูกพี่ลูกน้อง	5	5.89
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวท่าน		
2,001-5,000 บาท	4	4.71
5,001-10,000 บาท	20	23.53
10,001-20,000 บาท	40	47.06
20,001-30,000 บาท	21	24.71
สถานภาพครอบครัวในปัจจุบัน		
พ่อแม่อยู่ด้วยกัน	54	63.53
พ่อแม่แยกกันอยู่โดยที่ไม่มีใครแต่งงานใหม่	20	23.53
พ่อแม่แยกกันอยู่โดยที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้ง	10	11.77

ลักษณะทั่วไปทางประชากร และสังคม	จำนวน	ร้อยละ
สองฝ่ายแต่งงานใหม่ พ่อหรือแม่เสียชีวิต (คนใดคนหนึ่ง)	1	1.18

5.1.3 การพนัน ในความหมายของเด็กและเยาวชน

สิ่งที่เด็กในชุมชนบ้านไพรพัฒนา จำนวน 85 คน ได้ให้นิยาม ความหมาย ของการพนันตามความเชื่อของตนเอง จากการรวบรวมความคิดเห็น พบว่า เด็กได้แสดงความคิดเห็นความหมายของตนเองที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป หลังจากนั้นเด็กได้มีการจัดกลุ่มรวบรวมความหมายของการพนันทั้งหมดสามารถ จำแนกได้ 6 ลักษณะ ดังนี้

ภาพที่ 5-1 นิยาม ความหมาย ที่เด็กเยาวชนชายแดนไทย-กัมพูชาเรียกว่าการพนัน

จากภาพ ที่ 5-1 นิยาม ความหมายที่เด็ก เยาวชนชายแดนไทยกัมพูชาเรียกว่าการพนัน ที่เกิดจากการรวบรวมความคิดเห็นทั้งหมด มี 6 ลักษณะ คือ

ลักษณะแรก การพนัน ในกลุ่มที่มีความหมายเป็นการจำแนกถึงรูปแบบที่เป็นการจำแนกถึงประเภทของการพนัน ชนิดของการพนัน เช่น โบก ไฟ ไฮโล โดมิโน รวมถึงการพนันที่เล่นในบ่อน คาสิโนในประเทศกัมพูชา ด้วย โดยเด็กส่วนใหญ่ได้ให้ความหมายในกลุ่มนี้ คิดเป็น ร้อยละ 32.95

ลักษณะที่สอง การพนัน ในกลุ่มที่มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย และขัดต่อศีลธรรมของชุมชน เช่น การพนันเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย หากมีการเล่นการพนันมีโอกาสที่จะถูกตำรวจจับกุม ถูกดำเนินคดี ต้องเสียเงินจากการถูกดำเนินคดีทางกฎหมาย รวมถึง การพนันเป็นเป็นสิ่งไม่ดี ขัดต่อศีลธรรมอันดีงามของหมู่บ้าน มีเด็กให้ความหมายในกลุ่มนี้ คิดเป็น ร้อยละ 23.53

ลักษณะที่สาม การพนันในกลุ่มที่มีความหมาย แสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกของการเล่นการพนัน ระหว่างการเล่นการพนัน เช่น คนเล่นการพนันจะเกิดความสุขสนุกสนาน รู้สึกตื่นเต้น คนเล่น

การพนันได้ล้นถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นว่าได้หรือเสีย การเอาชนะในแต่ละครั้ง ในแต่ละครั้งของการเล่น โดยมีเด็กที่ให้ความหมายในลักษณะในกลุ่มนี้ คิดเป็น ร้อยละ 23.53

ลักษณะที่สี่ การพนันในกลุ่มที่มีความหมาย แสดงถึงการเสี่ยงโชค การทำนาย รวมถึงการวัดดวง ในแต่ละครั้งของการเล่นพนัน ว่า ตนเองดวงดี คือได้ ด้วยไม่ดี คือ เสีย จากแบบสอบถามและสัมภาษณ์ พบว่า มีเด็กที่ให้ความหมายในลักษณะในกลุ่มนี้ คิดเป็น ร้อยละ 8.24

ลักษณะที่ห้า การพนันในกลุ่มที่มีความหมาย เงิน ทรัพย์สินที่ได้ไปใช้เล่นการพนันในแต่ละประเภทของการพนัน ที่มีจำนวนเงินความแตกต่างกัน รวมถึงทรัพย์สินที่ได้มาและสูญเสียไปกับการเล่นการพนันด้วย จากแบบสอบถามและสัมภาษณ์เด็ก พบว่า มีเด็กที่ให้ความหมายในลักษณะในกลุ่มนี้ คิดเป็น ร้อยละ 7.06

ลักษณะที่หก การพนันในกลุ่มที่มีความหมาย ที่แสดงออกถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเล่นการพนัน เช่น พฤติกรรมการเอาเปรียบกันและกัน การโกงกันในการเล่นการพนัน ที่ต้องใช้เล่ห์กลเพื่อหลอกล่อให้คนเข้าไปเล่นการพนันจนทำให้เกิดการได้ เสียเงินและ ทรัพย์สิน ทั้งนี้เด็กยังได้รวมความหมายถึงพฤติกรรมหลักจากการเล่นพนันได้และเสียจากการพนันด้วย เช่น คนที่เล่นได้มักจะซื้อสิ่งของหรือให้เงินเด็กๆ ขณะที่คนเล่นเสียจะแสดงพฤติกรรม หงุดหงิดและมีอารมณ์เสียจากการเล่นการพนันเสีย ด้วย จากแบบสอบถามและสัมภาษณ์เด็ก พบว่า มีเด็กที่ให้ความหมายในลักษณะในกลุ่มนี้ ร้อยละ 4.71

จากการประชุมกลุ่มย่อยกับเด็กเยาวชน พบว่า มีเด็กหลายคนบอกว่า ลอตเตอรี่ ไม่ใช่การพนัน เพราะซื้อและขายลอตเตอรี่เป็นสิ่งที่ไม่ผิดกฎหมาย

5.1.4 ประสพการณ์ในการเสี่ยงโชคหรือการเล่นการพนันและการรับรู้การเล่นการพนันของเด็กและและคนในชุมชน

จากจากตาราง 5.3 ที่แสดงถึงประสพการณ์ในการเสี่ยงโชคหรือการเล่นการพนัน ได้จากแบบสอบถามเด็กจำนวน 85 คนที่เรียนหนังสือ ช่วง ม.1-3 จำนวน 85 คน ในมุมมองต่อการพนัน พบว่า ในชุมชนมีเด็ก 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก กลุ่มเด็กที่เคยมีประสพการณ์ในการเสี่ยงโชคหรือการเล่นการพนัน

เด็กที่เคยมีประสพการณ์ในการเสี่ยงโชคหรือการเล่นการพนัน ส่วนใหญ่ เด็กมีประสพการณ์การเสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน ร้อยละ 61.18 และในจำนวนนี้ พบว่า มีเด็กที่เคยเสี่ยงโชคหรือการเล่นการพนัน ที่เคยเล่นได้อย่างเดียว ร้อยละ 59.62 และเคยเล่นเสียตลอด ร้อยละ 40.39 จากกลุ่มเด็กที่มีประสพการณ์ในการเสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน

สาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้เด็กกลุ่มนี้ มีประสพการณ์ในการเสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน ได้แก่

- สิ่งแวดล้อมในครอบครัว ในหมู่บ้านที่มีการเล่นการพนัน
- ผู้ปกครองเล่นเสี่ยงโชคหรือเล่นการพนันให้เด็กเห็น
- คนในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่ พระสงฆ์ เล่นการพนันทำเป็นตัวอย่าง ผู้ปกครองบางคนอุ้มหรือนำพาเด็กเข้าไปเล่นในวงพนันด้วย
- มีคนชักชวน เช่น ถูกเพื่อนชักชวน รุ่นพี่ชักชวน ผู้ใหญ่ชักชวน

- มีความอยากรู้ อยากลองเล่น
- เด็กมีทัศนคติว่า คิดว่าเล่นแล้วมีความหวัง เล่นแล้วจะรวย เล่นการพนันแล้วสนุก มีความสุขที่ได้เล่น
- มีคนชักชวน เพื่อน เด็กบางคน มีคนในครอบครัวพาไปเล่น
- คนอื่นๆก็เล่นได้ ตนเองก็เลยอยากเล่นได้
- สามารถเข้าถึงการพนันได้ง่าย เช่น ซื้อหวย วันหนึ่ง สามารถซื้อได้ 4 เวลา ซื้อลอตเตอรี่ ไฟ โบก เป็นต้น
- เด็ก เยาวชนที่มีโอกาสเข้าถึงและเล่นการพนันได้ง่าย คือ กลุ่มเด็กเยาวชน ที่ผู้ปกครองไม่ค่อยสนใจเด็ก
- ผู้นำหมู่บ้านไม่สามารถควบคุมการเสี่ยงโชค หรือเล่นการพนันในหมู่บ้านได้

กลุ่มที่สอง กลุ่มเด็กบอกว่าไม่เคยมีประสบการณ์ในการเสี่ยงโชคหรือการเล่นการพนัน

ขณะที่มีอีกกลุ่มเด็กบอกว่าไม่เคยมีประสบการณ์ในการเสี่ยงโชคหรือการเล่นการพนัน ร้อยละ 38.83

สาเหตุหรือปัจจัยที่เด็กไม่มีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน ได้แก่

- เด็กมีภูมิคุ้มกัน มีวัคซีนป้องกัน จาก พ่อ แม่ หรือคนในครอบครัวที่ไม่เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน (ผู้ปกครองตัวตัวเป็นต้นแบบที่ไม่เล่นการพนัน)
- เด็กเยาวชนมีการรับรู้ว่าการพนันส่งผลกระทบต่อด้านลบ จากสื่อ จากพ่อแม่ และคนในชุมชน ว่าการพนันเป็นสิ่งไม่ดี ทำให้ไม่อยากจะลอง เพราะการอยากรู้อยากลองเป็นสาเหตุของการเล่นการพนัน
- เด็กกลัว พ่อแม่เสียใจ คนที่รักพวกเขาจะเสียใจ
- เด็ก เยาวชนกลัวเงินหมด
- เด็กมีทัศนคติต่อการพนันในทางลบ เช่น การเล่นการพนันไม่ทำให้รวย การพนันเป็นสิ่งผิดกฎหมาย การพนันทำให้คนเล่นหมดตัว การพนันเหมือนอยู่ในโลกมืด
- เด็กและครอบครัว ปฏิบัติตามมาตรการ และนโยบายของหมู่บ้านชุมชน เช่น นโยบาย

นอกจากนี้ยัง พบว่า เด็กในหมู่บ้านรับรู้ ว่า เด็กเยาวชน และคนในชุมชนของพวกเขา มีการเสี่ยงโชคครั้งแรกส่วนใหญ่บอกว่าอยู่ในระดับชั้นมัธยมต้น(ม.1-3) ร้อยละ 48.24 รองลงมาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือช่วงระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 45.89 และระดับชั้นมัธยมปลาย (ม.4-6) หรือระดับปวช. ร้อยละ 5.89 และจากข้อมูลของเด็กยัง พบว่า มีเด็กที่ให้ข้อมูลเคยเห็นเด็ก เยาวชนคนอื่นๆ เข้าร่วมวงการพนันและเล่นการพนันในชุมชนอีกด้วย

ตาราง 5.3 จำนวนและร้อยละของประสบการณ์ในการเสี่ยงโชคหรือการเล่นการพนันและการรับรู้การเล่นการพนันเด็กและละคนในชุมชน

รับรู้ว่าคุณในชุมชนของท่านมีการเสี่ยงโชคครั้งแรก	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการเสี่ยงโชค		
เคยเสี่ยงโชคหรือเล่นพนัน	52	61.18
เคยได้ (เทียบร้อยละจาก 52 คนที่เคยเล่น)	31	59.62
เคยเสีย(เทียบร้อยละจาก 52 คนที่เคยเล่น)	21	40.39
ไม่เคยเสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน	33	38.83
การรับรู้ว่าคุณในชุมชนของท่านมีการเสี่ยงโชคครั้งแรก		
ระดับการศึกษา		
ตั้งแต่ประถมศึกษา	39	45.89
ตั้งแต่มัธยมต้น (ม.1-3)	41	48.24
ตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) หรือปวช.	5	5.89

5.1.5 ประเภทของการพนันที่เด็กได้รับรู้มีอยู่ในหมู่บ้าน

มุมมองและการจำแนกประเภทการเล่นพนัน จากแบบสอบถามและการประชุมกลุ่มย่อยในประเด็นประเภทและการพนันที่มีอยู่ในหมู่บ้านและบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา เด็กเยาวชนได้ให้โดยสรุปรวมกัน พบว่า ประเภทการพนันที่มีอยู่ในชุมชนใน 2 ลักษณะ สำคัญ ได้แก่

ลักษณะแรก การใช้ขอบเขตการปกครองของรัฐ ในการจำแนกประเภทของการพนันสามารถ ระบุนประเภทและการเล่นพนันใน 2 ประเภท ได้แก่

1) ประเภทและการเล่นพนันของคนในชุมชนเล่น ในประเทศไทย พบว่า เด็กเยาวชนได้ระบุประเภทการเล่นพนันในประเทศไทยได้หลากหลายประเภท ได้แก่ พนันหวย ต่างๆ ประกอบด้วย หวยหุ้น หวยงวด หวยฮานอย ลอตเตอรี่ สลากเบอรรางวัล พนันกีฬาต่างๆ พนันโบก พนันไพ่ พนันไฮโล พนันมวย(มวยตุ้มและมวยสัญญา) พนันไก่ชน พนันโดมิโน พนันปาเป้า ปาโป่ง พนันบิงโก จับฉลากชิงรางวัล พนันบั้งไฟตามบุญประเพณี

2) ประเภทและการเล่นพนันของคนในชุมชนในบริเวณชายแดนประเทศกัมพูชา พบว่า เด็กเยาวชนได้ระบุประเภทการเล่นพนันที่ชายแดนในประเทศกัมพูชา โดยการรับรู้ของเด็ก พบว่า มีพนันที่คนในชุมชนและคนไทยข้ามแดนไปเล่นที่ประเทศกัมพูชา ได้แก่ 1. การเล่นพนันในบ่อนคาสิโน (บ่อนคาสิโน คอมพิวเตอร์เอนเตอร์เทนเมนต์) และที่บ่อนคาสิโน 2 แห่ง ที่ช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ด้วย 2. การเล่นบั้งไฟ ที่สนามบั้งไฟในประเทศกัมพูชา

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการศึกษาประเภทการพนันเพิ่มเติมที่หมู่บ้านบริเวณชายแดนกัมพูชา พบว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ สดใส สว่างโรจน์, นนท พลังวัน (2556) ได้ศึกษาเรื่อง บ่อนคาสิโน ช่องสง่า-ช่องจรัญจอม อ.อัสลองเวง จ.อุดรธานี ประเทศกัมพูชา ส่งผลให้วิถีพนันของชาวบ้านในพื้นที่

ต่อแดนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร โดยศึกษา ที่บ่อนคาสีโนช่องสะงำ พบว่า การเปิดด่านช่องสะงำ ทำให้เกิดชุมชนใหม่ และมีการเล่นการพนันกระจายโดยทั่วไปที่ชาวบ้านกัมพูชาใช้เล่นการพนันที่มีลักษณะเป็นการพนันพื้นบ้าน ได้แก่ พนันไก่ชน ขณะเดียวกันการพนันในลักษณะที่มีผู้นำเข้าสู่ชุมชน ได้แก่ พนันมวยตู้ หว่ยใต้ดิน กตามโหละก์ (คล้ายน้ำเต้า ปู ปลา) ไพ่ สลากกินแบ่งรัฐบาลของกัมพูชา และมีการเล่นพนันหว่ยใต้ดินโดยใช้ผลสลากกินแบ่งรัฐบาลของไทย และหว่ยหุ้นเวียดนามด้วย

การรับรู้ของเด็กเยาวชน พบว่า มีชาวบ้านข้ามพรมแดนประเทศไทยเพื่อไปเล่นการพนันที่บ่อนคาสีโน โดยเด็ก เยาวชนรับรู้ที่บ่อนคาสีโนมีอุปกรณ์การเล่นที่หลากหลาย และมีสนามบั้งไฟที่ประเทศกัมพูชาทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอละเอียดในประเด็นสถานที่การเล่นพนัน

ลักษณะที่สอง การใช้ขอบเขตการพนันและการเข้าถึงการพนันของคนในชุมชน พบว่า การพนันที่มีอยู่ในชุมชนในมุมมองของเด็กและเยาวชน มี 3 ประเภท ได้แก่

ประเภทแรก การพนันที่คนในชุมชนสามารถเข้าถึงการพนันได้ง่าย

การพนันที่คนในชุมชนสามารถเข้าถึงการพนันได้ง่าย โดยทั่วไปการพนันประเภทนี้จะสามารถเห็นการเล่นบ่อยครั้ง สามารถทำได้ง่ายเปิดเผยสำหรับคนในชุมชน การพนันลักษณะนี้ได้แก่

1) การพนันหว่ย หรือการเล่นหว่ย โดยเด็กสามารถอธิบายให้เห็นถึงประเภทของหว่ย ขั้นตอนและกระบวนการวิธีการเล่นได้อย่างชัดเจน ที่ประกอบด้วย เจ้ามือ คนเล่นหรือคนแทงหว่ย เงินที่ใช้เล่น และผลประโยชน์ที่จะได้จากการเล่นพนันหว่ยแบบต่างๆ รวมถึงเด็กเยาวชนได้จำประเภทของหว่ยที่มีการเล่นในหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

ประเภทหว่ยรายวัน ได้แก่ หว่ยหุ้น หว่ยลาวและหว่ยฮานอย เด็กเยาวชนได้อธิบายถึงหว่ยรายวัน ว่า คนในหมู่บ้านนิยมเล่นและสามารถเข้าถึงการซื้อหว่ยได้ง่าย โดยชาวบ้านจะรู้ว่าใครเป็นเจ้ามือหว่ย และจะมีการแบ่งสายเพื่อหาสมาชิกหรือคนที่ซื้อหว่ยเอง หรือ บางครั้งสมาชิกหรือคนในชุมชนจะเดินทางไปที่บ้านเจ้ามือเพื่อซื้อหว่ยเอง และที่สำคัญ ในปัจจุบัน เด็กเยาวชนรับรู้ว่ามี การใช้โทรศัพท์เพื่อซื้อหว่ยในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น โทรศัพท์ซื้อหว่ย ใช้ Line หรือ Messenger เพื่อซื้อหว่ยต่างๆ ส่วนเงินที่ใช้ซื้อหว่ยเป็นการให้เครดิต สำหรับกรณีซื้อหว่ยถูก เจ้ามือจะนำเงินมาให้พร้อมหักส่วนที่ซื้อ หากเล่นไม่ถูก เจ้ามือจะมาเก็บเงินภายหลัง

หว่ยหุ้น คือหว่ยที่เกิดจากการทายผลของตัวเลขจากราคาหุ้น ที่มีการเล่น 4 รอบต่อ 1 วัน คือ รอบเช้าเปิดตลาดหุ้น รอบเที่ยง ปิดตลาดหุ้นภาคเช้า รอบบ่าย คือเปิดตลาดหุ้นภาคบ่าย และรอบเย็น รอบปิดตลาดหุ้นภาคบ่าย

ประเภทหว่ยรายงวด คือ หว่ยที่ออกตัวเลขตามกองสลากกินแบ่งรัฐบาล ที่มีการออกเป็นประจำในทุกวันที่ 1 และวันที่ 16 ของทุกเดือน

2) ลอตเตอรี่ หรือสลากกินแบ่งรัฐบาล ในปัจจุบันมีชาวบ้านไพรพัฒนา มีอาชีพเสริมในการขายลอตเตอรี่เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมถึงมีเด็กเยาวชนเข้ามาเป็นคนขายลอตเตอรี่หลังจากเลิกเรียนด้วย ทั้งนี้เนื่องจาก ที่วัดบ้านไพรพัฒนาเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวบริเวณชายแดนและความเชื่อศรัทธาของหลวงปู่สรวง ที่ว่า หลวงปู่สรวงเป็นเทวดาเดินดินและความเชื่อเรื่องโชค และสถานี่โบหวัย เสี่ยงทายตัวเลขหลายชนิด เช่น เจ้าแม่ตะเคียนทอง เสี่ยงเซียมซี เป็นต้น ส่งผลให้คน

จำนวนมากมาท่องเที่ยวที่วัดบ้านไพรพัฒนาจำนวนมาก ส่งผลทำให้ชาวบ้าน นักท่องเที่ยว หรือนักพนันมักนิยมซื้อลอตเตอรี่ และซื้อครั้งละมากๆ โดยมีรูปแบบการซื้อของแต่ละคนแตกต่างกันออกไป เช่น เลือกซื้อจากตัวเลขที่ตนเองชอบ หรือ ให้คนขายหยิบลอตเตอรี่ให้ หรือให้คนอื่นหยิบให้ เป็นต้น

3) สลากเบอรรางวัล ที่มีการวางขายในร้านค้าที่มีโดยทั่วไป ที่มีทั้งรางวัลเป็นเงินและรางวัลประเภทอื่นๆตามความนิยมของชุมชน

4) พนันกีฬา ได้แก่ ฟุตบอล และกีฬาอื่นๆ ทั้งนี้ พนันกีฬาในหมู่บ้านมี 2 ลักษณะคือ พนันกีฬาออนไลน์ หรือกีฬาที่มีการถ่ายทอดสดผ่านโทรทัศน์ หรือระบบการสื่อสารอื่นๆ และพนันกีฬาที่มีการจัดการแข่งขันในระดับหมู่บ้านและแข่งขันระดับตำบล ทั้งนี้จะเห็นได้ชัดเจนว่า เด็ก เยาวชน และคนในหมู่บ้านนี้ชอบการเล่นกีฬามีการซ่อมและมีการแข่งขันกีฬาอย่างต่อเนื่อง

กรณีศึกษา ที่ 5 ตื่นเต้นและลุ้นดี

น้องห่า เป็นเด็กหญิง อายุ 15 ปี เป็นนักเรียนชั้น ม. 3 โรงเรียนแห่งหนึ่งในตำบลไพรพัฒนา อำเภอกงหรา จังหวัดศรีสะเกษ น้องห่า เป็นเด็กวัยรุ่นเหมือนวัยรุ่นทั่วไป ในชุมชนพ่อแม่มีอาชีพ เกษตรกรรม กรีดยาง ทำให้น้องห่า ต้องเข้าสวนช่วยพ่อแม่ทำงานในบางครั้งและก็เห็นแม่เล่นหวยหุ้น เป็นประจำทุกวัน วันละ 4 รอบ หลังจากที่เก็บน้ำยางมาแล้วและหยอดน้ำกรดเสร็จ ก็นอนเอาแรง เสร็จแล้วก็กิจกรรมประจำที่จะตามมา คือ การเห็นแม่โทรหาเพื่อนๆ สอบถามเรื่องหวยเด็ด หวยดัง แล้วก็ปิดท้ายด้วยการซื้อ หวยหุ้น อย่างมีความหวัง น้องห่าก็ถามแม่ว่าทำไมถึงซื้อหวยเยอะจัง แม่ถูกหวยบ้างรึป่าว แม่ก็ตอบว่า ถูกบ้าง แต่ไม่มากมากมาย เพราะซื้อหวยเล่นแก้เซ็ง หลังทำงานเสร็จ ก็ไม่มีอะไรทำก็ จะทำให้ เราเบื่อจึงหาเลขมาคำนวณ เล่าๆ เพื่อได้กับเขาบ้าง สนุกดีนะ และก็มีเพื่อนๆด้วย ถามครั้งไหน ก็ได้คำตอบแบบนี้ ตลอด แล้วน้องห่า ก็ เห็นแม่ ติด หวยหุ้น งอมแงม ติดมากเขาจะมีกลุ่มของเพื่อนๆอยู่เหมือนกัน ประมาณ 5-6 คนที่คุยกันเรื่องนี้ เป็นประจำ และก็จะมีเงินที่เอาไปซื้อหวย เยอะบางที่เจ้าก็จะมาหาที่บ้าน มาทวงเงินที่ค้างไว้ แม่ก็บอกว่า เอาไว้ทบกับรอบบ่าย นะ แล้วตอนเย็น ก็ มาอีก เป็นเหตุการณ์เช่นนี้ เรื่อยๆ น้องห่าเห็นว่า การเล่นหวยหุ้น มันไม่ได้ส่งผลดี กับ แม่และครอบครัว จึงขอให้แม่เลิก แม่บอกว่า แม่ไม่ได้ติด แล้ว น้องห่าก็ถามต่อไปอีกว่า ไม่ติดแล้วทำไมซื้อทุกงวด เพราะ มันตื่นเต้นและสนุกดี แม่น้องห่าตอบ ... เวลาผ่านไปไม่นาน น้องห่าก็ได้ลองเล่น หวยกับเพื่อนที่โรงเรียน หวยซื้อสิ่งของ คือ มีนาฬิกา ปากกา แก้วน้ำ และ ก็ เคสโทรศัพท์ สวย ราคา ตัวละ 10 บาท เลือกของได้ หนึ่งอย่าง เล่นมาเรื่อยๆ ได้บ้าง เสียบ้าง แต่ ก็ สนุกดี จากการเล่นครั้งแรกเพื่อได้เคส โทรศัพท์ ตอนนี้ จะเล่นเอากระเป๋แล้ว ราคาเบอรรละ 50` บาท น้องห่า ก็ยังจะเล่นต่อไปเรื่อย น้องห่าบอก เพราะไม่ได้ สร้างความเดือดร้อน ให้ใคร เพื่อนๆที่ห้อง ก็ เล่น กัน สนุกๆ ตื่นเต้น และลุ้นดี

ผู้วิจัยถามต่อว่า ทำไมน้องห่าได้เข้ามาเล่น หวยแลกสิ่งของ เพราะอะไร เพราะอยากได้และเพื่อนพากันเล่น เงิน 10 บาทได้ของมามันก็คุ้ม แต่เงิน 10 บาทซื้อขนมกิน ก็หมดเหมือนกัน นี่เป็นอีกกรณีศึกษาที่ทำให้เราเห็นสภาพความเป็นจริงของการเริ่มต้นของการพนัน

ประเภทที่สอง ประเภทการพนันที่ต้องอาศัยพื้นที่ สถานที่และอุปกรณ์ในการเล่น

การเล่นการพนันประเภทนี้ เวลาเล่นพนันมักจะหลบซ่อนที่ลับตาคน โดยส่วนใหญ่คนในชุมชนมักนิยมเล่นในช่วงเทศกาลงานบุญประเพณีต่างๆ และนัดหมายกันเพื่อเล่นพนัน เช่น งานศพ วันเช่นปู่ตาของหมู่บ้าน วันสงกรานต์ ช่วงงานบุญแซนโฌนตา เป็นต้น ประเภทการพนันที่มีเล่นในหมู่บ้านได้แก่

- 1) การเล่นพนันโบก
- 2) การเล่นพนันไฟ
- 3) การเล่นพนันไฮโล
- 4) การเล่นพนันมวยตุ้
- 5) การเล่นพนันมวยเวทีสัญญาจร(มวยเวทีชั่วคราว)

6) การเล่นพนันไก่ชน ชาวบ้านนิยมเลี้ยงไก่ชนเป็นอาชีพเสริม และมีเจ้าหน้าที่ของรัฐหลายหน่วย หลายที่ เช่น ทหาร ที่ต้องเข้าเวรยามรักษาความมั่นคงที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ที่ประจำอยู่รอบๆบริเวณหมู่บ้าน มักเลี้ยงไก่ชน เพื่อเป็นงานอดิเรกและอาชีพเสริมในยามว่างจากการทำงาน การเลี้ยงไก่ชน ในหมู่บ้านมีการเลี้ยงหลายครอบครัว นอกจากเลี้ยงไก่ชนเพื่อขายแล้ว ชาวบ้านจะมีวิธีการขายไก่ให้ไ้ราคาสูง จะมีการนำไก่มาชนกัน เพื่อซ้อม และเพื่อแข่งขัน ตัวที่ชนะจะได้เงินจากการพนัน และไก่ชนจะมีราคาขายไ้เงินมากขึ้น เรื่อยๆตามจำนวนครั้งของไก่ที่ชนะ

- 7) การเล่นพนันโดมิโน

8) การเล่นปาเป้า ปาโป่ง จะพบบ่อยครั้งในช่วงที่มีตลาดนัดและการจัดงานกิจกรรมสำคัญของหมู่บ้าน โดยมีแม่ค้าจากคนภายนอกชุมชนนำเข้ามาเพื่อให้เด็ก เยาวชนและคนในชุมชนเล่น

- 9) การเล่นบิงโก

- 10) จับฉลากชิงรางวัล

ประเภทที่สาม ประเภทการพนันที่คนในหมู่บ้านต้องเดินทางออกไปเล่นพนันนอกหมู่บ้าน ชุมชนทั้งในประเทศไทยและในประเทศเพื่อนบ้าน

การพนันที่คนในหมู่บ้านต้องเดินทางออกไปเล่นพนันนอกหมู่บ้านชุมชน การรับรู้ของเด็กพบว่า การพนันลักษณะนี้ คนเล่นพนัน และเจ้ามือมักจะมีค่าใช้จ่ายก่อนไ้จำนวนที่มากในการไปเล่น แต่ละครั้ง การพนันที่เล่นในประเภทนี้ มีบางประเภทที่ไ้เล่นกันในชุมชนด้วย การพนันนอกจากที่เล่นในชุมชนด้วย เนื่องจากชาวบ้านในหมู่บ้านมีการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเมืองที่ต้องเชื่อมโยงกับหมู่บ้านอื่นๆและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนท้องถิ่นกับหน่วยงานของรัฐที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ทำให้ชาวบ้านสามารถข้ามพรมไ้ด้วยวิธีการพิเศษไ้โดยง่าย

ประเภทการพนันที่เล่นนอกชุมชนในประเทศไทย และประเภทการพนันที่เล่นนอกชุมชนในต่างประเทศ(กัมพูชา) ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น

5.1.6 การเข้าถึงการพนัน ของเด็กและคนในชุมชนท้องถิ่น

ตารางที่ 5.4 จำนวนร้อยละการเข้าถึงการพนันของเด็ก เยาวชน และคนในชุมชน

การเข้าถึงการพนันของเด็ก เยาวชน	จำนวน	ร้อยละ
ครอบครัว	41	48.24
เพื่อน เพื่อนรุ่นพี่ เพื่อนรุ่นน้อง	20	23.53
ระบบการสื่อสารเทคโนโลยี	15	17.65

จากตารางที่ 5.4 แสดงถึงพฤติกรรมและการเข้าถึงการพนันของเด็ก เยาวชนในชุมชนพบว่า เด็กมีพฤติกรรมกับการเล่นการพนันและการเข้าถึงการเล่นการพนัน ได้ จาก 3 ช่องทาง สำคัญ ได้แก่

1) ช่องทางครอบครัว จากข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า ครอบครัวมีส่วนสำคัญที่จะทำให้เด็กเข้าสู่การเล่นการพนัน โดยเฉพาะครอบครัวที่มี พ่อ แม่ ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา ที่เล่นการพนัน โดยเฉพาะพ่อแม่ มีส่วนสำคัญมากที่สุด ร้อยละ 48.24 จากข้อมูล พบว่า พ่อแม่ที่เล่นการพนันมักจะนำเด็กไปที่วงเล่นการพนันด้วย เมื่อเด็กไปวงพนันบ่อยครั้ง จากนั้นเด็กเริ่มซึมซับวิธีการเล่น พ่อแม่ เริ่มให้เด็กลองเล่นด้วยเงินไม่มากเพื่อไม่ให้เด็กเป็นภาระของตนและไม่ต้องดูแลมาก จากนั้นเด็กเยาวชนก็เริ่มเล่นเองได้

กรณีศึกษาที่ 3 มันได้เสียไปแล้วก็อยากได้คืน

น้องสาม(นามสมมุติ) อายุ 16 ปี อาศัยอยู่ที่บ้านไพรพัฒนา หมู่ 3 ปัจจุบันเรียนอยู่มัธยมปลายโรงเรียนแห่งหนึ่งใน อำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ น้องสามเป็นลูกสาวของ เจ้ามือหวยในพื้นที่ และเป็นคนส่งโปยให้แม่ ซึ่งลักษณะแบบนี้ ก็มีให้เห็นหลายเจ้าในบ้านไพรพัฒนา น้องสามเป็นคนตั้งใจเรียนช่วยงานบ้านแม่อยู่เสมอ จนกระทั่งเมื่อ 2 ปีที่แล้ว น้องสามได้เข้ามาช่วยแม่เช็คเลขก่อนนำส่งเจ้ามือหวยใหญ่ การเข้ามาเกี่ยวกับการพนันจึงเริ่มขึ้น น้องสามเป็นเด็กตั้งใจเรียน และเป็นคนมีสัมมาคารวะ จึงเป็นที่รักของเพื่อนๆและเพื่อนบ้าน เมื่อน้องสามเข้ามามีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการพนันส่งโปยหวย เพื่อนๆ ก็เริ่มมอง น้องสามเปลี่ยนไป เพื่อนหลายคนแซวว่า เป็นเจ้ามือ เป็นเจ้าแม่ ซึ่งล้วนแต่เป็นทางลบทั้งนี้ ด้วยการที่เป็นนักเรียนนี่เอง จึงทำให้มีเพื่อน ถ้ามถึงการซื้อหวยเพราะเห็นว่าแม่เป็นคนขาย จึงอยากฝากซื้อบ้าง เพื่อนในห้องจึงเริ่มฝากน้องสามซื้อหวยให้ และมีเพื่อนน้องสามหลายคน ซื้อหวยโดยจ่ายเงิน ผ่านน้องสาม และน้องสามก็ได้เอาเงินที่เพื่อนฝากซื้อให้แม่ บางครั้งก็ ถูกบางครั้ง เพื่อนก็ไม่ถูก แต่ตั้งแต่เรียนอยู่ 3 ปี เพื่อนๆ ก็ซื้อตลอด ซื้อคนละ 20-30 บาท ต่องวด ต่อคน และ ส่วนใหญ่จะซื้อทั้ง 2 งวดในรอบเดือน เพราะ เขาบอกว่า มันเสียไปแล้วจะต้องเอาคืน ผู้วิจัยถามต่อว่า แล้วครูไม่ว่าเหรอ ที่เห็นเราทำแบบนี้ น้องสามบอกว่า ครูไม่รู้ค่ะ ปิดไว้ เพื่อนเคยถูกบ้างไหม น้องสามตอบว่า ก็ ถูกบ่อยอยู่นะคะ ครั้งละ 1,000 – 2,000 บาท ไม่เคยเกินนี้ละ แต่ ส่วนใหญ่ ก็จะมาซื้อเงินหมื่นหมื่นอีกในรอบต่อไป

ผู้วิจัยถามต่อ แล้วเพื่อเอาเงินจากไหนมาแทงหวย เอามาจากพ่อแม่ให้เงินมาเรียนนั่นล่ะคะ มาแทง แล้วน้องสามรู้สึกละอย่างไรคะ กับกาที่เป็น คนเดินโพลกับ การขายหวยให้คนอื่น ก็เป็นอาชีพที่แม่ทำเลี้ยงหนูค่ะ ช่วยแม่ขาย แต่เราไม่เล่น ก็ ไม่เป็นไร เพราะมันคือรายได้ จุนเจือครอบครัว ถ้าเราไม่ซื้อไม่เล่นการพนัน ก็ ไม่ผิด ในความคิดของหนูนะคะ น้องสามกล่าว แล้วส่วนเพื่อนๆที่เขามาซื้อกับเราล่ะ มันก็เป็นสิทธิของเขา หนูไม่ได้ไปขายให้เขา เขามาซื้อเอง เพราะเขาอยากได้เงินคืนจากส่วนที่เขาเสียไป

ถ้าเลือกได้ อยากเป็นคนเดินโพลช่วยขายหวยไหม? ถ้าเลือกได้ก็ ไม่อยากขายค่ะ แต่ช่วยแม่ทำเพราะตอนนี้แม่ก็ขาย ล็อตเตอร์รี่ อยู่ทุกวัน เป็นรายได้ช่วยครอบครัวค่ะ

2) ช่องทางของเพื่อน (รุ่นพี่ รุ่นน้อง) หรือญาติพี่น้อง จากข้อมูลพบว่าช่องทางของเพื่อน สร้างการเข้าถึงการพนันของเด็กเป็น อันดับ 2 ร้อยละ 23.53 จากข้อมูล พบว่า เพื่อน เพื่อนรุ่นพี่ เพื่อนรุ่นน้อง มีความสำคัญ เนื่องจาก เป็นช่วงวัยของเด็ก เยาวชน ที่ติดเพื่อน ให้ความสำคัญกับเพื่อน จากข้อมูลเชิงลึกของเด็กที่เล่นการพนันของกรณีศึกษา พบว่า สาเหตุการเริ่มเล่นพนันมาจากเพื่อน จากที่เพื่อนเล่นการพนันแนะนำให้เล่น เด็กบางคนกลัวว่าเพื่อนจะไม่ให้เข้ากลุ่ม เพื่อนไม่รัก เลยทดลอง และเริ่มเล่นการพนันเป็น จนเล่นการพนันกับเพื่อนอย่างต่อเนื่อง โดยแยกตัวเล่นกันในเฉพาะกลุ่มเด็ก ดังกรณีศึกษาที่ 1

กรณีศึกษา 1 กรณีการรับรู้การพนัน เพราะ เพื่อนชวน

น้องหนึ่ง (นามสมมุติ) อายุ 17 ปี อาศัยอยู่บ้านไพรพัฒนา หมู่ 3 เป็นนักเรียนมัธยมปลาย โรงเรียนแห่งหนึ่ง ใน อำเภอ ชูขันธุ์ หนึ่ง เป็นวัยรุ่นชาย ที่อาศัยอยู่บ้านไพรพัฒนา พ่อแม่มีอาชีพเกษตรกรรม กริตยาม หนึ่ง เรียนระดับปานกลาง อุปนิสัย เหมือนวัยรุ่นทั่วไป บางครั้งชอบเที่ยวเตร่และบ่อยครั้ง หนึ่งขอพ่อกับแม่ไปนอนบ้านเพื่อน และจะกลับมาสวนตอนช่วยพ่อแม่กริตยาง แต่ก็ไม่ได้ช่วยมากนักเพราะหนึ่งต้องไปเรียนในเวลาสายๆ หนึ่งเริ่มเกี่ยวข้องกับการพนันเพราะการที่ไปเที่ยวกับเพื่อนในการเที่ยวตอนเป็นวัยรุ่นนี้เอง เพราะหนึ่งชอบความท้าทาย เพื่อนจึงชวนหนึ่งเลี้ยงไก่ชน และนำไปไปร่วมปะลอง การชน ที่บ่อนเถื่อนกับเพื่อนอีกหมู่บ้านหนึ่ง ในตอนแรกหนึ่งก็ไม่ได้คิดว่าจะมีการพนัน แต่พอเหตุการณ์พาไป การพนันกับไก่ชนก็เข้ามา “เอาเถอะนะติดปลายนมไก่เอ็งหน่อย”เป็นคำพูดของเพื่อนที่บอกหนึ่ง จึงได้ลงขันไปกับเพื่อนด้วยเงินเดิมพัน 300 บาท เพื่อนร่วมกันคนละ 100-300 บาท ในครั้งนั้นจำได้ว่า เป็นเงินเดิมพัน สองพันกว่าบาท และไก่อีชนะ แล้วได้กำไรจากเงินที่ ลงเดิมพันไป มากกว่า เพราะไก่อีของน้องหนึ่งเป็นรอง แต่ชนะ การชนในครั้งนั้นหลังจากชนะน้องหนึ่ง กับเพื่อนก็ได้เอาเงินส่วนนั้นมา เลี้ยงข้าวกัน ที่กระท่อมในสวนยางพร้อมกับเจ้าไก่นาโชค ตลอดช่วงที่ทำการพนันไก่ชน เป็นเวลา 2 ปีแล้วที่เลี้ยงไก่ชน บางตัวก็แพ้ บางตัวก็ขาย แต่หนึ่งก็ยังมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการพนัน ตลอด 2 ปีที่ได้เข้าสู่วงการไก่ชน

ผู้วิจัยถามน้องหนึ่งว่า สำหรับการเป็นคนเลี้ยงไก่ชน ทุกคนร่ำว่าที่ต้องมีการพนันเข้ามาเกี่ยวข้อง ในมุมมองของน้องหนึ่ง น้องหนึ่งตอบว่า “การที่คนเลี้ยงไก่ชน ต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับการพนันอยู่แล้ว ผมไม่รู้ว่าคุณอื่นที่เลี้ยงไก่ชน จะเล่นหรือเดิมพันรึ ไม่แต่ การเลี้ยงไก่ชน ก็ บอกอยู่แล้วว่า

มันเป็นไก่อชน มันก็ต้องชน มันก็ต้องเข้าสังเวียน และแน่นอนผมว่าการพนันก็จะตามมา” จากกรณีของน้องหนึ่ง ทำให้เห็นว่าการเข้าไปเกี่ยวข้องกับ เหตุการณ์หรือกิจกรรมส่งผลให้เกิดการพนัน ย่อมทำให้ ความเสี่ยงที่จะเข้าไปเป็นนักพนัน ก็ย่อมมีมากขึ้น ผู้วิจัยถามต่ออีกว่า แล้วน้องหนึ่งคิดว่า เมื่อไหร่จะ เลิกการพนันไก่อชน น้องหนึ่ง ตอบว่า ไม่รู้ เพราะ ผมยังเลี้ยงไก่ออยู่ ถึงจะไม่มาก แต่ ผมก็เลี้ยงมัน เพราะบางครั้งผมก็ขายไก่อได้เงิน แต่บางครั้งผมก็เสียเงิน ไม่รู้เหมือนกัน เพื่อนๆ ก็มาช่วยด้วย มาพา กันไปประลอง อยู่เรื่อยๆ”

เป็นกรณีศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงการเข้าสู่การพนันไก่อชนของเด็กวัยรุ่นชายคนหนึ่ง ที่เข้ามา เกี่ยวข้องกับการพนันเพราะเพื่อนพาไป และเหตุการณ์ได้ชักชวนและเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเลี้ยง ไก่อชนและได้ชักชวนกันไป จากคำบอกเล่าแสดงให้เห็นว่า น้องหนึ่ง เริ่มเกี่ยวข้องกับการพนันตั้งแต่ อายุ 15 ปี เพราะเมื่อประมาณ 2 ปีที่แล้วเขาเริ่ม มีการเดิมพันไก่อชน เหตุการณ์จะเป็นอย่างไรต่อไป ในอนาคต ไม่มีใครบอกได้ว่าน้องหนึ่ง จะเลิกการพนันไก่อชนเมื่อไหร่ และจะทำอะไรให้เหตุการณ์นี้ หรือ วัฏจักรนี้ยุติลง ไม่มีใครบอกได้..

3) ช่องทางการสื่อสารเทคโนโลยีต่างๆ เช่น โทรศัพท์ โทรทัศน์ เกมส์ ออนไลน์ ด้วยวิธีการ ต่างๆ ช่องทางการสื่อสารเทคโนโลยี ร้อยละ 17.65 ช่องทางการสื่อสารเทคโนโลยีต่างๆ สามารถ เข้าถึงเด็กได้ทุกคน เช่น เด็กได้เล่นถึง กรณี การถูกสลากกินแบ่งรางวัลที่ 1 จำนวน 30 ล้าน ที่เกิดคื ความระหว่างครูกับอดีตตำรวจ ที่มีการออกข่าว รายงานสถานการณ์เกือบทุกวัน มีการออกสาวและ การสื่อสารว่ามีคนถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ 1 ถูกจำนวนหลายใบ การสื่อสารเหล่านี้ส่งผลให้ เด็กเกิด การอยากซื้อลอตเตอรี่บ้างเพราะอยากถูกรางวัลใหญ่ ๆ และข่าวลักษณะนี้ เป็นการกระตุ้นให้เด็ก เข้าถึงการพนันได้

5.17 พฤติกรรมและพัฒนากล่นพนันของเด็ก เยาวชนในหมู่บ้าน

จากช่องทางการรับรู้ข่าวสารและพัฒนากล่นการพนันของเด็ก เยาวชน ส่งผลทำให้ เกิดเด็ก เยาวชน มีพฤติกรรมการเล่นการพนัน สามารถสรุป วงจรพัฒนากล่นการพนันของเด็ก เยาวชน ในหมู่บ้าน ได้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้การพนัน รู้จักประเภทการพนัน ที่มาจาก 3 ช่องทาง ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน และระบบการสื่อสารต่างๆ ที่ทำให้เด็กเกิดการรับรู้เกี่ยวกับการพนัน

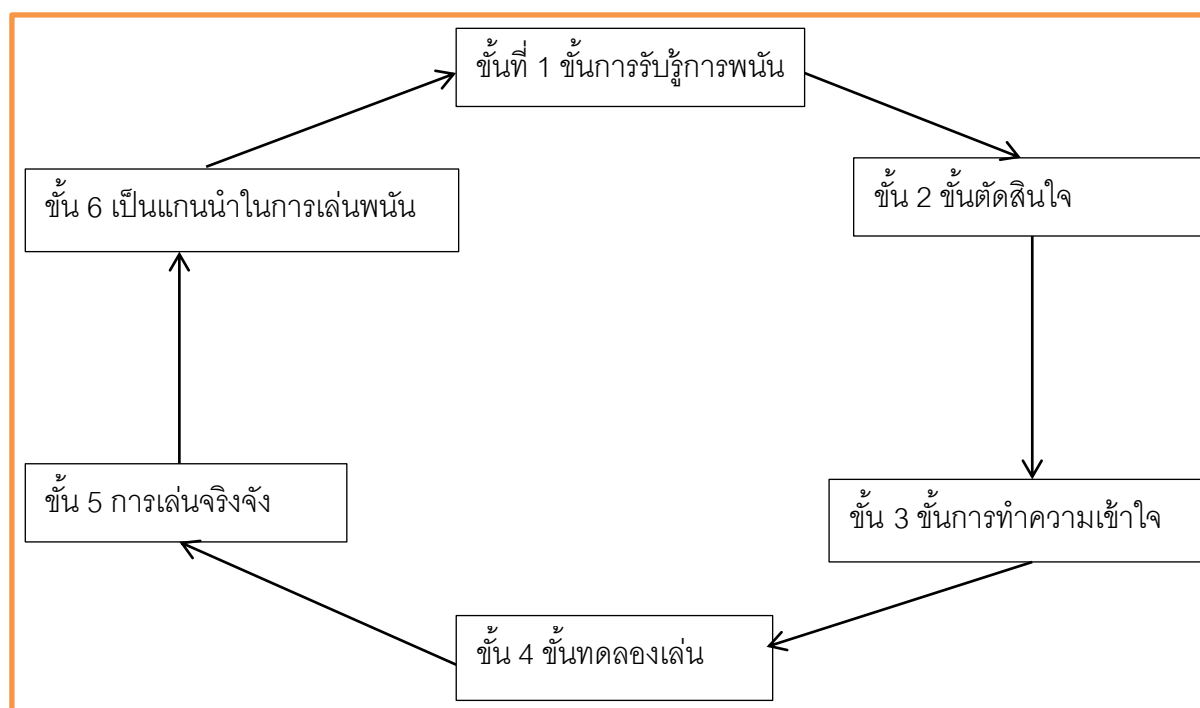
ขั้นที่ 2 ขั้นตัดสินใจ เกิดความสนใจกับการเล่นการพนัน เป็นการตัดสินใจว่า อยากรู้ อยาก ทดลอง อยากให้เล่น ภายใต้เงื่อนไขต่างๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นการทำความเข้าใจ วิธีการเล่น กฎกติกาการเล่น ในขั้นนี้เด็กที่ไปกับผู้ปกครองและ เพื่อนจะเริ่มให้ความสนใจกับวิธีการเล่น กฎกติกาและเงื่อนไขในการเล่นพนันต่างๆ ในบางครั้งเด็ก บอกว่า ไม่จำเป็นต้องรู้ทั้งหมด เพื่อช่วงระหว่างการเล่นก็ศึกษาและเพิ่มเติมข้อมูลวิธีการเล่นได้ ตลอดเวลา

ขั้น 4 ขั้นทดลองเล่น (เล่นกับอุปกรณ์ปลอม ของเลียนแบบ หรือเล่นกับอุปกรณ์จริง มีเด็กบางคนเริ่มเล่นกับอุปกรณ์การเล่นพนักที่ทำขึ้นเอง เช่น ทำไฟกระดาดเอง หรือซื้อเป็นของแถมกับขนม เด็กบางคนก็เริ่มเล่นจากอุปกรณ์จากของจริง หากเป็นเด็กที่ไปกับครอบครัวจะเล่นกับของจริง หากเด็กเล่นกับเพื่อนๆ หากเป็นอุปกรณ์จริงจะมีอุปกรณ์ไม่ครบ แต่เด็กเยาวชน ก็จะสามารถเล่นได้ โดยการประยุกต์ให้เล่นได้ เช่น ไฟ ไฮโล บิงโก เป็นต้น

ขั้น 5 การเล่นจริงจัง เพื่อให้เกิดการได้เสีย เด็กในกลุ่มนี้ จะมีเงินที่เหลือจากการหยิบยื่นจากครอบครัว จากการไปโรงเรียน มักจะเก็บเงินไว้เพื่อเล่นการพนัน ด้วยความคาดหวังว่าจะมีเงินเพิ่มขึ้น โดยส่วนมากเด็กเยาวชนมักจะเล่นกับกลุ่มเพื่อน หรือหากมีโอกาสจะเข้าเล่นในวงพนันที่เปิดให้เล่นในงานบุญประเพณีต่างๆของหมู่บ้าน ทั้งนี้ การเล่นพนันมักจะไม่มีคนห้ามเด็กเล่น เพราะเป็นงานบุญประเพณีต่าง ๆ

ขั้น 6 เป็นแกนนำในการเล่นพนัน โดยการเป็นคนชักชวนให้เพื่อนเล่น หรือเป็นคนพาคนไปเล่นในที่ต่างๆ เด็กกลุ่มนี้เริ่มมีประสบการณ์ในการเล่นพนัน จากนั้นจะตระเวนไปร่วมเล่นกับเพื่อนหมู่บ้านต่างๆ และเข้าร่วมเล่นในงานบุญประเพณีที่มีการเล่นการพนัน หรือในบางครั้งมีการนัดหมายเพื่อเล่นการพนันร่วมกับการมีกิจกรรมอื่นๆด้วย เช่น จักรกลุ่มกินเหล้า เป็นต้น

ภาพที่ 5-2 วงจรพฤติกรรมพัฒนาการเข้าสู่การเล่นพนันของเด็กในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา

5.2 กระบวนการจัดการการพนันในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา

ข้อมูลที่ได้ในส่วนนี้มาจากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย 3 ส่วนสำคัญ คือ 1) กลุ่มเด็กเยาวชนในหมู่บ้าน 2) ชาวบ้าน กรรมการหมู่บ้าน พระสงฆ์ และ 3) เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐในหมู่บ้าน และที่ชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการจัดการการพนันในชุมชนท้องถิ่นและผลกระทบสะท้อนต่อการพนันในมุมมองของเด็กในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา มีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 สถานที่การพนัน ในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา

จากการประชุมกลุ่มย่อยและสัมภาษณ์กรณีศึกษาพบว่า เด็กเยาวชนรู้จักสถานที่และประเภทการพนันที่ใช้ในการเล่นมีอยู่ทั่วไปในชุมชน จากข้อมูลดังกล่าวกลุ่มเด็กเยาวชนได้ช่วยกันวาดแผนที่สถานที่ที่มีการเล่นการพนันบ่อยๆครั้ง แต่การศึกษานี้มีข้อจำกัดไม่สามารถระบุแบบเจาะจงถึงเจ้าของสถานที่ได้ เนื่องจากเด็กเยาวชนเกรงถึงความไม่ปลอดภัย งานวิจัยนี้จึงขอเสนอเป็นภาพรวมของสถานที่ ได้แบ่งกลุ่มสถานที่ มีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 5-3 แสดงสถานที่และประเภทของการเล่นการพนันในชุมชนและบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

จากภาพ 5-3 ที่แสดงให้เห็นสถานที่การเล่นการพนันและประเภทการเล่นการพนัน ในชุมชนและบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา โดยพบว่า มีสถานที่ที่มีการเล่นการพนันที่ชาวบ้านสามารถเข้าถึงการพนันมีหลากหลายและกระจายออกไปทั้งชุมชนทั้งนี้สถานที่ต่างๆจะขึ้นอยู่กับปัจจัยประเภทของการเล่นพนันเป็นสำคัญ สรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาของเด็ก เยาวชน สามารถแบ่งสถานที่สำคัญๆ ได้ 5 ลักษณะสถานที่ ดังนี้

ลักษณะแรก สถานที่เปิดเผยทั่วไปในหมู่บ้าน

การพนันที่เล่นสถานที่เปิดเผยทั่วไปในหมู่บ้าน และพบเห็นบ่อยครั้ง ได้แก่ หวยรายวัน หวยหุ้น หวยลาว หวยฮานอย ลอตเตอรี่ จั๊บลากรางวัลชิงโชค ปาเป่า ปาโปง การเล่นการพนันในกลุ่มนี้ชาวบ้านและเด็กสามารถเข้าถึงได้ง่าย และมีการเล่นกันอย่างเปิดเผย มีการพูดคุยถึงการเล่นและกล่าวถึงในชุมชนได้เป็นปกติ เช่น มีการสอบถามถึง ตัวเลขในการซื้อหวย ซื้อลอตเตอรี่ เด็กเยาวชนมองว่าการพนันเหล่านี้ตำรวจไม่ค่อยควบคุม มีการปล่อยให้เล่นแบบเปิดเผย

ลักษณะที่สอง สถานที่ส่วนรวม สาธารณะ

สถานที่ส่วนรวม สาธารณะ บริเวณหมู่บ้าน หรือที่มีความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมส่วนรวมของหมู่บ้าน โดยมีกรรมการหมู่บ้าน เป็นกลไกกำหนดจุดทำกิจกรรมรวมกันของชุมชน บางครั้งจะมีการเล่นการพนันแฝงด้วย เช่น งานบุญเดือนสาม บุญเซ่นปู่ตา งานบุญบั้งไฟ (หมู่บ้านนี้เคยมีบุญบั้งไฟครั้งล่าสุดเมื่อปี 2558) เมื่อ 3 ปีที่แล้ว การจัดสนามมวยชั่วคราว ครั้งล่าสุดเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2561 ที่วัดบ้านไพรพัฒนา เป็นมวยรายการใหญ่ของสนามลุมพินี ที่จัดชมมวยในรายการและถ่ายทอดสดผ่านทีวี มีคนจากหมู่บ้าน จากหมู่บ้านอื่น เขียนมวยจากที่ต่าง ชาวบ้านและหน่วยงานภาครัฐจากประเทศไทยและประเทศกัมพูชา เข้าร่วม จำนวนมาก ไม่ต่ำกว่า 10,000 คน

ลักษณะที่สาม สถานที่ในตำบลและบริเวณตำบล

การพนันที่มักนิยมใช้สถานที่ในตำบลและบริเวณตำบล ที่พบเห็นบ่อยครั้ง ได้แก่ ไฟ ไฮโล โบก โดมิโน โอกาสในการเล่นการพนันที่บ้าน มี 2 กรณีคือ 1) เป็นช่วงงานบุญประเพณี ตามเหตุการณ์ เช่น งานศพ งานแต่งงาน การแซนโชนดา เป็นต้น รวมถึงการเล่นมวยตู้ ในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ด้วย ในบางครั้งเด็ก เยาวชน บอกว่า การเล่นการพนันในตำบลและบริเวณบ้านได้ เนื่องจากมีผู้ใหญ่ไปคุยและจ่ายเงินให้กับตำรวจเพื่อขอเล่น การพนันที่บ้าน และ 2) กรณีแอบเล่นการพนันในตำบลและบริเวณตำบล โดยผู้เล่นจะชักชวนกันเอง ด้วยวิธีการต่างๆเพื่อให้มีการเล่นการพนัน บางครั้งมีการโทรศัพท์เพื่อเรียกกันมาเล่นมีการนัดหมาย สถานที่และเวลา ทั้งนี้การแอบเล่นการพนันที่บ้านมักจะเป็นบ้านที่ไม่ค่อยมีคนผ่านไปมา อยู่ไกล จากเพื่อนบ้าน

ลักษณะที่สี่ สถานที่ริมบริเวณในสวนยางพารา และเถียงนา รอบหมู่บ้าน

การพนันที่มักนิยมเล่นสถานที่บริเวณในสวนยางพารา และเถียงนา รอบหมู่บ้านที่พบเห็นบ่อยครั้ง ได้แก่ โกงเงิน เล่นไพ่ เล่นไฮโล โบก เช่น กรณี ชนไก่ จะมีการนัดหมายสมาชิกที่รู้จักกันในกลุ่มเพื่อชนไก่ จะมีการเวียนไป เปลี่ยนสนามชนไก่ในสวนยางเรื่อยๆ โดยส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน มักจะนัดชนไก่ในวันพุธ และวันอื่นๆที่มีการนัดหมายกัน การชนไก่นอกจากมีชาวบ้านที่เลี้ยงไก่ชนไปดูและเล่นพนันไก่ชนแล้ว ยังมีเจ้าหน้าที่รัฐที่เป็นเจ้าของไก่ชน นำไก่มาชน และเล่นพนันด้วยกันกับชาวบ้าน

ด้วย เนื่องจากบริเวณรอบหมู่บ้านเป็นสวนยางพารา และมีคนเลี้ยงไก่ชนไว้ในสวนยางพารา หลายที่ จึงสามารถหาสถานชนไก่ที่ได้ไม่ยาก

ลักษณะที่ห้า สถานที่นอกพื้นที่หมู่บ้าน

สถานที่เล่นพนันนอกพื้นที่หมู่บ้าน เด็ก เยาวชนได้จำแนก เพิ่มเติมตามลักษณะสถานที่ที่ ขึ้นกับการปกครองประเทศ แบ่งได้ 2 แหล่ง ได้แก่

แหล่งที่หนึ่ง สถานที่การเล่นการพนันที่หมู่บ้านอื่นๆ รวมถึงบริเวณเมืองใหม่ช่องสะง่า ประเทศไทย

สถานที่เล่นการพนันหมู่บ้านอื่นๆ มีการลักลอบเล่นการพนันเช่นเดียวกัน ได้แก่ ไฟ โบก ไฮโล ไก่ชน และบั้งไฟ โดยส่วนใหญ่จะเป็นประเภทการพนันที่มีการเล่นการพนันที่มีกฎกติกาและเงื่อนไข การเล่นที่คล้ายคลึงกัน และเป็นคนที่เคยเล่นในกลุ่มเดียวกัน รู้จักกัน

สถานที่เมืองใหม่ช่องสะง่า มีการแอบลักลอบเล่นการพนันพื้นบ้าน ได้แก่ ไฟ โบก ไฮโล ขณะที่ สนามไก่ชน(ชั่วคราว) สนามมวย(ชั่วคราว)จะมีการเปิดสนามให้บริการเป็นครั้งคราว ในอดีต ก่อน คสช. เข้ามาบริหารประเทศไทย สนามไก่ชน และการจัดแข่งขันชกมวย อย่างต่อเนื่อง เนื่องจาก บริเวณเมืองใหม่ช่องสะง่า มีคนเข้าไปอาศัยอยู่ที่หลากหลาย ขณะที่มิชวบ้านไพรพัฒนาและชาวบ้าน อื่นๆในเขตตำบลไพรพัฒนา เข้ามาอาศัย โดยส่วนใหญ่ เป็นพ่อค้า นักธุรกิจและบริวาร ที่มีธุรกิจ ธุรกิจการค้าขายที่ชายแดนและ ข้ามพรมแดนไทย-กัมพูชา และเป็นที่อยู่ของหน่วยงานราชการต่างๆ เพื่อในพื้นที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ของชาวบ้านและหน่วยงานของประเทศไทยและ ประเทศกัมพูชา เมืองใหม่ช่องสะง่า เป็นหมู่บ้านในเขตการปกครองของตำบลไพรพัฒนา เป็น หมู่บ้านบริวารของบ้านแซวไพร หมู่ 8 เมืองใหม่ช่องสะง่าในอดีตถูกบริหารโดยจังหวัดศรีสะเกษ ปัจจุบันที่มีการบริหารจัดการโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ทั้งนี้หากสนใจสามารถดูใน รายละเอียดที่ผู้วิจัยได้นำเมืองใหม่ช่องสะง่าและในประเด็นการพัฒนาที่ชายแดนไทย-กัมพูชาอีกครั้ง

แหล่งที่สอง สถานที่เล่นพนันในประเทศกัมพูชา (จุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่าและจุดผ่านแดน ถาวรช่องจอม)

ที่ประเทศกัมพูชามีสถานที่เล่นการพนันที่ชาวบ้านรู้จักและคนไทยชอบเดินทางไปเล่น ได้แก่

1) บ่อนคาสีโน (คาสีโน คอมเพ็กเอนเตอร์เทนเมนต์) ที่มีประเภทการพนันที่หลากหลาย รูปแบบ พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก อาหาร ที่พัก และการเดินทางข้ามแดนในแบบปกติและแบบ พิเศษ ที่สามารถรองรับนักพนันที่เป็นนักพนันชาวบ้านและนักพนันอาชีพ ได้โดยไม่ผิดกฎหมายของ ประเทศกัมพูชา

2) สนามบั้งไฟ ที่กัมพูชา แม้ว่าบั้งไฟจะไม่ใช้กีฬา หรือการเล่นการพนันของท้องถิ่นของ ชาวบ้านกัมพูชาที่บริเวณชายแดน แต่สนามบั้งไฟบริเวณนี้ได้เปิดและ ปิดมา แล้วรวม จำนวน 3 สนาม (ครั้งแรก จุดช่วงวันลอยกระทง ปี พ.ศ. 2556 ครั้งที่ 2 ช่วงวันที่ 15-16 มกราคม พ.ศ. 2557 ครั้งที่ 3 วันที่18 มิถุนายน พ.ศ. 2560) การเปิดสนามบั้งไฟ ครั้งที่ 3 นี้เปิดเพื่อรองรับนักพนันบั้งไฟ ที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการนโยบาย คำสั่งห้าห้าหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 27/2559 เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากการจุดและปล่อยบั้งไฟ พลุ ตะไล โคม ลอย โคมไฟ โคมคว้น หรือวัตถุ อันใดที่คล้ายคลึงกัน ส่งผลให้บั้งไฟไม่สามารถจุดในประเทศไทยได้

นอกจากช่วงบุญบั้งไฟ (บุญเดือน 6 บุญบั้งไฟ) ของแต่ละจังหวัด ดังนั้นผู้ประกอบการและส่วนที่เกี่ยวข้องอื่นๆได้เปิดสนามบั้งไฟแสน (ขนาดท่อPVC 5-6 นิ้ว โดยผลิตบั้งไฟที่ฝั่งประเทศกัมพูชา ทั้งหมดยกเว้นหางบั้งไฟที่ต้องนำเข้าจากประเทศไทย ผลิตโดยช่างบั้งไฟจากค่ายในประเทศไทย) ส่วนใหญ่ดำเนินการจุดบั้งไฟช่วงวันหยุด เสาร์ และอาทิตย์ และบางครั้งจะมีการขยายวันจุดบั้งไฟเพิ่มได้อีก1-2 วัน ขณะเดียวกันที่สนามบั้งไฟ ก็มีกิจกรรมนันทนาการอื่นๆด้วย เช่น อาหาร เครื่องดื่ม ทุกประเภท รวมถึง กิจกรรมการพนันอื่นๆ ระหว่างช่วงรอกการจุดพนัน เช่น ไพ่ และไฮโล รongรับนักพนันจากประเทศไทยและคนที่สนใจพนันบั้งไฟ

ทั้งนี้ นักพนัน จะต้องฝากรถที่ชายแดนไทย และข้ามแดน ด้วยวิธีการปกติ Passport ข้ามแดนและเสียค่าข้ามแดนที่ประเทศกัมพูชา 100 บาท หรือวิธีการแบบพิเศษ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับเจ้าหน้าที่รัฐที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จากนั้นจะมีบริการรถเช่า ที่ชายแดนกัมพูชา ขึ้นกับชนิดของรถและจำนวนผู้โดยสาร ได้แก่ มอเตอร์ไซด์ ค่าบริการไป-กลับ 40 บาท รถกระบะ รถเก๋ง ค่าบริการ ไป-กลับ ราคา 120 บาท และเสียค่าผ่านประตู จำนวน 700 บาท/คน/ต่อครั้ง เพื่อเข้าไปเล่นพนันบั้งไฟในแต่ละครั้ง

แต่จากข้อมูลไม่พบว่ามีชาวบ้านไพรพัฒนาข้ามแดนไปเล่นการพนันบั้งไฟที่ประเทศกัมพูชา แต่ส่วนใหญ่จะเข้าไปเกี่ยวข้องและสัมพันธ์ในการเอื้ออำนวย ในการข้ามแดนไทย-กัมพูชา ขณะเดียวกัน จะมีชาวบ้านในหมู่บ้านใกล้เคียงเข้าไปเป็นทีมช่างบั้งไฟ และร่วมเป็นทีมจัดการสนามบั้งไฟร่วมกับผู้ประกอบการ เจ้าของสนามบั้งไฟที่ฝั่งประเทศกัมพูชาด้วย

5.2.2 ทศนคติของเด็กเยาวชนเกี่ยวกับการเล่นการพนันของคนในชุมชนท้องถิ่น

ตาราง 5-5 จำนวนร้อยละของทัศนคติของเด็กเยาวชนเกี่ยวกับการเล่นการพนันของคนในหมู่บ้าน

ทัศนคติของเด็กเยาวชนเกี่ยวกับการเล่นการพนันของคนในหมู่บ้าน	เด็กเคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน จำนวน 52 คน		เด็กไม่เคยมีประสบการณ์ในการเสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน จำนวน 33 คน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.การพนันช่วยให้ผู้เล่นผ่อนคลายความเครียด				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	7	13.47	4	12.13
เห็นด้วย	10	19.23	11	33.34
เฉยๆ	14	26.93	15	45.46
ไม่เห็นด้วย	21	40.39	3	9.09
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0	0	0
2. การพนันทำให้ผู้เล่นมีเงินซื้อสิ่งของที่ฉันต้องการ				

ทัศนคติของเด็กเยาวชนเกี่ยวกับการ เล่นการพนันของคนในหมู่บ้าน	เด็กเคยมีประสบการณ์เสี่ยง โชคหรือเล่นการพนัน จำนวน 52 คน		เด็กไม่เคยมีประสบการณ์ ในการเสี่ยงโชคหรือเล่น การพนัน จำนวน 33 คน	
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0	3	9.09
เห็นด้วย	3	5.77	4	12.13
เฉยๆ	25	48.08	10	30.31
ไม่เห็นด้วย	10	19.23	11	33.34
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	14	26.93	5	15.16
3. การพนันทำให้ผู้เล่นเป็นที่ยอมรับ ของกลุ่มเพื่อน				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	7	13.47	1	3.03
เห็นด้วย	7	13.47	2	6.06
เฉยๆ	11	21.16	3	9.09
ไม่เห็นด้วย	11	21.16	13	39.40
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	16	30.77	14	42.43
4. ไม่มีใครประสบความสำเร็จได้จาก การพนัน				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	26	50.00	10	30.31
เห็นด้วย	4	7.70	1	3.03
เฉยๆ	15	28.85	5	15.16
ไม่เห็นด้วย	3	5.77	8	24.25
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4	7.70	9	27.28
5. การพนันช่วยทำให้ผู้เล่นรวยทางลัด ได้				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	9	17.31	7	21.22
เห็นด้วย	18	34.62	6	18.19
เฉยๆ	8	15.39	2	6.06
ไม่เห็นด้วย	2	3.85	3	9.09
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	15	28.85	15	45.46
6. ฉันรู้สึกชื่นชมผู้ที่สามารถหารายได้ เลี้ยงครอบครัวจากการเล่นการพนัน				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	10	19.23	3	9.09
เห็นด้วย	7	13.47	2	6.06
เฉยๆ	11	21.16	3	9.09
ไม่เห็นด้วย	12	23.08	12	36.37

ทัศนคติของเด็กเยาวชนเกี่ยวกับการ เล่นการพนันของคนในหมู่บ้าน	เด็กเคยมีประสบการณ์เสี่ยง โชคหรือเล่นการพนัน จำนวน 52 คน		เด็กไม่เคยมีประสบการณ์ ในการเสี่ยงโชคหรือเล่น การพนัน จำนวน 33 คน	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	12	23.08	13	39.40
7. ฉันรู้สึกต่อต้านเพื่อนที่เล่นการพนัน				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	12	23.08	20	60.61
เห็นด้วย	19	36.54	5	15.16
เฉยๆ	16	30.77	5	15.16
ไม่เห็นด้วย	4	7.70	2	6.06
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	1.93	1	3.03
8. ฉันมีความสุขตอนลุ้นรางวัลจากหวย ใต้ดิน				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	20	38.47	4	12.13
เห็นด้วย	10	19.23	11	33.34
เฉยๆ	14	26.93	15	45.46
ไม่เห็นด้วย	8	15.39	3	9.09
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0	0	0
9. ฉันมีความสุขเมื่อรัฐบาลเพิ่มรางวัล สลากกินแบ่ง				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0	0	0
เห็นด้วย	4	7.70	2	6.06
เฉยๆ	32	61.54	7	21.22
ไม่เห็นด้วย	2	3.85	5	15.16
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	14	26.93	19	57.58
10. ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะได้เงินจาก การพนัน				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0	0	0
เห็นด้วย	4	7.70	2	6.06
เฉยๆ	32	61.54	7	21.22
ไม่เห็นด้วย	2	3.85	5	15.16
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	14	26.93	19	57.58
11. คนที่เล่นการพนันเป็นคนที่ น่าชื่นชม				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	9.62	3	9.09
เห็นด้วย	10	19.23	4	12.13

ทัศนคติของเด็กเยาวชนเกี่ยวกับการ เล่นการพนันของคนในหมู่บ้าน	เด็กเคยมีประสบการณ์เสี่ยง โชคหรือเล่นการพนัน จำนวน 52 คน		เด็กไม่เคยมีประสบการณ์ ในการเสี่ยงโชคหรือเล่น การพนัน จำนวน 33 คน	
เฉยๆ	11	21.16	3	9.09
ไม่เห็นด้วย	14	26.93	10	30.31
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	12	23.08	13	39.40
12. การพนันทำให้ชุมชนมีเศรษฐกิจดีขึ้น				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2	3.85	0	0
เห็นด้วย	5	9.62	1	3.03
เฉยๆ	19	36.54	2	6.06
ไม่เห็นด้วย	14	26.93	10	30.31
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	12	23.08	20	60.61
13. การพนันในบ่อนคาสีโนในประเทศ กัมพูชาไม่ส่งผลกระทบต่อคนในชุมชน				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0	0	0
เห็นด้วย	4	7.70	1	3.03
เฉยๆ	19	36.54	4	12.13
ไม่เห็นด้วย	9	17.31	9	27.28
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	20	38.47	19	57.58
14. มีคนในชุมชนของท่านข้ามแดนไป เล่นการพนันในบ่อนคาสีโน-สนามบั้ง ไฟ ที่ชายแดนกัมพูชาเป็นเรื่องดี				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0	0	0
เห็นด้วย	2	3.85	3	9.09
เฉยๆ	20	38.47	5	15.16
ไม่เห็นด้วย	14	26.93	5	15.16
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	16	30.77	20	60.61
15 เปิดบ่อนการพนันบ่อนคาสีโนหรือ สนามพนันบั้งไฟที่ชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นเรื่องดี				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0	0	0
เห็นด้วย	4	7.70	2	6.06
เฉยๆ	20	38.47	6	18.19
ไม่เห็นด้วย	12	23.08	5	15.16

ทัศนคติของเด็กเยาวชนเกี่ยวกับการ เล่นการพนันของคนในหมู่บ้าน	เด็กเคยมีประสบการณ์เสี่ยง โชคหรือเล่นการพนัน จำนวน 52 คน		เด็กไม่เคยมีประสบการณ์ ในการเสี่ยงโชคหรือเล่น การพนัน จำนวน 33 คน	
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	16	30.77	20	60.61

จากตาราง 5-5 ทัศนคติของเด็กเยาวชนเกี่ยวกับการเล่นการพนันของคนในหมู่บ้าน เด็กเยาวชนได้สะท้อนข้อมูลทัศนคติของกลุ่มเด็กที่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน จำนวน 52 คน และเด็กที่ไม่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน จำนวน 33 คน พบว่า เด็ก เยาวชน ในหมู่บ้านในหมู่บ้านมีทัศนคติเกี่ยวกับการพนันที่หลากหลายแตกต่างกัน มีรายละเอียดดังนี้

1. การพนันช่วยให้ผู้เล่นผ่อนคลายความเครียด

ทัศนคติของเด็กที่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน ต่อประเด็นการพนันช่วยให้ผู้เล่นผ่อนคลายความเครียด พบว่าเด็กเยาวชน ส่วนใหญ่มีทัศนคติไม่เห็นด้วย ร้อยละ 40.39 รองลงมา เฉยๆ ร้อยละ 26.93 เห็นด้วย ร้อยละ 19.23 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 13.47

ขณะที่ทัศนคติของเด็กที่ไม่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน ต่อประเด็นการพนันช่วยให้ผู้เล่นผ่อนคลายความเครียด พบว่า เด็กเยาวชน ส่วนใหญ่มีทัศนคติ เฉยๆ ร้อยละ 45.46 รองลงมา คือ เห็นด้วย ร้อยละ 33.34 โดยมีเด็กเยาวชนเห็นด้วยอย่างยิ่ง และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 9.09

2. การพนันทำให้ผู้เล่นมีเงินซื้อสิ่งของที่ฉันต้องการ

ทัศนคติของเด็กที่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน ต่อประเด็นการพนันทำให้ผู้เล่นมีเงินซื้อสิ่งของที่ฉันต้องการ พบว่า เด็กเยาวชน เกือบทั้งหมดมีทัศนคติ เฉยๆ ร้อยละ 48.08 รองลงมา ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 26.93 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 19.23 มีส่วนหนึ่ง เห็นด้วย เพียง ร้อยละ 5.77

ขณะที่ทัศนคติของ เด็กที่ไม่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน ต่อประเด็นการพนันทำให้ผู้เล่นมีเงินซื้อสิ่งของที่ฉันต้องการ พบว่า เด็ก เยาวชน มีทัศนคติใกล้เคียงกัน ระหว่าง ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 33.34 และ เฉยๆ ร้อยละ 30.31 นอกนั้นมีทัศนคติ ว่า ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 15.16 เห็นด้วย ร้อยละ 12.13 และมีเด็กเยาวชนเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 9.09 ตามลำดับ

3. การพนันทำให้ผู้เล่นเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน

ทัศนคติของเด็กที่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน ต่อประเด็นการพนันทำให้ผู้เล่นเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า เด็กเยาวชน ส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 30.77 รองลงมา มีทัศนคติ เฉยๆ และ ไม่เห็นด้วย มีค่าเท่ากัน คือ ร้อยละ 21.16 และ บางส่วน มีทัศนคติเท่ากัน ระหว่าง เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 13.47

ขณะที่ทัศนคติของเด็กที่ไม่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน ต่อประเด็นการพนันทำให้ผู้เล่นเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน พบว่า เด็กเยาวชน มีทัศนคติใกล้เคียงกัน ระหว่าง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 42.43 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 39.40 และส่วนน้อย มีทัศนคติ เฉยๆ เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 09.09, 6.06 และ 3.03 ตามลำดับ

4. ไม่มีใครประสบความสำเร็จได้จากการพนัน

ทัศนคติของเด็กที่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน ต่อประเด็นไม่มีใครประสบความสำเร็จได้จากการพนัน การศึกษาพบว่า ทัศนคติเด็ก เยาวชน ส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 50.00 รองลงมา มีทัศนคติ เฉยๆ 28.85 ส่วนน้อย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 7.70 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 5.77

ขณะที่ทัศนคติของเด็กที่ไม่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน ต่อประเด็นไม่มีใครประสบความสำเร็จได้จากการพนัน พบว่า ทัศนคติเด็ก เยาวชนส่วนใหญ่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 30.31 เห็นด้วย 27.28 ทัศนคติเฉย ๆ ร้อยละ 24.25 และส่วนน้อย มีทัศนคติไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 15.16 และ 3.03 ตามลำดับ

5. การพนันช่วยให้ผู้เล่นรวยทางลัดได้

ทัศนคติของเด็กที่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน ในประเด็นการพนันช่วยให้ผู้เล่นรวยทางลัดได้ พบว่า เด็ก เยาวชนส่วนใหญ่ มีทัศนคติ เห็นด้วย ร้อยละ 51.93 อีกกลุ่มมีทัศนคติไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 28.85 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 3.85 และกลุ่มทัศนคติเฉยๆ ร้อยละ 15.39

ขณะที่ทัศนคติของเด็กที่ไม่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน ต่อประเด็นการพนันช่วยให้ผู้เล่นรวยทางลัดได้ พบว่า ทัศนคติของเด็กเยาวชนส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 45.46 ไม่เห็นด้วย 9.09 และบางส่วนมีทัศนคติเห็นด้วยและเห็นอย่างยิ่ง ร้อยละ 18.19 และ 21.22 ตามลำดับ และบางคนมีทัศนคติเฉย ๆ น้อยสุด ร้อยละ 6.06

6. ฉันรู้สึกชื่นชมผู้ที่สามารถหารายได้เลี้ยงครอบครัวจากการเล่นการพนัน

ทัศนคติของเด็กที่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน มีทัศนคติรู้สึกชื่นชมผู้ที่สามารถหารายได้เลี้ยงครอบครัวจากการเล่นการพนัน พบว่า เด็กเยาวชนมีทัศนคติใกล้เคียงกันระหว่างทัศนคติไม่เห็นด้วย ร้อยละ 23.08 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 23.08 และเด็กเยาวชนมีทัศนคติเฉยๆ 21.16 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 19.23 และเห็นด้วย ร้อยละ 13.47 ตามลำดับ

ขณะที่ทัศนคติของเด็กที่ไม่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน ในการชื่นชมผู้ที่สามารถหารายได้เลี้ยงครอบครัวจากการเล่นการพนัน พบว่า ทัศนคติเด็กและเยาวชนไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 39.40 ทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยและ 36.37 และส่วนน้อย ทัศนคติเฉยๆ ร้อยละ 09.09 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 09.09 และทัศนคติเห็นด้วย ร้อยละ 06.06 ตามลำดับ

7. ฉันรู้สึกต่อต้านเพื่อนที่เล่นการพนัน

ทัศนคติของเด็กที่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน ต่อประเด็นฉันรู้สึกต่อต้านเพื่อนที่เล่นการพนัน พบว่า ทัศนคติเด็กเยาวชนส่วนใหญ่ เห็นด้วยร้อยละ 36.54 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 23.08 และมีทัศนคติ เฉยๆต่อเรื่องนี้ 30.77 และส่วนน้อย ทัศนคติ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 7.70 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 1.93

ขณะที่ทัศนคติ เด็กเยาวชนที่ไม่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน ต่อประเด็นฉันรู้สึกต่อต้านเพื่อนที่เล่นการพนัน เด็กและเยาวชนร้อยละ 60.61 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 15.16 เห็น

ด้วย และร้อยละ 15.16 มีทัศนคติเฉยๆ ต่อเรื่องนี้ และทัศนคติของเด็กเยาวชนส่วนน้อยไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 06.06 และ ร้อยละ 03.03 ตามลำดับ

8. ฉันมีความสุขตอนลุ้นรางวัลจากห่วยใต้ดิน

ทัศนคติของเด็กเยาวชนที่เคยมีประสบการณ์ในการเสี่ยงโชคและเล่นพนัน ต่อประเด็นฉันมีความสุขตอนลุ้นรางวัลจากห่วยใต้ดิน พบว่า เด็กเยาวชนส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 38.47 เห็นด้วย ร้อยละ 19.23 และทัศนคติเฉยๆ ร้อยละ 26.93 โดยเด็กเยาวชนไม่เห็นด้วย ร้อยละ 15.39

ขณะที่ทัศนคติของเด็กเยาวชนที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการเสี่ยงโชคและการพนัน ต่อประเด็นฉันมีความสุขตอนลุ้นรางวัลจากห่วยใต้ดิน พบว่า เด็ก เยาวชนส่วนใหญ่มีทัศนคติเฉยๆ 45.46 รองมาคือ เห็นด้วย ร้อยละ 33.34 เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 12.13 และบางส่วนมีทัศนคติไม่เห็นด้วย 9.09

9. ฉันมีความสุขเมื่อรัฐบาลเพิ่มรางวัลสลากกินแบ่ง

ทัศนคติของเด็กเยาวชนที่เคยมีประสบการณ์ในการเสี่ยงโชคและการเล่นพนัน ต่อประเด็นฉันมีความสุขเมื่อรัฐบาลเพิ่มรางวัลสลากกินแบ่ง พบว่า ทัศนคติส่วนใหญ่ เฉยๆ ร้อยละ 61.54 รองลงมา ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 26.93 และส่วนน้อยเด็กเยาวชนมีทัศนคติ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ร้อยละ 7.70 และ 3.85 และ ตามลำดับ

ขณะที่ ทัศนคติของเด็กเยาวชนที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการเสี่ยงโชคและการพนัน ต่อประเด็นฉันมีความสุขเมื่อรัฐบาลเพิ่มรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาล พบว่า เด็กเยาวชนส่วนใหญ่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 57.58 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 15.16 และทัศนคติ เฉยๆ ร้อยละ 21.22 และส่วนน้อยเห็นด้วย ร้อยละ 06.06 ตามลำดับ

10. ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะได้เงินจากการพนัน

ทัศนคติของเด็กเยาวชนที่เคยมีประสบการณ์ในการเสี่ยงโชคและเล่นการพนัน มีทัศนคติต่อไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะได้เงินจากการพนัน พบว่า เด็กเยาวชนมีทัศนคติไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มากสุด ร้อยละ 44.23 รองลงมา มีทัศนคติ เฉยๆ ร้อยละ 25.00 และเห็นด้วย ร้อยละ 23.08 และส่วนน้อยเด็กเยาวชนมีทัศนคติไม่เห็นด้วย ร้อยละ 07.70

ขณะที่ทัศนคติของเด็กเยาวชนที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเสี่ยงโชคและการเล่นพนัน ต่อประเด็นไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะได้เงินจากการพนัน พบว่า เด็กมีทัศนคติใกล้เคียงกันระหว่าง เฉยๆร้อยละ 33.34 กับ เห็นด้วย ร้อยละ 30.31 และมีเด็กเยาวชนที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 30.31 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 06.06 และ ตามลำดับ

11. คนที่เล่นการพนันเป็นคนที่น่าชื่นชม

ทัศนคติของเด็กเยาวชนที่เคยมีประสบการณ์ในการเสี่ยงโชคและเล่นการพนัน มีทัศนคติต่อคนที่เล่นการพนันว่าเป็นคนที่น่าชื่นชม จากการศึกษา พบว่า เด็ก เยาวชน มีทัศนคติส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 26.93 และร้อยละ 23.08 ทัศนคติเฉยๆ ร้อยละ 21.16 บางส่วน เห็นด้วย ร้อยละ 19.23 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง 9.62

ขณะที่ทัศนคติของเด็กเยาวชนที่ไม่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคเล่นการพนัน ต่อประเด็นคนที่เล่นการพนันเป็นคนที่น่าชื่นชม ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 39.40

ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 30.31 และบางส่วนมีทัศนคติ เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง และเฉยๆ ร้อยละ 12.13 09.09 และ 09.09 ตามลำดับ

12. การพนักทำให้ชุมชนมีเศรษฐกิจดีขึ้น

ทัศนคติของเด็กเยาวชนที่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคและการเล่นพนัน ต่อประเด็นการพนักทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น พบว่า เด็กเยาวชนส่วนใหญ่เฉยๆร้อยละ 36.54 รองลงมา ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 26.93 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 23.08 และมีบางส่วน เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 9.62, 3.85

ขณะที่ทัศนคติของเด็กเยาวชนที่ไม่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคและการเล่นพนัน ต่อประเด็นการพนักทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น พบว่า ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 60.61 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 30.31 และส่วนน้อย เฉยๆร้อยละ 06.06 และเห็นด้วย ร้อยละ 3.03 ตามลำดับ

13. การพนักในบ่อนกาสิโนในประเทศกัมพูชาไม่ส่งผลต่อคนในชุมชน

ทัศนคติของเด็กเยาวชนที่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคและการเล่นพนัน ต่อประเด็นการพนักในบ่อนกาสิโนประเทศกัมพูชาว่าไม่ส่งผลต่อคนในชุมชน พบว่า ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับเฉยๆ มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ร้อยละ 38.47 กับ 36.54 และบางส่วน ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 17.31 และส่วนน้อย เห็นด้วย ร้อยละ 07.70

ขณะที่ทัศนคติของเด็กที่ไม่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคและการเล่นพนัน ต่อการพนักในบ่อนกาสิโนในประเทศกัมพูชาไม่ส่งผลต่อคนในชุมชน พบว่า ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 57.58 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 27.28 มีทัศนคติเฉยๆ ร้อยละ 12.13 และเห็นด้วยร้อยละ 3.03 ตามลำดับ

14. มีคนในชุมชนของท่านข้ามแดนไปเล่นการพนักในบ่อนกาสิโน-สนามบั้งไฟ ที่ชายแดนกัมพูชาเป็นเรื่องดี

ทัศนคติของเด็กเยาวชนที่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคและการเล่นพนัน ต่อประเด็นมีคนในชุมชนของท่านข้ามแดนไปเล่นการพนักในบ่อนกาสิโน-สนามบั้งไฟ ที่ชายแดนกัมพูชาเป็นเรื่องดี พบว่า ส่วนใหญ่ เฉยๆ ร้อยละ 38.47และมีบางกลุ่ม ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 30.77 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 26.93 และมีบางกลุ่ม เห็นด้วย ร้อยละ 3.85

ขณะที่ ทัศนคติของเด็กเยาวชนที่ไม่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคและการพนัก ต่อประเด็นมีคนในชุมชนของท่านข้ามแดนไปเล่นการพนักในบ่อนกาสิโน-สนามบั้งไฟ ที่ชายแดนกัมพูชาเป็นเรื่องดี พบว่าส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 60.61 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 15.16 และบางส่วน เฉยๆ ร้อยละ 15.16 และเห็นด้วย ร้อยละ 09.09 ตามลำดับ

15. เปิดบ่อนการพนักบ่อนกาสิโนหรือสนามพนันบั้งไฟที่ชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นเรื่องดี

ทัศนคติของเด็ก เยาวชนที่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคและการเล่นพนัน ต่อประเด็นการเปิดบ่อนการพนักบ่อนกาสิโนหรือสนามพนันบั้งไฟที่ชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นเรื่องดี พบว่า เด็กเยาวชน มีทัศนคติ เฉยๆ ร้อยละ 38.47 มีบางกลุ่ม ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 30.77 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 23.08 มีเด็กเยาวชนที่เคยมีประสบการณ์ในการเสี่ยงโชคและการพนักส่วนน้อย เห็นด้วย ร้อยละ 7.70

ขณะที่ทัศนคติของเด็กเยาวชนที่ไม่เคยมีประสบการณ์เสี่ยงโชคและการเล่นพนัน ต่อประเด็นเปิดบ่อนการพนันบ่อนคาสีโนหรือสนามพนันบั้งไฟที่ชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นเรื่องดี พบว่าเด็กกลุ่มนี้มีทัศนคติ ส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 60.61 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 15.16 และเฉยๆ ร้อยละ 18.19 และส่วนน้อยสุดเห็นด้วยร้อยละ 06.06 ตามลำดับ

5.2.3 มาตรการควบคุมการเล่นการพนันในชุมชน

จากข้อมูลของคณะกรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐในหมู่บ้านและที่ชายแดนไทยกัมพูชา ถึงการรับรู้มาตรการการควบคุมการเล่นการพนันในหมู่บ้าน พบว่า ที่หมู่บ้านมีมาตรการ 3 ระดับ ดังนี้

1) มาตรการ ระดับจารีต คำสอน กฎข้อห้ามระเบียบของชุมชน

โดยทั่วไปชาวบ้านไพรพัฒนา ทั้งหมู่บ้านนับถือศาสนาพุทธ ถิ่นจะใช้ ศีล 5 ที่เป็น ศีล ข้อปฏิบัติพื้นฐานที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้ชาวพุทธทุกคนยึดถือปฏิบัติเป็นหลักของชีวิต การเล่นการพนัน ถือว่า เป็นอบายมุข เป็นทางเสื่อมแห่งโลกทรัพย์ และเสื่อมจากคุณธรรมอื่นๆด้วย

ข้อห้ามของหมู่บ้าน หมู่หมู่บ้านมีกฎข้อห้ามหลายข้อ หนึ่งในข้อห้ามคือ ห้ามเล่นการพนันในหมู่บ้าน

คำสอน จากครอบครัวและจากเครือญาติที่มีการห้ามเล่นการพนัน คนที่เล่นการพนันในอดีต มักจะถูกเรียกว่าเป็นผีพนัน คนที่เล่นพนันบางคนจะขายทรัพย์สิน ของมีค่ารวมถึงสูญเสียครอบครัว และมักจะมีคำสอนที่ว่า “ผีพนันรุนแรงกว่าไฟไหม้บ้าน” หมายถึง ถ้าไฟไหม้บ้านยังเหลือที่ สร้างใหม่ได้ แต่ถ้าเล่นการพนัน จะต้องเสียทั้งบ้าน ทั้งที่ทั้งครอบครัว จารีต กฎข้อห้ามระเบียบของชุมชน

2) มาตรการระดับนโยบายจังหวัด ภายใต้แผนนโยบายการประกาศวาระงานบุญประเพณีปลอดเหล้า ปลอดการพนัน ของจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า พัฒนาการของรัฐเริ่มมีนโยบายโครงการ จังหวัดศรีสะเกษ งานบุญปลอดเหล้า เทิดพระเกียรติ 84 พรรษามหาราชา ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2553 ทำให้จังหวัดศรีสะเกษ เป็นจังหวัดแรก ที่มีหมู่บ้านร่วมจัดกิจกรรมปลอดเหล้าในงานบุญทั้งอวมงคล เช่น งานศพ และ มงคล เช่น งานแต่งงาน งานบวช ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ มากที่สุดในประเทศไทย เฉพาะในปี 2554 มีหมู่บ้านเข้าร่วม 2,314 หมู่บ้าน จาก 2,626 หมู่บ้าน คิดเป็น 88% และโครงการดังกล่าวได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ในปีพ.ศ. 2556 จังหวัดศรีสะเกษ ได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ลด ละ เลิก อบายมุข ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาปฏิบัติใช้ และประกาศแนวนโยบาย งานบุญปลอดเหล้า ปลอดการพนัน การดำเนินงานดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเล่นการพนัน ครอบคลุมงานเทศกาลระดับจังหวัด และระดับอำเภอ จนไปถึงในระดับท้องถิ่นและหมู่บ้าน เพื่อกำหนดมาตรการเชิงรุกในการควบคุมและลดปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ และการเล่นพนันในจังหวัดศรีสะเกษให้ลดลง เพื่อสร้างสังคมที่เป็นสุข เพื่อให้การปฏิบัติงานโครงการดังกล่าวสัมฤทธิ์ผล จังหวัดศรีสะเกษ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ได้ประสานความร่วมมือไปยังทุกหน่วยงานราชการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในจังหวัดศรีสะเกษให้ดำเนินการอย่างเข้มงวด โดยขอความร่วมมือให้ทุกพื้นที่หมู่บ้าน

ตำบล อำเภอ และจังหวัดศรีสะเกษ จัดงานประเพณีให้เป็นงานปลอดเหล้าและปลอดการพนันทุกประเภทด้วยความสมัครใจ และเป็นไปตามกฎหมาย

ภายใต้แนวคิดโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อสร้างความสามัคคีปรองดองและประโยชน์สุขของประชาชน และเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยยึดมั่นตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา อันจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความสงบร่มเย็น โดยมีเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนราชการ สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรเครือข่ายต่างๆ ในพื้นที่ ร่วมขับเคลื่อนโครงการ

ภายใต้ คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 27/2559 เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากการจุดและปล่อยบั้งไฟ พลุ ตะไล โคมลอย โคมไฟ โคมควัน หรือวัตถุอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและเพื่อป้องกันอันตราย รวมทั้งความเสียหายที่จะเกิด แก่ชุมชนและประชาชนจากการจุดและปล่อยหรือกระทำการอย่างใดเพื่อให้บั้งไฟ พลุ ตะไล โคมลอย โคมไฟ โคมควัน หรือวัตถุอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน ขึ้นไปสู่อากาศ สมควรกำหนด มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง โดย อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้ ห้ามเล่นพลุ ประทัด โคมไฟ โคมลอย ในวันลอยกระทง ฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับ ไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำและปรับ

3) มาตรการระดับทางกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย

ภายใต้ พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ที่ว่าด้วย การเล่นพนันที่ห้ามเด็ดขาด การเล่นพนันที่ห้ามเด็ดขาดนั้น บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 มาตรา 4 วรรคแรก “ห้ามมิให้อนุญาตจัดให้มีหรือเข้าเล่น หรือเข้าพนันในการเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัตินี้หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอื่น ร้ายแรงอื่นใด ซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมห้ามไว้ แต่เมื่อรัฐบาล พิจารณาเห็นว่า ณ สถานที่ใดสมควรจะอนุญาตภายใต้บังคับเงื่อนไขใด ๆ ให้มีการเล่นชนิดใดก็ได้ อนุญาตได้โดยออกพระราชกฤษฎีกา”

และการเล่นพนันที่อนุญาตให้เล่นได้การเล่นพนันที่อนุญาตให้เล่นได้นี้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 มาตรา 4 วรรคสอง ดังนี้ “ มาตรา 4 วรรคสอง การเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัตินี้หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวง ระบุเพิ่มเติมไว้จะจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นทางนำซึ่งผลประโยชน์แก่ผู้จัดโดยทางตรงหรือทางอ้อมได้ต่อเมื่อรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเห็นสมควรและออกใบอนุญาตให้หรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นโดยไม่ต้องมีใบอนุญาต ”

“ มาตรา 12 ผู้ใดจัดให้มีการเล่น หรือทำอุบายล่อ ช่วยประกาศโฆษณาหรือชักชวนโดยทางตรงหรือทางอ้อมให้ผู้อื่นเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นซึ่งมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานหรือรับ

อนุญาตแล้วแต่เล่นพลิกแพลง หรือผู้ใดเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือกฎกระทรวง หรือข้อความในใบอนุญาต ผู้นั้นมีความผิด

จากแบบสอบถาม และการประชุมกลุ่มย่อยของเด็ก เยาวชน พบว่า เด็ก เยาวชนมีการ รับรู้ เข้าใจถึงมาตรการควบคุมการเล่นการพนันในชุมชน และการนำมาตรการมาใช้ในการควบคุมการเล่นการพนันในชุมชนที่แตกต่างกัน ก่อนเก็บข้อมูลด้านนี้ ผู้สัมภาษณ์ ได้อธิบายความหมาย ของระดับ มาตรการควบคุมการเล่นการพนันดังนี้ โดยมีการแบ่ง 3 ระดับ คือ

- เฉยๆ หมายถึง การแสดงออกถึงอาการเป็นปกติไม่สนใจอะไร ไม่ยินดี ยินร้าย ต่อสิ่งหรือเหตุการณ์ที่ประสบต่อการเสี่ยงโชคหรือการเล่นการพนัน
- ว่ากล่าวตักเตือน หมายถึง มีการตำหนิ ตักเตือน อบรมสั่งสอนเพื่อให้รู้สำนึกตัวต่อการเสี่ยงโชคหรือการเล่นการพนัน
- มีมาตรการควบคุม หมายถึง การปฏิบัติและกิจกรรมใดๆ ซึ่งสามารถใช้ป้องกัน หรือ ขจัดอันตรายต่อความปลอดภัยจากการเสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน เช่น แจ้ง ผู้นำชุมชน มีตำรวจจับ

ตาราง 5-6 แสดงร้อยละ ความเห็นของเด็กเยาวชนต่อมาตรการควบคุมการเล่นการพนันของคนในชุมชน

มาตรการควบคุมการพนันในชุมชนท้องถิ่น	จำนวน	ร้อยละ
1.การเล่นห่วยต่างๆรวมทั้งสลากกินแบ่งรัฐบาล		
เฉย	61	71.77
ว่ากล่าวตักเตือน	13	15.30
มีมาตรการควบคุม	11	12.95
2. การเล่น ทายผลต่างๆ บอล,กีฬาอื่น,ทายผล SMS		
เฉย	80	94.12
ว่ากล่าวตักเตือน	4	4.71
มีมาตรการควบคุม	1	1.18
3. การเล่น ไพ่ชน /ปลากัด		
เฉย	43	50.59
ว่ากล่าวตักเตือน	34	40.00
มีมาตรการควบคุม	1	9.42
4. การเล่น ไฟ/ไฮโล/น้ำเต้าปูปลา		
เฉย	47	55.30
ว่ากล่าวตักเตือน	5	5.89
มีมาตรการควบคุม	33	38.83

มาตรการควบคุมการพนันในชุมชนท้องถิ่น	จำนวน	ร้อยละ
5. การเล่นพนันในบ่อนคาสิโน ประเทศกัมพูชา		
เฉย	40	47.06
ว่ากล่าวตักเตือน	12	14.12
มีมาตรการควบคุม	33	38.83
6. การเล่นบั้งไฟที่สนามบั้งไฟในประเทศกัมพูชา		
เฉย	60	70.59
ว่ากล่าวตักเตือน	25	29.42
มีมาตรการควบคุม	0	0
7. จับสลากชิงรางวัล		
เฉย	78	91.77
ว่ากล่าวตักเตือน	3	3.53
มีมาตรการควบคุม	4	4.71

จากตาราง 5-7 แสดงร้อยละ ของความเห็นของเด็ก เยาวชนต่อมาตรการควบคุมการเล่นการพนันของคนในชุมชน พบว่า เด็ก เยาวชน ในหมู่บ้านมีความเห็นต่อมาตรการควบคุมการพนันของหมู่บ้านที่หลากหลายแตกต่างกัน มีรายละเอียด ดังนี้

1. การเล่นหวยต่างๆรวมทั้งสลากกินแบ่งรัฐบาล

ความเห็นของเด็ก เยาวชน ต่อมาตรการควบคุมการเล่นหวยต่างๆรวมทั้งสลากกินแบ่งรัฐบาล พบว่า ส่วนใหญ่ เฉย ร้อยละ 71.77 รองลงมาคือว่ากล่าวตักเตือน ร้อยละ 15.30 และมีมาตรการควบคุม ร้อยละ 12.95

2. การเล่น ทายผลต่างๆ บอล, กีฬาอื่น, ทายผล SMS

ความเห็นของเด็ก เยาวชน ต่อมาตรการควบคุมการเล่น ทายผลต่างๆ บอล, กีฬาอื่น, ทายผล SMS พบว่า ส่วนใหญ่ มีความเห็นเฉย ร้อยละ 94.12 และส่วนน้อย มีว่ากล่าวตักเตือน ร้อยละ 4.71 และมีมาตรการควบคุม ร้อยละ 1.18 ตามลำดับ

3. การเล่น โกงเงิน

ความเห็นของเด็ก เยาวชน ต่อมาตรการควบคุมการเล่น โกงเงิน พบว่า ส่วนใหญ่ เฉย ร้อยละ 50.59 มีการว่ากล่าวตักเตือน ร้อยละ 40.00 และ มีมาตรการควบคุม ร้อยละ 9.42

4. การเล่น ไฟ/ไฮโล/น้ำเต้าปูปลา

ความเห็นของเด็ก เยาวชน ต่อมาตรการควบคุมการเล่น ไฟ/ไฮโล/น้ำเต้าปูปลา พบว่า ส่วนใหญ่ เฉย ร้อยละ 55.30 รองลงมา คือ มีมาตรการควบคุม ร้อยละ 38.83 และมีการว่ากล่าวตักเตือน ร้อยละ 5.89

5. การเล่นพนันในบ่อนคาสิโน ประเทศกัมพูชา

ความเห็นของเด็ก เยาวชน ต่อมาตรการควบคุมการเล่นพนันในบ่อนคาสิโน ประเทศกัมพูชา พบว่า ส่วนใหญ่ เหนย ร้อยละ 47.06 รองลงมา มีมาตรการควบคุม ร้อยละ 38.83 และว่ากล่าว ตักเตือน ร้อยละ 14.12

6. การเล่นบั้งไฟที่สนามบั้งไฟในประเทศกัมพูชา

ความเห็นของเด็ก เยาวชน ต่อมาตรการควบคุมการเล่นบั้งไฟที่สนามบั้งไฟในประเทศกัมพูชา พบว่า ส่วนใหญ่ เหนย ร้อยละ 70.59 รองลงมา มีการว่ากล่าวตักเตือน ร้อยละ 29.42 และไม่มีมาตรการควบคุม

7. จับสลากชิงรางวัล

ความเห็นของเด็ก เยาวชน ต่อมาตรการควบคุมจับสลากชิงรางวัล พบว่า ส่วนใหญ่ เหนย ร้อยละ 91.77 ขณะที่ส่วนน้อย บอกว่า มีการว่ากล่าวตักเตือน และมีมาตรการควบคุม ร้อยละ 3.53 และ 4.71 ตามลำดับ

5.2.4 ผลกระทบจากการเล่นการพนัน

จากข้อมูลเด็ก เยาวชน และในชุมชนเกี่ยวกับผลกระทบจากการเล่นการพนัน พบว่า เด็ก เยาวชน และคนในหมู่บ้าน มองผลกระทบ ใน 2 ด้าน คือ

ประการแรก ผลกระทบด้านลบ ที่ส่งผลกระทบต่อ ตัวเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม ผลกระทบที่ก่อให้เกิดปัญหา ด้านอารมณ์ เช่น หากเล่นพนันเสียพบบ่อยคืออารมณ์ฉุนเฉียว บางคนอาจมีอารมณ์ หงุดหงิดฉุนเฉียวง่าย อะไรก็ดูขวางหูขวางตาไปหมด กลายเป็นคนอารมณ์ร้าย ไม่ใจเย็นเหมือนก่อน สุขภาพกลายเป็นคนสุขภาพไม่ดี บางคนมีการดื่มเหล้า และสิ่งเสพติดร่วมด้วย ที่พบบ่อย คือ มักจะหลับยาก นอนไม่เต็มอิ่ม หลับๆตื่นๆ บางคนตื่นแต่เช้ามีแต่แว่นนอนต่อไม่ได้ รู้สึกเบื่อ น้ำหนักลดลงมาก การก่ออาชญากรรมต่าง ๆ เช่น การลักเล็กขโมยน้อย วิว่ง ชิง ปล้น หรือปัญหาพฤติกรรม เช่น การใช้ จ่ายเงินของผู้เล่นพนัน ปัญหาความสัมพันธ์ ของคนในครอบครัวหรือคนใกล้ชิด ปัญหาหนี้สิน ล้นพ้นตัว ทั้งหนี้ในระบบ และหนี้นอกระบบ บางคนมีการขายทรัพย์สิน หรือบางครั้งมีการฆ่าตัวตาย เพื่อหนีปัญหาที่เกิดจากการพนัน เช่น ในกรณีบ้านอื่นๆ

ขณะที่ผลกระทบด้านลบจากการมีบ่อนคาสิโนและสนามบั้งไฟ ที่กัมพูชา ทำให้เด็ก เยาวชน และชาวบ้านขาดความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งคนในชุมชนใช้ชีวิตลำบากมากขึ้นจากกรณีที่มีรถ และผู้คนเดินทาง ทั้งไปเที่ยวและไปเล่นการพนันที่กัมพูชาจำนวนมากขึ้น ทำให้เกิดอุบัติเหตุทางถนนมากยิ่งขึ้นและคนในชุมชนมีความเสี่ยงที่จะกลายเป็่นนักพนันข้ามแดนในระดับที่มีปัญหา

กรณีที่ 6 ความสุขที่หายไป

ครอบครัวนี้มีสมาชิก 6 คนคือ พ่ออายุ 30 ปี แม่อายุ 29 ปี ลูกชาย 3 คน อายุ 9 ขวบ, 6 ขวบ และ 4 ขวบ และลูกสาวคนเล็กอายุ 7 เดือน พ่อมีอาชีพกรีดยางและรับจ้างทั่วไป แม่เป็นแม่บ้าน และ เลี้ยงลูกและก้ช่วยงานพ่อ เวลาส่วนใหญ่ก็จะไปคุยสนทนากับเพื่อนๆและเพื่อนบ้านก็จับกลุ่มเล่น

การพนันที่เรียกว่าไพ่ การเล่นไพ่ของแม่เริ่มมาตั้งแต่ มีลูกคนแรกเลย จนถึงปัจจุบันโดยในแต่ละครั้ง จะพาลูกๆไปเล่นด้วยเด็กจึงเกิดแต่เติบโตอยู่ท่ามกลางวงไพ่มากตลอด บางวันนอนอยู่ข้างๆวงไพ่ ถ้าวันไหนเล่นได้เงินเยอะ แม่ก็จะเป็นคนอารมณ์ดีเป็นพิเศษ พูดจาดีกับลูกๆและสามี เด็กๆอยากกินอะไรก็ได้กินก จัดหาให้ในทันที ส่วนวันไหนเล่นเสียหรือไม่ได้ ก็จะมีปัญหากับลูก กับสามี บางครั้งถ้าเด็กๆงอแง ในวันที่แม่เสียการพนันก็จะโดนแม่ด่าและตี จนเจ็บ หนักเข้าถึงขั้นไม่ทำอาหารให้คนในครอบครัว ทำกินเอง พ่อ ก็ต้องช่วยเขาดูแล เพราะแม่บอกว่าเหนื่อยจนเด็กต้องไปกินข้าวบ้านยาย และถ้าแม่ไปเล่นไพ่วันเสาร์วันอาทิตย์ แม่ก็จะทิ้งลูกไว้ที่บ้านพี่ชายก็จะดูแลน้อง นักวิจัยถามต่อไปอีกว่า บ่อยไหมที่แม่มีอาการเช่นนี้ น้องซี (นามสมมติ) ก็ตอบว่าบ่อย และ บางครั้งเขาก็ไม่อยากให้แม่ไปเล่น เพราะเขาให้ดูแลน้องตามลำพัง เพราะมันทำให้เขาไม่ได้ไปเล่นกับเพื่อน

ผู้วิจัยถามต่อว่า น้องซีรู้สึกอย่างไรที่แม่ไปเล่นไพ่ น้องซีตอบว่า “ไม่ชอบที่แม่ไปเล่นไพ่ เพราะแม่มักจะทิ้งให้ตนเองกับน้องอยู่ด้วยกัน และก็จะได้เลี้ยงน้องด้วยอยากไปเล่นกับเพื่อนเหมือนคนอื่นทั่วไป ถ้าเราโตขึ้นเราจะเล่นไพ่เหมือนแม่ไหม น้องซีตอบว่า “ ไม่ครับ ผมไม่อยากเป็นเหมือนแม่ และไม่อยากให้ลูกของผมเหมือนผมกับน้องๆ ครับ”

ประการที่สอง ผลกระทบด้านบวก หลายคนมองว่า การเล่นการพนัน เป็นกิจกรรมคลายเครียด สร้างความสนุกสนาน เป็นพื้นที่ในการพบปะเพื่อนๆ ได้ มีการพูดคุยกัน เป็นกิจกรรมเพื่อใช้เวลาในแต่ละวันให้สั้นลง มองว่าการเล่นการพนันเวลาหมดวันเร็วกว่าการทำงานอื่นๆ หรือบางคนมองว่าการพนันเป็นการหารายได้ (จะบอกเพื่อนเฉพาะเวลาที่เล่นได้เท่านั้น)

กรณีที่ 2 การเป็นเซียนบั้งไฟ ไม่จำเป็นต้องพนันเสมอไป

น้องสอง (นามสมมติ) อายุ 17 ปี อาศัยอยู่บ้านไพรพัฒนาหมู่ 10 เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสุรินทร์ การเดินทางไปกลับระหว่างโรงเรียนกับบ้าน ในทุกวัน ทำให้น้องสองมีเพื่อนต่างหมู่บ้าน เพราะต้องขึ้นรถตู้รับส่งนักเรียนไปด้วยกันกับเพื่อนหลายคน เหตุการณ์เช่นนี้มีให้เห็นอยู่เสมอใน ทุกวันของการไปเรียน จนกระทั่งเมื่อ น้องสองได้ถูกชวนจากพี่ชายต่างมารดา ของตัวเอง ไปดูการจุดบั้งไฟเมื่อ 4 ปีที่แล้วที่จังหวัดสุรินทร์ เมื่อไปดูมาแล้ว ก็ประทับใจ และตั้งคำถามกับตัวเองว่า ทำอย่างไรจึงจะทำบั้งไฟ เป็นแบบนี้ และเป็นผู้มีความชำนาญในการทำบั้งไฟ ประกอบกับน้องสองมีพี่ชาย และเพื่อนของพี่ชาย ชอบการพนันอยู่แล้ว จึงมีส่วนได้ไปดูการจุดบั้งไฟในสนามต่างๆ อยู่เสมอ จนกระทั่งได้มีโอกาส ฝึกทำบั้งไฟ เพื่อจะเอาไปจุดแข่งกับพี่ชายและเพื่อนของเขา ลองผิดลองถูกมาหลายครั้ง จนกระทั่ง น้องสอง กลายเป็น คนที่ ทำบั้งไฟได้ดี จนเป็นที่ยอมรับของพี่ชาย และเพื่อนพี่ชาย ได้นำเอาบั้งไฟที่เขาทำขึ้นไปจุด และก็นั่นก็มีการเดิมพัน ก็ชนะส่วนใหญ่ จนพี่ชายบอกให้ทำบั้งไฟขายและเพื่อนๆของพี่จะเอาไปขายให้ ตามสนามต่างๆ ไม่ต้องทำใหญ่ ทำขนาดนี้ สองนิ้วนี้ละ กำลังดีขายง่าย คงเป็นเพราะเวลาทำผมจะซั้งตวงส่วนผสมของบั้งไฟอย่าง แม่นยำ ตั้งใจทำอัดแน่น และก็ไม่รีบใส่ใจทุกครั้งที่ทำเพราะไม่อยากได้ทำเยอะๆ แต่คุณภาพไม่ดี ดังนั้น ผมว่าอาจเป็นเพราะแบบนี้ บั้งไฟของผมจึง จึงเป็นที่ยอมรับของคนที่ซื้อไปจุดแข่งกัน

ผู้วิจัยถามต่อว่า แล้วพื้นที่หรือ สถานที่ที่เราเขาบั้งไฟไปแข่งมีที่ไหนบ้าง น้องสองตอบว่า ก็ไปหลายที่นะ อ.ไพรบึง อ.ภูสิงห์ อ.บึงบูรพ์ จ.ศรีสะเกษ ส่วนต่างจังหวัด ก็ไป ทั้ง อ.บัวเขต จ.สุรินทร์ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี ผู้วิจัยถามต่ออีกว่า การที่เรามีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำบั้งไฟนี้ เราเคยเดิมพันกับ บั้งไฟของตัวเองหรือไม่ น้องสองบอกว่า “ไม่เคยครับ เพราะผมมีรายได้จากการขายบั้งไฟ ก็พอดีแล้ว มันคือ การลงทุนและการได้กำไรจากการขายบั้งไฟ ส่วนพี่ชายผมกับเพื่อนเขา ก็พนันตลอด เพราะพวกเขาชอบและคิดว่ามันได้เงินง่าย แต่บางทีเขาก็เสียกันนะครับ สำหรับผมถ้าขายได้ ก็ได้เงิน ได้กำไรนิดหน่อย แต่ ได้แน่นอนไม่ต้องไปลุ้นไปเสี่ยง ว่าได้หรือเสีย เพราะการพนันมันไม่แน่นอน อาจจะมีคนอื่นเขาทำดีกว่า เราก็อแพ้ แต่ถ้าขาย ก็ได้เงินแน่นอน

ผู้วิจัยถามต่อ แล้วที่เขาบอกว่าน้องสองเป็นเซียนบั้งไฟน้อย รู้สึกอย่างไร น้องสองตอบว่า “การเป็นเซียนไม่ได้หมายถึงว่าเราจะเล่นการพนันเก่ง ได้เงินเยอะๆ นะครับ แต่มันหมายถึงการที่เราทำอะไรเก่งๆและเป็นผู้ชำนาญในการทำ สำหรับผมถ้ามีโอกาสผมก็จะทำบั้งไฟน้อยขาย แบบนี้เรื่อยๆ จนกว่าคนจะไม่ซื้อ นั่นล่ะครับ ส่วนพนันหรือ ไม่พนัน เท่าที่ผ่านมามีเกี่ยวข้องกับการพนันคือ เป็นคนทำอุปกรณ์ขาย ส่วนเขาจะเอาไปทำอะไร ก็ไม่รู้ แต่ที่ผ่านมามีไม่ได้พนัน บั้งไฟตัวเอง “การเป็นเซียนไม่จำเป็นต้องมีการพนันเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอไป เพราะเซียนคือผู้ชำนาญในการทำแต่ละอย่างให้ดี สำหรับผม” น้องสองกล่าว

5.2.5 เสี่ยงสะท้อนมุมมองการพนันจากชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา

หลังจากที่นักวิจัยและแกนนำเด็กเยาวชน ได้นำข้อมูลจากการศึกษาการพนันในมุมมองของเด็ก เยาวชน ได้สะท้อนให้กับคนในหมู่บ้าน พบว่า ผลสะท้อนกลับของคนในหมู่บ้านมีมุมมองต่อการพนันในหมู่บ้าน ไม่ได้แตกต่างจากมุมมองของเด็กเยาวชนมากนัก การรับรู้ของคนในหมู่บ้านมีการเล่นการพนันตามข้อมูลของเด็กเยาวชน ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น

อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านได้สะท้อนมุมมองเพิ่มเติมจากกลุ่มเด็ก เยาวชน ดังนี้

- 1) การเข้าถึงการพนันในชุมชน สามารถทำได้ง่าย
- 2) เด็ก เยาวชน เข้าไปเกี่ยวข้องกับการพนันและอบายมุข เพิ่มขึ้น
- 3) การเล่นการพนันเป็นเรื่องของส่วนบุคคล เป็นเรื่องส่วนตัวของผู้เล่น (เงินของเขา จะได้จะเสีย ก็เป็นเงินของเขา)
- 4) มีคนในหมู่บ้านใกล้เคียง เสียชีวิต(ฆ่าตัวตาย) จำนวน 2 ราย ที่มีมูลเหตุปัญหาคือส่วนหนึ่งจากการเป็นหนี้ ที่นำไปเล่นพนันที่บ่อนคาสิโน ประเทศกัมพูชา
- 5) ชุมชนไม่คิดว่าการพนันเป็นปัญหา โดยชาวบ้านมองว่า การเล่นการพนันในชุมชนไม่ได้เป็นปัญหาสามารถจัดการได้ เป็นการเล่นกันภายในชุมชนเท่านั้น โดยส่วนใหญ่จะเล่นกันช่วงบุญเทศกาลสำคัญ เท่านั้น ไม่ได้เล่นต่อเนื่อง
- 6) คนในหมู่บ้านเล่นการพนันมานาน ในปัจจุบันมีการเล่นการพนันในหมู่บ้านมากขึ้น จำนวนเงินมากขึ้น (ไม่รู้จำนวนเงินที่ใช้เล่นแน่นอน ว่ามีจำนวน คนเล่น คนขาย เจ้ามือ

- มาน้อยเท่าไร) จากการเล่นหวยหุ้น 4 ครั้งต่อวัน หวยงวด ซื้อมากขึ้น รวมถึงการพนันอื่นๆ เช่น โบก ไฟ ไฮโล
- 7) มีคนเล่นการพนันข้ามแดนที่บ่อนคาสิโนเพิ่มขึ้น จากเวทีสะท้อนข้อมูล ผู้เข้าร่วมได้ให้ข้อมูลชัดเจนว่า มีคนในหมู่บ้านข้ามแดนไทย-กัมพูชา เพื่อไปเล่น การพนันที่บ่อนคาสิโน ประเทศกัมพูชามากขึ้น ทั้งนี้มองว่า การข้ามแดนเพื่อไปเล่นสะดวกสบายมากขึ้น การข้ามแดนไปเล่นพนันง่าย เพียงแค่เดินข้าม หรือนั่งรถตันของบ่อนคาสิโนก็สามารถข้ามแบบสบาย ๆ
 - 8) มีแรงจูงใจจากกรณีคนในตำบล ถูกรางวัลแจ็คพ็อต จากบ่อนคาสิโน ประเทศกัมพูชา จำนวน 2 ครั้งติดกัน หลังจากนั้นก็มีคนไปเล่นพนันมากขึ้น รวมถึง มีคนถูกรางวัลลอตเตอรี่ ที่มาซื้อจากวัดบ้านไพรพัฒนาจำนวนหลายราย
 - 9) ชุมชนยังไม่มีมาตรการการควบคุมป้องกันการเล่นการพนันมาใช้อย่างจริงจัง มาตรการและกระบวนการจัดการกับการพนันในชุมชน ยังไม่มีมาตรการชัดเจนในการจัดการของชุมชนแต่จะมีแต่เพียง มาตรการด้านกฎหมายเข้ามาให้กับ บางประเภทของการพนัน เช่น ไฮโล, โบก, ไฟ ในบางกรณีเท่านั้น ส่วนเรื่องการจัดการกับการพนันด้านอื่น ยังไม่เป็นมาตรการร่วมกันของคนในชุมชน
 - 10) มาตรการบางอย่างเป็นเพียงนโยบายของรัฐที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น งานศพปลอดเหล้าปลอดการพนัน
 - 11) ไม่เคยมีกิจกรรมและการเก็บข้อมูลที่สร้างสรรค์ที่ว่าด้วยเรื่องการพนัน ของชุมชน ที่จะทำให้คนในชุมชนได้รับรู้ เรียนรู้ สร้างความเข้าใจ ถึงผลกระทบ จากการเล่นการพนันของคนในชุมชนได้
 - 12) อยากเห็นการบูรณาการการขับเคลื่อนประเด็นการทำงานของชุมชนที่มีประเด็นด้านการพนัน รวมกับนักวิชาการ นักพัฒนาเอกชน ชาวบ้าน เด็กเยาวชน พระสงฆ์ เจ้าหน้าที่รัฐ ที่จะสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนในอนาคตได้

5.3 แนวทางการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่วงการพนันในชุมชนท้องถิ่น

เนื่องจากงานวิจัยนี้มีข้อจำกัดระยะเวลา ที่การวิจัยนี้ใช้ระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย 6 เดือน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สั้น ที่จะนำผลการวิจัยเพื่อไปปฏิบัติการให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงการควบคุมตนเองของเด็กเยาวชนต่อการเข้าสู่วงการพนันในชุมชน จึงสรุปเป็นแนวทางเพื่อให้เกิดพัฒนาต่อยอดจากการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

จากข้อมูลที่ได้จาก แบบสอบถามของเด็ก เยาวชน ประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับเด็ก การสัมภาษณ์รายกรณี และเวทีสะท้อนข้อมูลของชุมชน นำมาสร้างเป็น แนวทางการเสริมสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน เพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่วงการพนัน จากคนที่มิพบาปในชุมชน

ประกอบด้วย เด็กเยาวชน ครอบครัว ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปข้อเสนอแนะทางได้ดังนี้

ในเชิงการพัฒนาท้องถิ่น มีข้อเสนอต่อการพัฒนากลุ่มต่างๆดังนี้

1) กลุ่มเด็ก เยาวชน

- 1) การสร้างภูมิคุ้มกัน หรือวัคซีนให้กับเด็กและเยาวชน โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เด็ก เยาวชนรู้เท่าทันการพนันในรูปแบบต่างๆ
- 2) เด็ก เยาวชน ต้องรู้จักจัดการตัวเองไม่สนใจ ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับภาวะเสี่ยงต่างๆ
- 3) ทำกิจกรรมอื่นๆที่สร้างสรรค์ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเล่นการพนัน
- 4) ไม่พยายามไปยุ่งเกี่ยวกับเด็ก เยาวชนที่เล่นการพนัน

2) กลุ่มครอบครัว

- 1) ครอบครัวควรเป็นตัวอย่างที่ดีอยู่เสมอเพื่อส่งเสริมการให้เขาได้ตระหนักถึงการจัดการตัวเองให้หลบหลีกจากการพนัน
- 2) ครอบครัวต้องมีบทบาท/หน้าที่ในการว่ากล่าวตักเตือนคนเล่นการพนันในบ้าน
- 3) ครอบครัวเล่นและไม่เล่นพนันต้องหาวิธีการสร้างคุณค่าให้กับตนเอง เพื่อให้สามารถ ลด ละเลิกการเล่นการพนัน ร่วมกันได้
- 4) หากกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ที่ส่งเสริมให้เกิดมีรายได้ มาส่งเสริมให้กับครอบครัว
- 5) พัฒนากลไกครอบครัว ร่วมกับกลไกอื่นในชุมชน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้เด็ก เยาวชน และคนในชุมชนไม่เล่นการพนัน

3) กลุ่มผู้นำชุมชน กรรมการหมู่บ้าน

- 1) ควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ให้กับเด็กและประชาชน
- 2) ส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ให้กับคนในชุมชนห่างไกล หรือไม่เล่นการพนันในชุมชน
- 3) ร่วมกับคนทั้งชุมชนช่วยกันทบทวน ออกแบบมาตรการควบคุมการเล่นพนัน และประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้องเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทชุมชน

ในเชิงนโยบาย

4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 1) การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น บ้าน วัด โรงเรียน รพสต. และหน่วยงานพัฒนาอื่นๆ ในการส่งเสริมและพัฒนาประเด็นการพนันในชุมชนพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา
- 2) ควรมีการจัดทำฐานข้อมูล ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม ที่เป็นผลมาจากการพนัน

เพื่อให้ชุมชนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญกับปัญหาการพนันที่มีในชุมชน

3) โรงเรียนมีกิจกรรมเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และเท่าทันการพนันในรูปแบบต่างๆได้

4) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ส่งเสริมและให้บริการมองว่าการเล่นการพนันเป็นปัญหา เป็นโรคชนิดหนึ่งที่ต้องให้การรักษา

ในเชิงวิชาการ

1) หน่วยงานวิชาการ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เข้ามาร่วมสนับสนุนงานด้านวิชาการในการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนท้องถิ่น

บทที่ 6

สรุปผล การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพำนัในมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษาบ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษามุมมอง พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการพำนัในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา 2) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการการพำนัในชุมชนท้องถิ่นและผลการสะท้อนต่อการพำนัในมุมมองของเด็กในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา และ 3) เพื่อหาข้อเสนอเชิงนโยบายในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชาเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพำนั การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mix Method) ระหว่างวิธีการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative approach) และวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative approach) โดยใช้เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล การใช้แบบสอบถาม จำนวน 85 ราย แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกกรณีศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 10 ราย การสนทนากลุ่ม ร่วมกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การประชุมการสะท้อนข้อมูลจากหมู่บ้าน โดยเลือกพื้นที่แบบเจาะจง บ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เหตุผลในการเลือกพื้นที่ดังกล่าว ประการแรกเพราะเป็นพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา มีพื้นที่ติดกับบ่อนคาสิโน ประเทศกัมพูชา ประการที่สอง เป็นพื้นที่ห่างไกลมีลักษณะเป็นชนบทและมีความเป็นชุมชน สามารถรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการในการเรียนรู้ร่วมกันได้ และประการสุดท้าย เป็นพื้นที่ที่ยังไม่มี กลไกในการทำงานหรือการขับเคลื่อนงานด้านการพำนัในระดับชุมชน โดยเก็บข้อมูลช่วงเดือนตุลาคม 2560 ถึงเดือน เมษายน 2561

6.2 ผลการวิจัย

บริบทของชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา

งานวิจัยนี้พบว่า บ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ชื่อหมู่บ้านเดิมคือ บ้านไพรบึงน้อย ถูกเรียกชื่อตามชื่อหมู่บ้านเดิมกลุ่มคนที่อพยพมาครั้งแรก ช่วงปี พ.ศ. 2514 จากบ้านไพรบึง อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ขณะที่ชุมชนมีประวัติศาสตร์ชุมชนและเหตุการณ์สำคัญ แบ่ง ได้ 5 ยุคสำคัญ คือ 1) ยุคช่วงของการเจาะป่าสร้างบ้านเรือน 2) ยุคบ้านแตกจากความไม่สงบคอมมิวนิสต์ ในพื้นที่ 3) ยุคที่ ช่วงเขมรแตก และการพัฒนาค่ายอพยพชาวบ้านกัมพูชาสู่การสร้างความสัมพันธ์ใหม่กับชุมชนท้องถิ่นไทย-กัมพูชา 4) ยุคหมู่บ้านเป้าหมายของการพัฒนาของรัฐ ยุคที่ 5 : ยุคหมู่บ้านหลังการเปิด “จุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า” บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

ปัจจุบันบ้านไพรพัฒนาได้รับการพัฒนาและส่งเสริมขององค์กรต่างๆและรัฐไทย จากการเป็นหมู่บ้านบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา โดยมีที่ตั้งหมู่บ้านระยะทางห่างจากชายแดนประเทศกัมพูชา 18 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอกุสุมาลย์ 27 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดศรีสะเกษ 95 กิโลเมตร มีการแบ่งเขตการปกครองเป็น 2 หมู่บ้าน คือ บ้านไพรพัฒนา หมู่ 3 และบ้านไพรพัฒนาตะวันออก หมู่ 10 มีประชากรรวม จำนวน 1,374 คน ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เขมร สื่อสารด้วยภาษาท้องถิ่นเขมรถิ่นไทย (ส่วนใหญ่พูดเขมร) สภาพทางเศรษฐกิจและรายได้ จากประกอบอาชีพด้วยการเป็นเกษตรกร ทำสวนยางพารา ทำไร่มันสำปะหลัง มีพื้นที่อยู่นอกเขตชลประทาน หลังฤดูการผลิต จะมีการค้าขายและรับบริการนักท่องเที่ยว ในหมู่บ้าน ที่วัดไพรพัฒนา เมืองใหม่ช่องสะง่า และจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า ชาวบ้านยังคงมีทุนทางสังคม และทุนวัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อที่โดดเด่น โดยเฉพาะที่วัดไพรพัฒนา เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การใช้ชีวิตของชาวบ้านมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน ในระบบเครือญาติ และลักษณะครอบครัว

บ้านไพรพัฒนา อยู่ท่ามกลางการพัฒนาพื้นที่ชายแดนและความมั่นคงของรัฐบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ที่มีความเป็นพื้นที่เฉพาะมีลักษณะของความเป็นพื้นที่พิเศษ เพราะมีความเป็นอาณาบริเวณที่ติดชายแดนที่อยู่ในพื้นที่ความมั่นคงของรัฐ ที่มีอำนาจทางการทหารที่เชื่อมโยงกับกลไกอำนาจอื่นๆ ที่มีความสลับซับซ้อน มีความหลากหลายหลาย บางครั้งมีข้อขัดแย้งหรือเงื่อนไขพิเศษ ในการปฏิบัติการ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายบ่อนคาสิโน สนามบิงไฟและการพนันที่ชายแดน ในกัมพูชา ภายใต้กลยุทธ์การดึงดูดนักท่องเที่ยว ที่แตกต่างออกไปรวมถึงการก่อผลประโยชน์และเอื้ออำนวยด้านอำนาจของผู้ที่อยู่บริเวณชายแดนด้วย ขณะที่ความสัมพันธ์ของผู้คนบริเวณนี้ได้สะท้อนความสัมพันธ์ของฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องในบริเวณชายแดนช่องสะง่าแล้ว ยังมีนัยแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงความคิดของคนบริเวณชายแดนว่าต้องการที่จะใช้เศรษฐกิจวัฒนธรรมนำการเมือง กล่าวคือ การศึกษาพบว่าความคิดเห็นของชาวตำบลไพรพัฒนาจำนวนมากเห็นว่าหากเศรษฐกิจดี ความสัมพันธ์ของคนดีขึ้น การพัฒนาพื้นที่ก็จะดีขึ้น การสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐ และรัฐกับชาวบ้าน รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้านได้เป็นอย่างดี ว่าในปัจจุบันความสัมพันธ์ส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะบูรณาการความร่วมมือเข้าด้วยกันเพื่อขยายผลด้านการค้า การคมนาคมระหว่างชายแดนให้สะดวกขึ้น ขณะที่ชาวบ้านในบริเวณนี้มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับระบบธุรกิจการพนันข้ามแดนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การศึกษานี้พบว่า ชุมชนท้องถิ่นบริเวณชายแดนประเทศไทยจึงได้รับผลกระทบ จากนโยบายรัฐและการเปลี่ยนแปลงพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ทั้งนโยบาย 1) ด้านการเมือง ภายใต้สิทธิคอมมิวนิสต์และการสู้รบที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ภายใต้สถานการณ์ชาวบ้านกัมพูชาหนีภัยสงครามมาที่ศูนย์อพยพในฝั่งประเทศไทย ภายใต้สถานการณ์ความเปราะบางและความไม่สงบบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา 2) ด้านเศรษฐกิจ เกี่ยวข้องกับ จุดผ่านแดนถาวรและพัฒนาการของจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า ตลาดเมืองใหม่ช่องสะง่าและโอกาสการพัฒนาธุรกิจที่ชายแดนไทย-กัมพูชา บ่อนคาสิโนและสนามบิงไฟในกัมพูชาและกลยุทธ์การดึงดูดนักท่องเที่ยว 3) ด้านสังคม เกี่ยวข้องกับการพัฒนาถนนสายแยกนาเจริญ-ช่องสะง่า และ ถนน 67 เส้นทางการค้าและการเชื่อมสัมพันธ์ข้ามแดนไทย-กัมพูชา การพัฒนาความสัมพันธ์ของชาวบ้านในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ที่มีลักษณะ

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐ รัฐกับชาวบ้าน และความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้าน ด้วยการค้าขาย ด้านศาสนา ประเพณี ความเชื่อ และการทำบุญ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

งานวิจัยนี้ พบว่า เด็ก เยาวชน และชาวบ้านไพรพัฒนา ปัจจุบันกำลังเผชิญกับกลยุทธ์ของการพนันท้องถิ่นและการสะสมทุนของธุรกิจการพนันด้วยวิธีการ และใช้เครือข่ายการพนันที่หลากหลาย บริเวณตรงข้ามจุดผ่านแดนถาวรช่องสะงำประเทศไทยที่ชายแดนประเทศกัมพูชา ที่รัฐบาลกัมพูชาให้เอกชนเข้ามาสร้างบ่อนคาสิโน คอมพิวเตอร์เทอร์เนต โรงแรมหรู มีรีสอร์ท และสนามบั้งไฟแสน เพื่อเปิดให้นักพนันเล่นการพนันได้อย่างอิสระไม่ผิดกฎหมาย

มุมมอง และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนต่อการพนันในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา

งานวิจัยนี้พบว่า ข้อมูลพื้นฐานเด็ก เยาวชนในหมู่บ้าน จำนวน 85 คน ที่คือนักเรียนในระดับชั้น ม.1-3 ที่อาศัยอยู่ บ้านไพรพัฒนาตะวันออก หมู่ 10 บ้านไพรพัฒนา หมู่ 3 อายุตั้งแต่ 13-15 ปี ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับครอบครัว อยู่ในครอบครัวการมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวส่วนใหญ่ ในช่วง 10,001-20,000 บาท อยู่ในสถาบันครอบครัวที่ส่วนใหญ่พ่อแม่อยู่ด้วยกัน

การพนัน ในความหมายของเด็กและเยาวชน ในหมู่บ้าน มี 6 ลักษณะ ได้แก่

1) การพนัน ในกลุ่มที่มีความหมายเป็นการจำแนกถึงรูปแบบที่เป็นการจำแนกถึงประเภทของการพนัน ชนิดของการพนัน เช่น โบก ไฟ ไฮโล โดมิโน รวมถึงการพนันที่เล่นในบ่อนคาสิโนที่ประเทศกัมพูชา 2) การพนัน ในกลุ่มที่มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย และขัดต่อศีลธรรมของชุมชน เช่น การพนันเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย หากมีการเล่นการพนันมีโอกาสที่จะถูกตำรวจจับกุม ถูกดำเนินคดี ต้องเสียเงินจากการถูกดำเนินคดีทางกฎหมาย รวมถึง การพนันเป็นเป็นสิ่งไม่ดี ขัดต่อศีลธรรมอันดีงามของหมู่บ้าน 3) การพนันในกลุ่มที่มีความหมาย แสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกของการเล่นการพนัน ระหว่างการเล่นการพนัน เช่น คนเล่นการพนันจะเกิดความสนุกสนาน รู้สึกตื่นเต้น คนเล่นการพนันได้ลุ้นถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นว่าได้หรือเสีย การเอาชนะในแต่ละครั้ง ในแต่ละครั้งของการเล่น 4) การพนันในกลุ่มที่มีความหมาย แสดงถึงการเสี่ยงโชค การทำนาย รวมถึงการวัดดวง ในแต่ละครั้งของการเล่นพนัน ว่า ตนเองดวงดี คือได้ ด้วยไม่ดี คือ เสีย 5) การพนันในกลุ่มที่มีความหมาย เงิน จำนวนเงิน ทรัพย์สินที่ได้ไปใช้เล่นการพนันในแต่ละประเภทของการพนัน ที่มีจำนวนเงินความแตกต่างกัน รวมถึงทรัพย์สินที่ได้มาและสูญเสียไปกับการเล่นการพนันด้วย 6)การพนันในกลุ่มที่มีความหมาย ที่แสดงออกถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเล่นการพนัน เช่น พฤติกรรมการเอาเปรียบกันและกัน การโกงกันในการเล่นการพนัน ที่ต้องใช้เล่ห์กล เพื่อหลอกล่อให้คนเข้าไปเล่นการพนันจนทำให้เกิดการได้ เสียเงินและ ทรัพย์สิน

ประสบการณ์ในการเสี่ยงโชคหรือการเล่นการพนัน ของเด็กในชุมชน มีเด็ก 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก กลุ่มเด็กที่เคยมีประสบการณ์ในการเสี่ยงโชคหรือการเล่นการพนัน โดยเด็กเยาวชนเคยมีประสบการณ์ได้เงิน และเสียเงิน สาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้เด็กกลุ่มนี้ มีประสบการณ์ในการเสี่ยง

โชคหรือเล่นการพนัน ได้แก่ สิ่งแวดล้อมในครอบครัว ในหมู่บ้านที่มีการเล่นการพนัน ผู้ปกครองเล่นเสี่ยงโชคหรือเล่นการพนันให้เด็กเห็น คนในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่ พระสงฆ์ เล่นการพนันทำเป็นตัวอย่าง ผู้ปกครองบางคนอุ้มหรือนำพาเด็กเข้าไปเล่นในวงพนันด้วย มีคนชักชวน เช่น ถูกเพื่อนชักชวน รุ่นพี่ชักชวน ผู้ใหญ่ชักชวน มีความอยากรู้ อยากลองเล่น เด็กมีทัศนคติว่า คิดว่าเล่นแล้วมีความหวัง เล่นแล้วจะรวย เล่นการพนันแล้วสนุก มีความสุขที่ได้เล่น มีคนชักชวน เพื่อน เด็กบางคน มีคนในครอบครัวพาไปเล่น คนอื่นๆก็เล่นได้ ตนเองก็เลยอยากเล่นได้ สามารถเข้าถึงการพนันได้ง่าย เช่น ซื้อหวย วันหนึ่ง สามารถซื้อได้ 4 เวลา ซื้อลอตเตอรี่ ไฟ โบก เป็นต้น เด็ก เยาวชนที่มีโอกาสเข้าถึงและเล่นการพนันได้ง่าย คือ กลุ่มเด็กเยาวชน ที่ผู้ปกครองไม่ค่อยสนใจเด็ก ผู้นำหมู่บ้านไม่สามารถควบคุมการเสี่ยงโชค หรือเล่นการพนันในหมู่บ้านได้

กลุ่มที่สอง กลุ่มเด็กบอกว่าไม่เคยมีประสบการณ์ในการเสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน สาเหตุหรือปัจจัยที่เด็กไม่มีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน ได้แก่ เด็กมีภูมิคุ้มกัน มีวัคซีนป้องกัน จาก พ่อ แม่ หรือคนในครอบครัวที่ ไม่เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน (ผู้ปกครองตัวตัวเป็นต้นแบบที่ไม่เล่นการพนัน) เด็กเยาวชนมีการรับรู้ว่าการพนันส่งผลกระทบด้านลบ จากสื่อ จากพ่อแม่ และคนในชุมชน ว่าการพนันเป็นสิ่งไม่ดี ทำให้ไม่อยากลอง เพราะการอยากรู้อยากลองเป็นสาเหตุของการเล่นการพนัน เด็กกลัว พ่อแม่เสียใจ คนที่รักพวกเขาจะเสียใจ เด็ก เยาวชนกลัวเงินหมด เด็กมีทัศนคติต่อการพนันในทางลบ เช่น การเล่นการพนันไม่ทำให้รวย การพนันเป็นสิ่งผิดกฎหมาย การพนันทำให้คนเล่นหมดตัว การพนันเหมือนอยู่ในโลกมืด เด็กและครอบครัว ปฏิบัติตามมาตรการ และนโยบายของหมู่บ้านชุมชน เช่น นโยบาย

ประเภทของการพนันที่เด็กรับรู้มีอยู่ในหมู่บ้าน จำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

ลักษณะแรก การใช้ขอบเขตการปกครองของรัฐ ในการจำแนกประเภทของการพนัน สามารถ ระบุประเภทและการเล่นพนันใน 2 ประเภท ได้แก่ 1) ประเภทและการเล่นพนันของคนในชุมชนเล่น ในประเทศไทย พบว่า เด็กเยาวชนได้ระบุประเภทการเล่นพนันในประเทศไทยได้หลากหลายประเภท ได้แก่ พนันหวย ต่างๆ ประกอบด้วย หวยหุ้น หวยงวด หวยฮานอย ลอตเตอรี่ สลากเบอร์ดรางวัล พนันกีฬาต่างๆ พนันโบก พนันไฟ พนันไฮโล พนันมวย(มวยคู่และมวยสัญญา) พนันไก่ชน พนันโดมิโน พนันปาเป้า ปาโป่ง พนันบิงโก จั๊บลากชิงรางวัล พนันบั้งไฟตามบุญประเพณี และ2) ประเภทและการเล่นพนันของคนในชุมชนในบริเวณชายแดนประเทศกัมพูชา ได้แก่ 1. การเล่นพนันในบ่อนคาสีโน(บ่อนคาสีโน คอมเพ็กเอนเตอร์เทนเมนต์) และที่บ่อนคาสีโน 2 แห่ง ที่ช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ด้วย 2. การเล่นบั้งไฟ ที่สนามบั้งไฟในประเทศกัมพูชา รวมถึงการพนันท้องถิ่น และคนนำเข้าไปใหม่ ได้แก่ พนันมวยคู่ หวยใต้ดิน กตามโฆละก (คล้ายน้ำเต้า ปู ปลา) ไฟ สลากกินแบ่งรัฐบาลของกัมพูชา และมีการเล่นพนันหวยใต้ดินโดยใช้ผลสลากกินแบ่งรัฐบาลของไทย และหวยหุ้นเวียดนามด้วย

ลักษณะที่สอง การใช้ขอบเขตการพนันและการเข้าถึงการพนันของคนในชุมชน พบการพนันที่มีอยู่ในชุมชนในมุมมองของเด็กและเยาวชน มี 3 ประเภท ได้แก่ 1) การพนันที่คนในชุมชนสามารถเข้าถึงการพนันได้ง่าย ได้แก่ การพนันหวย หรือการเล่นหวย ต่างๆ ลอตเตอรี่ หรือสลากกิน

แข่งรัฐบาล สลากเบียร์รางวัล พนันกีฬา ได้แก่ ฟุตบอล และกีฬาอื่นๆ 2) การพนันที่ต้องอาศัยพื้นที่สถานที่และอุปกรณ์ในการเล่น ได้แก่ การเล่นพนันโบก การเล่นพนันไพ่ การเล่นพนันไฮโล การเล่นพนันมวยตู้ การเล่นพนันมวยเวทีสัญญาจร การเล่นพนันไก่ชน การเล่นพนันโดมิโน การเล่นปาเป้า ปาโป่ง การเล่นบิงโก จักรวรรดิชิงรางวัล และ 3) การพนันที่คนในหมู่บ้านต้องเดินทางออกไปเล่นพนันนอกหมู่บ้านชุมชนทั้งในประเทศไทยและในประเทศเพื่อนบ้าน การพนันลักษณะนี้ คนเล่นพนันและเจ้ามือมักจะมีค่าใช้จ่ายก่อนโตจำนวนที่มากในการไปเล่นแต่ละครั้ง ได้แก่ การเล่นพนันโบก การเล่นพนันไพ่ชนิดต่างๆ การเล่นพนันไฮโล การเล่นพนันมวยตู้ การเล่นพนันมวยเวทีสัญญาจร(มวยเวทีชั่วคราว) การเล่นพนันไก่ชน การเล่นพนันโดมิโน การเล่นหอย การซื้อลอตเตอรี่ การเล่นบั้งไฟ และ บ่อนคาสีโน (บ่อนคาสีโน คอมพิวเตอร์เทอร์นเมนต์) การเล่นพนันข้ามแดนที่ประเทศกัมพูชา ได้แก่ ที่บ่อนคาสีโน ช่องสะง่า จังหวัดศรีสะเกษ และคาสีโนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ และมีสนามบั้งไฟแสน ที่ประเทศกัมพูชา

การเข้าถึงการเล่นการพนัน ของเด็กเยาวชน ได้ จาก 3 ช่องทาง ได้แก่

1) ช่องทางครอบครัว ครอบครัวมีส่วนสำคัญที่จะทำให้เด็กเข้าสู่งการเล่นการพนัน โดยเฉพาะครอบครัวที่มี พ่อ แม่ ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา ที่เล่นการพนัน โดยเฉพาะพ่อแม่ มีส่วนสำคัญมากที่สุด พ่อแม่ที่เล่นการพนันมักจะนำเด็กไปที่วงเล่นการพนันด้วย เมื่อเด็กไปวงพนันบ่อยครั้ง จากนั้นเด็กเริ่มซึมซับวิธีการเล่น พ่อแม่ เริ่มให้เด็กลองเล่นด้วยจำนวนเงินไม่มากเพื่อไม่ให้เด็กเป็นภาระของตนและไม่ต้องดูแลมาก จากนั้นเด็กเยาวชนก็เริ่มเล่นเองได้

2) ช่องทางของเพื่อน (รุ่นพี่ รุ่นน้อง) เพื่อน เพื่อนรุ่นพี่ เพื่อนรุ่นน้อง มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นช่วงวัยของเด็ก เยาวชน ที่ติดเพื่อน ให้ความสำคัญกับเพื่อน เด็กบางคนกลัวว่าเพื่อนจะไม่ให้เข้ากลุ่ม เพื่อนไม่รัก เลยทดลอง และเริ่มเล่นการพนันเป็น จนเล่นการพนันกับเพื่อนอย่างต่อเนื่อง โดยแยกตัวเล่นกันในเฉพาะกลุ่มเด็ก และ

3) ช่องทางการสื่อสารเทคโนโลยีต่างๆ เช่น โทรศัพท์ โทรศัพท์ เกมส์ ออนไลน์ ด้วยวิธีการต่างๆ ช่องทางการสื่อสารเทคโนโลยี ต่างๆ สามารถเข้าถึงเด็กได้ทุกคน การออกข่าว รายงานสถานการณ์การพนันเกือบทุกวัน คนถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ 1 ส่งผลให้ เด็กเกิดการอยากซื้อลอตเตอรี่บ้างเพราะอยากถูกรางวัลใหญ่ ๆ และข่าวลักษณะนี้ เป็นการกระตุ้นให้เด็กเข้าถึงการพนันได้

พฤติกรรมและพัฒนาการการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชน แบ่งได้ 6 ขั้นตอน

เด็ก เยาวชน ในหมู่บ้าน จะมีพฤติกรรม ที่แสดงออก ตามขั้นพัฒนาการเล่นพนัน ใน 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้การพนัน ขั้นที่ 2 ขั้นตัดสินใจ ขั้นที่ 3 ขั้นการทำความเข้าใจ วิธีการเล่น กฎกติกาการเล่น ขั้น 4 ขั้นทดลองเล่น (เล่นกับอุปกรณ์ปลอม ของเลียนแบบ หรือเล่นกับอุปกรณ์จริง ขั้น 5 การเล่นจริงจัง เพื่อให้เกิดการได้เสีย ขั้น 6 เป็นแกนนำในการเล่นพนัน โดยการเป็นคนชักชวนให้เพื่อนเล่น หรือเป็นคนพาคนไปเล่นในที่ต่างๆ

กระบวนการจัดการการพนันในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา ประกอบด้วย

สถานที่การเล่นพนัน ในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา จำแนกได้ 5 ลักษณะ ดังนี้

1) สถานที่เปิดเผยทั่วไปในหมู่บ้าน การพนันที่พบเห็นบ่อยครั้ง ได้แก่ หวยรายวัน หวยหุ้น หวยลาว หวยฮานอย ลอตเตอรี่ จับฉลากรางวัลชิงโชค ปาเป้า ปาโปง การเล่นการพนันในกลุ่มนี้ชาวบ้านและเด็กสามารถเข้าถึงได้ง่าย และมีการเล่นกันอย่างเปิดเผย 2) สถานที่ส่วนรวม สาธารณะ บริเวณหมู่บ้าน บางครั้งจะมีการเล่นการพนันแฝงด้วย เช่น งานบุญเดือนสาม บุญเซ่นปู่ตา งานบุญบั้งไฟ การจัดสนามมวยชั่วคราว 3) สถานที่ในครัวเรือนและบริเวณครัวเรือน การพนันที่มักนิยมและพบเห็นบ่อยครั้ง ได้แก่ ไพ่ ไฮโล โบก โดมิโน โอกาสในการเล่นการพนันที่บ้าน มี 2 กรณีคือ 1) เป็นช่วงงานบุญประเพณี ตามเหตุการณ์ เช่น งานศพ งานแต่งงาน การแซนโฎนตา การเล่นมวยคู่ และ 2) กรณีแอบเล่นการพนันในครัวเรือนและบริเวณครัวเรือน โดยผู้เล่นจะชักชวนกันเอง ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้มีการเล่นการพนัน 4) สถานที่ริมบริเวณในสวนยางพารา และเถียงนา รอบหมู่บ้าน การพนันที่มักนิยมและพบเห็นบ่อยครั้ง ได้แก่ ไพ่ เล่นไพ่ เล่นไฮโล โบก จะมีการเวียนไป เปลี่ยนสถานที่ไปเรื่อยๆ และ 5) สถานที่นอกพื้นที่หมู่บ้าน แบ่งได้ 2 แห่ง ได้แก่ แหล่งสถานที่การเล่นการพนันที่หมู่บ้านอื่นๆ บริเวณเมืองใหม่ช่องสะง่า ประเทศไทย แหล่งที่สอง สถานที่เล่นพนันในประเทศกัมพูชา (จุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่าและจุดผ่านแดนถาวรช่องจอม) การพนันที่ชาวบ้านรู้จักและชาวบ้านและคนไทยชอบเดินทางไปเล่น ได้แก่ 1) บ่อนคาสีโน (คาสีโน คอมพิวเตอร์เทอร์เนต) ที่มีประเภทการพนันที่หลากหลาย รูปแบบ 2) สนามบั้งไฟแสน ที่กัมพูชา

ทัศนคติของเด็กเยาวชนเกี่ยวกับการเล่นการพนันของคนในชุมชนท้องถิ่น

ทัศนคติของเด็ก เยาวชน ในหมู่บ้านเกี่ยวกับการพนันมีความหลากหลายระหว่างกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการเล่นหรือเล่นพนันและกลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์เสี่ยงหรือเล่นการพนัน มีความหลากหลายแตกต่างกัน ใน 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉยๆ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามกรอบคิดของตนเอง ตามประเด็นคำถาม ได้แก่ 1) การพนันช่วยให้ผู้เล่นผ่อนคลายความเครียด 2) การพนันทำให้ผู้เล่นมีเงินซื้อสิ่งของที่ต้องการ 3) การพนันทำให้ผู้เล่นเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน 4) ไม่มีใครประสบความสำเร็จได้จากการพนัน 5) การพนันช่วยให้ผู้เล่นรวยทางลัดได้ 6) ฉันรู้สึกชื่นชมผู้ที่สามารถหารายได้เลี้ยงครอบครัวจากการเล่นการพนัน 7) ฉันรู้สึกต่อต้านเพื่อนที่เล่นการพนัน 8) ฉันมีความสุขตอนลุ้นรางวัลจากหอยไต้ดิน 9) ฉันมีความสุขเมื่อรัฐบาลเพิ่มรางวัลสลากกินแบ่ง 10) ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะได้เงินจากการพนัน 11) คนที่เล่นการพนันเป็นคนที่น่าชื่นชม 12) การพนันทำให้ชุมชนมีเศรษฐกิจดีขึ้น 13) การพนันในบ่อนคาสีโนในประเทศกัมพูชาไม่ส่งผลต่อคนในชุมชน 14) มีคนในชุมชนของท่านข้ามแดนไปเล่นการพนันในบ่อนคาสีโน-สนามบั้งไฟ ที่ชายแดนกัมพูชาเป็นเรื่องดี 15) เปิดบ่อนการพนันบ่อนคาสีโนหรือสนามพนันบั้งไฟที่ชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นเรื่องดี

มาตรการควบคุมการเล่นการพนันในชุมชน มี 3 ระดับ ได้แก่

1) มาตรการ จารีต กฎข้อห้ามของชุมชน โดยทั่วไปชาวบ้าน จะใช้ ศีล 5 ที่เป็น ศีล ข้อปฏิบัติพื้นฐานที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้ชาวพุทธทุกคนยึดถือปฏิบัติเป็นหลักของชีวิต

การเล่นการพนัน ถือว่า เป็นอบายมุข เป็นทางเสื่อมแห่งโคตรทรัพย์ และเสื่อมจากคุณธรรมอื่นๆ ด้วย ข้อห้ามของหมู่บ้าน ใหม่หมู่บ้านมีกฎข้อห้ามหลายข้อ หนึ่งในข้อห้ามคือ ห้ามเล่นการพนันในหมู่บ้าน

2) มาตรการ นโยบายจังหวัด ได้แก่ ภายใต้แผนนโยบายการประกาศวาระงานบุญประเพณี ปลอดภัย ปลอดภัยการพนัน ของจังหวัดศรีสะเกษ ภายใต้แนวคิดโครงการสร้างความปรองดอง สมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ภายใต้ คำสั่งหัวหน้าคณะ รักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 27/2559 เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาสิโนจากการ จุดและปล่อยบั้งไฟ พลุ ตะไล โคมลอย โคมไฟ โคมควัน หรือวัตถุอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน

3) มาตรการทางกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย ภายใต้ พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ที่ว่าด้วย การเล่นพนันที่ห้ามเด็ดขาด และการเล่นพนันที่อนุญาตให้เล่นได้การเล่น พนันที่อนุญาตให้เล่นได้

ความเห็นของเด็ก เยาวชนต่อมาตรการควบคุมการเล่นการพนันของคนในชุมชนมีหลาย แตกต่างกันไป มี 3 ระดับ คือ 1)เฉยๆ หมายถึง การแสดงอาการเป็นปกติไม่สนใจดีต่อสิ่งหรือ เหตุการณ์ที่ประสพต่อการเสี่ยงโชคหรือการเล่นพนัน 2) ว่ากล่าวตักเตือน หมายถึง การตำหนิ ตักเตือน สั่งสอนให้รู้สำนึกตัวต่อการเสี่ยงโชคหรือการเล่นพนัน 3) มีมาตรการควบคุม หมายถึง การ ปฏิบัติและกิจกรรมใดๆ ซึ่งสามารถใช้ป้องกันหรือ ขจัดอันตรายต่อความปลอดภัยจากการเล่นการ พนัน เช่น แจ้งผู้นำชุมชน แจ้งตำรวจจับ

ผลกระทบจากการเล่นการพนัน ผลกระทบจากการเล่นการพนันในหมู่บ้าน มี 2 ด้าน คือ

ประการแรก ผลกระทบด้านลบ ที่ส่งผลต่อ ตัวเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม ผลกระทบที่ ก่อให้เกิดปัญหา ด้านอารมณ์ ด้านสุขภาพ การก่ออาชญากรรมต่าง ๆ ปัญหาความสัมพันธ์ ของคนใน ครอบครัวหรือคนใกล้ชิด ปัญหาหนี้สิน หรือบางครั้งมีการฆ่าตัวตายเพื่อหนีปัญหาที่เกิดจากการพนัน เช่น ในกรณีบ้านอื่นๆ รวมถึงการมีบ่อนกาสิโนและสนามบั้งไฟ ที่กัมพูชา ทำให้เด็ก เยาวชนและ ชาวบ้านขาดความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งคนในชุมชนใช้ชีวิตลำบากมากขึ้นจากกรณีที่มีรถ และผู้คนเดินทาง ทั้งไปเที่ยวและไปเล่นการพนันที่กัมพูชาจำนวนมากขึ้น ทำให้เกิดอุบัติเหตุทางถนน มากยิ่งขึ้น และคนในชุมชนมีความเสี่ยงที่จะกลายเป็่นนักพนันข้ามแดนในระดับที่มีปัญหา และ

ประการที่สอง ผลกระทบด้านบวก หลายคนมองว่า การเล่นการพนัน เป็นกิจกรรมคลาย เครียด สร้างความสนุกสนาน เป็นพื้นที่ในการพบปะเพื่อนๆ ได้ มีการพูดคุยกัน เป็นกิจกรรมเพื่อใช้ เวลาในแต่ละวันให้สั้นลง มองว่าการเล่นการพนันเวลาหมดวันเร็วกว่าการทำงานอื่นๆ หรือบางคน มองว่าการพนันเป็นการหารายได้ (จะบอกเพื่อนเฉพาะเวลาที่เล่นได้เท่านั้น)

เสียงสะท้อนมุมมองการพนันจากชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา

คนในหมู่บ้านมีมุมมองต่อการพนันในหมู่บ้าน ไม่ได้แตกต่างจากมุมมองของเด็กเยาวชนมาก นัก อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านได้สะท้อนมุมมองที่สำคัญเพิ่มเติมจากกลุ่มเด็ก เยาวชน ดังนี้ 1) การเข้าถึง การพนันในชุมชน สามารถทำได้ง่าย 2)เด็ก เยาวชน เข้าไปเกี่ยวข้องกับการพนันและอบายมุข

เพิ่มขึ้น 3) การเล่นเกมพนันเป็นเรื่องของส่วนบุคคล เป็นเรื่องส่วนตัวของผู้เล่น 4) มีคนในหมู่บ้านใกล้เคียง เสียชีวิต(ฆ่าตัวตาย) ที่มีมูลเหตุปัญหาล้วนหนึ่งจากการเป็นหนี้ ที่นำไปเล่นพนันที่บ่อนคาสีโน ประเทศกัมพูชา 5) ชุมชนไม่คิดว่าการพนันเป็นปัญหา 6) คนในหมู่บ้านเล่นเกมพนันมานาน ในปัจจุบันมีการเล่นเกมพนันในหมู่บ้านมากขึ้น จำนวนเงินมากขึ้น 7) มีคนเล่นเกมพนันข้ามแดนที่บ่อนคาสีโนเพิ่มขึ้น 8) มีแรงจูงใจจากกรณีคนในตำบล ถูกรางวัลแจ็กพ็อต จากบ่อนคาสีโน นถูกรางวัลลอตเตอรี่ ที่มาซื้อจากวัดบ้านไพรพัฒนาจำนวนหลายราย 9) ชุมชนยังไม่มีมาตรการการควบคุมป้องกันการเล่นเกมพนันมาใช้อย่างจริงจังมาตรการและกระบวนการจัดการกับการพนันในชุมชน ยังไม่มีมาตรการชัดเจน 10) มาตรการบางอย่างเป็นเพียงนโยบายของรัฐที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม 11) ไม่เคยมีกิจกรรมและการเก็บข้อมูลที่สร้างสรรค์ที่ว่าด้วยเรื่องการเล่นพนัน ของชุมชน ที่จะทำให้คนในชุมชนได้รับรู้ เรียนรู้ สร้างความเข้าใจ ถึงผลกระทบ จากการเล่นเกมพนัน ของคนในชุมชนได้ 12) การบูรณาการการขับเคลื่อนประเด็นการทำงานของชุมชนที่มีประเด็นด้านการพนัน รวมกับนักวิชาการ นักพัฒนาเอกชน ชาวบ้าน เด็กเยาวชน พระสงฆ์ เจ้าหน้าที่รัฐ

แนวทางการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่วงการพนันในชุมชนท้องถิ่น พัฒนาได้จาก 4 กลุ่ม ในชุมชน ได้แก่

1) กลุ่มเด็ก เยาวชน ต้องสร้างภูมิคุ้มกัน หรือวัคซีนให้กับเด็กและเยาวชน โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เด็ก เยาวชนรู้เท่าทันการพนันในรูปแบบต่างๆ ต้องรู้จักจัดการตัวเองไม่สนใจ ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับภาวะเสี่ยงต่างๆ ทำกิจกรรมอื่นๆที่สร้างสรรค์ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเล่นเกมพนัน ไม่พยายามไปยุ่งเกี่ยวกับเด็ก เยาวชนที่เล่นการพนัน

2) กลุ่มครอบครัว พ่อแม่ และคนในครอบครัวต้องเป็นตัวอย่างที่ดีอยู่เสมอเพื่อส่งเสริมการให้เขาได้ตระหนักถึงการจัดการตัวเองให้หลบหลีกจากการพนัน ครอบครัวต้องมีบทบาท/หน้าที่ในการว่ากล่าวตักเตือนคนเล่นการพนันในบ้าน ต้องหาวิธีการสร้างคุณค่าให้กับตนเอง เพื่อให้สามารถ ลดเลิกการเล่นการพนัน ร่วมกันได้ หากิจกรรมที่สร้างสรรค์ ที่ส่งเสริมให้เกิดมีรายได้ มาส่งเสริมให้กับครอบครัว การพัฒนากลไกครอบครัว ร่วมกับกลไกอื่นในชุมชน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้เด็ก เยาวชน และคนในชุมชนไม่เล่นการพนัน

3) กลุ่มผู้นำชุมชน ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างให้ดี ให้กับเด็กและประชาชน มีการส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ให้กับคนในชุมชนห่างไกล หรือไม่เล่นการพนันในชุมชน ร่วมมือกับคนทั้งชุมชน ช่วยกันทบทวน ออกแบบมาตรการควบคุมการเล่นพนันและประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้องเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทชุมชน

4) กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น บ้าน วัด โรงเรียน รพสต. และหน่วยงานพัฒนาอื่นๆ ในการส่งเสริมและพัฒนาประเด็นการพนันในชุมชนพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา มีการจัดทำฐานข้อมูล ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม ที่เป็นผลมาจากการพนัน เพื่อให้ชุมชนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญกับปัญหาการพนันที่มีในชุมชน โรงเรียนมีกิจกรรมเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และเท่าทันการพนันในรูปแบบต่างๆได้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ส่งเสริมและให้บริการมองว่าการเล่นการพนันเป็นปัญหา เป็นโรคชนิดหนึ่งที่ต้องให้การรักษา หน่วยงาน

วิชาการ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เข้ามาร่วมสนับสนุนงานด้านวิชาการในการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนท้องถิ่น

6.3 อภิปรายผล

การวิจัยนี้ ศึกษาให้เห็นถึงการพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชน ในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ดังนี้

งานวิจัยนี้ พบว่า เด็ก เยาวชน และชาวบ้านไพรพัฒนา ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ที่มีอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์เขมรทางความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้วิถีชีวิตการดำรงอยู่ด้วยภายใต้บริบทชุมชนและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่บริเวณชุมชนชายแดนไทย-กัมพูชา อยู่ในพื้นที่ชายแดนที่มีความ “พิเศษ” แตกต่างจากหมู่บ้านอื่นโดยทั่วไป เป็นพื้นที่อยู่ในพื้นที่ความมั่นคงของรัฐและกลไกอำนาจต่างๆในพื้นที่บริเวณชายแดน-กัมพูชา ท่ามกลางนโยบายการพัฒนาของประเทศไทย ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองอย่างรวดเร็ว

ในมิติด้านสังคม การเมือง ของการพนันในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา พบว่า ชุมชนแห่งนี้กำลังได้รับแรงกระตุ้นการพนันท้องถิ่นที่มีการเล่นพนันกันโดยทั่วไป และจากธุรกิจการพนันข้ามแดนในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา เช่น บ่อนคาสีโน สนามบิงไฟ สนามมวย และ สนามไก่ชน อันเป็นกิฬาสร้างสัมพันธ์บริเวณชายแดนไทย – กัมพูชา เพราะชุมชนแห่งนี้พื้นที่ชายแดน ที่มีความพิเศษ คือ มีความสลับซับซ้อน มีความเลื้อนไหล หลากหลายและมีข้อยกเว้น หรือเงื่อนไขพิเศษ ภายใต้กลยุทธการดึงดูดนักพนัน ที่หลากหลายแตกต่างออกไปรวมถึงการก่อผลประโยชน์และเอื้ออำนวยด้านอำนาจของผู้ที่อยู่บริเวณชายแดนด้วย

ในมิติการพนันข้ามพรมแดน พบว่า ชาวบ้านในบริเวณนี้สามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยเฉพาะการพนันที่บ่อนคาสีโน คอมพิวเตอร์เทอร์เนต และสนามบิงไฟ ที่มีกลยุทธ์ที่หลากหลายในการดึงดูดผู้คนเข้าสู่วงการการพนัน เช่น การอาศัยกลไก เครือข่ายการพนัน ที่สอดคล้องกับการศึกษาของ กนกวรรณ มโนรมย์ 2559 ที่ศึกษาเครือข่ายและองค์การทางสังคมของคาสีโนข้ามแดน ระหว่างไทยและกัมพูชาในพื้นที่อีสานล่างและในเชิงนโยบาย ที่มีเครือข่ายพนันข้ามแดนมีการก่อตัวขึ้นแบบธรรมชาติ ผ่านระบบเครือข่ายและเพื่อนฝูงที่รู้จักคุ้นเคย และก่อตัวผ่านการจัดตั้งและการจัดการอย่างเป็นระบบ ที่การศึกษานี้เรียกว่ากลยุทธ์ของธุรกิจการพนันข้ามแดน ด้วยวิธีการการจัดสรรผลประโยชน์จากการพาคนเข้าไปเล่นการพนัน การใช้กลยุทธ์ทำให้คนในชุมชนได้รับรางวัลแจ็คพ็อตถึง 2 ครั้ง จากการเล่นการพนันในบ่อน ขณะที่คนเล่นพนันจะรู้สึกว่าการเล่นได้เปิดเผย ผู้เล่นสามารถเล่นได้อย่างปลอดภัยไม่ต้องกลัวเจ้าหน้าที่ด้านกฎหมาย และยังได้รับการคุ้มครองจากเจ้าของบ่อนพนันทำให้รู้สึกเล่นได้อย่างปลอดภัย ไม่ถูกจับหรือมีมาตรการลงโทษใด ๆ

ขณะเดียวกันการพนันมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับ อัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์เขมรที่อยู่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ที่มีความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผีบรรพบุรุษ ที่มีการเสี่ยงโชค เสี่ยงทาย ขอบการต่อสู้ เวทมนต์คาถาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ด้วยการประกอบพิธีกรรมต่างๆในชุมชน ทำให้ชาวบ้านมีเชืศรัทธาของผู้นำทางจิตวิญญาณ ของคนในชุมชนที่จะช่วยหนุนเสริมเรื่องโชคลาภ

ความโชคดี ดวง ส่งผลให้ชาวบ้านต้องวิถีชีวิตผูกพันกับการพนัน หวย ลอตเตอรี่ ชนไก่ และมวย เป็นการพนันอันดับต้นๆ

มุมมอง และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนต่อการพนันในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดน ไทย-กัมพูชา งานวิจัยนี้พบว่า ข้อมูลพื้นฐานเด็กเยาวชนในพื้นที่ เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน การอยู่อาศัย ลักษณะทางสังคมและการมีรายได้ของครอบครัวเด็ก เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่สำคัญ ในการ ให้นิยาม การพนันในความหมายของเด็ก เยาวชน ประสบการณ์ในการเสี่ยงโชคหรือการเล่นการพนัน และการรับรู้การเล่นการพนันครั้งแรกของเด็กและเยาวชนในชุมชน การจำแนกประเภทของการพนัน ที่เด็กรับรู้มีอยู่ในหมู่บ้านได้ การเข้าถึงการพนัน ของเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น พฤติกรรมและ พัฒนาการเล่นพนันของเด็ก เยาวชนในหมู่บ้าน ที่ต้องไปเกี่ยวข้องกับการพนันที่เล่นในประเทศไทย และประเทศกัมพูชา ได้แก่ พนันหวย ต่างๆ ประกอบด้วย หวยหุ้น หวยงวด หวยฮานอย ลอตเตอรี่ สลากเบอร์ดาววัล พนันกีฬาต่างๆ พนันโบก พนันไพ่ พนันไฮโล พนันมวย(มวยคู่และมวยสังขรณ์) พนันไก่ชน พนันโดมิโน พนันปาเป้า ปาโป่ง พนันบิงโก จั๊บลากชิงรางวัล พนันบั้งไฟตามบุญประเพณี และการพนันในบริเวณชายแดนประเทศกัมพูชา ได้แก่ 1. การเล่นพนันในบ่อนคาสีโน(บ่อนคาสีโน คอมเพ็กเอนเตอร์เทนเมนต์) และที่บ่อนคาสีโน ที่ช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ 2 แห่ง และการเล่นบั้งไฟ ที่สนามบั้งไฟในประเทศกัมพูชา ทั้งนี้มาจากสาเหตุและปัจจัยที่หลากหลายและแตกต่างกัน ด้วย พื้นฐานการขัดเกลาทางครอบครัว ชุมชนและสังคม เกิดจากสภาพแวดล้อม ชุมชนประสบการณ์จากการ เรียนรู้ของเด็ก เยาวชนจากช่องทางต่างส่งผลให้เด็กและเยาวชนในชุมชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันที่ แตกต่างกัน ที่เกิดจากการขัดเกลาทางสังคมที่แตกต่างกันด้วย

กระบวนการจัดการการพนันในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา พบว่า ในชุมชนมี สถานที่เล่นการพนัน ที่หลากหลาย ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน และที่ประเทศกัมพูชา ขณะที่ทัศนคติ ของเด็กในกลุ่มที่มีประสบการณ์เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน และกลุ่มที่ไม่ได้เสี่ยงโชคหรือเล่นการพนัน ที่ แตกต่างกัน ภายใต้การรับรู้มาตรการควบคุมการเล่นการพนันในชุมชน ผ่าน จารีต กฎข้อห้าม ระเบียบของชุมชน มาตรการนโยบายจังหวัด และมาตรการทางกฎหมาย แม้ว่าจะมีอยู่จริงแต่การนำ มาตรการต่างๆมาใช้ยังเป็นข้อจำกัด และขาดกลไกสนับสนุน เห็นได้จาก การแสดงความคิดเห็นของ เด็กเยาวชนต่อมาตรการควบคุมการพนัน ที่ส่วนใหญ่เฉยๆ เป็นการแสดงอาการเป็นปกติไม่สนใจใยดี ต่อสิ่งหรือเหตุการณ์ที่ประสบอยู่ และจากข้อมูลการสะท้อนของชุมชนที่ว่า การเข้าถึงการพนันใน ชุมชน สามารถทำได้ง่าย คนในหมู่บ้านเล่นการพนันมานาน ในปัจจุบันมีการเล่นการพนันใน หมู่บ้านมากขึ้น จำนวนเงินมากขึ้น ชุมชนไม่คิดว่าการพนันเป็นปัญหา โดยชาวบ้านมองว่า การเล่น การพนันในชุมชนไม่ได้เป็นปัญหาสามารถจัดการได้ เป็นการเล่นกันภายในชุมชนเท่านั้น โดยส่วนใหญ่ จะเล่นกันช่วงบุญเทศกาลสำคัญ เท่านั้น ไม่ได้เล่นต่อเนื่อง แต่การอธิบายดังกล่าว ยังขาดข้อมูลที่เป็น ข้อเท็จจริงจากการศึกษาในระดับครอบครัวและชุมชน

6.4 ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการศึกษานี้มีข้อจำกัด ที่ใช้เวลาศึกษา จำนวน 6 เดือน ซึ่งเป็นเวลาที่สั้น ต่อ การนำผลวิจัยเพื่อไปสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เด็ก เยาวชนเกิดการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชน

เพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพนันในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา ดังนั้น ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดการต่อยอดในเชิงการพัฒนาท้องถิ่น เชิงนโยบาย และเชิงวิชาการ มีข้อเสนอ 4 ประการสำคัญ ดังนี้

ประการแรก ข้อเสนอต่อตัวเองของกลุ่มเด็ก เยาวชน คือ ต้องได้รับภูมิคุ้มกันที่เกี่ยวกับการพนัน เพื่อให้เด็ก เยาวชนเหล่านี้ ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับการพนัน ไม่ชวนเพื่อนไปเล่นการพนัน ไม่ลองการพนัน และต้องหาเด็ก ๆ อายามีพื้นที่และกิจกรรมสร้างสรรค์ทำกับเพื่อน ๆ

ประการที่สอง ข้อเสนอต่อครอบครัว ด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่ผู้ปกครอง เพราะครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญต่อการตัดสินใจของเด็ก ขณะที่เด็กมีคำถามมากมาย เช่น จะทำอย่างไรให้สมาชิกในครอบครัวรับรู้ร่วมกันถึงสถานะทางเศรษฐกิจของคนในครอบครัว รายรับรายจ่ายของครัวเรือน โดยเฉพาะในเรื่องรายจ่ายการพนัน หรือ รายจ่ายสิ้นเปลืองต่าง ๆ ของครัวเรือน รวมถึงการสูญเสียเม็ดเงินที่เกิดจากการพนันของสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างไร และจะแก้ปัญหา หรือทำให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไร

ประการที่สาม ข้อเสนอต่อชุมชนท้องถิ่น ชุมชน ควรมีการศึกษาและปฏิบัติการถึงมาตรการควบคุมการเล่นพนัน ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาประเด็นการพนันในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย - กัมพูชา ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองมาใช้ในการเฝ้าระวัง การป้องกัน การดูแล การเยียวยา และการรักษา ตลอดจนการสร้างกลไกเพื่อส่งต่อให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ ให้เป็นรูปธรรมต่อ

ประการที่สี่ ข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งตามสภาพการณ์ที่เด็กและคนในชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับการเล่นการพนันในรูปแบบต่าง ๆ แตกต่างจากชุมชนอื่น ๆ โดยทั่วไป จากอัตลักษณ์ความเป็นชุมชนเฉพาะถิ่นในพื้นที่ชายแดนไทย - กัมพูชา ด้วยกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ภายใต้นโยบายการพัฒนาของประเทศไทยและพื้นที่ความมั่นคงบริเวณชายแดนที่ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทุกมิติ รวมถึงการรุกคืบของธุรกิจการพนันข้ามพรมแดนในรูปแบบต่าง ๆ ชาวบ้านกำลังได้รับผลกระทบจากการพนันที่หลากหลาย โดยเฉพาะเมื่อกลยุทธ์ของอำนาจรัฐและทุนมุ่งหมายให้คนชุมชนท้องถิ่นต้องเข้าสู่การพนัน การดำเนินการเพื่อการควบคุมตนเองของเด็กและคนในชุมชนจึงเป็นไปได้ยาก หากคนในครอบครัว คนในชุมชนเองยังมิได้ตระหนักว่า การพนันในมุมมองของเด็กที่ได้สะท้อนถึงการเล่นการพนันในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นแห่งนี้ เป็นปัญหาที่ต้องร่วมมือกันหาแนวทางแก้ไขต่อไป

ภาคผนวก ก. เครื่องมือวิจัย

ชุดแนวคำถามการวิจัยเกี่ยวกับ “บริบทชุมชน” เพื่อศึกษาบริบทชุมชนท้องถิ่นเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสนับสนุนตามวัตถุประสงค์ในข้อ 1-3

1. ประวัติศาสตร์การก่อตั้งชุมชนบ้านไพรพัฒนาเป็นอย่างไร
2. ที่ตั้งและอาณาเขต ของชุมชนเป็นอย่างไร
3. ทิวทางวัฒนธรรม / ประเพณี / ความเชื่อ ของคนในชุมชนและบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นอย่างไร
4. สภาพทางสังคม ของชุมชน และบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นอย่างไร
5. สภาพทางเศรษฐกิจและวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนและบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นอย่างไร
6. มาตรการทางสังคม และความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชนและบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นอย่างไร

เลขที่แบบสอบถาม _ _ _

แบบสอบถาม (Questionnaire of Survey)

เรื่อง	การพำนัในมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษาบ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ
คำชี้แจง	แบบสอบถามนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ในหมู่บ้านไพรพัฒนาและในโรงเรียนบ้านไพรพัฒนา อำเภอกุ สิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ
วัตถุประสงค์	1. เพื่อศึกษาวิธีคิด มุมมอง พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการพำนัในพื้นที่ ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา 2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการการพำนัในชุมชนท้องถิ่นและผลการสะท้อนต่อ การพำนัในมุมมองของเด็กในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา 3. เพื่อหาข้อเสนอเชิงนโยบายในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชน ท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชาเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพำนั
ผู้ตอบแบบสอบถาม	นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในหมู่บ้านไพรพัฒนาและโรงเรียน บ้านไพรพัฒนา อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ

ข้อแนะนำเบื้องต้นเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์

การศึกษาการพำนัในมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา
กรณีศึกษาบ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นการดำเนินงาน
ภายใต้ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์ศึกษาปัญหาการพำนั จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีเป้าหมายเพื่อศึกษามุมมองของเยาวชนใน
ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชาต่อการพำนัในชุมชนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ ความ
คิดเห็น การรับรู้การพำนัในชุมชน ทิศนคติต่อการพำนั พฤติกรรมของเด็กเยาวชนต่อการเล่นการ
พำนัในชุมชน รวมถึงการเปิดพื้นที่ของคนในชุมชนท้องถิ่นต่อมุมมองของเยาวชนต่อการพำนั เพื่อให้
ได้ข้อเสนอต่อการขับเคลื่อนในเชิงนโยบายต่อปัญหาการพำนัในระดับต่อไป

แบบสอบถาม ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 วิธีคิด มุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นอีสานที่มีต่อการพำนัใน
ชุมชน
ท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 พฤติกรรม และการเข้าถึงการพำนัในชุมชนท้องถิ่น

ส่วนที่ 4 ทิศนคติของเด็กเยาวชนเกี่ยวกับการเล่นการพำนัของคนในชุมชนท้องถิ่น

ส่วนที่ 5 มาตรการควบคุมต่อการพนันในชุมชนท้องถิ่น

ส่วนที่ 6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ และเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่าง ตามความเป็นจริง

1. ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์
เบอร์โทรศัพท์

2. เพศ ☐ 1. เพศชาย ☐ 2. เพศหญิง

3. อายุปี

4. กำลังเรียนหนังสือในระดับชั้น ☐ ม.1 ☐ ม. 2 ☐ ม. 3

5. ปัจจุบันท่านอาศัยอยู่หมู่บ้านใด

- ☐ 1. บ้านไพรพัฒนา หมู่ 3
☐ 2. บ้านไพรพัฒนา หมู่ 10
☐ 3. หมู่บ้านอื่น ระบุชื่อหมู่บ้าน

6. ปัจจุบันนี้ท่านพักอาศัยอยู่กับใครบ้าง

- ☐ 1. อยู่คนเดียว ☐ 5. พี่น้อง / ลูกพี่ลูกน้อง
☐ 2. เพื่อน ☐ 6. คนรัก
☐ 3. ครอบครัว ☐ 7. อื่นๆ (โปรดระบุ)
☐ 4.ญาติผู้ใหญ่

7. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวท่านจำนวนเท่าใด

- ☐ 1. ต่ำกว่า 2,000 บาท ☐ 4. 10,001-20,000 บาท
☐ 2. 2,001-5,000 บาท ☐ 5. 20,001-30,000 บาท
☐ 3. 5,001-10,000 บาท ☐ 6. มากกว่า 30,000 บาท

8. สถานภาพครอบครัวของท่านในปัจจุบันเป็นอย่างไร

- ☐ 1. พ่อแม่อยู่ด้วยกัน
☐ 2. พ่อแม่แยกกันอยู่ โดยที่ไม่มีใครแต่งงานใหม่

- ☐ 3. พ่อแม่แยกกันอยู่ โดยที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายแต่งงานใหม่
- ☐ 4. พ่อหรือแม่เสียชีวิต (คนใดคนหนึ่ง)
- ☐ 5. พ่อและแม่เสียชีวิตทั้งคู่

ส่วนที่ 2 วิธีคิด มุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นอีสานที่มีต่อการพนันในชุมชนท้องถิ่น

9. ความหมายของการพนัน เมื่อนึกถึงการพนันท่านนึกถึงอะไร

.....

.....

.....

10. ท่านเคยมีประสบการณ์ในการเสี่ยงโชค หรือไม่

- ☐ เคย ถ้าเคยให้ระบุ
☐ เคยได้ มากสุด จำนวน..... ☐ เคยเสีย มากสุด จำนวน.....
- ☐ ไม่เคย

11. ท่านรับรู้ว่าคุณในชุมชนของท่านมีการเสี่ยงโชคครั้งแรกเมื่อไหร่ ?

- ☐ ตั้งแต่ประถมศึกษา ☐ ตั้งแต่มัธยมศึกษา ☐ ตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
- ☐ ตั้งแต่ระดับ ปวส. ☐ ตั้งแต่ปริญญาตรี หรือสูงกว่า

12. การพนันที่พบเห็นในชุมชนของท่าน มีอะไรบ้าง

ชื่อกิจกรรม	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
1. หว่ยไทย			
2. หว่ยลาว			
3. หว่ยฮานอย			
4. หว่ยหุ้น			
5. สลากกินแบ่งรัฐบาล			
6. ทายผลกีฬาฟุตบอล			
7. ทายผลกีฬาอื่นๆ			
8. ตู๋ม้า			
9. ชนไก่			
10. วัวชน			
11. แข่งม้า			
12. ปลากัด			
13. ไพ่			

ชื่อกิจกรรม	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
14. บาคาร่า			
15. ไฮโล			
16. ตู้สล็อต			
17. ส่งชิ้นส่วนชิงรางวัล			
18. ส่งข้อความสั้น (SMS) ทายผลในรายการวิทยุหรือทีวี			
19. บิงโก			
20. มวย			
21. บั้งไฟ			
22. ปาโป่ง/ปาเป้า			
23. แข่งรถ			
24. การพนันในบ่อนคาสิโน ชายแดนไทย-กัมพูชา			
25. สนามบั้งไฟ ชายแดนไทย – กัมพูชา			
26. น้ำเต้าปูปลา สอยดาว เกมโดมิโน			
27. จับสลากรางวัล			

ส่วนที่ 3 พฤติกรรม และการเข้าถึงการพนันในชุมชนท้องถิ่น

13. ท่านมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเล่นพนันจากสื่อประเภทต่างๆระดับใด (เลือกเรียงลำดับความสำคัญมากที่สุด 3 ลำดับโดยการเติมตัวเลข 1 2 3 ใน □)

ประเภทสื่อ

- ☐ โทรทัศน์
- ☐ วิทยุกระจายเสียง
- ☐ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร
- ☐ ใบปลิว / แผ่นพับ
- ☐ ข้อความสั้น (SMS) ผ่านโทรศัพท์มือถือ
- ☐ เพื่อน
- ☐ ครอบครัว (พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง)
- ☐ คนรัก
- ☐ เฟสบุ๊ก (Facebook)
- ☐ ยูทูบ (YouTube)
- ☐ เว็บไซต์ต่าง ๆ

14. การพนันประเภทใดบ้างที่ท่านเกี่ยวข้องสัมพันธ์

ชื่อกิจกรรม	เคยเล่น	ไม่เคยเล่น	ไม่เคยเล่นแต่มีส่วนเกี่ยวข้อง
1. หวยไทย			
2. หวยลาว			
3. หวยฮานอย			
4. หวยหุ้น			
5. สลากกินแบ่งรัฐบาล			
6. ทายผลกีฬาฟุตบอล			
7. ทายผลกีฬาอื่นๆ			
8. ตู๋ม้า			
9. ชนไก่			
10. วัวชน			
11. แข่งม้า			
12. ปลากัด			
13. ไฟ			
14. บาคาร่า			
15. ไฮโล			
16. ตู๋สล็อต			
17. ส่งขึ้นส่วนชิงรางวัล			
18. ส่งข้อความสั้น (SMS) ทายผลในรายการวิทยุ หรือทีวี			
19. บิงโก			
20. มวย			
21. บั้งไฟ			
22. ปาโป่ง/ปาเป้า			
23. แข่งรถ			
24. การพนันในบ่อนคาสิโน ชายแดนไทย-กัมพูชา			
25. สนามบั้งไฟ ชายแดนไทย – กัมพูชา			
26. น้ำเต้าปูปลา สอยดาว เกมโดมิโน			
27. จับสลากรางวัล			

ส่วนที่ 4 ทศคติของเด็กเยาวชนเกี่ยวกับการเล่นการพนันของคนในชุมชนท้องถิ่น

15. คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ☐ ลงในช่องว่างตามความเป็นจริงมากที่สุดเพียงแห่งเดียว

ท่านมีทัศนคติต่อการเล่นการพนันในประเด็นต่อไปนี้หรือไม่	ระดับทัศนคติ				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วย (4)	เฉยๆ (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง (1)
1. การพนันช่วยให้ผู้เล่นผ่อนคลายความเครียด					
2. การพนันทำให้ผู้เล่นมีเงินซื้อสิ่งของที่ฉันต้องการ					
3. การพนันทำให้ผู้เล่นเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน					
4. ไม่มีใครประสบความสำเร็จได้ จากการพนัน					
5. การพนันช่วยให้ผู้เล่นรวยทางลัดได้					
6. ฉันรู้สึกชื่นชมผู้ที่สามารถหารายได้เลี้ยงครอบครัวจากการเล่นการพนัน					
7. ฉันรู้สึกต่อต้านเพื่อนที่เล่นการพนัน					
8. ฉันมีความสุขตอนลุ้นรางวัลจากหวยใต้ดิน					
9. ฉันมีความสุขเมื่อรัฐบาลเพิ่มรางวัลสลากกินแบ่ง					
10. ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะได้เงินจาก การพนัน					
11. คนที่เล่นการพนันเป็นคนที่น่าชื่นชม					
12. การพนันทำให้ชุมชนมีเศรษฐกิจดีขึ้น					
13. การพนันในบ่อนคาสิโนในประเทศกัมพูชาไม่ส่งผลต่อคนในชุมชน					
14. มีคนในชุมชนของท่านข้ามแดนไปเล่นการพนันในบ่อนคาสิโน - สนามบั้งไฟ ที่ชายแดนกัมพูชา					
15. การเปิดบ่อนการพนันบ่อนคาสิโนหรือ สนามพนันบั้งไฟที่ชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นเรื่องดี					

ตอนที่ 5 มาตรการควบคุมต่อการพนันในชุมชนท้องถิ่น

16. หากมีคนในชุมชนมีการเล่นการพนันคนในชุมชนมีวิธีการปฏิบัติอย่างไร?

ชื่อกิจกรรม	เฉย	ว่ากล่าวตักเตือน	มีมาตรการควบคุม
1. หวยไทย			
2. หวยลาว			
3. หวยฮานอย			
4. หวยหัน			
5. สลากกินแบ่งรัฐบาล			
6. ทายผลกีฬาฟุตบอล			
7. ทายผลกีฬาอื่นๆ			
8. ตู๋ม้า			
9. ชนไก่			
10. วัวชน			
11. แข่งม้า			
12. ปลากัด			
13. ไฟ			
14. บาคาร่า			
15. ไฮโล			
16. ตู๋สล็อต			
17. ส่งชิ้นส่วนชิงรางวัล			
18. ส่งข้อความสั้น (SMS) ทายผลใน รายการ วิทยุ หรือทีวี			
19. บิงโก			
20. มวย			
21. บั้งไฟ			
22. ปาโป่ง/ปาเป้า			
23. แข่งรถ			
24. การพนันในบ่อนคาสิโน ชายแดน ไทย-กัมพูชา			
25. สนามบั้งไฟ ชายแดนไทย – กัมพูชา			
26. น้ำเต้าปูปลา สอยดาว เกมโดมิโน			
27. จับสลากรางวัล			

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะต่อการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพนัน

17. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อ “เด็ก เยาวชน” ในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการควบคุมปกป้องตนเองในการเข้าสู่การพนัน เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

18. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อ “ครอบครัว” ในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการควบคุมปกป้องตนเองในการเข้าสู่การพนัน เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

19. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อ “ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน” ในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพนัน เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

20. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อ “หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น โรงเรียน วัด ตำรวจ โรงพยาบาล อำเภอ หน่วยงานรัฐที่ชายแดน” ในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพนัน เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในโครงการนี้ทุกท่าน

สัมภาษณ์วันที่ เดือน..... พ.ศ. สถานที่.....

ชื่อผู้สัมภาษณ์..... เบอร์โทรศัพท์.....

แนวคำถามการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มย่อย

เรื่อง	การพำนัในมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษาบ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดศรีสะเกษ
คำชี้แจง	แนวคำถามการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มย่อย เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(กลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพำนั และกลุ่มที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการพำนั) ในโรงเรียนบ้านไพรพัฒนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดศรีสะเกษ
วัตถุประสงค์	1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิต มุมมอง พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการพำนัในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา 2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการการพำนัในชุมชนท้องถิ่นและผลการสะท้อนต่อการพำนัในมุมมองของเด็กในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชา 3. เพื่อหาข้อเสนอเชิงนโยบายในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทย-กัมพูชาเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพำนั
ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา	(กลุ่มเด็กที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพำนั และกลุ่มเด็กที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการพำนั)นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนบ้านไพรพัฒนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดศรีสะเกษ

1) แนวคำถามเกี่ยวกับวิถีชีวิต และมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นอีสานที่มีต่อการพำนัในชุมชนท้องถิ่น

1. เด็กและเยาวชนในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาเข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพำนัในบริบทใหม่แค่ไหน อย่างไร?
2. ความคิด ความเชื่อ ทักษะคติเกี่ยวกับการพำนั ของเด็กเยาวชนเป็นอย่างไร?
3. การรับรู้ ประเภทการพำนัที่มีในชุมชน
4. พฤติกรรม/รูปแบบ/วิธีการ/สถานที่เล่นการพำนัของคนในชุมชนในทัศนะของเด็กและเยาวชน
5. รูปแบบ/วิธีการที่เด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพำนั
6. จัดลำดับการพำนัที่ส่งผลกระทบมากที่สุด-น้อยสุด ในทัศนะของเด็ก
7. ปัจจัยที่ทำให้เกิดการพำนัในชุมชนท้องถิ่น
8. ผลกระทบสิ่งที่ดี/สิ่งที่ไม่ดีเกี่ยวกับการพำนั
9. การรับรู้มาตรการทางสังคมในการป้องกันแก้ไขปัญหาการพำนั
10. วิธีการสร้างเสริมเด็กและเยาวชนไม่ให้เข้าสู่การพำนั

2) แนวคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมกระบวนการจัดการการพนันในมิติของคนและหน่วยงานในชุมชนท้องถิ่นและผลสะท้อนกลับการพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นภาคอีสาน

1. ชุมชนคิดอย่างไร ต่อการพนันในมุมมองของเด็กในชุมชน
2. พฤติกรรมรูปแบบ/วิธีการที่คนในชุมชนท้องถิ่นเข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพนันในชุมชน และบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นอย่างไร
3. ปัจจัยที่ทำให้เกิดการพนันในชุมชนท้องถิ่น และบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นอย่างไรบ้าง
4. ผลกระทบสิ่งที่ดี/สิ่งที่ไม่ดีเกี่ยวกับการพนันในชุมชน และบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นอย่างไร
5. มาตรการทางสังคมในการป้องกันแก้ไขปัญหาการพนันในชุมชนเป็นอย่างไรบ้าง
6. วิธีการสร้างเสริมเด็กและเยาวชนต่อการควบคุมตนเองไม่ให้เข้าสู่วงการการพนัน เป็นอย่างไร
7. มีแนวทางข้อเสนอเชิงนโยบายในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพนันในชุมชนท้องถิ่นบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นอย่างไร
8. ข้อเสนอเชิงการพัฒนาต่อชุมชนท้องถิ่น ข้อเสนอเชิงนโยบาย ข้อเสนอเชิงวิชาการ เป็นอย่างไร

3) แนวคำถามาข้อเสนอแนะต่อการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นอีสานเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพนัน

1. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพนัน เป็นอย่างไร
2. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อระดับครอบครัว ในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพนัน เป็นอย่างไร
3. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพนัน เป็นอย่างไร
4. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น โรงเรียน วัด ตำรวจ โรงพยาบาล อำเภอ หน่วยงานรัฐที่ชายแดน ในการสร้างเสริมสุขภาวะเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการควบคุมตนเองในการเข้าสู่การพนัน เป็นอย่างไร

ภาคผนวก ข รายชื่อให้ข้อมูล

1. เด็ก เยาวชน ในบ้านไพรพัฒนาทั้ง 2 หมู่ จำนวน 85 คน
2. นางสาวโสภิตา เป้าทอง
3. นายจิรานุวัฒน์ บังเอิญ
4. นางสาวสมบูรณ์
5. นางสาวกชกร สุขรัมย์
6. นางสาวอาทิตยา ธรรมษา
7. นางสาวสมบูรณ์ วรรณวงษ์
8. นางสาวปวีณา แสนพร
9. นายถนัด สีดา 37 ม.10 ต.ไพรพัฒนา อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ
10. นายนิทัศน์ สิทธิชัย 10 ม. 3 ต.ไพรพัฒนาอ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ
11. นายสงค์ แสนคราม 9809 ม. 3ต.ไพรพัฒนา อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ
12. นายบุญมี แสนคราม 48 ม. 3 ต.ไพรพัฒนา อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ
13. นายบันเทิง แสงสว่าง 98 ม. 10 ต.ไพรพัฒนา อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ
14. นายณัฐภัทร ธณิงค์ 84/1 ม. 8 ต.ไพรพัฒนา อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ
15. นายแสง นันทวงศ์ ม. 7 ต.ไพรพัฒนา อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ
16. นางสาวดวงกมล แหวนเพชร ม. 3 ต.ไพรพัฒนา อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ
17. นายสุรินทร์ มโนชาติ 30 ม. 3 ต.ไพรพัฒนา อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ
18. นายวุฒิพงษ์ บุญขาว 4/1 ม. 3 ต.ห้วยสำราญ อ.อุษันต์ จ.ศรีสะเกษ
19. เจ้าหน้าที่รัฐ บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา

ภาพผนวก ค ภาพการดำเนินกิจกรรมวิจัย

ภาพที่ 1 ประชุมเตรียมทีมแก่นำนักวิจัยเยาวชน บ้านไพรพัฒนา

ภาพที่ 2 หลวงพ่อพุฒิ วายาโม เจ้าอาวาสวัดไพรพัฒนาเข้าร่วมฟังและให้แนวทางการศึกษาวิจัย

ภาพที่ 3 เก็บข้อมูลบริบทพื้นที่ ลานจอดรถองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไพรพัฒนา ชายแดนไทย-กัมพูชา

ภาพที่ 4 เก็บข้อมูลบริบทบ่อนคาสิโน ชายแดนกัมพูชา

ภาพที่ 5 เตรียมประชุมแกนนำนักวิจัยเด็กเยาวชนบ้านไพรพัฒนา ร่วมกับแกนนำชุมชน

ภาพที่ 6 ออกแบบกรอบเก็บข้อมูลวิจัยร่วมกับแกนนำเด็กและเยาวชนบ้านไพรพัฒนา

ภาพที่ 7 ออกแบบการเก็บข้อมูลวิจัยร่วมกับแกนนำนักวิจัยเด็กและเยาวชน บ้านไพรพัฒนา

ภาพที่ 8 เตรียมการเพื่อสนทนากลุ่มกลุ่มเป้าหมาย ที่ อบต.บ้านไพรพัฒนา

ภาพที่ 10 สนทนากลุ่มย่อยแบบไม่เป็นทางการร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย ที่ห้องประชุมอบต.ไพรพัฒนา

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ มะโนรัมย์และวัชร ศรีคำ. (2559). เครือข่ายและองค์การทางสังคมของคาสีโนข้ามแดนระหว่างไทยและกัมพูชาในพื้นที่อีสานล่างและนัยเชิงนโยบาย. รายงานวิจัย. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.gamblingstudy-th.org/imgadmins/research_file/2556-Kanokwan-socnetwork.pdf (10 ธันวาคม 2560)
- กนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2560). การสังเคราะห์องค์ความรู้การวิจัยการพนันพื้นบ้าน. รายงานวิจัย. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.gamblingstudy-th.org/imgadmins/research_file_new/Gambling_research_file_pdf_2017-03-21_14-19-43_number_.pdf (15 ธันวาคม 2560)
- กาญจนาภา พงศ์พนรัตน์ และธีรโชติ ภูมิภมร. (2559). เยาวชนกับการพนัน: ปัจจัยเสี่ยง ความเปราะบางและผลกระทบทางสังคม. รายงานวิจัย. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.gamblingstudy-th.org/imgadmins/research_file/2559-Kanyanapha-Youth-and-riskfactors.pdf (15 ธันวาคม 2560)
- กิติกร มีทรัพย์. ม.ป.ป. ความสุขจากการเล่นการพนัน. กรุงเทพมหานคร: กรมสุขภาพจิต.
- เครือข่ายเยาวชน 4 ภาค. (2556). การสำรวจสถานการณ์การพนันของเยาวชน 2556. ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะเพื่อลดปัญหาการพนัน มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://icgp.thaissf.org/autopagev4/files/Rg36kERMon30535.pdf> (11 ธันวาคม 2560)
- จักรกริช สังขมณี. (2550). ขยายแดนศึกษากับมานุษยวิทยาการค้าข้ามพรมแดน : บทสำรวจสถานภาพขอบเขตและการข้ามเส้นแดนของความรู้ ในเอกสารประกอบคำบรรยายการประชุม เรื่องการข้ามพรมแดนความรู้ศาสตร์ในการศึกษาสังคมไทย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. หน้า 16-17. วันที่ 5-6 มกราคม 2550.
- ชูชัย สิ้นไชย. (2538). การบริหารทรัพยากรแบบไทยๆ. ยุทธโกษ. 93 (มิถุนายน-กรกฎาคม 2528: 103.
- เดชา ตั้งสีฟ้า. (2549). อ่าน คู่มือราชการ เขียนพื้นที่วัฒนธรรม : วาทกรรมวัฒนธรรมของรัฐไทยกับพื้นที่ในระหว่างไทย-มาเลเซีย. แผ่นดินจินตนาการ. หน้า 306-307 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ธีรรัตน์ วงศ์ธนะอเนก. (2559). การวิจัยเพื่อสร้างชุดการเรียนรู้ต้นแบบเกี่ยวกับการพนันสำหรับเด็ก
ในวัยเรียน. รายงานวิจัย. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
http://www.gamblingstudy-th.org/imgadmins/research_file/2559-Teerarut.pdf
(10 ธันวาคม 2560)
- นวลน้อย ตรีรัตน์. (2539). การพนันฟุตบอล การเสี่ยงโชคของชนชั้นกลาง ในเศรษฐกิจนอก
กฎหมายและนโยบายสาธารณะในประเทศไทย. รายงานการวิจัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
คณะรัฐศาสตร์, ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์และการเมือง.
- นวลน้อย ตรีรัตน์. (2559). ตลาดการพนันโลก : ผันผวนมากขึ้น. การพนันในยุคเปลี่ยนผ่าน รายงาน
ประจำปี 2559 ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- ปฤษฎา รัตนพฤกษ์. (2545). ปัญหาข้ามแดนและสถานะไร้พรมแดน: โลกที่เปลี่ยนไปหรือมุมมอง
ของนักวิชาการที่เปลี่ยนไป? สังคมศาสตร์. 15 (1/2545), 17-46. คณะสังคมมหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี (2545). ข้ามพรมแดน กับคำถามเรื่องอัตลักษณ์ วัฒนธรรม พื้นที่และความ
เป็นชาติ. สังคมศาสตร์ (คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่). ปีที่ 15, ฉบับที่ 1
(2545)
- ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ และสุรสม กฤษณะจุฑะ. (2556). กระบวนการกลายเป็นนักพนันข้ามแดน
กรณีศึกษาคนที่อาศัยในสะพานเวกัส. รายงานวิจัย. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. [ระบบ
ออนไลน์]. แหล่งที่มา [http://www.gamblingstudy-
th.org/imgadmins/research_file/2556-Pinwadee-Sawanvegas.pdf](http://www.gamblingstudy-th.org/imgadmins/research_file/2556-Pinwadee-Sawanvegas.pdf) (18 ธันวาคม
2560)
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคริส เบเคอร์. (2546).
- ผาสุก พงษ์ไพจิตรและคณะ. (2543). หวย ช่อง บ่อน ยาบ้าเศรษฐกิจนอกกฎหมายกับนโยบาย
สาธารณะในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน (ซิลค์เวอร์บูกส์).
- ผาสุก พงษ์ไพจิตรและคณะ. (2543). อุตสาหกรรมการพนัน. กรุงเทพฯ: โอเอส. ฟรินตัง เฮาส์.
แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564
พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478.
- ยศ สันตสมบัติ. (2551). อำนาจ พื้นที่ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ การเมืองวัฒนธรรมของชาติใน
สังคมไทย. หน้า 49 กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- รัตน์ สนแก้ว. (2536). การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องการพนันในวรรณคดีสันสกฤตและวรรณคดี
บาลี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วสันต์ ปัญญาแก้วและคณะ. (2559). ฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีก: ความเป็นชาย วัยรุ่น และวัฒนธรรม
บริโภคนิยม. รายงานวิจัย. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
[http://www.gamblingstudy-th.org/imgadmins/research_file/2559-Wasan-
Football-Thai-PremierLeague.pdf](http://www.gamblingstudy-th.org/imgadmins/research_file/2559-Wasan-Football-Thai-PremierLeague.pdf) (18 ธันวาคม 2560)

- วิศรุต ภูไหมทอง. (2558). สถานการณ์ พฤติกรรม และผลกระทบการพนันในประเทศไทย ประจำปี 2558 การพนันในยุคเปลี่ยนผ่าน รายงานประจำปี 2559 ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดียนตุลา.
- ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ (SAB) (2558). สถานการณ์ พฤติกรรม และผลกระทบการพนันในประเทศไทย ประจำปี 2558. รายงานวิจัย. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.gamblingstudy-th.org/imgadmins/research_file/2558%20project%20SAB%20national%20survey.pdf
- ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. (2559). การพนันในยุคเปลี่ยนผ่าน รายงานประจำปี 2559 ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. กรุงเทพฯ: เดียนตุลา.
- สดใส สร้างไศร และนนท์ พลาวัน. (2555). การพนันในบุญประเพณีบั้งไฟ. รายงานวิจัย. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.gamblingstudy-th.org/imgadmins/research_file/2555-Sodsai-Bangfire.pdf (3 มกราคม 2561)
- สดใส สร้างไศร และนนท์ พลาวัน. (2556). บ่อนคาสิโน ช่องสง่า-ช่องจรีอกเจียม อ.อัลลองเวง จ. อุดรธานี ประเทศกัมพูชา ส่งผลให้วิถีพนันของชาวบ้านในพื้นที่ต่อแดนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร. รายงานวิจัย. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.gamblingstudy-th.org/imgadmins/research_file/2556-Sodsai-casinoSangam.pdf (18 ธันวาคม 2560)
- สมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2503). ประชุมพงศาวดารภาคที่ 12. เรื่อง ตำนานการเลิกล้อการบ่อนเบี้ยและหอย. พระนคร: (อนุสรณ์ในงานชาปนกิจศพนายทองอยู่ พัฒน์ พงศ์พานิช).
- _____. (2504). ประชุมพงศาวดารภาคที่ 17. พระนคร: โรงพิมพ์ธนาคารออมสิน.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์ และคณะ. (2547). เศรษฐกิจการพนัน. กรุงเทพฯ: ร่วมด้วยช่วยกัน.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2539). เศรษฐกิจนอกกฎหมาย และนโยบายสาธารณะในประเทศไทย กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะเศรษฐศาสตร์, ศูนย์การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง.
- สุภาวดี ขุนทองจันทร์. (2559). การศึกษาพฤติกรรมการพนันของวัยรุ่นในบริบทของสังคมไทยภาคอีสานพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีและมุกดาหาร. รายงานวิจัย. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.gamblingstudy-th.org/imgadmins/research_file/2559-Suphawadee-NE-youth-gambling.pdf (11 มกราคม 2561)
- อเนก เขียวถาวร. (2511). ภาษีการพนัน. วารสาร ก.ต.ภ. 7. 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2511) : 66-67.

อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ. (2559). การพนันแฝงในงานวัด : กระบวนการเปลี่ยนสภาพของกิจกรรมงานวัด และผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชนไทย. รายงานวิจัย ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.gamblingstudy-th.org/imgadmins/research_file/2559-Ittipat-Buddisht-temple-festival-hidden-gambling.pdf. (11 มกราคม 2561)

บรรณานุกรมภาษาอังกฤษ

- Appadurai, A. (1996 b). Sovereignty without Territoriality: Notes from a Postnational Geography. In P.Taeger. (Eds), *The Geography of Identity* (pp. 40-57). Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Walker, Andrew. (1997). *The Legend of the Golden Boat : Regulation Transport and Trade in North-Western Laos*. A Thesis Submitted for the Degree of Philosophy of The Australian Nation University
- Wilson, M. Thomas and Donnan, Hastings. (1998) (eds.) *Border Identities Nation and State At International Frontiers*. UK : Cambridge.
- Winichakul, Thongchai. (2541). *Siam Mapped : A History of the Geo-body of a Nation*. Chiang Mai : Silkworm Books, 1998.